

Onsdagen den 23 februari

Kl. 09.00–19.07

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 2 februari justerades.

§ 2 Avsägelse

Talmanen meddelade att *Heléne Björklund* (S) av sagt sig uppdraget som suppleant i försvarsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Talmanen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält *Heléne Björklund* som ledamot i försvarsutskottet.

Talmanen förklarade vald till

ledamot i försvarsutskottet

Heléne Björklund (S)

§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Talmanen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:
prot. 2021/22:22 för torsdagen den 17 februari från utrikesutskottet och
prot. 2021/22:36 för torsdagen den 17 februari från finansutskottet.

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2021/22:343

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:343 Återkrav inom assistansersättningen av Pia Steensland (KD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 4 mars 2022.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 22 februari 2022

Socialdepartementet

Lena Hallengren (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:344

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:344 Omprövning av rätten till assistansersättning av Pia Steensland (KD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 4 mars 2022.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 22 februari 2022

Socialdepartementet

Lena Hallengren (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

§ 6 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till finansutskottet:

RiR 2022:2 Räkna med mindre – den årliga omräkningen av myndigheternas anslag

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2021/22:96 och 110 till skatteutskottet

2021/22:120 och 124 till näringsutskottet

2021/22:122 till civilutskottet
2021/22:123 till utbildningsutskottet

Prot. 2021/22:71
23 februari

Framställningar
2021/22:RB1 och RB2 till finansutskottet

Redogörelser
2021/22:NL1, NSÖ1, RS1 och VPN1 till konstitutionsutskottet

Motioner
2021/22:4400 till skatteutskottet
2021/22:4401 och 4404 till skatteutskottet
2021/22:4402 till finansutskottet
2021/22:4399 till socialförsäkringsutskottet

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkande
2021/22:FiU44 Extra ändringsbudget för 2022 – Slopad karenstid för stöd vid korttidsarbete, förstärkt evenemangsstöd och andra åtgärder med anledning av coronaviruset samt kompensation till hushållen för höga elpriser

Socialutskottets betänkande
2021/22:SoU11 Apoteks- och läkemedelsfrågor

Utbildningsutskottets betänkanden
2021/22:UbU12 Studiestöd
2021/22:UbU13 Förskolan
2021/22:UbU17 Gymnasieskolan

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden
2021/22:MJU13 Märkning och registrering av katter
2021/22:MJU16 Jakt och viltvård

§ 9 Nytt punktskattedirektiv och vissa andra ändringar

Skatteutskottets betänkande 2021/22:SkU9
Nytt punktskattedirektiv och vissa andra ändringar (prop. 2021/22:61) föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 24.)

*Återinförande av
tillfälliga åtgärder
för att underlätta
genomförandet av
bolags- och före-
ningsstämmor*

§ 10 Återinförande av tillfälliga åtgärder för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor

Civilutskottets betänkande 2021/22:CU15

Återinförande av tillfälliga åtgärder för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor (prop. 2021/22:112) föredrogs.

Anf. 1 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Vi står bakom regeringens proposition. Vi anser att den lagstiftning som nu har gällt under två år fram till årsskiftet, och som möjliggör att föreningar och aktiebolag kan hålla digitala stämmor, även ska gälla under 2022.

Vi moderater var väldigt tidigt ute med att se detta behov som helhet och att man tidigt borde ha tittat på hur vissa delar i systemet hade kunnat bli ännu bättre, framför allt poströstningen. År 2021, när vi hade haft denna möjlighet till digitala stämmor under nästan ett års tid, kunde vi se att det var väldigt uppskattat och hade fler positiva effekter än minskad smittspridning.

Vi vet att många aktieägare bor på en annan ort än där stämman hålls. Vi vet att det kan vara dyrt att hålla en fysisk stämma. Bland annat av dessa två anledningar, för att öka tillgängligheten och för att möjliggöra för bolag och föreningar att få lägre kostnader i samband med sina årsmöten och stämmor, sa vi 2021 att vi ansåg att regeringen redan då skulle börja titta på hur man skulle kunna permanenta en sådan lösning. Det finns i USA, och det finns i Danmark. Vi anser att Sverige inte borde backa in i framtiden utan se till de stora positiva fördelar som vi har kunnat utvärdera av att ha digitala stämmor.

När denna lagstiftning nu går igenom och när den kommer att ha tillämpats i ytterligare ett år kommer svenskt föreningsliv och aktiebolag att ha levt med möjligheten till helt digitala stämmor under tre års tid. Och det har till stora delar varit nästan enbart positivt och uppskattat.

Därför yrkar jag bifall till reservationen i betänkandet om ett förslag till tillkännagivande till regeringen att man skyndsamt bör återkomma till riksdagen med en permanent lösning för helt digitala stämmor. Vi tycker också att man då bör titta på om denna möjlighet även skulle kunna gälla för börsnoterade aktiebolag.

Anf. 2 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Nu förlänger regeringen äntligen den tillfälliga lagen om digitala stämmor. Jag skrev själv en fråga om detta redan i december, men då såg man ingen anledning till någon förlängning. Jag är givetvis glad att man nu har ändrat sig.

Jag kan se mängder med fördelar med digitala stämmor, kanske särskilt för aktiebolag och ekonomiska föreningar. För företag som har ägare i olika länder ökar möjligheterna att vara med. Det gäller i synnerhet mindre bemedlade ägare.

Denna lag skrevs med utgångspunkt från att människor inte ska träffas. En permanent lag om digitala stämmor bör skrivas med utgångspunkt från att underlätta för alla att delta. Det är faktiskt en viss skillnad.

Vi har under den senaste tiden mottagit en lång rad brev från framför allt bostadsrättsföreningar som är rädda för att deras möjligheter att påverka kan bli sämre. Jag kan förstå dem, och jag säger inte att ett permanent regelverk ska ha exakt samma regler för multinationella aktiebolag som det har för bostadsrättsföreningar. Tvärtom är bostadsrättsföreningar, som består av boende och inte lokaler, ett exempel på när fysiska stämmor kan vara att föredra. Det är också därför som vi väljer att föreslå ett tillkännagivande, så att regeringen har möjlighet att fila på lagtexten och föreslå en lag som tar hänsyn till bostadsrättsföreningarnas situation.

Nu menar regeringspartierna att de redan jobbar på en sådan lag. Konstigt vore det kanske annars när vi skriver år 2022. Men man har inte direkt prioriterat detta arbete. Socialdemokraterna har suttit i regeringen i snart åtta år. Olika intresseorganisationer har drivit frågan om digitala bolagsstämmor i många år. Föreningen Aktiespararna pekade på behovet långt innan pandemin började, då som ett sätt att öka inflytandet och demokratin i bolag. Att regeringen nu plötsligt skulle börja prioritera frågan tror jag helt enkelt inte på.

När jag nu strax ska lämna talarstolen för att Ola Möller ska föra Socialdemokraternas talan vill jag skicka med en fråga. Jag undrar när denna lag kommer att finnas på plats. Kommer regeringen att hinna lägga fram förslag om den innan man blir tvungen att avgå efter valet, eller kommer man att göra som man brukar göra, det vill säga att inte göra någonting alls och sedan envist hävda att man har förberett allt när man så småningom blir avsatt?

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 3 OLA MÖLLER (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Återigen ser vi att det kommer en reservation om saker som regeringen redan gör. Och Mikael Eskilanderesson ställer frågor i sitt anförande från talarstolen, vilket är brukligt att göra i ett replikskifte.

Men jag sitter inte i regeringen. De frågor som Mikael Eskilanderesson ställer får han ställa till regeringen. Jag står här som socialdemokratisk riksdagsledamot.

Arbetet pågår; så mycket vet jag. När det är klart får regeringen svara på. Men detta är bara ytterligare ett tydligt utspel från de partier som har nämnts tidigare här i kammaren när det gäller den tillkännagivandebingo som pågår. Andra partier här inne förstår ju att detta är på gång, och därför ställer de sig inte bakom förslaget till tillkännagivande.

För övrigt anser jag att vinster i välfärden bör förbjudas.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 24.)

§ 11 Handläggande myndighet för ärenden om stöd vid korttidsarbete

Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU14
Handläggande myndighet för ärenden om stöd vid korttidsarbete (prop. 2021/22:77)
föredrogs.

Anf. 4 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Herr talman! Ingen kommer att glömma militär-OS i oktober 2019 i Wuhan, Kina. Av de 19 tävlande från Boden som kom hem insjuknade de flesta i en influensaliknande sjukdom. En av dem testade positivt för corona, men det ansågs vara ett misstag. Det var början på en pandemi som ingen av oss upplevt tidigare. Det var början på en pandemi som fick oönskade konsekvenser och som fortfarande får konsekvenser för hela vårt samhälle.

Herr talman! Spåren av pandemin har varit många och sett olika ut beroende på i vilken bransch man verkar. I början av 2020 insjuknade många svårt, och alla våra iva-avdelningar på sjukhusen var överfulla med svårt sjuka människor. Många av dem avled tyvärr i den svåra coronapandemin.

Alla försökte göra allt de kunde för att minska smittspridningen, och det fanns stor respekt för åtgärderna bland de flesta i vår befolkning. Vi har aldrig sett så många bära munskydd, och vi har aldrig sett så många tvätta händerna och använda handsprit. Vi slutade hälsa på varandra genom att ta i hand och kramas. Vi har tack vare detta sett konsekvenser som få fall av influensa, vinterkräksjuka, RS-virus med mera.

Herr talman! Pandemin har varit tuff och svår för stora delar av vårt näringsliv, för infrastrukturen och för all offentlig verksamhet. Oppositionen har fått regeringen att ta fram 28 tilläggsbudgetar för att klara av att hålla Sverige någorlunda vid liv. Många verksamheter har inte klarat konsekvenserna av pandemin, många har fått tänka om och många har gått ned till en miniminivå för att klara av att driva sin verksamhet.

Många av verksamheterna inom olika branscher har använt sig av möjligheten till korttidsarbete. Den senaste lagen antogs 2013, och då var Tillväxtverket tillsynsmyndighet. I det betänkande vi nu debatterar föreslås att Skatteverket ska ta över rollen som tillsynsmyndighet.

Hösten 2020 gav regeringen Myndigheten för tillväxtpolitiska analyser och utvärderingar i uppdrag att påbörja en uppföljning av de sammanlagda effekterna på företagen av de stöd som infördes till följd av pandemin. Så har det fortsatt, med tillkännagivanden från riksdagen som har lett till nya översyner.

Vi moderater anser att många företag har drabbats onödigt hårt av pandemins effekter när systemet inte har fungerat. Vi vill att riksdagen riktar ett tillkännagivande till regeringen för att säkerställa att tidiga insatser utvärderas. Moderaterna anser även att de långa handläggningstiderna bör kortas.

Moderaterna har inga invändningar mot att Skatteverket tar över som tillsynsmyndighet för korttidsarbete. Vi vill dock understryka att regeringen har varit långsam med att reagera när det har kommit signaler om att handläggningen av korttidsarbete inte har fungerat hos Tillväxtverket. Denna senfärdighet har inneburit svåra konsekvenser för många företag,

och många av dem lider fortfarande och kommer kanske inte att kunna fortsätta driva sin verksamhet.

Herr talman! Eftersom myndigheternas handläggning spelar en avgörande roll för att korttidsstöden ska få avsedd effekt får de problem som tidigare uppstått i handläggningen helt enkelt inte uppkomma igen. Moderaterna är därför måna om att Tillväxtverkets erfarenheter och åtgärder för att rätta till problemen förs vidare och tas till vara.

Vi kan förhoppningsvis börja se slutet av denna pandemi, men det kan ingen säga säkert. Det är därför av stor vikt att vi lär av de misstag vi har gjort, så att vi står bättre rustade om en ny pandemi eller andra svåra kriser uppkommer. Jag yrkar därför bifall till vår reservation.

Anf. 5 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr talman! I dag debatterar vi alltså näringsutskottets betänkande nummer 4. Betänkandet – och propositionen – handlar ytterst om vilken som ska vara den handläggande myndigheten när företag ansöker om stöd vid korttidsarbete.

I mitt anförande skulle jag gärna vilja säga någonting om de företagsstöd som har existerat under pandemin. Jag skulle också vilja säga någonting om lagen om korttidsarbete. Jag tänkte även säga någonting om de förändringar som föreslås i den proposition vi nu behandlar, och slutligen ska jag säga något om reservationen från Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna.

Herr talman! Alla inser att pandemin har blottlagt samhällets styrkor och svagheter. Jag är övertygad om att vi tillsammans kommer att bygga ett starkare och bättre samhälle efter pandemin.

I det arbetet är det viktigt att alla människor har ett jobb att gå till, och därför är den här typen av frågor viktiga. Därför är näringspolitiken central. Som alltid är grunden i ett starkt samhälle att människor har ett jobb att gå till. Vi gick ju in i coronakrisen med 300 000 fler människor i arbete jämfört med 2014, då nuvarande regering tog över. Vi gick även in i krisen med en urstark ekonomi, vilket innebar att vi hade goda förutsättningar att hantera pandemin.

Den proposition vi diskuterar i dag, om förändringar i lagen om stöd vid korttidsarbete, handlar om en justering. Det handlar inte om hur vi ska ta oss ur krisen utan snarare om hur vi ska stå bättre rustade vid nästa kris.

Pandemin har på olika sätt drabbat företag. Vissa har inte drabbats alls, och andra har gått bättre än normalt. En del har drabbats hårt, och vissa har drabbats ännu hårdare. I den här kontexten har de stöd som regeringen tagit fram och som riksdagen har beslutat om – ofta i enighet, vilket jag tycker är väldigt viktigt att framhålla – varit viktiga. Stöden har gjort att många företag har kunnat övervintra under krisen, vilket innebär att de i dag har möjlighet och vilja att växa. Därför tror jag att vi framför oss ser en period med stark tillväxt och fler arbetstillfällen.

Som jag nämnde har stöden varit omfattande. Det handlar om alltifrån stöd vid korttidsarbete, som vi pratar om i dag, till omsättningsstöd, omställningsstöd, anstånd med skattebetalningar, evenemangsstöd, skatte-reduktion för investeringar i inventarier, utökad avsättning till periodiseringsfond, statlig lånegaranti, hyresstöd, möjlighet att vilandelägga företag och nedsättning av sociala avgifter. Sammanfattningsvis tror jag att man kan säga att stöden har varit viktiga, riktiga och nödvändiga.

Prot. 2021/22:71

23 februari

*Handläggande
myndighet för
ärenden om stöd
vid korttidsarbete*

Lika sant är att stöden inte har varit perfekta. Det ligger i sakens natur att de har tagits fram under tidspress, och därför kommer det nu en viktig period då vi måste utvärdera de stöd som har använts. Det som dock är centralt är att vi genuint utvärderar de här insatserna för att lära, inte för att göra kortsiktiga poängar.

Herr talman! Lagen om korttidsarbete kom 2013. Samma år fattade den dåvarande regeringen beslut om en förordning med stöd av lagen. Idén är i grund och botten att stöd kan lämnas om det råder en synnerligen djup lågkonjunktur eller är sannolikt att en sådan är nära förestående. Syftet är att stödja sysselsättningen och dämpa arbetslösheten.

Reglerna för statligt korttidsstöd innebär att staten, arbetsgivaren och arbetstagaren delar på kostnaderna för denna åtgärd. Stödet aktiveras genom att regeringen meddelar föreskrifter för en stödperiod – ofta tolv månader – som dessutom kan förlängas en gång.

Under pandemin uppdaterades stödet för korttidsarbete, och ett ytterligare stöd infördes. I dag har vi alltså två stöd som existerar parallellt.

Dagens proposition föreslår huvudsakligen att det inte är Tillväxtverket utan i stället Skatteverket som ska handlägga detta stöd. Det är en klok och rimlig slutsats, och i denna fråga är utskottet enigt. Därför yrkar vi socialdemokrater bifall till förslaget i betänkandet, och därmed också till propositionen, och avslag på motionen.

Pandemin har visat att den handläggande myndigheten måste ha större möjligheter än vad Tillväxtverket har att frigöra resurser för att handlägga detta stöd. Ingen insåg 2013, när denna lag röstades igenom, hur omfattande det här stödet skulle kunna tänkas bli eller hur omfattande handläggningen skulle bli under den här perioden.

Kort sagt har Skatteverket en rimlig storlek och erfarenhet för att kunna hantera detta stöd i framtiden.

Våren 2021 föreslog ett enigt näringsutskott att riksdagen skulle ställa sig bakom ett tillkännagivande som handlade just om stöd vid korttidsarbete. För oss socialdemokrater var detta rimligt; vi såg ett problem i de här systemen. Samtidigt tyckte vi att det var viktigt att inte politisera viktiga frågor om stöd till företag. Det måste dock sägas att vi såg det som omöjligt att mitt under brinnande pandemi byta handläggande myndighet. Vi var inte heller beredda att minska kontrollerna, eftersom vi också har sett att dessa regler faktiskt används för fusk.

Det som utskottet anförde var att regeringen skulle säkerställa att handläggningstiderna skulle fortsätta att minska. Vi hade redan sett att handläggningstiderna hade minskat, men vi ville hitta fler vägar framåt.

Regeringen skulle också skyndsamt se över proportionaliteten i de här regelverken och hur man kunde förenkla reglerna för återkrav.

Jag skulle vilja stanna en stund vid den här frågan. Vi socialdemokrater tycker att denna fråga är alltför viktig för att politiseras. Därför är vi nöjda med att vi var med och ställde oss bakom det här tillkännagivandet.

I september förra året tillsatte regeringen en kommitté som huvudsakligen skulle titta på hur korttidsstödet fungerat. Denna kommitté har i grund och botten ett uppdrag att utreda de frågor som ett enigt näringsutskott ställde sig bakom i höstas. Det här var klokt av regeringen, och jag tycker att det visar att vi gemensamt vill utveckla systemet med korttidsarbete.

Kommitténs uppdrag var bland annat att utvärdera stödet, att överväga om det har lindrat effekterna av pandemin på näringsliv, sysselsättning och samhällsekonomi, att analysera om dessa två parallella stöd är rimliga, att analysera om regelverket kan göras mer flexibelt, att analysera om ersättningarna är ändamålsenliga och att lämna nödvändiga författningsförslag.

Denna kommitté kommer med ett förslag senare i år. Vi är många som väntar på kommitténs slutsatser.

Jag tror att de som lyssnar på denna debatt inser att det är orimligt att, som Moderaterna föreslår, rösta igenom en reservation som faktiskt handlar om precis det som en kommitté redan är tillsatt för att undersöka.

Tyvärr är det så att Moderaternas reservation slår in öppna dörrar. Jag uppfattar tyvärr att detta mer handlar om en politisk markering och spel. Jag tycker att det är olyckligt. Den här frågan är alltför viktig för att bli en bricka i ett politiskt spel.

Därför, herr talman, skulle jag i den här kontexten vilja säga att vi är många som med spänning väntar på kommitténs förslag. Under den tid som vi väntar på kommitténs förslag föreslår jag att vi avslår Moderaternas reservation. Jag föreslår också att vi yrkar bifall till förslaget i betänkandet och till propositionen.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 24.)

§ 12 Regional utveckling

Regional utveckling

Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU11
Regional utveckling
föredrogs.

Anf. 6 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Herr talman! Ämnet är regional tillväxt. Detta betänkande handlar ju om allt näringsliv och alla förutsättningar som vi har i vårt avlånga land, från norr till söder. Därmed innefattar det också många politikområden som är utanför själva området regional tillväxt. Här finns också de EU-medel som svenska regioner söker för att utveckla hemmavid.

Vi i Moderaterna vill att människor ska kunna leva, bo och arbeta i hela Sverige. Vi ser potential och utvecklingsmöjligheter för den svenska landsbygden. I fokus för detta resonemang står företagen och försörjningen. När människor kan livnära sig på landsbygden kommer det inkomster till kommunen. Då snurrar hjulen på. De är drivmotorn för att få en levande landsbygd där människor kan livnära sig.

Genom att bland annat göra det enklare att starta och driva företag även på landsbygden kan man skapa fler möjligheter för människor att leva, växa och verka. Därför är det viktigt att identifiera och undanröja hinder samt att främja möjligheten att bo, driva företag och skapa jobb.

De höga priserna på drivmedel har skapat problem för såväl jordbruket som åkeribranschen och andra näringar. Det har blivit dyrt för människor att pendla till arbetet, ta sig till aktiviteter och utträta ärenden.

Jordbrukarna har dessutom fått priser på konstgödsel som gör att de ska bära ännu större kostnader. Samtidigt pågår det en omställning som gör att man gärna ser att de ställer om sin maskinpark från en dag till en annan. Den som resonerar så har inte riktigt sett jordbrukets vardag. Gårdar har lagts ned, och jag har nog aldrig haft så många samtal med lantbrukare som jag har haft den senaste tiden. På sociala medier talas det om att tanka en traktor för 9 000 kronor. Hur ska det då bli när vi ska sätta igång vårsådden, undrade någon i en kommentar.

Det är en desperat näring som tar till orda. Vi har en livsmedelsstrategi från regeringen som i stället för att utveckla skapar krispaket för att lantbruken över huvud taget ska överleva. Detta är helt fel väg att gå.

Ett viktigt beslut som påverkar landsbygden och besöksnäringen är frågan om att kunna sälja vin på gårdar. Det är en del i strategin för besöksnäringen och arbeten på landsbygden. Det här är en fråga som är viktig i kontexten att besöksnäringen behöver göra många omtag och verkligen sätta fart på hjulen. Man skulle behöva kunna erbjuda de fantastiska vinresor som vi skulle kunna ha i vårt land.

Regional tillväxt handlar i vårt land om långa avstånd och omfattande landsbygd och glesbygd. Det krävs samverkan mellan regioner för att landet ska hålla samman med nätverk för infrastruktur. Det handlar om fungerande väg, järnväg, bredband och flyg. Dessa olika trafikslag utgör noder och nät för att Sverige ska kunna vara väl planerat för såväl transporter som export och import. Europa utgör en stor del av avsättningen för våra produkter och tjänster.

Vi moderater menar att teknikutveckling går hand i hand med en hållbar utveckling. Vi vill inte avveckla utan utveckla.

Tydligen gick det att ge stöd till flygplatser när Miljöpartiet lämnade regeringen. Det är bra. Ängelholm och Mora är två exempel på detta. Jag är dock bekymrad över vad som kan hända framöver om Socialdemokraterna väljer att kroka arm med Miljöpartiet igen. Vårt land behöver noder som gör att det går att ta sig runt i Sverige, och det ska fungera.

Herr talman! Långt ifrån alla har kunnat ställa om sina arbeten och jobba hemifrån under pandemin. Vissa yrken kräver att man tar sig till arbetsplatsen. Det tydligaste exemplet är sjukvården. Äldreomsorgen är ett annat exempel och industrin ett tredje, bara för att ta några. Långt ifrån alla bor i Stockholms län och kan köpa ett månadskort för 970 kronor.

Det finns runt om i landet arbetsplatser som inte nås av kollektivtrafiken. Många kvinnor har sina arbetsplatser inom offentlig sektor. De jobbar helger och nätter och måste använda bilen för att kunna ta sig till och från arbetet. Dessa kvinnor är förlorarna på Socialdemokraternas omställningspolitik. Bor de dessutom i södra Sverige ska de betala höga elräkningar. Sammantaget gör detta människor fattigare. Det är fel väg att gå att sätta tumskruvar på människor i vårt land.

Herr talman! I december, strax före jul, debatterade vi mackdöd, eller drivmedelsstationer om man så vill. Den 30 juni i år är sista dagen då mackar får ha gammal utrustning till drivmedelspumpar. Nya blandningar av drivmedel gör att man måste byta för att inte rören ska frätas sönder. Denna fråga har diskuterats under lång tid, men vi har ännu inte kunnat få något svar. I förra veckan uttalade dock Mikael Damberg i en interpellationsdebatt med en partikamrat till mig att pengarna går att söka. Detta fick organisationen Småföretagarna att reagera och agera. De vill veta hur det

ska gå till, för den informationen finns inte. Kanske får vi klarhet här i dag av Socialdemokraterna.

När jag ändå är inne på tankställen vill jag säga att Moderaterna är för ett fortsatt förstärkt driftsstöd till små butiker i sårbara och utsatta glesbygder. Effekten av att stöden träffar rätt är mycket viktig för att inte annan verksamhet ska slås ut eller påverkas. Därför vill vi att det förstärkta stödet noggrant följs upp och utvärderas av ansvarig myndighet, så att man kan säkerställa att det får avsedd effekt. Det finns också anledning att se över möjligheterna att genomföra en mer behovsanpassad prövning vid ansökan om driftsstöd, utöver de uppställda grundkrav som finns i dag. Vid beviljande av driftsstöd bör även hänsyn tas till kostnader som följer av eventuella påtvingade investeringar med anledning av till exempel nya lagar och EU-regler som ska följas.

I veckan hade jag förmånen att få lyssna på ett seminarium om yrkes-högskolan. Jag ser den som en viktig del i att matcha arbetskraften. För att stärka kompetensförsörjningen på lång sikt krävs utbildning – vuxenutbildning, högskolor och universitet med hög kvalitet. Men för jobbets, företagets och välfärdens skull behöver vi på kort sikt få människor att välja yrken som gör att vi kan klara tillväxten.

I mitt eget hemlän har vi inte den tillväxt vi borde ha med våra förutsättningar, och nu har vi en ökad arbetslöshet. Samma del av landet står utan planerbar baskraft efter att Ringhals 1 och 2 stängts ned av regeringen, vilket drabbat enormt många människor genom höga elpriser för såväl företag som konsumenter. Det är dyrt att ha fryshus, att köra kök och ugnar och att hålla fastigheter uppvärmda.

Herr talman! Sverige ser olika ut, och många frågor påverkar delar av landet som ligger utanför storstäderna. Som exempel kan jag nämna skogsbruket. Lokala potentialer och hinder påverkar. Arbetslösheten har ökat i mitt eget län. Då talar vi om ett län där det borde vara större tillväxt. Det är oroande signaler. Matchning behöver komma på plats, och Arbetsförmedlingens uppdrag borde förändras i grunden, helst i förrgår. Det räcker inte att mäta hur människor söker arbete. Det som står i fokus måste vara att människor får arbete.

Det går inte heller att ha ett system där den arbetsprövande ska redovisa sjukdom på tre ställen. Men som det är nu ska företaget, uppdragsgivaren och Arbetsförmedlingen ha informationen. De svenska trösklarna av byråkrati som byggts upp är jobbfientliga.

Just nu är Sverige inne i en tid av en hel del problem skapade av regeringens politik. Jag hoppas att det går att ändra i september.

Herr talman! Jag står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Anf. 7 ERIC PALMQVIST (SD):

Herr talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till reservation 20 i näringsutskottets betänkande 11 *Regional utveckling*. Men vi i Sverigedemokraterna står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer i betänkandet.

I dagens debatt om regional utveckling kommer jag att ta mig friheten att tala ur ett Norrbottensperspektiv. Det må vara att det uppfattas som både anekdotiskt och en flört med den egna valkretsen, men syftet är att beskriva en verklighet som människor i såväl Norrbotten som andra delar av vårt långa land kan känna igen sig i.

Jag bor i Gällivare. Om jag och min familj vill åka och titta på exempelvis SHL-hockey har vi ganska precis 25 mil enkel väg att köra ned till Luleå. Då talar vi inte om motorväg, näna, utan mestadels om vanlig landsväg utan mötesseparering – landsväg som dessutom bitvis är i ganska dåligt skick.

Om jag och min familj vill handla på någon av de större butikskedjorna eller lämna in min Volkswagen på en märkesverkstad är det i bästa fall 12 mil till Kiruna men oftast 25 mil ned till Luleå som gäller. Om någon av oss blir sjuk och får en remiss till Norrlands universitetssjukhus i Umeå talar vi om 50 mil enkel väg för att gå till doktorn.

Det går därför inte att tala om regional utveckling utan att prata om drivmedelspriser och den eftersatta väginfrastrukturen.

Så här är det, herr talman och ärade ledamöter: Regional utveckling bygger på att vanligt folk vill bo, leva, arbeta och driva företag i hela landet. Om vanligt folk uppfattar det som oattraktivt eller helt enkelt för dyrt och besvärligt att bo utanför storstadsmyllret kommer delar av landet att avfolkas. Företagarna försvinner, arbetskraften flyttar, skolorna avvecklas, mackarna läggs ned och affärerna går i konkurs, alltmedan de företag som finns kvar får det allt svårare med rekryteringen av arbetstagare som inte längre anser sig ha råd att arbetspendla.

Vi kan stå i den här kammaren och svänga oss med fagra ord, men när svenska arbetare tvingas betala världens högsta pris per liter diesel för att ta sig till och från sina jobb är det något som är fundamentalt fel.

Den socialdemokratiska regeringen, nu i ensamt majestät men tidigare tillsammans med Miljöpartiet, bedriver något slags omvänd Khmers rouges-politik där människor som bor på landsbygden utgör dess primära måltavla och ska fördrivas, inte med våld utan genom olika skatter, pålagor och försämringar av levnadsvillkor. Det är hårda ord, kan tyckas, men missnöjet och ilskan, inte minst över drivmedelspriserna, är så kompakta att de på många håll i landet går att ta på. Som en tidigare kollega till mig sa när jag träffade honom i affären häromdagen: Den där statsministern som tillhör arbetarpartiet skulle bara våga sig hit till gruvan, så ska hon få se vad vi arbetare tycker om henne.

Så är det. Det kokar bland väldigt många människor man träffar.

Men det är inte bara de skandalöst höga drivmedelspriserna som gör vanligt folk förbannade, även om drivmedelspriserna hör till de hetaste potatisarna just nu.

Hotet om att få långa vägsträckor – nu menar jag väldigt långa sträckor som är tiotals mil långa – hastighetssänkta för att nödvändiga reinvesteringar uteblivit skrämmer.

Hotet om ett kraftigt försämrat reseavdrag skrämmer.

Hotet om att förlora sitt ADSL-bredband för att Telia avvecklar kopparnätet långt snabbare än snabb fiber byggs ut skrämmer.

Utredningsdirektiven till en ny renbeteslag som skulle kunna medföra sämre möjligheter till jakt, fiske, skoteråkning och annan meningsfull fritidssysselsättning skrämmer.

Nedlagda mackar och därmed också småbutiker på landsbygden skrämmer.

Bygder som får hela landskap förstörda av blinkande och bullrande vindkraftverk skrämmer.

Skogsfastigheter som mer eller mindre blir värdelösa när de inte längre tillåts brukas skrämmer.

Så där skulle jag kunna hålla på, för listan slutar inte här. Jag undrar, herr talman: Varför envisas regeringen med att föra en politik som skrämmer vanligt folk?

Till detta ska läggas en allmän upplevelse av Stockholm som ett slags kolonialmakt som roffar åt sig av de naturresurser som utvinns och produceras ute i landet. Två av de saker som återkommande nämns i sammanhanget är de reglerade älvarna med sina förlorade fiskevatten samt gruvor som tvingar hela samhällen att flytta samtidigt som vinsterna tillfaller staten snarare än att komma lokalbefolkningen till gagn.

Nu är inte detta hela sanningen; jag är medveten om det. Gruvorna, kanske inte så mycket vattenkraften, skapar massor av arbetstillfällen och skatteintäkter även lokalt.

Samtidigt måste vi tillåta oss att konstatera att förhållandevis lite av det naturresursuttag som sker på Sveriges landsbygder ger på allvar upphov till klirr i kassan lokalt och regionalt.

Nej, allt är inte nattsvart. Det finns många som faktiskt vill bo i landets småstäder och på landsbygden. Men i de allra flesta fall ställer de krav på att det ska finnas snabb internetuppkoppling och goda kommunikationer till och från den plats de väljer att flytta till. Det är därför upp till oss beslutsfattare att kratta manegen om vi på allvar menar att hela Sverige ska leva.

Herr talman! Därför föreslår Sverigedemokraterna en regionalisering av fastighetsskatten för industrifastigheter och elproduktionsenheter. På detta sätt skulle ansefnliga summor överföras till de regioner i vilka naturresursuttagen sker. Vi är helt övertygade om att detta skulle upplevas som mer rättvist. Även om förslaget skulle gagna de fyra Norrlandslänen mest skulle det stärka samtliga regioners möjlighet till en stark regional utveckling.

Sverigedemokraterna driver som bekant också frågan om att sänka dieselpriset med flera kronor per liter vid pump. Vi tror helt enkelt inte på filosofin att slå mot vanligt folk som saknar alternativ till den egna bilen.

Vi motsätter oss också bonus malus-skatten på bilar, som inneburit en kraftig överföring av skattemedel från landsbygd till stad eftersom malusbilarna oftast köps av folk utanför storstadsområdena medan de dyra bonusbilarna rullar i stadskärnorna.

Vi vill se infrastruktursatsningar i hela landet snarare än snabbtåg i södra Sverige. Vi vill också säkerställa att man inte stiftar lagar som i praktiken innebär att en enskild näring som bedrivs av några få hotar allas rätt till en meningsfull fritid i Sveriges fjällvärld.

Sverigedemokraterna driver också frågan om att se över de stöd som finns till kommersiell service på landsbygderna för att säkerställa att nivåerna är rätt och att regelverken är effektivt utformade. Vi föreslår att villkoren för de handlare som agerar ombud för exempelvis Apoteket, Systembolaget och Postnord ses över och förbättras.

Vi tänker oss också att utformningen av det av Riksrevisionen kritiserade transportbidraget skulle kunna ses över och skulle välkomna om regeringen tog ett initiativ till det även om vi inte har ett skarpt förslag om detta i betänkandet.

Herr talman! Vidare har vi varit drivande i att få till regelförändringar för att hindra en ny våg av mackdöd i sommar då nya miljöregler träder i kraft. Vi har även varit starkt pådrivande då det gäller att få till nya strand-skyddsregler.

Som jag sa tidigare i mitt anförande: Regional utveckling bygger på att vanligt folk vill bo, leva, arbeta och driva företag i hela landet. Då måste vi från politiskt håll också se till att vanligt folk uppfattar det som attraktivt. Om hela Sverige ska leva har vi helt enkelt inte råd att bedriva en politik som leder till att vissa delar av landet avfolkas.

Herr talman! Sammantaget syftar Sverigedemokraternas politik på detta område och övriga områden som har direkt bäring på möjligheterna till en god regional utveckling till att möjliggöra för människor och företag att stanna kvar och på så sätt hålla alla Sveriges regioner levande med boende, arbetstillfällen, skolor, handel och så vidare.

Vi menar att det behövs för att hela Sverige ska leva – på riktigt.

Anf. 8 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Centerpartiet står förstas bakom alla sina reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation 5.

Centerpartiet har i detta betänkande om regional utveckling flera yrkanden som handlar om att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att utveckla och driva företag på landsbygden.

Inom de gröna näringarna skiljer sig förutsättningarna för män och kvinnor. Det framgår bland annat av statistiken för offentligt stöd. Att skillnaderna i offentliga stödinsatser ser olika ut kan delvis förklaras av ägarstrukturen och att många jordbruksföretag drivs som familjeföretag.

Det kan också förklaras av att kvinnor efterfrågar andra stödinsatser än de som det offentliga tillhandahåller. Det har till exempel visat sig att kvinnor på landsbygden är mer benägna att söka investeringsstöd till hästverksamhet, restauranger och kaféer än till traditionellt jordbruksföretagande.

Det finns också skillnader i hur stora investeringar kvinnor planerar för jämfört med män. För att de gröna näringarna ska kunna uppnå sin fulla potential krävs att män och kvinnor ges samma möjligheter att driva och utveckla sina företag. Offentliga stödinsatser behöver därför ta hänsyn till både mäns och kvinnors behov.

Herr talman! I dag är cirka 40 procent av Sveriges privata skogsägare kvinnor. De utgör tillsammans den enskilt största företagargruppen bland kvinnor i Sverige. Trots det skiljer sig förutsättningarna för män och kvinnor fortfarande åt.

Centerpartiet arbetar därför för att män och kvinnor ska ha lika förutsättningar, rättigheter och möjligheter att arbeta inom skogsbrukssektorn och vara aktiva skogsägare.

I Alliansregeringen drev Centerpartiet dessa frågor aktivt, och bland annat togs det fram en nationell jämställdhetsstrategi för Sveriges skogsbrukssektor med målbilder för tre fokusområden: arbetsliv, utbildning och enskilt skogsägande.

År 2019 gjorde Skogsstyrelsen en uppföljning av strategins resultat, och glädjande nog förefaller det som att det på samtliga fokusområden går mot en minskad könssegregering.

Trots att det återstår mycket arbete med att förverkliga strategins målsättningar är det viktigt att regeringen fortsätter att verka för en ökad jämställdhet inom skogsbrukssektorn.

Den grundlagsreglerade äganderätten i skogen, som vi diskuterat så mycket här i riksdagen, är förstås lika viktig för både män och kvinnor.

Herr talman! Jag kommer nu att ta upp en viktig skattefråga, eller egentligen en rättvisefråga, nämligen regionaliserade skattebaser.

För Centerpartiet är det självklart att människor i större utsträckning ska få behålla frukterna av sitt eget arbete. Lika självklart är det att regioner som bidrar med värdefull produktion får behålla delar av detta värde.

Skattebaser är ett effektivt verktyg för att öka människors inflytande över sin vardag, och därför vill Centerpartiet att skattepolitiken ska användas som redskap för tillväxtskapande i hela landet. Detta är en viktig del av skattepolitiken vid en kommande skattereform.

Att använda skattepolitiken som ett tillväxtredskap för hela landet kan möjliggöras genom att regionalisera fler delar av den statliga fastighets-skatten i syfte att stärka den regionala beslutsnivån och regionernas möjligheter att föra en tillväxtfrämjande politik utifrån sina egna förutsättningar.

Centerpartiet vill utreda hur ett antal skattebaser kan regionaliseras så att regionerna får behålla en större andel av de värden som skapas hos dem. Ett första steg är att regionalisera fastighetsskatten på vattenkraft och vindkraftverk.

Jag är medveten om att många partier här i riksdagen inte vill att en del av vinsterna från uttag av naturresurser ska hamna där de produceras utan hellre ser att de hamnar på ett huvudkontor i Stockholm eller någon annan större stad.

En invändning jag ofta möter är att det kommer att påverka skatteutjämningsystemet. Skatteutjämningsystemet är ju tänkt att upprätthålla likvärdighet i hela landet. Samtidigt ser vi betydande brister i dagens system. I dagsläget går stora delar av skatteutjämnningen till tillväxtkommuner som i grunden har goda förutsättningar för en stark ekonomi. Här finns behov av en översyn, och riksdagen riktade i december 2020 ett tillkännagivande till regeringen om att utreda hela utjämningsystemet.

För Centerpartiet är det centralt att ett nytt skatteutjämningsystem vilar på en rad grundläggande principer. Dels bör systemet utgå från en garanterad servicenivå i hela landet, dels behöver det vara utformat så att det skapar incitament för företagande, jobb och tillväxt. Det måste löna sig för kommuner att göra reformer för att stärka företagsamhet och jobbskapande, och då kan man inte frånta kommunerna ansvaret för deras ekonomiska politik.

För många av landets glest befolkade kommuner är det dock uppenbart att det finns strukturella förutsättningar som gör det svårt att klara behovet av kommunal service utan ett system för skatteutjämnning. Därför anser Centerpartiet att gleshet i högre grad bör beaktas inom ramen för utjämningsystemet.

En genomsnittlig inkomsttagare i nordvästra Sverige betalar drygt 3 700 kronor mer i kommunalskatt än rikssnittet, trots att hon ofta måste vänta längre än andra på en ambulans om hon blir sjuk eller på en polis om hon blir utsatt för ett brott.

För att kunna erbjuda välfärd som är likvärdig med den i resten av landet har många landsbygdskommuner valt att höja skatten. Den genomsnittliga kommunala skattesatsen för kommunerna i norra Sverige ligger i dag strax under 34 procent, jämfört med strax under 30 procent för Stockholm och cirka 32 procent för hela landet. Denna utveckling försätter inte bara landsbygden i ett ekonomiskt underläge; den utgör också en djup strukturell orättvisa. Landsbygdsbor har rätt till en vård, skola, omsorg, trygghet och infrastruktur som är likvärdig med alla andras.

Herr talman! Jag skulle vilja avsluta med att prata om decentraliserade, stärkta och mer effektiva myndigheter. Myndigheter och kommuner lägger ut alltmer och allt bättre information och service på sina hemsidor vilket underlättar för medborgarna. Centerpartiet har också varit med och medverkat till att fler statliga servicekontor kommer till och att inga nya myndigheter ska lokaliseras i Stockholm under den här mandatperioden. Det är bra.

Det finns dock drygt 1 miljon människor som inte använder internet. Vi som använder internet mycket behöver också ibland träffa en kunnig person. Det är ingen hemlighet att staten har övergett de mindre och medelstora städerna och orterna. Många nya statliga jobb har skapats i Stockholm. Men det är nog ännu vanligare att man flyttar verksamhet från mindre orter till residensstaden eller universitetsstaden, vilket ibland är detsamma.

Jag har själv varit med om detta när jag var kommunalråd i min hemkommun Mora som tappade både Skatteverket och Kronofogden. Båda dessa myndigheter flyttade till Falun. De menade när jag frågade dem att de tog sitt regionala ansvar genom att vara kvar i länet och inte flytta till Stockholm.

Dalarna är Sveriges fjärde största län. Avståndet från den norra länsdelen till Falun är 28 mil enkel väg. Det tar åtta timmar att åka bil fram och tillbaka. Personalen som jobbade på skattekontoret i Mora pendlar nu till Falun, vilket är knappt 20 mil tur och retur per dag.

Det är lätt att se att framför allt de mindre kommunerna, de mindre orterna och landsbygden har fått en sämre tillgång till offentlig service. Centerpartiet har sedan Thorbjörn Fälldins dagar på 70-talet drivit att myndigheters uppgifter måste decentraliseras i större utsträckning. Förutom de positiva effektiviseringsvinster en decentralisering kan uppnå innebär det en ökad offentlig service i hela landet.

Herr talman! För övrigt står jag bakom folket i Ukraina.

Anf. 9 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Vi debatterar nu betänkandet *Regional utveckling*. Betänkandet behandlar massor av motioner som på något sätt enligt motionärerna själva skulle leda till utveckling ute i landet, givetvis inkluderat också mig själv och mina och mitt partis motioner.

Jag börjar med att yrka bifall till reservation 25. Jag står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall bara till den. Den handlar om kompensatoriska åtgärder för landsbygdsbefolkningen som helt saknar alternativ till bilen. Det hänger givetvis ihop med de höga drivmedelspriserna.

Jag kommer att uppehålla mig vid ämnet ett tag, herr talman, med anledning av att det är någonting som jag får massor av reaktioner på. Jag förstår finansministerns ryggmärksreflex när han uttalade sig om att det är nog nu med stöd till en dopad bransch. Han sa i varje fall något av den typen.

Jag kan egentligen hålla med honom. Men varför blir det plötsligt så enkelt att avfärda en dopad gren när det inte är den enda grenen som är dopad? När det handlar om elräkningarna som svalde hushållens budget i framför allt prisområde 3 och 4 ser man till att stötta hushållen.

Förstå mig rätt: Det är givetvis bra att man tar ansvar för läget som man faktiskt åstadkommit med en politik som lett oss till detta läge. Sedan skulle vi gärna ha sett en bättre fördelning av stödet så att de som verkligen drabbas hårdast skulle ha fått mer av stödet, och framför allt de med de minsta marginalerna.

Nåväl, tillbaka till landsbygdsbor som ofta tankar in i sina bilar minst lika stor andel av hushållsekonomin som elkunderna som nu får ta del av stödet.

Herr talman! Jag lät riksdagens utredningstjänst kolla lite på hur mycket energiskatt hushållen betalar i respektive kommun och då för bensin och diesel. Det är fördelat på invånare i åldern 15 år och äldre i kommunerna.

Siffrorna är för referensår 2023. Det innebär vad skatten är då när skatten sänkts med fantastiska 50 öre, som den nuvarande borgerliga budgeten tillsammans med SD kommer att medverka till.

Jag gör det enkelt och refererar till min hemkommun Pajala och jämför med Stockholm, eftersom man då inte kommer att säga att jag har valt en viss kommun. Det finns mer skrämmande exempel om jag skulle tagit en annan kommun.

I Stockholm bidrar en person i kategorin som jag nämnde nyss med 546 kronor i bensinskatt och 152 kronor i dieselskatt per person, det vill säga 698 kronor per person. I min hemkommun Pajala är det 1 245 kronor i bensinskatt och 903 kronor i dieselskatt, det vill säga 2 148 kronor per person.

Herr talman! De som bor i min hemkommun bidrar alltså med 1 450 kronor mer per person till staten med skattepengar via bränsleskatten än en person som bor i den här staden. Lägg då till att de som förvärvsarbetar betalar 6 kronor mer per hundralapp i skatt för övrigt, med sämre service och längre avstånd. Ja, ni fattar.

Sedan kommer jag till reseavdraget, som regeringsföreträdare lyfter fram som något som ska ses över. Utredningen har lämnat promemorian *Skattelättnad för arbetsresor – ett enklare och färdmedelsneutralt regelverk*. Regeringen hänvisar till att förslagen ska göra det bra för landsbygden.

Herr talman! Än en gång lät jag utredningstjänsten titta på hur det kommer att slå för dem som återigen saknar alternativ till sin egen bil. För enkelt säger den så här:

För de personer som kan göra reseavdrag enligt nuvarande regler för resa med egen bil kommer de föreslagna reglerna att innebära en lägre skattereduktion. Å andra sidan kan de föreslagna reglerna innebära att fler personer får möjlighet att göra reseavdrag. Det vill säga: En del personer

som med dagens regler inte kan göra avdrag över huvud taget kommer med de föreslagna reglerna att kunna göra det. Det är bra så.

Då tittar vi på hur det slår för en glesbygdsbo som redan betalar mer i bränsleskatt än en storstadsbo. Personen tjänar 35 000 kronor och kör 6 mil enkel väg till jobbet. I dag får personen 11 398 kronor i skattereduktion för bilresor till och från jobbet. Med föreslagna regler kommer hen att få 9 450 kronor i reduktion.

Det är inte nog med att bränslet gått upp nästan 5 kronor de senaste 13 månaderna. Man tänker minska skattereduktionen med 1 948 kronor för pendlaren. Om pendlaren bara räknar jobbresor på 12 mil per dag, bilen drar 0,7 liter och personen jobbar 200 dagar per år har kostnaden ökat för hen med 8 400 kronor på ett år. Lägg därtill det som jag berättade om tidigare.

Så här fortsätter skillnaderna. Om det råkar vara fler som kan samåka blir det givetvis fler som kan göra avdrag med renare samvete. Men vilka vinner då? Jo, hör och häpna: En som kan åka kollektivt i storstadsområdena med samma sträcka kan bli en vinnare med 6 000 kronor.

Nu har jag gett er exempel på hur bränslepriserna faktiskt slår mot dem som saknar alternativ till bilen. Det är lätt att avfärda stöd. Men kom sedan ihåg det när människor som upprätthåller samhällsviktig funktion stannar hemma på grund av att det är omöjligt att få vardagen att gå ihop ekonomiskt med allt detta. Då lär syndaren kanske vakna.

Sedan har jag inte ens nämnt företag som inte kan lägga prishöjningen på kunder nästa dag. Det finns entreprenader som har avtal som löper där priserna inte kan räknas upp i den takt som förändringarna har skett. Det blir omöjligt för mig att räkna upp alla sorters exempel, med långa avstånd till allt. Det lär inte vara raketforskning som krävs för att förstå att konsekvenserna slår hårdare för landsbygdsbefolkningen med långa avstånd till allt.

Jag ska vara den första som erkänner att sänkt skatt inte är vägen för att kompensera fossildrivna fordon. Men något system borde det finnas under tiden fram tills att omställningen når samhällsklasserna som inte har råd eller helt enkelt saknar förutsättningar att använda alternativen.

Herr talman! Det som jag har fått uppleva i form av neddragningar av landsbygden som en konsekvens av saknad regionalpolitik blir helt enkelt för svårt att förklara i ett åtta minuters anförande om regional tillväxt eller utveckling.

Men en sak som jag är övertygad om har haft betydelse är EU:s jordbrukspolitik. Alla livsmedelsproducenter i mindre skala är borta. De småbönder som kombinerade jordbruket med småjobb och till och med arbetsmarknadsåtgärder – och utan att hymla, ibland även A-kassa – och hade jordbruket som bisyssla är borta nu, med tomma byar som konsekvens.

Jag påstår inte att vi kan få tillbaka allt som förr, men något måste vi göra så att glest befolkade regioner och deras befolkning ser att vi vill att det ska bo människor kvar i byarna som i dag bidrar till samhället men som saknar laddstolpar, skola, affär, och kanske till och med fungerande telefoni.

Vi är rika på mycket i det här landet, men då måste fördelningen ske på ett annat sätt än i dag. Det har skrivits tonvis med utredningar, hjälppaket och problembeskrivningar om varför kommuner dränerats och så vidare. Men om vi ska få till den omställning som nu ska ske i klimathotets

sken måste vi få med människorna med deras olika förutsättningar så att priset som en landsbygdsbo betalar inte blir övermåttigt innan omställningen ens har börjat.

Vi kan inte till exempel låta utländska investerare bygga samhällsviktig funktion där inte bara vinsterna som produceras hamnar utomlands utan där även produktionen är in-tecknad i decennier framöver. Då känner sig nog landsbygdsborna lurade flera gånger om, kan jag tänka mig.

När LKAB levererar 12 miljarder till statskassan – pengar som har grävts upp i malmfälten – känns det lite orimligt att det ändå saknas ett BB i en industristad som Kiruna. Kvinnorna berättar skräckslagna om förlösningar som sker långs med en också annars olycksdrabbad väg.

Då blir frågan, herr talman: Har vi rätt fördelning av resurser som skapas där ute i regionerna?

Anf. 10 CAMILLA BRODIN (KD):

Herr talman! Vi står naturligtvis bakom samtliga reservationer i betänkandet gällande regional utveckling, men för tids vinnings skull vill jag yrka bifall endast till reservation 9.

I stora delar av vårt land är lanthandeln hjärtat i bygden och så mycket mer än bara en affär. Vid sidan av skolan är det den kanske allra viktigaste funktionen för att ett samhälle ska kunna leva. En lanthandel är inte bara en plats dit man går för att köpa mat. Det är väldigt ofta platsen där man kan få göra postärenden, lämna in tipset, hämta sin medicin eller få leverans från Systembolaget, som ligger många mil från hemmet.

Men det är kanske allra mest ett socialt nav. Facebook, Instagram och andra plattformar i all ära, men vi människor vill och behöver träffa andra människor på riktigt. Lanthandeln är ett fysiskt nav där man kan få just detta under oplanerade och väldigt enkla former. Det här småpratandet som sker i samband med inköpen är en otroligt viktig friskvårdsfaktor, och det främjar samhällsgemenskapen.

Utöver att lanthandeln alltså är ett vattenhål för gemenskapstörstande människor i glesbygden är den också en mycket viktig faktor för det lokala näringslivet. Vi kristdemokrater vill därför se att statliga verksamheter får i uppdrag att arbeta i en anda av att göra det lättare för fler butiker att exempelvis bli ombud.

Herr talman! Vi kristdemokrater vill möjliggöra för hela landet med dess olika förutsättningar att utvecklas och vara attraktiva på olika sätt. Det ska vara möjligt att leva ett urbant liv med storstadens utbud och pulserande livsstil eller att hitta sin egen takt i ett landskap som präglas av djupa skogar och den stora tystnaden – och allt däremellan.

Men då måste det finnas en grundläggande infrastruktur som säkerställer en trygghet och förutsägbarhet för medborgare och företag. Vi inser att olika delar av Sverige behöver varandra för att kraftfullt kunna stoppa alla försök att skapa ett vi-och-dom-tänkande. Det är inte land mot stad eller syd mot nord. Sverige är ett land med ett behov av att se styrkan i att samarbeta.

Herr talman! Det har blivit dyrt att vara svensk. Efter att el och drivmedel betalats blir allt mindre över till mat för svenska familjer. Det här måste vi göra någonting åt.

Vi kristdemokrater vill sänka dieselpriiset vid pump. Det handlar om att minska kravet på inblandning av biodrivmedel i diesel. Vårt förslag hade snabbt sänkt dieselpriiset med 3 kronor litern vid pump. Det motsvarar ungefär 200 kronor per tank för en vanlig familjebil. Det lindrar även bördan för lantbrukare, åkeriföretag och andra som nu dignar under världens högsta dieselpriiser.

Det handlar också om de skenande elpriserna, som är alldeles omöjliga för Sverige. Resultatet av regeringens energimisslyckande är tydligt. Nedstängda reaktorer och frånvaron av framsynt energipolitik har bidragit till ökade elpriser. Familjers privatekonomi är i gungning, och svenska företag upplever emellanåt en kris.

I det korta perspektivet vill vi kristdemokrater sänka elskatten tillfälligt. Långsiktigt måste kärnkraften få en nyckelroll. Sverige befinner sig vid ett kritiskt vägskäl. Nästa regering måste skapa förutsättningar för nya reaktorer för att kunna klara klimatomställningen och förse företag och hushåll med el till ett rimligt pris.

Herr talman! När vi kristdemokrater föreslår fler vårdplatser, lägre el- och dieselpriiser eller fler poliser och ökad trygghet är det för att vi älskar Sverige – hela Sverige. Det är mycket som är bra i Sverige och mycket som är bra här där vi bor. Men det finns brister, och det finns mycket som vi kan göra för att förbättra för det här landet.

När vi talar om att vi älskar Sverige och att hela Sverige ska fungera är det inte något valfläsk. Det är djupt förankrat bland kristdemokratins djupaste värderingar om samhällsgemenskap och att det land som vi älskar ska hålla ihop i stället för att slitas isär. Då behövs mer samförstånd mellan vanligt folk och oss som medborgarna har valt som politiker för att hela Sverige ska fungera.

Herr talman! Den svenska hälso- och sjukvården har fortfarande ett gott rykte och står sig väl i internationella jämförelser. Framför allt de medicinska resultaten är många gånger i toppklass. I andra avseenden är dock intrycket att vårt hälso- och sjukvårdssystem har tappat i jämförelse med tidigare. Regionernas ansvar för sjukvården anser vi behöver ses över. De oacceptabla väntetiderna och köerna till hälso- och sjukvården är det tydligaste exemplet, där vårdskulden bara ökar och ökar.

Vi kristdemokrater jobbar för en jämlik vård i hela landet. Men för att förbättra jämlikheten och kvaliteten i vården krävs åtgärder både på lång och på kort sikt. Vi anser att det långsiktigt är helt nödvändigt att hälso- och sjukvården övergår i ett statligt ansvar, som ger bättre möjligheter att skapa utvecklingskraft. På kort sikt behöver man skapa sammanhållna vårdprocesser för patienterna så att patienter dels blir mer delaktiga i sin egen vård, dels får ett bättre omhändertagande genom hela vårdkedjan.

Många av hälso- och sjukvårdens problem med väntetider, vårdköer och bristande patientsäkerhet har sitt ursprung i denna svårighet att skapa sammanhållna processer. Därför är det angeläget att vi även börjar prata hälso- och sjukvårdsfrågor när det gäller den regionala utvecklingen.

Herr talman! Jag ska avsluta med att prata lite grann om naturresurser. I dag går intäkter från naturresurser direkt till staten, och kommunerna får enbart skatteintäkter från de boendes arbetsinkomster. Vi kristdemokrater är öppna för att kommuninvånare ska få större del av just dessa naturresurser, men frågan behöver utredas i grunden.

En utredning bör därför tillsättas om för- och nackdelar med en modell där vinsterna från de svenska naturresurserna i första hand hamnar i kommunerna och därifrån omfördelas enligt en fastställd princip snarare än som i nuläget, där intäkterna går till staten. I detta sammanhang är det värt att studera bland annat den norska modellen.

Anf. 11 ARMAN TEIMOURI (L):

Herr talman! Nu debatterar vi näringsutskottets betänkande om regional utveckling.

Om vi höjer blicken från huvudstaden och tittar ut i vårt avlånga land kan vi se många hinder, orättvisor och utmaningar. Kort och gott ser förutsättningarna väldigt olika ut beroende på var i landet man bor. Själv bor jag i Värmland, men jag är uppvuxen i Småland. Förutsättningarna för de olika regionerna är helt olika, även om det givetvis också finns många likheter.

I måndags när jag tog tåget till Stockholm var det med viss skepsis, med tanke på ovädret som hade dragit in i landet – skulle jag komma fram i tid? Trots ovädret är det rätt märkligt att jag skulle ha den inställningen redan innan jag ens hade satt mig på tåget. Men magkänslan stämde bra. Vi anlände visserligen ”bara” en timme sent till Stockholm, men som van resenär är man faktiskt också van att titt som tätt bli sen.

På tåget stötte jag även på en gammal vän. Innan hennes resa från Karlstad hade hon försäkrat sig om att resan upp till Järvsö i Hälsingland skulle gå som planerat. Riktigt så blev det inte. 24 timmar senare – 24 timmar på tåget – kom hon äntligen fram.

I dag debatterar vi visserligen inte infrastrukturen i Sverige, men både min egen upplevelse och min väns upplevelse visar på de stora utmaningar vi har för att hela Sverige ska växa och leva. Det är en fingervisning om att det finns många utmaningar vi måste lösa.

Fungerande kommunikationer är viktiga för jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Därför krävs fortsatta investeringar i järnväg, väg och annan infrastruktur. Effektiva och väl fungerande transporter är dessutom centrala för att företag ska kunna leverera varor till kunder och leverantörer.

Våra regionala flygplatser står också inför stora utmaningar. Det svenska flyget måste givetvis bli mer hållbart, och det behövs därför åtgärder för att utsläppen från sektorn ska minska. Men vi ser också att elflyg är under stark utveckling. Elflyg kan komma att bli en viktig faktor för utvecklingen av landets regioner och erbjuda snabba transporter, inte minst för näringslivet. Det vore ett enormt lyft för de regionala flygplatserna, för de regioner de trafikerar och för klimatet.

Herr talman! Senare i dag ska vi också debattera näringspolitik. Men vi kan redan nu konstatera några saker: Där det inte finns jobb finns heller ingen framtidsanda. Där det inte finns jobb vill ingen bo. Där det inte finns jobb blir det ingen utveckling.

Finns det däremot jobb och växande företag lockar det nya kommuninvånare. Därför är näringspolitiken minst lika viktig när vi debatterar regional utveckling. Ett generellt förbättrat företagsklimat med sänkta skatter och mindre byråkrati gynnar alla företag, inte minst företagen i glesbygd. Varje kommun och region har ett ansvar för att genomföra nödvändiga insatser för ett förbättrat näringsklimat.

En viktig fråga är också tillgången till statligt riskkapital. Det privata kapitalet är givetvis huvudlösningen, men ibland kan det behövas statligt kapital som komplement till det privata. Det kan exempelvis vara svårare att hitta privat kapital i glesbygden, och där kan det statliga kapitalet vara en avgörande faktor.

Kapital är också en jämställdhetspolitisk fråga, där statliga aktörer har ett särskilt ansvar för att fördelningen och utdelningen av kapital kommer både kvinnor och män till handa.

Ute i landet – det spelar egentligen ingen roll i vilken kommun eller landsdel vi är – har vi ett stort nationellt problem, och det stavas kompetensförsörjning. Företagens problem med kompetensförsörjning och bristen på matchning mellan arbetslösa och lediga jobb innebär stora konsekvenser för svensk tillväxt och välbefinnande på både lång och kort sikt.

Samtidigt är en nyckellösning givetvis utbildning. För att säkra kompetensförsörjningen på lång sikt krävs utbildning med vuxenutbildning, högskolor och universitet av hög kvalitet. Yrkeshögskolan har här en viktig uppgift att fylla, då den är en effektiv utbildning som är kopplad till den regionala arbetsmarknaden.

Herr talman! Du ska inte behöva åka mil efter mil för att ta del av statlig service. Det är viktigt att den statliga service till medborgarna som försvunnit från stora delar av landet återupprättas. Vi ser gärna fler servicekontor där förutsättningar ges för kontinuitet och långsiktig planering mellan Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket. På vissa kontor ska det också ske ett samarbete med Arbetsförmedlingen.

Liberalerna anser att utbyggnaden av lokala servicekontor ska fortsätta och att fler myndigheter bör inordnas i eller ges i uppdrag att samverka med Statens servicecenter. Det kan även finnas skäl att se över möjligheten att skapa förutsättningar för att öka samverkan mellan de lokala servicekontoren och de lokala och regionala myndigheterna.

Nu när vi ändå pratar om statlig service måste vi också prata om statliga pekpinnar. Sverige ska ha en politik som minskar regelkrånglet och sänker kostnaderna för företagande och arbete. Det för landsbygden så viktiga småföretagandet hämmas ofta av statliga pekpinnar och en alltför stor fyrkantighet från myndigheternas sida.

Myndigheternas perspektiv måste ändras. Fler främjandeuppdrag till statliga myndigheter behöver formuleras. Myndigheternas uppgifter ska inte enbart vara att kontrollera och stoppa felaktigheter utan också att hjälpa människor och företag att göra rätt. Exempelvis bör en översyn göras av regleringsbrevet för förvaltningsmyndigheterna för att tydliggöra det ansvar dessa har för att värna näringsklimatet i Sverige.

Herr talman! Jag tänkte också lyfta fram de ekonomiska utmaningar som vi ser runt om i landet. Vi har en skenande elkris i Sverige som inneburit att väldigt många har påverkats och där plånboken verkligen har påverkats. Liberalerna hade gärna sett en sänkt energiskatt, till en början med 4 miljarder och på sikt en halvering. Det hade kommit alla Sveriges 4,8 miljoner hushåll till nytta, och det hade varit en långsiktig lösning på de utmaningar som vi ser när det gäller energipriserna runt om i Sverige.

Det har också diskuterats att sänka exempelvis dieselpiserna. Liberalerna ser inte det som rätt väg att gå; däremot är vår lösning att vi gärna skulle se att man höjde reseavdraget under tre år, från 18,50 till 23 kronor

per mil. Nästan var tredje av de sysselsatta i landsbygdskommunerna tar del av detta stöd, och därför vore det bra att öka reseavdraget.

Vi skulle också vilja krisanpassa fordonskatten. Glesbygdsavdraget på 32 kronor per månad är inte tillräckligt. Däremot är det ett avdrag som gynnar alla bilägare på gles- och landsbygden, oavsett om man har en dieselbil, en bensinbil eller för den delen en elbil. Det motverkar heller inte Sveriges förpliktelse enligt Parisavtalet.

Vi skulle också vilja sätta reduktionsplikten i ett snabbspår för att hitta en bra lösning på detta.

Samtidigt ska man komma ihåg att det som är otroligt viktigt när vi nu ska ställa om klimatet och bli mer gröna är den laddinfrastruktur som måste komma på plats. Där ville vi liberaler lägga 3 miljarder i vårt budgetförslag.

Herr talman! Avslutningsvis skulle jag vilja lyfta fram gränshinderfrågan. Jag bor som sagt i Värmland, och närheten till Norge har en avgörande betydelse för Värmland. Många andra län som likt Värmland ligger i gränsregioner har givetvis stora möjligheter men också utmaningar. Det gäller naturligtvis också län med närhet till Danmark och Finland.

Gränshinder motverkar regional utveckling. Det gränsöverskridande samarbetet måste även i fortsättningen ges hög prioritet. Onödiga och omotiverade gränshinder som motverkar och hindrar regional utveckling av två regioner på var sin sida om nationsgränsen måste avvecklas. Med pandemin i närminnet måste vi också dra lärdomar från denna om vad vi måste göra och vilka åtgärder som skyndsamt måste ske för att motverka gränshinder vid framtida pandemier.

Med det, herr talman, skulle jag vilja tacka för mig. Jag står givetvis bakom alla Liberalernas reservationer, men för att spara tid yrkar jag bifall endast till reservation 7.

Anf. 12 MARIA GARDFJELL (MP):

Herr talman! Jag hoppas att landsbygdspolitiken blir en av de viktigaste frågorna i valet. Det hoppas Miljöpartiet också. Jag hoppas dock inte att vi kommer att ha en debatt som enbart handlar om sänkta dieselpriiser och jakt på vargar.

Landsbygdens utveckling bygger på att Sverige ligger i framkant i klimatomställningen. Den bygger också på att klimatomställningen är rättvis.

Det finns stora möjligheter att utveckla svensk industri, ett hållbart skogsbruk, livsmedelsproduktionen, småbruket, besöksnäringen och rennäringen. Om vi verkligen vill kan landsbygdsdebatten handla om det här. Ren luft, frisk natur, gröna skogar, strandskydd, jämställdhet – detta är Sveriges bästa försäljningsargument. Vi är beroende av exporten, och då ska vi inte glömma bort att exportnäringen också bygger på att vi klarar av de internationella, globala hållbarhetsmålen, klimatomställningen och den biologiska mångfalden.

Herr talman! Sverige har ett överskott av elproduktion, speciellt i norra Sverige. Dock är elproduktionen inte jämnt fördelad mellan norr och söder. Överföringskapaciteten håller på att förbättras, men samtidigt måste mer el produceras närmare användaren. Miljöpartiet vill att hela Sverige ska vara med i energiomställningen och att de som är med och bidrar också ska belönas för det.

Vi anser att regioner som bidrar med värdefull elproduktion bör få behålla det här värdet. Vi menar därför att riksdagen bör tydliggöra för regeringen att man bör regionalisera fastighetsskatten på vind- och vattenkraftverk.

Jag vill yrka bifall till reservation nummer 16 med anledning av detta.

Vi ser ett bredare stöd för de här idéerna. Vi har hört Centerpartiet framhålla samma fråga tidigare, och jag vet att Socialdemokraterna alldeles nyligen har tagit ett kongressbeslut om att just föra tillbaka pengar från vindkraften till kommunerna. Jag hoppas att Socialdemokraterna och regeringen kommer med ett sådant förslag inom kort. Ni får också gärna stödja de förslag som finns redan i dag.

Regeringen tillsatte den 14 oktober 2020 en särskild utredare med uppdrag att ta fram förslag som stärker rättssäkerheten och ökar förutsägbarheten för prövningen av vindkraftsanläggningar. I den här utredningen gör man bedömningen att en ekonomisk kompensation skulle underlätta både en fortsatt vindkraftsutbyggnad – och den behövs ju för svensk industri, för de svenska hushållen och för klimatomställningen – och utvecklingen av kommuner och lokalsamhällen som påverkas av vindkraftsetableringar. En ekonomisk kompensation skulle också underlätta tillståndsprocessen.

De avtal om ersättningar som finns i dag på lokal nivå tas fram genom förhandlingar i varje enskilt fall. En reglering av de här ekonomiska ersättningarna ligger i linje med de övergripande målen att öka förutsägbarheten och rättssäkerheten i just vindkraftsprövningarna.

Staten har genom att utlokalisera statliga myndigheter ett ansvar att se till att förbättra den regionala utvecklingen. Jag vill ge ett exempel. SGU har sitt säte i Uppsala, min hemstad, men de har också ett kontor i Malå i Västerbotten. Inget är väl mer lämpligt än att SGU finns i Malå som ju både är en ort som ligger i Skelleftefältet, som är ett mineralrikt område, och en viktig sameby.

SGU:s samling av borrhärlor består av mer än 3 miljoner meter borrhärlor från 17 000 borrhål i hela Sverige. Det finns geologiska bibliotek och en väldigt viktig informationssamling om just var mineral finns i Sverige och var man bör leta. En stor del av materialet är också digitaliserat.

Materialet skulle kunna användas mycket mer om SGU och staten satsar på kontoret i Malå. Man behöver underhålla borrhärlagret, och man behöver också utveckla verksamheten så att man inte bara kan visa var det finns mineral utan också var det är lämpligt att bryta mineral i framtiden. Alla nya prospekteringar och mineralbrytningar kommer ju att påverka miljön och även rennäringsen. Det här bör man förebygga genom att utveckla verksamheten på SGU i Malå.

Herr talman! Klimatomställningen är akut, men den måste också vara rättvis. Alla ska med när vi bygger det nya, gröna folkhemmet. När människor som är beroende av bil drabbas av höga bränslepriser tävlar partierna här i Sveriges riksdag – ja, inte Miljöpartiet då – om att sänka priset på klimatutsläppen. Miljöpartiet vill i stället se en politik som både kan stötta de människor som drabbas ekonomiskt och som samtidigt är med och minskar utsläppen.

Kristdemokraternas förslag om att minska inblandningen av biodrivmedel i bensin och diesel skulle öka klimatutsläppen i Sverige med 24 procent. Vill Kristdemokraterna rent av att vi ska lämna Parisavtalet?

Sverige behöver en politik som stärker regionerna och ser till att de som drabbas ekonomiskt också stöds, och då behövs en grön omfördelningspolitik. Miljöpartiet bidrog i regeringen med att sänka skatten för glesbygdsbor. Nu vill vi göra ökade satsningar med 4 000 kronor per år. Tillsammans med det tidigare glesbygdsavdraget skulle det ge 500 kronor extra i plånboken varje månad.

Vi vill höja klimatbonusen för elbilar för alla som bor i glesbygd och köper en elbil. Vi vill införa en skrotningspremie för de äldsta bilarna. Vi vill bygga 100 000 nya laddstolpar. Vi vill bygga ut samhällsservice, skolor och vårdcentraler i hela landet. Vi vill också se till att den starka utveckling som staten kan bidra med runt om i våra regioner på småorter, i byar och i samhällen också stärker den kommersiella utvecklingen.

Med sänkt skatt i landsbygdskommuner, höjd klimatbonus och nya gröna satsningar kommer den regionala tillväxten att stärkas. Nu är det snart val, och jag hoppas att det är klimatet som väljs i det valet.

Anf. 13 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Under ledamoten Gardfjells anförande kunde man inledningsvis höra vad Miljöpartiet hoppas att landsbygdspolitiken ska handla om. Personligen är min uppfattning att den ska handla om det som efterfrågas av dem som faktiskt bor, lever och verkar där och inte om vad Miljöpartiet hoppas att den ska handla om.

Det här är inget hittepå. Jag tycker att politiken ska bygga på det som människorna ute i landet efterfrågar.

Jag kommer från ett glesbygdslän, Norrbotten. Där fick Miljöpartiet 2,76 procent i väljarstöd i förra valet. Skickar inte det något slags signal till Miljöpartiet om att de lever uppe i det blå, att de kanske inte för den politik som är bäst för de människor den faktiskt drabbar?

Anf. 14 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Eric Palmqvist!

Just Norrbotten är ett intressant län för Miljöpartiet. Det finns två kommuner i Norrbotten där vi är väldigt starka, där vi till och med har vår enda kommunstyrelseordförande. Miljöpartiet stärks i många delar av glesbygdslänen. I Jokkmokk, där kampen om Kallakgruvan står, växer Miljöpartiet starkt.

Det är viktigt att komma ihåg att Sverigedemokraterna driver en populistisk linje när det gäller svenska landsbygder. Många av argumenten kanske går hem i stugorna. Men är det ansvarigt, Eric Palmqvist? Behöver inte också Sverigedemokraterna ta ett ansvar för klimatomställningen?

Jag tror att vi är många politiker som i dag känner stor vördnad inför folket i Ukraina och det som händer där med de konflikter som Ryssland driver på militärt. De konflikterna kommer att påverka energipriser i hela Europa. Det vet vi. Det kommer att bli svårt. Det kommer inte att vara enkelt för någon regering att kompensera för det. Men vi måste ändå ta de kostnader som det också innebär. Jag är väldigt ledsen att världsmarknadspriserna har ökat så kraftigt.

Anf. 15 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Gällivare är en av de kommuner där vi har tre kommunalråd. Det är en liten kommun med tre kommunalråd. Majoriteten kan

inte samsas om vem som ska styra. Därför har vi bland annat ett miljöpartistiskt kommunalråd. Jag tror att väljarnas dom kommer att bli ganska hård över den konstellationen till hösten, men det är inte det vi debatterar här i dag.

Maria Gardfjell frågade mig bland annat om det är ansvarigt. Vi kan bolla lite hur saker är i verkligheten. I dag uppmuntrar man människor även ute på landsbygden att köpa elbil. Man säger att det ska vara den bästa lösningen och hävdar att det går att förlita sig på hemmaladdning. Men de avstånd vi har förutsätter att det också ska finnas snabbaddare.

Den senaste veckan har jag varit i kontakt med ett bostadsbolag, ett åkeri och en mack som nekas att få den uppsäkring som behövs av elbolagen för att kunna bygga snabbaddare. Det är nämligen kapacitetsbrist. Om det är kapacitetsbrist och det inte går att bygga ut snabbaddare faller hela den här idén. Men ändå straffar man människor som inte har något alternativ i sin vardag. De har inget alternativ.

Den energipolitik som gör att det inte går att säkra upp mackarna, åkerierna och bostadsbolagen är inte Sverigedemokraternas politik, utan det är den politik som Maria Gardfjells parti och Socialdemokraterna ligger bakom. Är det ansvarigt?

Anf. 16 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Herr talman! Kapacitetsbristen är en fråga som jag har engagerat mig i under många år. Jag har varit kommunalråd i Uppsala.

Just i storstäderna i södra Sverige, och framför allt i södra Sverige, har vi stora problem med kapacitetsbrist. Men den kapacitetsbristen finns inte på samma sätt i Norrlands inland. Just när det gäller glesbygd och landsbygd är det en fördel i omställningen till elbilar. Att just kunna ladda elbilen hemma och att det är relativt mycket billigare än om man ska köpa fossila drivmedel till sin bil är en jättestor fördel.

Vi vet att bilföretagen nu lanserar nya bilar, och bonus malus-systemet gör att de bilarna kommer ut på marknaden. Om tre år kommer också en stor andel av bilarna som säljs att vara andrahandsbilar, begagnade bilar, vilket människor på landsbygden också kommer att kunna dra nytta av till stor del.

Eric Palmqvist sa i sitt anförande att det är ett problem att skatten är för hög i glesbygden. Miljöpartiet införde en skattesänkning för glesbygdsbor. Den skattesänkningen vill vi nu höja med 4 000 kronor per år. Den politiken ser jag inte att Sverigedemokraterna har.

Anf. 17 MONICA HAIDER (S):

Herr talman! I dag debatterar vi NU11 *Regional utveckling* med motioner från den allmänna motionstiden. Jag yrkar avslag på alla motioner och bifall till utskottets förslag i betänkandet. Motionerna spänner som vanligt över ett brett område med alltifrån tillväxt och företagande till kommersiell service, lokalisering av statliga myndigheter och återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser.

Herr talman! I begreppet regional utveckling kan man lägga in i princip vad som helst. Det har vi också hört i debatten i dag. I min värld innebär regional utveckling att det finns en välfärd – skola, vård och omsorg – som fungerar, helt enkelt ett starkt samhälle. Det måste fungera för att det ska kunna bli någon utveckling i vårt avlånga land. Har vi inte den grund-

läggande servicen kan vi inte bo, leva och verka. Det gäller också affär, mack, samlingsplats med mera. Givetvis måste det också finnas arbetstillfällen så att vi kan försörja oss, antingen som anställd eller som egen företagare. Man behöver också en meningsfull fritid. Allt detta är grunden i regional utveckling. Som jag inledde med att säga är det alltså i princip vad som helst.

I Sverige ser vi nu att många företag vill vara med i den gröna omställningen. De satsar stora pengar på att deras produktion ska vara hållbar. Vi har batterifabriker och produktion av elmotorer och fossilfritt stål. En ny industrialisering sker i Sverige här och nu, vilket genererar välfärd i stora mått.

I budgeten för 2022 ville regeringen satsa 500 miljoner till omstart för små och medelstora företag efter pandemin genom regionala prioriteringar som stöder klimatomställningen. Denna satsning röstades ned av riksdagen tillsammans med en del andra satsningar på små och medelstora företag som hade varit viktiga för de här företagen.

Herr talman! Det som däremot inte togs bort i budgeten för 2022 är många viktiga satsningar på regional utveckling:

- satsningar på vägunderhåll i det finmaskiga vägnätet
- ytterligare satsningar på bredband för 1,3 miljarder
- stöd till investeringar i drivmedelsstationer
- ytterligare driftstöd till dagligvarubutiker, vilket också blir permanent
- satsningar på företagsklimatet i 39 gles- och landsbygdskommuner
- förstärkning av besöksnäringens omställning och pengar till Visit Sweden
- satsningar på att motverka den ökade vildsvinsstammen och på bekämpning av granbarkborren
- klimatpremie till arbetsmaskiner
- stöd till kommuner med särskilda utmaningar.

Det här är bara ett axplock. Nu senast har vi också lagt 1 miljard på ett bondepaket.

Regional utveckling är givetvis inte bara budgetsatsningar. Det gäller också att se till att det finns förutsättningar för hela landet att utvecklas på egna meriter.

Herr talman! I skrivelsen *Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030* beskriver regeringen vad man vill uppnå. Den ska bidra till en hållbar omställning i alla delar av landet. Insatser inom ramen för den behöver ha ett regionalt perspektiv, vilket är olika beroende på var man befinner sig i landet. Regeringen kommer också att ta fram en handlingsplan för strategin där man kommer att beskriva hur man vill uppnå målen. Det regionala utvecklingsarbetet sker givetvis till största delen ute i landets regioner, och det är så det ska vara. Regeringens uppgift är att skapa förutsättningar för regional utveckling.

Under de senaste två åren har mycket av regionernas arbete fått omprioriteras för att möta konsekvenserna av pandemin, som vi fortfarande inte

har kommit ur. Detta har inneburit att en del av det strategiska och långsiktiga arbetet har fått stå tillbaka till förmån för snabbare och kortare insatser.

I dag när vi står här i kammaren igen och vi får vara här hela tiden känns det lite överkligt att vi under två år har suttit hemma på grund av en pandemi, även om den ännu inte är över. Vi är lyckligt lottade som får vara här. Vad kommer det här att innebära för den regionala utvecklingen? Det vet vi inte säkert. Det blir säkert både plus och minus, och det har vi till viss del redan sett.

Herr talman! Det är viktigt med kommersiell service i hela landet. I min inledning nämnde jag att det inte bara är ett ställe där man kan handla mat och annat, utan det är också en viktig mötesplats för oss som bor glest. Där finns ibland bibliotek, som i Lidhult i Ljungby kommun. Där finns kafé och restaurang, som i Häradsbäck i Älmhults kommun. Där finns post, apotek, spelbutik och paket- och Systembolagsutlämning som i Liatorp som också ligger i Älmhults kommun.

Som jag sa blir dessa ställen en mötesplats. För några av de här butikerna är stödet en förutsättning för att överleva, men givetvis är det inte så för alla. Det har också visat sig i utvärderingar att avståndet till närmaste butik har minskat de senaste åren, vilket pekar på att stödet har haft betydelse.

Ser man på lokalisering av statliga myndigheter kan man konstatera att vi är rörande överens om att de ska finnas i hela landet. Punkt. Det är jättebra. Det här är något som regeringen har gjort under sin tid, och det är något som vi behöver göra mer av.

I Parlamentariska landsbygdskommittén konstaterade vi att mer än 10 000 statliga jobb hade flyttat från övriga landet in till Stockholmsregionen under de senaste tio åren. Nu är det dags att återlokalisera dem ut i landet. Det är viktigt på riktigt. Det handlar om viktiga arbetstillfällen, men också den service som de statliga myndigheterna erbjuder är viktig. Vi bygger också hela tiden ut antalet servicekontor.

Som jag sa i min inledning kan vi lägga in mycket i regional utveckling, och det är klart att allt hänger ihop. Har vi jobb och företagande genererar det välfärd. När jag ser stockbilarna som kör där hemma, vilket de gör ofta eftersom jag bor mitt i skogen, tänker jag: Där kör välfärden. Den där stockbilen kommer att generera välfärd.

(Applåder)

Anf. 18 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Tack, Monica Haider, för ditt anförande!

Jag frågar mig om Sverige blir ett bättre land när vanliga människor i sin vardag straffas med högre kostnader för att ta sig runt. Denna fråga har diskuterats här tidigare. De har inte råd att köpa en elbil och ställa om. Det blir snart inte lönt att ta sig till arbetet, vilket jag får berättat för mig av sjuksköterskor som jag träffar. Och de utgör ju välfärden.

Jag är intresserad av att få höra vad ledamoten Monica Haider från Socialdemokraterna får till sig i vardagen. Hur resonerar folk som bor i Småland? En bagare i Växjötrakten blev intervjuad i en artikel om kostnaderna för el. För att hålla ugnarna igång och över huvud taget kunna sälja något tar de inte ut någon lön. De lever på knappa villkor och får avstå från lön så länge det går för att fixa det här.

När stockbilarna kör för välfärden undrar jag hur länge de klarar av att köra. Åkeribranschen är väldigt utsatt och har stora problem. Vi har ju långa avstånd. Den där välfärden som vi ska få – skola, vård och omsorg – kommer ju någonstans ifrån. Det är därför dessa företag och jobb är så viktiga.

Det sista jag funderar över är pengar till ett bondepaket. Den svenska livsmedelsstrategin innebär att vi ska kunna sälja, producera och göra bra saker inom jordbruket för vårt land. Men varför skapar man ett läge där jordbruket får problem och sedan ger dem bidrag tillbaka på grund av det? Det skulle jag vilja ha svar på.

Anf. 19 MONICA HAIDER (S) replik:

Herr talman! Tack, Ann-Charlotte Hammar Johnsson, för dina frågor!

När man hör debatten här i kammaren kan man ibland undra om vi har riktigt samma världsbild. Jag vill inte förneka att vi har problem med höga drivmedelspriser och att de drabbar både företagare och privatpersoner. Likaså drabbar de höga elpriserna både företagare och privatpersoner. Men samtidigt ser vi en helt fantastisk utveckling i Sverige för företagande, klimatomställning och allt detta. Därför funderar jag ibland över vilka olika världar vi lever i.

Där jag befinner mig i Småland får givetvis även jag många frågor om både drivmedels- och elpriserna. Men jag får också många hejarop för den elpriskompensation för tre månader som vi gjort. Samtidigt tycker förstås många att detta inte är något som kan göras över tid utan att det är en exceptionell åtgärd som görs här och nu för att kompensera för de höga elpriserna.

Bondepaketet är också en exceptionell åtgärd. Vi hade ett paket även 2018 då bönderna drabbades väldigt hårt av torka. Det här är ungefär samma insats som vi gjorde då. Kanske behöver vi göra så här. Men även bönderna och lantbrukarna måste se till att de kan driva sin verksamhet med lönsamhet på egna meriter.

Anf. 20 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Monica Haider!

Ja, vi har en fantastisk utveckling när det gäller de delar som handlar om att ställa om. De är viktiga, och de ska komma på plats. Men jag tycker att det är märkligt att man gör ett system när man bara behöver gå från ett ställe till ett annat. Det är som när man bygger ett hus med en trappa, men man tar bort trappan så att man inte kommer upp till ovanvåningen.

Först drar man undan saker. Man stänger ned kärnkraft. Man har höga elpriser. Man har exceptionella åtgärder. Men det är en väsentlig skillnad på torka och att ha hög skatt på saker och ting. Det ena handlar om väderlek som man inte kan påverka, och det andra handlar om politiska förslag.

När man då har gjort detta finns det inte längre kvar. Då har man ingen möjlighet att ta sig framåt. Hur ska man då komma dit? Man skruvar så hårt på saker och ting att människor och företag hamnar i en sits som gör att de inte kan leverera något. De får ingen tillväxt och ingen vinst, och därmed blir det ingen välfärd.

Sverige är dessutom ett kunskapsland som ska ligga på topp och kunna ta oss framåt. Vi gör fantastiska saker. Varför slår man då undan benen på det som fungerar och som redan är gjort i stället för att ha det kvar och se

till att alla kommer med till det nya, vilket Socialdemokraterna själva brukar säga? Det hade varit rimligare.

Slutligen undrar jag om ledamoten Monica Haider har några nya besked om drivmedelsstationer. Kommer de att få stöd innan det är för sent så att de kan göra den här övergången?

Anf. 21 MONICA HAIDER (S) replik:

Herr talman! Det har funnits stöd för drivmedelsstationer hela tiden, även förra mandatperioden, och det löper på. Något annat har jag inte hört.

Vi i Sverige ligger i topp både kunskapsmässigt och innovationsmässigt. Det är det vi ser nu, och det är därför företag kommer hit och vill investera.

Om det hade varit så eländigt som Ann-Charlotte Hammar Johnsson beskriver det hade inte företagen stått på kö i norra och mellersta Sverige för att göra de här miljardinvesteringarna, så jag tycker att det är jättekonstigt. Dessutom skulle ert svartmålande kunna bidra till att de faktiskt inte vill komma hit. Men de kommer hit på egna meriter för att vi har ren och billig el. Vi har fortfarande billig el i Sverige, även om den är väldigt dyr just nu, så jag förstår inte riktigt er sägning där.

Sedan tror inte jag, till skillnad från Ann-Charlotte Hammar Johnsson, att kärnkraften är svaret på allt. Vi ska inte lägga ned någon kärnkraft. Vi har inte fattat några politiska beslut om att lägga ned någon kärnkraft, utan den ska få rulla på på egna meriter. Vi har inte sagt att vi ska lägga ned den.

Däremot står folk på kö och vill investera i vindkraft. Det är massor av ansökningar runt hela Sveriges kust gällande till exempel havsvindkraft, för det vill man investera i. Men den som tror att kärnkraften är lösningen på allt riskerar ju att prata ned detta.

Nya kärnkraftverk i Sverige kan vara klara tidigast om tio femton år. Det är alltså inte lösningen på dagens problem, utan det snabbaste vi kan göra är att bygga ut havsvindkraften och vindkraften.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 24.)

Näringspolitik

§ 13 Näringspolitik

Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU12
Näringspolitik
föredrogs.

Anf. 22 LOTTA OLSSON (M):

Herr talman! Vi står bakom samtliga reservationer, men för rationalitetens skull yrkar vi bifall endast till reservation 31 under punkt 11, om konkurrenskraft, samt till reservation 47 under punkt 18, om åtgärder för restaurang- och besöksnäring.

Herr talman! Vi har att debattera ett motionsbetänkande, men året har präglats av annat. Åter ligger ett år bakom oss som för hela landet och

speciellt för näringslivet lagt en våt filt över Sverige. Det har varit ett år där vi från Moderaterna tillsammans med oppositionspartierna har motat regeringen framför oss för att få igenom satsningar för att rädda jobb och företag, ett år där näringsutskottets arbete till stor del har handlat om att vara på tå och föreslå stödåtgärder som utskottet sedan nogsamt ska följa upp effekterna av.

Pandemin har inte gått att förutspå. Så funkar pandemier. Att hela tiden ha örat mot rälsen och följa upp hur de olika stöden fungerar har varit avgörande för att försöka rädda så mycket som möjligt av det svenska näringslivet.

Herr talman! Det svenska näringslivet är avgörande för vårt välstånd. Det är tack vare ett starkt och innovativt näringsliv som ett så relativt litet land som Sverige, som är ett av världens mest handelsberoende länder, lyckas vara på tionde plats i välståndsligan, enligt OECD 2020. Bara genom att behålla vår innovations- och konkurrenskraft har vi möjlighet att vara bland världens tio bästa välfärdsländer.

Näringslivsfrågorna är mångfasetterade. För att få med bara det viktigaste räcker inte min begränsade talartid, men jag ska försöka.

Herr talman! Vår motion om ett tillkännagivande till regeringen om att göra det enklare att skapa testbäddar för ny teknik på avgränsade platser är viktig. Det vill vi göra genom ett förenklat och standardiserat regelverk för att åstadkomma ett mer tillåtande, öppet och innovativt klimat. Bland annat bör det finnas enkla, förutsägbara, teknikneutrala och standardiserade förfaranden för detta.

Vi föreslår vidare att skicka ett tillkännagivande till regeringen om att Sverige bör utlysa ett antal innovationstävlingar för att driva utvecklingen på områden med mindre kommersiell kraft och uppmuntra och ta till vara den tekniska utvecklingen.

Vidare tror vi på att innovationstävlingar skulle kunna vara en modell för att främja och skapa ökat intresse för innovation. Det skulle bland annat kunna handla om miljöer där AI-applikationer kan användas på ett nytt sätt i pilotprojekt. Teknikutveckling och digitala innovationer skulle ännu bättre kunna stärka Sverige som företagsnation.

Herr talman! Vi har inte minst under pandemin sett att det finns stora brister i stödsystemen för företag. Därför anser vi att systemen för företagsstöd bör renodlas och effektutvärderas. Programmen för företagsstöd bör vara tydligt definierade, avgränsade och uppföljbara, och de olika typerna av företagsstöd bör effektutvärderas och följas upp för att tillgodose att samhället får bästa möjliga utväxling för skattepengarna.

Vidare anser vi att Sverige på EU-nivå bör verka för att regelverk för företagsstöd ska inriktas på att vara ett initialt stöd i verksamheter. Därefter ska dessa bära sig själva. Vidare bör gemensamma programunderlag som ska användas nationellt utvecklas för att bli så användarvänliga som möjligt och bygga på mål och mätbarhet.

Herr talman! Vi anser att det behövs ett tillkännagivande om att regeringen ska ge länsstyrelserna i uppdrag att göra en uppföljning av det statliga riskkapital som används och att genomföra en analys av resultatet från denna uppföljning. Det finns en stor risk att de medel som betalas ut inte är tillräckligt bra när det gäller hur de destinerar. Målen är också för otydliga.

Herr talman! Brottslighet mot företag har blivit en riktig samhällsfara. Vem vill vara företagare om vi inte kan finna bot på detta gissel? Vi står bakom den motion som vill ge ett tillkännagivande om att regeringen ska försvåra för bedragare att kapa företag. Motionären anför att det bör införas ett krav på bank-id för att identifiera och vidimera sig när man gör ändringsanmälan hos Bolagsverket.

Betty Malmberg från Moderaterna pekar i sin motion på att Sverige i fråga om total entreprenöriell aktivitet i tidiga stadier placerar sig markant under genomsnittet jämfört med andra höginkomstländer. Fler entreprenörer behövs för att stärka den svenska välfärden och svensk konkurrenskraft. Motionären efterfrågar därför i yrkande 1 ett tillkännagivande till regeringen om vikten av att öka svenskt entreprenörskap. Utan entreprenörer – inga företag!

Herr talman! Sverige behöver fler nya företag och fler kvinnliga företagare. Vi behöver skapa bättre förutsättningar för att öka antalet kvinnor som är innovatörer.

Kvinnors val av utbildning och yrke är avgörande. Huruvida man ska starta och driva företag påverkas av strukturella faktorer. Vi anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att motverka strukturella hinder för kvinnors företagande.

Det får inte vara fullt att vara företagare i de yrken och professioner där kvinnor är aktiva, till exempel inom skola, vård och omsorg. Bra kvalitetsuppföljningar och en tydlighet att företagande uppmuntras från politiken är här avgörande för att främja företagande. Företagandet behövs för att driva utveckling och skapa valfrihet för både brukare och arbetstagare.

Att öka kvinnors företagande är en strategisk tillväxtfråga. Motionären, som vi står bakom, anser att ett jämställt företagande är positivt ur såväl ett tillväxt- som ett rättviseperspektiv, varför det är viktigt att regeringen arbetar systematiskt med frågan. Vi behöver sätta mål och vidta konkreta åtgärder för att fler kvinnor ska kunna bli företagare i sina branscher.

Anf. 23 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Herr talman! Nu debatterar vi näringspolitik. Det är ett känsligt politiskt område. Vad jag menar är att små politiska ingrepp i det fria företagandet kan få stora och direkta konsekvenser. Att inte komma med rätt ingrepp kan snarare också få långtgående konsekvenser över tid. Den nuvarande regeringen tillhör den andra av kategorierna.

Vi har ett relativt bra företagsklimat i Sverige i relation till andra jämförbara länder. Det är sant. Men är det ett självspelande piano? Jag vet inte. Jag tror inte det. Ibland behöver man lägga örat till marken och lyssna in vad de olika branscherna och näringslivet behöver för att vidta de rätta åtgärderna. Det gäller också att vara profetisk för att se var det brister så att näringslivet kan få åtgärder vidtagna för att kunna stå på egna ben och klara sig i exempelvis en kris.

Även om det råder ett gott företagsklimat menar jag att det finns en hel del orosmoln på himlen. Det är inte bara jag som menar detta, utan det räcker med att träffa företagare så får man snabbt bilden av att molnen verkligen hopar sig på himlen. Ibland behöver man därför titta upp och se vilka moln som behöver åtgärdas.

I går läste jag en artikel om en undersökning gjord av Svenskt Näringsliv i Västra Götaland. Där har en undersökning gjorts om brottsligheten

mot företagen. Ungefär 50 procent av företagen i Västra Götaland har blivit utsatta för brott den senaste tiden. 50 procent! Det är många företagare som blir utsatta för brott i det här landet i dag. Enligt Företagarna har 20–25 procent av företagen övervägt att lägga ned verksamheten på grund av den tilltagande brottsligheten.

Jag själv jobbade inom detaljhandeln innan jag kom in i riksdagen. Jag var agent för en rad olika varumärken, och jag hade förmånen att resa runt bland företagare i hela Sverige. Det var ett otroligt inspirerande och roligt jobb.

Under de stunder jag var i butiker för att träffa butiksägare och butikscheferna hann jag på de korta stunderna uppleva en rad olika saker. Det var till exempel snatterier, och jag fick själv se till att de hamnade på rätt sida genom att ta tag i dem. Vid ett tillfälle kom jag till en butik i Örebro klockan 10 på morgonen. På natten har en bil kört rätt in genom dörrarna till butiken, det som kallas smash and grab, och man har plockat på sig en mängd dyra märkesjackor och sedan stuckit därifrån.

I en annan butik, också i Örebro, visade man mig hur det fungerar med stöldlignerna. De har avmagnetiseringsfunktioner i spännena på sina bälten. En person kommer in och provar jeans, tar av larmen från jeansen och lägger tillbaka dem. Sedan kommer en annan person, plockar in jeansen i en väska och drar.

En annan butik i Göteborg fick besök av kriminella gäng från förorterna. Det var stora killar som gick rätt in i butiken, tog saker i kundvagnarna och gick rätt ut ur butiken. Ingen vågar göra någonting. Det tar ett bra tag innan polisen kommer, vilket gör att killarna hinner försvinna.

Det här är en vardag för enormt många näringsidkare i vårt land i dag. Nyss talade jag med en företagare i en kommun utanför Göteborg som hyr ut maskiner. Företagaren har i princip jour under nätterna eftersom larmen går så ofta när det är inbrott i maskinparken.

Fru talman! Det här allvarligt, och jag är genuint oroad över utvecklingen. Vi lever i en tjänsteekonomi som är helt beroende av balansen mellan företag, arbetstagare, statliga åtgärder och näringslivets egen frihet, rimliga skatter och välfärden. Men om förtroendet för politiken och staten brister kommer konsekvenserna att bli enorma på längre sikt.

Andra exempel på orosmoln utöver brottsligheten är regelförenklingsarbetet. År efter år säger man att man ska ta tag i arbetet. Nu vidtas åtgärder, och nu blir det kraftfulla satsningar. Ändå ökar kostnaden för företagen med 1 miljard årligen. Energikrisen, bränslepriserna och kompetensförsörjningen har också seglat upp som en enorm utmaning för näringslivet i dag. Sedan är det långtidsarbetslösheten, samtidigt som arbetsgivare inte får tag i arbetskraft ens till enkla jobb. Vad är det som brister inom Arbetsförmedlingen? Det finns en rad fler frågor som kan lyftas fram här. Av den anledningen kan vi stå här i talarstolen och lyfta upp dessa detaljer i sakfrågor. Vi kan göra det i oändlighet. Men om hårt arbetande människor tappar tilltron till systemet är vår välfärdsstat i riskzonen, menar jag.

Jag vet att jag målar upp en dystopisk bild, men det är dessvärre den vardag som många människor och företagare lever i dagligen. När man träffar företagare gör sig denna bild påmind. Vi har säkert alla här i kammaren träffat företagare som säger att de inte förstår varför de ska betala skatt eftersom de inte får något tillbaka. De får inte den utlovade välfärden. Brottsligheten ökar. Reglerna och byråkratin ökar. Arbetsgivaravgifterna

är så höga att de inte kan anställa. Vinstmarginalen inom restaurangbranschen ligger på 2–3 procent. Hur ska de driva verksamhet med de villkoren?

Vi behöver en ny regering som inte bara släcker bränder utan som har en långsiktig vision och en tanke om vart vi är på väg.

Jag menar att företagets roll i vår välfärd är att dra in skatt. I närmare 200 kommuner i Sverige står småföretagen för en majoritet av skatteintäkterna. Vi i Sverigedemokraterna ser småföretagen inte bara som en välfärdsfaktor utan också som en arbetsmarknadsåtgärd.

Varför ska man göra samma sak om och om igen och förvänta sig ett annat resultat? Dagens industris politiska redaktör PM Nilsson gjorde en sammanställning av en rad verkningslösa åtgärder för att exemplifiera frågan. Jag ska dra några av dem kort.

År 1996 kom arbetsplatspraktiken. Det var fråga om sex månaders subventionerad praktik, och det ökade inte anställbarheten nämnvärt. År 1998 kom anställningsstödet. Det var subventioner på 50 procent av lönen, och det skapade undanträngningseffekter och sänkte chansen för riktiga jobb. År 2000 kom jobbcoacherna. Det ökade chansen till riktiga jobb med 2 procent. År 2007 kom instegsjobben. Det var också en subventionerad satsning, och den ökade chansen till riktiga jobb med 7 procent. Det finns en rad fler exempel som jag inte hinner ta upp nu.

Nu kommer extratjänsterna. I går pratade jag med arbetsmarknadsministern. Då sa arbetsmarknadsministern glatt att man nu har fått ett förhandsbesked från EU-kommissionen om att etableringsjobben ska få komma på plats. Det ska rädda oss från långtidsarbetslösheten! Men Albert Einstein sa att det var dårskap att göra samma sak om och om igen och förvänta sig ett annat resultat. Jag menar att det är så. Därför känner jag ingen tilltro till nya subventionerade anställningar som ska rädda oss från långtidsarbetslösheten, som fanns lång tid innan pandemin.

Jag var i Australien med arbetsmarknadsutskottet innan pandemin för att studera deras arbetsmarknadspolitik, socialpolitik och även företagarpolitik. Australien har den modell som vi har använt i reformarbetet av Arbetsförmedlingen. De använder inte alls subventionerade anställningar i någon högre utsträckning. Det kan funka ibland, speciellt för människor med funktionsvariation. Det skulle ha varit en jättebra åtgärd om det inte också hade blivit en integrationsåtgärd.

Jag menar att subventionerade anställningar är fel väg att gå. Det som måste göras är att förenkla för småföretagen eftersom det är där fyra av fem jobb skapas, och det är där som tillväxten och innovationen för framtiden ligger. Därför har vi en rad förslag som skulle underlätta för småföretagen.

Exempelvis har besöksnäringen varit en extremt drabbad bransch. Vi menar att personalliggarna måste moderniseras och förenklas. Det är enkelt, och det kostar inget. Vidare föreslår vi sänkt energiskatt. Vidare måste arbetsgivaravgiften sänkas. Det gäller inte bara för en viss målgrupp, unga eller nyanlända, utan det ska vara permanent och rejält för alla. Sedan föreslår vi lättade krav i fråga om alkoholserving och att möjliggöra gårdsförsäljning. Detta finns som ett förslaget tillkännagivande, så det är bara att dra igenom. Vidare föreslår vi att förenkla regelverket för danstillstånd och hotelltillstånd. Gör efterhandsbetalningar av avgifter till regel, den så kallade Rättviksmodellen som alla här inne känner till. Lyft

bort sjuklöneansvaret från småföretagarna. En väg in vid anmälningar och förändringar i verksamheten.

Det här är exempel på åtgärder som är ganska enkla och inte direkt kostnadsdrivande – några av dem, i alla fall. Men vi får hoppas på en ny regering som har en lite större vision och lite mer av framtidstankar kring näringslivet och arbetsmarknaden.

Med det, fru talman, vill jag säga att vi i Sverigedemokraterna naturligtvis står bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservationerna 33 under punkt 13 och 52 under punkt 22.

I detta anförande instämde Eric Palmqvist (SD).

Anf. 24 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Vi lever i en orolig tid, och genom Rysslands agerande mot Ukraina börjar vi åter närma oss ett kallt krig mellan öst och väst. Säkerhetsläget i omvärlden påverkar Sverige mer än på länge, och cyberspionage och strategiska uppköp har blivit något som vi på allvar behöver förhålla oss till – inte minst när det gäller vårt näringsliv.

Visste ni att det årligen försvinner miljardbelopp på grund av just cyberspionage? Det rapporterar Säkerhetspolisen. Det drabbar svenska företag och verksamheter genom att deras information och kunskap inhämtas av andra stater. Därför behöver vi vara varsamma när vi hanterar till exempel offentlig upphandling och uppköp av samhällskritisk infrastruktur.

Ett aktuellt exempel är Swedavias upphandling av ny röntgenutrustning, eller screeningutrustning, till Arlanda nyligen. Ett kinesiskt bolag vann upphandlingen. Det här bolaget är svartlistat av USA och har nära kopplingar till kinesisk militär och regering. Dessutom har bolaget lagt sig på så låga anbud att inga andra företag kunnat matcha summan. Samma sak har hänt i andra europeiska länder som upphandlat företagets utrustning.

Nu ska det aktuella fallet med Swedavia granskas av Transportstyrelsen, men oavsett hur utfallet blir sätter det fingret på att vi behöver vidta åtgärder för större säkerhet.

Samma sak gäller vindkraften. Vi har diskuterat det några gånger i näringsutskottet. El är ju en viktig samhällsbärande funktion, så hur ska man se på olika typer av utländskt ägande här? I vissa andra europeiska länder har till och med flygplatser och hamnar sålts till kinesiska bolag. Jag är en stor frihandelsvän, men de här frågorna behöver vi faktiskt fundera mer på – både inom politiken i stort och inom näringspolitiken.

Fru talman! Nu kastar jag mig raskt över till ett helt annat ämne, även om det också har med geopolitik att göra, nämligen gruvor och industri och tillståndsprövning. Det är ett ämne som vi gärna och ofta diskuterar i den här grupperingen i näringsutskottet, men icke förty är det viktigt.

Gruvnäringen är betydelsefull för Sverige och bidrar med tusentals jobb, inte minst på landsbygden. Men handläggningstiderna har diskuterats om och om igen. Det blev väldigt tydligt för svenska folket i somras, när Cementa fick problem och många industrier blev oroade eftersom kalkbrytningen stoppades.

Det här gör att inte bara industrier drar sig för att investera i Sverige utan också gruvföretag. Det har gjort att Sverige blivit mindre attraktivt som gruvland. Samtidigt behöver vi öppna nya gruvor i Sverige, inte minst

med tanke på behovet av innovationskritiska metaller för den gröna industrin.

Det är inte rimligt att gruvföretag eller andra industribolag ska behöva vänta upp till sju år, i vissa fall ännu längre, på att få besked. Och detta att olika myndigheter kan överklaga varandras beslut i stället för att tala med en röst skapar enorm osäkerhet och oförutsebarhet för företagen. Det är också så att tillståndsprocesserna ser olika ut runt om i landet. Det är inte acceptabelt att företag ska behöva fatta beslut om sin lokalisering – om det nu är möjligt – utifrån vilken länsstyrelse som bäst kan balansera frågor om bevarande av naturområden och hållbar industriutveckling. Det ska ju vara samma i hela landet.

Det finns inte alltid balans mellan olika värden. Det har blivit lite väl kraftig slagsida åt att bevara till exempel kulturlandskap och nyckelbiotoper kontra att bygga vindkraftsparker, även när påverkan på kulturlandskapet eller artrikedomen är näst intill minimal.

Det finns också för många olika lagstiftningar och prövningsinstanser inblandade. Det lägger en orimligt tung administrativ bevisbörda på företagen och öppnar upp för både godtycklighet och utdragna processer.

Fru talman! För ungefär ett år sedan meddelade bolaget Boliden att man funderade på att flytta mer verksamhet utomlands på grund av de svåröverblickbara tillståndsprocesserna.

Om företag likt Boliden skulle göra det blir konsekvensen att tusentals nya arbetstillfällen helt enkelt går förlorade. Inte bara det – det kan också göra att Sverige går miste om ledartröjan i den fossilfria gröna omställningen, som vi gärna vill ha. Svensk miljölagstiftning är bland de striktaste i världen. Det är ingen som inte vill fortsätta det, men vi vill ha förenklade tillståndsprocesser. De ska vara överblickbara. Det ska inte ta upp till sju åtta år att få besked.

Om de här företagen väljer att flytta verksamhet utomlands finns det också en risk att utvinning och bearbetning sker på ett mindre hållbart sätt där. Det gynnar knappast miljön, klimatet eller planeten i stort. I dag importerar vi koppar och många andra mineral från länder där miljötänkandet är långt mindre utvecklat och där utvinning sker under mycket dåliga arbetsvillkor, detta samtidigt som vi har alla möjligheter att utvinna våra egna fyndigheter på ett miljömässigt hållbart sätt.

Regeringen tillsatte för en tid sedan en utredning som ska se över bland annat miljö tillståndsfrågan och hur den processen kan effektiviseras och förkortas utan att man tummar på miljön. Det är bra och välkommet.

Fru talman! Avslutningsvis skulle jag vilja fokusera på en fråga som jag vet att också talmannen är engagerad i, liksom många andra. Det är kvinnors företagande.

Alla, oavsett kön, ska ha möjlighet att starta och driva företag. Så är det inte i dag. Det är markant fler män än kvinnor som driver företag, och kvinnor har svårare att få finansiering för sitt företagande.

Jag vet inte om ni har läst den, men det finns en ny undersökning från Småföretagarnas Riksförbund som visar att Sverige är sämst av alla EU-länder när det gäller kvinnors företagande. Bara vart femte företag med anställda drivs av kvinnor. Det är ett bottenbetyg och, måste man säga, ett misslyckande.

Det undersökningen visar stärker en negativ trend som vi sett under ett flertal år. Andelen kvinnor som är företagare är minskande i Sverige.

Under de tre senaste åren har andelen kvinnliga företagare i vårt land sjunkit från 29 procent till 27 procent. Därmed avviker Sverige från den positiva trend som man kan se i EU som helhet. Sveriges jumboplats sticker än mer i ögonen eftersom Sverige ju är en förebild när det gäller jämställdhet mellan män och kvinnor. Där ligger vi på tredje plats efter Island och Norge, enligt World Economic Forum.

Många av dessa problem är välkända och handlar om att det behöver bli enklare och billigare att anställa. Trygghetssystemen måste anpassas till den verklighet som företagare och entreprenörer möter och till deras behov. I dag är dessa system anpassade för att passa dem som är anställda.

Men det är inte bara politiken som behöver lägga fram nödvändiga reformer. Även näringslivet måste göra sitt. Exempelvis går bara 1 procent av det privata riskkapitalet till kvinnors företagande. Detta är bedrövligt och speglar en förlegad syn på var morgondagens entreprenörer finns.

Anf. 25 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag är här för att ge en bild av hur Vänsterpartiet ser på näringspolitiken. Ibland anklagas vi för att vara företagsfientliga, vilket inte alls stämmer. Jag skulle vilja reda ut lite.

Vårt mål som parti är full sysselsättning. När alla människor har möjlighet att ha ett arbete fungerar samhället som bäst. Jobb skapas när innovationer och nytänkande omsätts i nya produkter och tjänster, inte genom att man konkurrerar med lägre löner och sämre arbetsvillkor.

Vi tror inte att lägre löner, sämre villkor eller kringgående av miljö- och klimatmål ska vara den globala eller nationella ordningen. Detta kan översättas till att vi tror att det går att skapa ett samhälle som är bättre för alla, som vi ansvarsfullt kan lämna över till nästa generation – men inte genom att skapa motsättningar mellan varandra för att gynna vissa.

Vi vill se en stor grön och modern omställning av samhället, som skapar utveckling och arbetstillfällen i hela landet. I vår politik har vi förslag som gynnar små och medelstora företag, som gynnar landsbygden och som stärker kvinnors företagande, bland annat.

Företagen behöver ett stabilt demokratiskt samhälle, med mindre ekonomiska klyftor, där vi bygger ut gemensam infrastruktur vid behov, där arbetare har någonstans att bo utan att en stor del av lönen går till att betala hyran, där man om man är sjuk kan känna sig säker på att det finns ett trygghetssystem som tar emot och där grupper inte diskrimineras, vare sig det handlar om den kvinnliga företagaren som måste ha med sig en manlig expert för att få ett lån beviljat av banken eller om den rasifierade arbetaren som inte får anställning och tvingas bli företagare för att få en inkomst. Ja, det finns rätt mycket som måste funka för att företagen ska få en stabil och bra utveckling.

Fru talman! Framtiden ligger i ett företagande som är hållbart, där även ensamföretagare kan vara föräldralediga eller få skydd när de helt enkelt blir arbetslösa. Men företagare som arbetar ansvarsfullt med att ställa om eller som satsar på att bidra till omställningen ska också kunna känna att det är en fördel att gå den vägen.

Vi står inför många utmaningar. Tiden är förbi för tillväxthetsen; vi måste hitta andra vägar. Vi behöver fundera ordentligt över hur vi utvinna våra resurser, vad vi använder dem till och hur mycket vi använder. Finns

det sådant som vi kan återvinna eller återbruka? Allt för att nyttja det vi har på bästa sätt, inom de planetära gränserna.

Vänsterpartiet vill se en övergång till förnybar energiproduktion och smarta elnät, satsningar på järnvägar och elvägar, utbyggd kollektivtrafik och nybyggnation av lokaler och klimatsmarta bostäder. Detta är satsningar som i hög grad kommer att påverka industrin. Det handlar både om arbetstillfällen och om möjligheter för folk att ha någonstans att bo och verka, och om att företagen ska ha en infrastruktur de kan lita på.

De statliga bolag som verkar inom industrin ska användas aktivt för att bygga ett tryggare samhälle som är mer jämlikt och ekonomiskt och ekologiskt hållbart, öka konkurrenskraften och inte minst jämna ut orättvisa skillnader mellan stad och landsbygd. För att detta ska ske behöver staten ta ett större ansvar för styrningen av sina bolag, och ägardirektiven till flera av de statliga bolagen bör utvecklas. Statligt ägande kan innebära större insyn och makt och möjliggör omställningar i ett snabbare tempo. I vissa delar ser vi ett behov av detta.

Mycket av det material som kommer från industrin är av samhällsavgörande karaktär. Det kan vara material som behövs för välfärden, byggandet eller omställningen. Det måste därför finnas ett gemensamt ansvar för de samhällsavgörande industrierna. Vi behöver därför en uttalad strategi för hur vi hanterar de industrier som över tid är av stor vikt för vårt samhälle. Därför väljer jag att yrka bifall till reservation 12 i detta betänkande.

Politiken kan och måste ställa krav på att industrin ställer om och hjälpa företagen med ett massivt grönt investeringsprogram och satsningar på ny teknik – ett program med utgångspunkt i uppdaterade klimatmål för alla utsläpp som vi har inflytande över, som svarar mot den senaste forskningen och bygger på solidaritet gentemot framtida generationer och andra delar av världen. Det handlar om investeringar som ökar statens ägande och därmed alla personers demokratiska inflytande. Det går inte att överlåta framtiden till marknadskrafterna – framtiden tillhör oss alla.

Fru talman! Jag nämnde tidigare att vi behöver stärka kvinnligt företagande, och i detta betänkande lyfter vi att vi behöver säkerställa att minst hälften av de statliga innovationsbidragen går till kvinnor. Kvinnors innovation är ett ofta eftersatt område. Det behövs såväl en jämställd forskningspolitik som en jämställd innovationspolitik. Många av de bidrag för innovation som finns visar på en snedfördelning, och många kvinnor upplever svårigheter med detta. Genom att ta ledartröjan via statliga finansierare kan vi påverka ett av många områden där patriarkatet visar sig och kanske också pusha på den privata delen av finansierarna.

Ett annat område som vi har pekat på de senaste åren är de kooperativa och arbetstagarägda företagen. Vi har lyft både att mer forskning behövs kring dessa företagsformer och att statusen för dem behöver höjas. De ska möta fler öppna dörrar. Varför? Jo, de är dels mer hållbara och har högre resiliens vid kriser, dels mer demokratiska – arbetarna har mer insyn och makt i företaget.

I dag har vi flera exempel där företagare inte haft möjlighet till generationsskifte och då väljer att sälja företaget vidare. Ibland funkade det jättebra, men vi har också sett att större företag ibland köper upp mindre, enbart för att lägga ned dem och på så sätt göra sig av med en konkurrent.

Ett exempel är Boxholms mejeri, där man lade ned produktionen efter att Arla hade köpt upp det. Arla flyttade produktionen av Boxholmsost till en annan stad, och Boxholm förlorade jobb och företag. Räddningen blev att kommunen köpte upp mejeriet för att förhindra att det försvann helt.

Som tur var bildades ett kooperativt företag. Det var mjölkbönder som gick ihop och räddade företaget. Men om vi hade ett system där vi underlättar övertagandet av sådana företag skulle Boxholm ha sluppit alla turer kring ett av deras viktigaste företag. Folk hade känt sig trygga i att jobben skulle stanna kvar.

Vi menar att regeringen måste utreda hur staten kan underlätta för arbetstagarägda företag samt arbetstagarövertagande av hotad produktion. Det finns exempel på det runt om i världen, som vi har något att lära av, bland annat i Spanien och USA.

Fru talman! Jag väljer att inte gå igenom all politik som vi har lagt fram på området utan bjuder in er som inte känner till Vänsterpartiets näringspolitik att läsa våra motioner. Det finns flera att välja mellan, till exempel *En aktiv industripolitik* eller *En förbättrad landsbygdspolitik*.

Anf. 26 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Vi står bakom samtliga våra reservationer i betänkandet, men för tids vinning vill jag yrka bifall endast till reservation 32.

Sverige behöver ett företagsklimat som lägger grunden för fler jobb. Nya jobb kan inte kommenderas fram av politiker. De skapas när människor finner det mödan värt att starta och utveckla ett företag, förverkliga en idé och riskera sitt sparkapital. Det är viktigt att lagar, skatter och regler utformas på ett sätt som gör det enklare att starta och driva företag.

De små och medelstora företagen, som ofta är familjeföretag, ska stå i centrum för utformningen av näringspolitiken. Vi kristdemokrater anser att familjeföretag är långsiktiga och stabila ägare. Vår politik ser närsamhället och civilsamhället som en resurs som stabiliserar samhället. Familjeföretag ser sitt ägande inte bara i rapporter för Q1 eller Q2 utan första årtiondet och andra årtiondet.

Eftersom familjeföretag bygger på att nästa generation tar över behövs stabila regler över tid. Vi kristdemokrater kommer inte att medverka till att arvs- och gåvoskatter införs; däremot måste kapitalskattereglerna utformas så att generationsskiften i företagen underlättas.

Sveriges familjeföretagare blir allt äldre, och det blir allt vanligare att deras barn inte vill ta över verksamheten. Många svenska företag riskerar att behöva läggas ned helt i onödan. För bara några decennier sedan var det vanliga att familjeföretag togs över av barnen, men i dag görs detta bara i cirka 30 procent av fallen och trenden verkar gå nedåt.

Problemet är som störst i glesbygdsområden. I övre Norrland har nästan hälften av företagarna passerat pensionsåldern. Fler än var femte företagare planerar att dra sig tillbaka de närmaste fem åren, och en tredjedel tror att deras företag kommer att behöva läggas ned.

Detta är slöseri med arbetstillfällen och företagande. I den KD-M-budget som riksdagen antog hösten 2018 säkerställde vi att generationsskiften kunde ske utan att missgynnas skattemässigt. Nu vill vi ta nästa steg och utreda möjligheten för personal som vill äga och driva vidare företag att göra det. Det finns flera internationella exempel på hur detta kan genom-

föras, och en utredning bör se över hur ägarskiften av detta slag bäst kan främjas i en svensk kontext.

Vi vill också säkerställa att det finns ett antal ägarskifteskontor spridda över landet som kan ge råd och stöd i ägarskiftesprocesser, både inom familjer och för de företagare som vill lämna över verksamheten till sin personal.

Fru talman! Man brukar säga att det man mäter försöker man förbättra, men det man inte mäter förfaller över tid. Mot den bakgrunden är jag säker på att det vore en klok åtgärd att ge ett uppdrag åt förslagsvis Tillväxtverket att sätta upp ett konkurrenskraftsmål. Detta mål bör sedan kopplas till ett särskilt utarbetat konkurrenskraftsindex som gör det möjligt att följa Sveriges utveckling på detta område.

Så sent som i går kom Entreprenörskapsforum med en rapport som visar att Sveriges konkurrenskraft har tappat mark det senaste decenniet. Rapporten visar ett mediokert Sverige med förbättringspotential. Den pekar på flera svårigheter, exempelvis matchningen på arbetsmarknaden. Sammantaget innebär detta en välståndsförlust på flera hundra miljarder kronor, enligt de forskare och författare som står bakom rapporten.

Vi är ett land som är mycket starkt beroende av internationell handel och export. Vi må ha en stor geografisk yta, men vår befolkning är inte tillräckligt stor för att kunna vara en motor som går oberoende av hur andra länder utvecklas. Vi måste därför stå på tå för att nå så långt som möjligt i syfte att vässa vårt lands möjligheter till en god välfärd.

Fru talman! Det finns ett reellt hot mot hela välfärden på grund av att några partier på vänsterkanten vill införa vad de kallar ett vinsttak för privata aktörer, vilket i praktiken skulle innebära ett nästan totalt stopp för möjligheterna att långsiktigt driva och utveckla dessa verksamheter.

Jag skulle vilja vända på det hela och i stället säga att målet måste vara att stoppa förluster inom välfärden. Att företag även inom välfärdssektorn måste få gå med vinst är avgörande om valfriheten ska kunna bevaras. Företag som inte kan eller får gå med vinst kan enbart gå med förlust, och det innebär att ingen heller kommer att investera i dessa företag.

På samma sätt som det är självklart att företag ska kunna gå med vinst är det också självklart att vård och omsorg inte är vilka marknader som helst. De rör människor i utsatta situationer, och möjligheten att bedriva verksamhet inom exempelvis vård, skola och omsorg ska vara förknippad med högt ställda kvalitetskrav. Det gäller såväl privat som offentlig verksamhet. Det är också en självklarhet att de som verkar i dessa sektorer följer skattelagstiftningen och att verksamhet som bedrivs här i Sverige beskattas här.

En mångfald av aktörer inom välfärdssektorn är också en förutsättning för att ideellt driven och idéburen vård och omsorg ska kunna växa fram och drivas. Mer måste göras för att ge sådana organisationer möjlighet att driva verksamhet på välfärdsområdet. Att stänga möjligheten till privat driven välfärdsverksamhet i företagsform kommer inte att förbättra möjligheterna för ideellt driven vård och omsorg att startas och drivas, tvärtom. När valfrihetssystem som LOV avskaffas drabbar det även idéburen verksamhet.

De som bygger äldreboenden, sjukhus och vårdcentraler arbetar i privata företag. Oftast är dessa företag grundade av män. De som däremot

arbetar med vård och omsorg i dessa byggnader har under lång tid varit hänvisade till en offentlig arbetsgivare och har oftast varit kvinnor.

När valfrihetsreformerna inom välfärdssektorn introducerades innebar det en stor förändring för de anställda i denna kvinnodominerade sektor. Då skapades nya möjligheter för människor till kreativitet och entreprenörskap. Nya karriärvägar öppnades. Det gav positiva effekter på kvinnors löneutveckling, inte minst då antalet arbetsgivare ökade. Reformerna har inneburit positiva effekter för kvinnors företagande. Valfriheten i välfärden skapar förutsättningar för ett jämställt Sverige.

Och framför allt: Varje skattekrona skapas av företag. Utan företag har vi ingen välfärd.

Anf. 27 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Nu debatterar vi näringsutskottets betänkande om näringspolitik. För mig, som gammal företagare, klappar hjärtat en extra gång nu när vi får möjlighet att debattera företagarnas både möjligheter och utmaningar.

Även om det i dag kommer att sägas en hel del fina ord om företagare och näringslivet i denna kammare ska vi komma ihåg, fru talman, att insikten om företagarnas betydelse för samhället skiljer sig markant mellan partier, särskilt mellan vänsterkanten och den borgerliga sidan.

Ska vi ha höga ambitioner med välfärden måste människor arbeta och företagen växa. Det är nämligen genom att företagare vågar anställa och investera som vi samlar in skatteintäkter som finansierar vår välfärd.

Pandemin har inneburit ett stälbad för många företag. Det syns inte minst i konkursstatistiken. Under 2020 försattes 6 500 företag med sammanlagt 20 000 anställda i konkurs. Förra året blev den siffran något bättre, men vi ska komma ihåg att vi fortfarande inte har sett alla konsekvenser av pandemin. Det kommer dessutom att ta lång tid för många branscher att återhämta sig.

Redan innan pandemins start var arbetslöshetsnivåerna i Sverige höga i jämförelse med andra EU-länder – galet höga, om vi ska vara ärliga. Pandemin gjorde att arbetslösheten tillfälligt ökade dramatiskt. Även om vi nu, glädjande nog, kan se en viss återhämtning fortsätter långtidsarbetslösheten att ligga kvar på en hög nivå. Utanförskapet för vissa grupper förstärks, och de regionala skillnaderna ökar.

Jag är stolt över det arbete som Liberalerna gjorde för att rädda svenska jobb och företag. Vi kan konstatera att om inte Liberalerna hade varit en drivande kraft inom ramen för det dåvarande januariavtalet och om inte fler partier i den här kammaren hade varit som en igel på regeringen hade inte åtgärds paketet kommit så fort som de gjorde och varit i den storlek som de var. Dessutom hade vi inte haft den palett av åtgärder som har funnits för företagen. Detta är väldigt bra.

En återhämtning kräver en handlingskraftig politik där man förstår företagen men också arbetstagarnas möjligheter och utmaningar. Det är något som den här regeringen saknar.

Vi behöver en politik som skapar förutsättningar för näringslivet. Med ett starkare fokus stärker vi svensk konkurrenskraft. Våra företag växer och frodas, och många nya arbetstillfällen skapas. Ett starkt näringsliv gör det möjligt för människor att få ett jobb och att gå från ett utanförskap till ett innanförskap.

Fru talman! Näringspolitiken måste vara bred. I vår motion som behandlas i detta betänkande men också i vår budgetmotion förklarar vi de ändringar som vi skulle vilja se. En sak är i alla fall tydlig. Ska vi lyckas skapa ett blomstrande näringsliv och därmed också sänka arbetslösheten krävs en ny liberal och borgerlig regering.

I vår motion lyfter vi flera delar. Bland annat vill vi att regeringen tillsätter en startup-kommission med förankring i näringsliv och samhälle som med ett brett mandat får uppgiften att ta fram förslag för att riva hinder och underlätta för fler startup-företag. Det ska nämligen finnas alla möjligheter för vårt land att vara en miljö i världsklass som lockar unga, snabbväxande företag, alltså så kallade startup-företag, att etablera sig i Sverige.

Vi vill även tillsätta en utredning i syfte att identifiera och förändra lagstiftning som innebär konkurrensnackdelar eller otillbörlig regelbörda för att underlätta för det sociala företagandet och företag i en framväxande hållbar delningsekonomi.

Kooperationen, med sina liberala rötter, har nämligen i minst 150 år bidragit till en positiv samhällsförändring och har med en affärsmodell som bygger på demokratiska fundament gjort ekonomisk och social nytta för såväl sina medlemmar som samhället.

Liberalerna vill att det statliga riskkapitalet ska bli mer vasst och strategiskt. Ett av de främsta hindren för företagare som vill expandera eller nyanställa är svårigheten att få finansiering. Samtidigt skapar ett fungerande finansieringssystem för små och medelstora företag som står inför en expansion jobb, tillväxt och ökade intäkter till vår gemensamma välfärd. Privat kapital är självklart helt avgörande för att man ska kunna starta, driva och utveckla företag. Men i vissa fall kan det statliga riskkapitalet behövas för att komplettera det privata kapitalet.

En annan viktig fråga är delningsekonomin. Den växer snabbt och är ett fenomen som uppstår i digitaliseringens kölvatten. Några av de stora fördelarna med en växande delningsekonomi är att resurserna kan användas effektivare, att varor och tjänster kan komma fler till del och att det finns potentiella miljövinster med att dela och utnyttja resurserna bättre. Därför vill Liberalerna förenkla och anpassa regelverken till ett digitaliserat och delande samhälle.

Fru talman! I dag vill jag även passa på att särskilt lyfta kvinnors företagande.

Av Sveriges cirka 490 000 företagare är omkring var fjärde kvinna. Det är en mycket låg andel sett ur ett europeiskt perspektiv. I EU är i genomsnitt var tredje företagare kvinna.

I ett av världens mest jämställda länder går 93 procent av det investerade kapitalet till män. Det är tydligt att faktorer såsom att det saknas förebilder samt att det finns normer, fördomar och föreställningar om kvinnors företagande spelar en avgörande roll.

En ny rapport från Jämställdhetsmyndigheten visar att det är en nackdel att vara kvinna om du söker statligt stöd. Det bekräftas av den rapport från riksdagens utredningstjänst som Liberalerna tidigare har beställt. Den visar nämligen att det i genomsnitt endast är 9 procent av de bolag som Almi Invest anser som intressanta att göra eventuella investeringar i som är bolag som består av endast kvinnor.

Jämställdhet uppnås genom ekonomiska reformer och genom handlingskraftig politik som krossar orättvisor mellan könen. Därför måste vi

ge kvinnor rätt förutsättningar att driva företag. Kvinnors företagande och entreprenörskap är nämligen en av de viktigaste pusselbitarna för ett framgångsrikt och jämställt land. Pengar är makt, och kvinnor får i dag inte tillgång till kapitalet.

Liberalerna föreslår därför flera kraftfulla åtgärder. Bland annat vill vi att det statliga riskkapitalet på kort sikt ska premiera kvinnors entreprenörskap. Varje år betalar staten ut ungefär 30 miljarder kronor i företags- och innovationsstöd. En tydligare riktning där det statliga kapitalet går till kvinnors företagande är av stor betydelse för att på kort sikt och även på lång sikt uppnå mer jämställda investeringar.

Vi vill utveckla rutreformen. Rutavdraget har haft en avgörande betydelse för att öppna svensk arbetsmarknad för fler samt för att förvandla svarta jobb till vita. Det är en viktig reform, både för den som fått möjligheten att köpa hushållsnära tjänster och för den som har kunnat starta företag eller få jobb i något av alla de nya företag som blivit till.

Vi vill också starta ett mentorskapsprogram för entreprenörer. Ett mentorskap erbjuder viktiga möjligheter till bland annat erfarenhetsutbyte och kontakter och kan på så sätt vara av stor vikt, särskilt i ett företags uppstartsfas. Såväl jämställdheten som kvaliteten i entreprenörskap har mycket att vinna på effektiva satsningar och stöd till ett mentorskapsprogram.

Fru talman! I möjligheternas Sverige frodas företagandet, och jämställdheten står i centrum. Vi behöver därför byta regering – till en liberal och borgerlig regering som står för handlingskraft.

Vi i Liberalerna står givetvis bakom alla våra reservationer, men för att spara tid yrkar jag bifall endast till reservation 40.

Anf. 28 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Fru talman! Ledamöter! Den gröna industrivännen – så har Miljöpartiet beskrivits i medier. För drygt ett år sedan skrev Dagens Nyheter, Flaman och Dagens industri om Miljöpartiets näringslivspolitik. Det är intressant att detta kommer från så vitt skilda tidningar – vänster, höger och mitten. Vi ser nu också att Isabella Lövin är krönikör i Dagens industri. Det är ett uppdrag som hon åtar sig med stort engagemang.

Dagens industri skrev för ungefär ett år sedan: Ett regeringsskifte är i realiteten en affärsrisk om det gröna trycket på näringslivet försvinner eller försvagas.

Ser man nu till hela riksdagssammanhanget ser man att det är just detta tryck som luckras upp. Vi ser en fossilpopulism som breder ut sig. Det politiska landskapet har, så att säga, förflyttat sig. Och något jag är väldigt oroad över är att klimatfakta och klimatvetenskap ifrågasätts alltmer. Debatten är på ett ställe. Fakta och vetenskap är på ett annat ställe. Så kan vi faktiskt inte ha det.

Vi behöver ett starkt näringsliv för välfärden och för jobben. Vi behöver ett näringsliv som driver på klimatomställningen, som tar hänsyn till miljön och som håller sig inom planetens gränser.

Vi har tillsammans med Socialdemokraterna länge jobbat med dessa gröna industrivännen-bitar. Jag tycker att det vore otroligt bra att kunna fortsätta på det viset. Vi har varit kritiska på många sätt, men vi ser också att det allra bästa vore att fortsätta jobba tillsammans med dessa bitar.

Det är två delar i denna gröna industrivän. Den ena är tydliga regleringar för att framtidssäkra branscher. Den andra är att dela risker med företagen.

Vad gäller regleringar har vi klimatlagen och det nuvarande territoriella klimatmålet, som är ett otroligt bra exempel på hur företagen vet vad de ska ställa in siktet på. Vi har Fossilfritt Sverige. Och branscherna tar fram sina färdplaner och betar av dessa saker. Det blir också tydligt för politiken hur man kan stötta.

Just nu debatteras ett konsumtionsmål, ett mål för minskade klimatutsläpp från konsumtion. Vi vet redan nu att Fossilfritt Sverige jobbar med företagens värdekedjor. Där skulle vi också behöva ställa in kikarsiktet. Vi får se var detta landar. Men det hade varit otroligt framsynt om vi även där hade kunnat få ett tydligt mål för företagens värdekedjor.

Vi har flera skarpa regleringar som verkligen behöver komma på plats. Jag tänker då på Klimaträttsutredningen, som har ett förslag om bästa möjliga teknik för klimatet. Det behöver vi helt enkelt bara få gjort.

Nu är det väldigt sent när det gäller stopp för propositioner. Men nästa mandatperiod behöver man bara genomdriva detta snarast möjligt för en stark konkurrenskraft och för starka företag i världen.

Klimaträttsutredningen har också förslag om att återvunnet material ska användas om det också är bra för klimatet.

Det finns också en proposition om ekonomiska säkerheter för gruvor. Det är utmärkta regleringar som borde införas och som helt enkelt säkerställer att förorenaren ska betala. Då tänker jag: Gör det bara, antingen denna mandatperiod eller nästa!

När det gäller att dela risker med företagen var Miljöpartiet arkitekten bakom Industriklivet och sedan också de gröna krediterna. Det finns en stor uppslutning kring dessa styrmedel. De gröna krediterna utökas nu mycket. De blev också kvar i budgeten, vilket är mycket bra. Detta behöver vi alltså fortsätta att jobba med.

Jag vill också lyfta fram offentlig upphandling. Där kan man verkligen efterfråga klimatsmarta och cirkulära tjänster, och nya marknader kan verkligen växa fram. Jag vet att det finns en stor uppslutning kring detta också från andra partier.

Det fanns en satsning i budgeten på fossilfria och cirkulära upphandlingar. Den är också kvar, och det är väldigt bra.

Något som däremot tyvärr togs bort var ett kompetenslyft riktat till företag. Det hade sitt ursprung i samverkansprogrammen för näringslivet. Detta skulle riktas just mot klimat, cirkulär ekonomi och digitalisering. Att detta försvann drabbar tusentals företags kompetenshöjning just inom denna sektor. Detta är verkligen någonting som behöver läggas tillbaka.

Något som också tyvärr ströks i budgeten var pengar till länsstyrelserna. Det behövs för att kunna ha tidiga samråd i tillståndsprocesserna. Vad gäller just tillståndsprocesserna vill jag nyansera detta lite grann. Det är viktigt att vi jobbar med dem, och de behöver bli bättre. Just detta med tidiga samråd är väldigt viktigt. Men här behöver vi också se till statistiken, och 90 procent av ärendena tar maximalt två år. Dagens industri skrev nyligen att bara 2,5 procent får avslag. Det är alltså viktigt att hålla ordning på fakta, så att man sätter in krutet på rätt ställe. Då tror jag att just tidiga samråd och att man har en tydlighet där är väldigt viktigt.

Mineralfrågor togs upp av Centerpartiet. Jag håller helt med om att vi inte kan stå och se på att det försiggår barnarbete och så vidare. Om man kan säkerställa att det ställs höga miljökrav tycker jag att man kan öppna gruvor i Sverige. Men då måste man kunna säkerställa miljön och vattnet med respekt för urfolks rättigheter. Vissa platser är lämpliga, andra är inte lämpliga. Men om man på allvar menar att man faktiskt vill ta sig an att motverka barnarbete och motverka oskäligen löner får man verkligen titta på den ansvarslag som kommer att presenteras av EU-kommissionen när som helst, den som kallas due diligence. Man skulle kunna kalla den ansvarslag eller företagslag för mänskliga rättigheter och miljö. Den kommer alltså snart, och här har Sverige haft en positiv hållning hittills. Och jag vill verkligen skicka med att det vore otroligt bra om vi kunde få en bred enighet från riksdagen om att driva på för denna lagstiftning, så att EU:s företag också tar ansvar genom sina värdekedjor för att barnarbete och oskäligen löner inte ska förekomma.

Jag ska sammanfatta. Vi behöver helt enkelt hålla uppe det gröna trycket på näringarna. Vi behöver ha dessa skarpa regleringar och dela riskerna med näringslivet genom Industrilivet och gröna krediter. Vi behöver båda dessa ben. Det kan säkert vara jobbigt i början, men detta innebär att framtidssäkra branscherna på lång sikt. Det är att ta den gröna industrivännen på allvar. Vi behöver också jobba genom värdekedjorna. Ju längre ned i värdekedjan man kommer, desto värre kan det se ut, så att säga. Här behöver vi verkligen ansvarslagen, men vi behöver också jobba med konsumtionsmålet, spårbarhet och sådana verktyg för klimatet, för jobben och för miljön.

Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservation 25 och i övrigt till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 29 ANDERS FRIMERT (S):

Fru talman! I dag debatterar vi näringsutskottets betänkande NU12 om näringspolitik. Det bygger på de motioner som är inlämnade under allmänna motionstiden. Runt 200 yrkanden har vi att ta ställning till.

Vid föregående års debatt stod vi inför ett utmanande läge. Flertalet ledamöter nämnde i sina anföranden: Här kunde ingen tro att vi skulle vara. Vi var fortfarande mitt i pandemin och i ett osäkert läge. Världen och Sverige har levt i ett vakuum, och ingen kunde heller förutspå att nya vågor av covidvarianter skulle komma.

Nu äntligen ser vi ljuset i tunneln. Näringslivet och besöksnäringen ropar högt: Äntligen! Nu kör vi. Snabbt såg vi att antalet människor på dansgolv, i uteliv och på afterski i Åre ökade och att bokningarna av hotell och flygresor ökade. Det är en början, och det är glädjande.

Näringspolitiken är omfattande. Även om allt är viktigt räcker inte talartiden för att ta upp allt. Min kollega Åsa Eriksson kommer senare att ta upp startup-företag, innovation och forskning.

Fru talman! Jag vill passa på att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på övriga yrkanden.

Jag vill prata lite grann om besöksnäringen. En stor del och många yrkanden handlar om den. Jag har haft en dialog med Visita, som är Sveriges största besöksorganisation, flera gånger. Näringen, med bland annat hotell, kaféer, restauranger samt dans- och byföreningar, kommer äntligen att kunna dra igång sin verksamhet.

Även om näringen själv tillsammans med organisationer och politiken ska göra allt är det viktigt att vi alla hjälper till. Det är tillsammans som vi återstartar Sverige.

Enligt den senaste statistiken från Tillväxtverket ökade antalet gästnätter förra sommaren kraftigt. Antalet utländska gäster ökade med 167 procent jämfört med året innan. Störst ökning hade Stockholms län. Överlag är det stora ökning jämfört med året innan. Det är glädjande och en positiv grund för återstarten.

I mina samtal med Visita och företagare nämner de att de sänkta arbetsgivaravgifterna var mycket bra. Korttidspermitteringen var mycket bra. Det var bra med anstånd med bland annat inbetalning av skatter och avgifter. De ska dock betalas och har förlängts till hela 24 månader.

Visit Sweden är mycket viktigt för att stärka Sveriges attraktivitet. Vårt helägda statliga bolag skapar långsiktig nytta för vår besöksnäring. De har ett viktigt arbete framför sig att stärka Sveriges attraktivitet och konkurrenskraft.

Nu när övriga länder omkring oss öppnar upp är det viktigt att vi fortsätter marknadsföra och visa Sverige från sin bästa sida. Det är glädjande att regeringen nu har presenterat den nya strategin för en hållbar turism och växande besöksnäring. Strategin syftar till att Sverige ska bli världens mest hållbara och attraktiva resmål, byggt på just innovation. Besöksnäringen är en stor del av det roliga i våra liv – låt oss ta vara på den!

Regeringen har haft korttidsstöd, omsättningsstöd, omställningsstöd, evenemangsstöd, hyresstöd och skatteanstånd. Arbetet med att genomföra en strukturerad utvärdering av de sammanlagda effekterna av dessa pandemistöd pågår just nu och kommer att redovisas senare i år.

Fru talman! Tack vare regeringens politik med 400 miljarder i satsningar på stödåtgärder har vi hämtat igen hela bnp-tappet. Antalet konkurser är dessutom det lägsta på nästan 15 år.

Jag ska nämna en del kommittémotioner som har skrivits. Ett flertal har påpekat utvecklingen av Verksam.se, och även förenklingsregler är det flera som tar upp.

Regeringen presenterade redan i september 2021 en förenklingspolitik för stärkt konkurrenskraft, tillväxt och innovationsförmåga. Regeringen har satsat stora resurser, och digitaliseringen innebär stora möjligheter. Därför fortsätter vi socialdemokrater att satsa på att utveckla den svenska konkurrenskraften och på att underlätta för människor att starta och driva företag. Därför permanentas 15 miljoner till att förstärka Verksam.se.

En annan satsning görs på Tillväxtverket, Bolagsverket och Sveriges Kommuner och Regioner i samarbete med Visita genom projektet Serverat. Syftet är att minska och förenkla uppgiftslämnande och förenkla kontakterna med myndigheter, vilket bidrar till att handläggningen av ärenden blir effektivare. 69 kommuner är för närvarande anslutna. Tack vare den positiva återkopplingen pågår en utvidgning av arbetet vad gäller branscher och olika typer av tillstånd, vilket innebär att kommunernas intresse ökar. Värdeskapandet av detta beräknas till över 100 miljoner kronor varje år.

Delningsekonomi är också något som kommer mer och mer. Vi behöver bli mer resurseffektiva och frångå det vi kallar slit-och-släng-samhället. Bara i Sverige förbrukar vi fyra och ett halvt jordklot per år vad gäller resurser. Vi behöver använda våra resurser effektivt och stärka digi-

taliseringen. Socialdemokraterna har under sin regering lagt 5 miljarder på bredbandsutvecklingen, vilket inte minst är viktigt för landsbygden.

Det sociala företaget ökar också, och en strategi har framtagits för att främja detta. För sociala företag återinvesteras överskottet in i verksamheten i stället för att primärt tas ut i vinst genom avkastning till ägarna. Almi, som är en motor och partner, är ett av våra statliga bolag. De finns närvarande i hela Sverige och hjälper entreprenörer och bolag i starten med rådgivning, affärsutveckling samt riskkapital genom Almi Invest.

Almi har i en undersökning konstaterat att bolag med jämställda styrelser har högre lönsamhet. Almi har i flera år haft fokus på just kvinnor, och det är bra att höra att mångfald ökar lönsamheten, vilket vi har hört tidigare i talarstolen. Det behöver svenskt näringsliv. Jag trodde att vi låg femma i världen när det gäller jämställdhet, men jag hörde någon säga att vi är trea. Det är ännu bättre.

Regeringen har också tillsatt en utredning om hur vi kan stärka trygghetssystemet så att ännu fler ska kunna starta företag. Detta initiativ tas främst för att få fler kvinnliga entreprenörer, då inte minst kvinnor nämner trygghetssystemen som en anledning att inte starta företag. Det är viktigt.

Fru talman! Att som socialdemokrat i näringslivsdebatten ej nämna den enormt stora, gröna industriella revolutionen – det går inte. Vi ser den, vi märker av den och den är på allas läppar både i tal och i medier.

Det satsas 1 100 miljarder bara i Norrland. Vår konkurrenskraft ökar i och med den gröna omställningen, som pågår över hela Sverige. Vi ser en satsning på fossilfritt stål genom Hybrit, H2 Green Steel med mera. Norrland står inför en gigantisk expansiv fas där tillväxtutmaningen nu handlar om arbetskraft och boende, vilket är något som är nytt för många. Vi ligger på en åttondeplats av 140 länder när det gäller just konkurrenskraft.

Senaste nytt var Northvolts satsning i Göteborg, med 3 000 anställda. Synsam flyttar sin fabrik från Asien till Östersund, med hundratals anställda. Det är glädjande för industrin och för våra svenska företag. Det är även glädjande att utländska företag vill investera i Sverige för en hållbar utveckling och för vårt goda företagsklimat.

Den socialdemokratiska näringspolitiken syftar till att få fler och växande företag så att vi kan öka våra gemensamma tillgångar och investera i en stark välfärd för oss alla. Business Swedens senaste rapport om exportchefsindex visar att svenska näringslivschefer har en mycket optimistisk syn på exporten. Konstaterandet till näringsutskottet var att exportmarknaden är urstark och tangerar den högsta notering som uppmätts sedan undersökningen startade.

Energifrågan är också genomgående och viktig för näringslivets konkurrenskraft. I och med vår omställning kommer mer energi att behövas i framtiden, och därför satsas 100 miljarder på vårt elnät. Senast såg vi elektrifieringsstrategin med 12 huvudpunkter och 67 åtgärder för mer el. En fjärr- och kraftvärmestrategi ska framtas, liksom en laddinfrastruktur för hela landet och en handlingsplan för vätgas, för att nämna några.

Den senaste av satsningarna är havsplanerna, som i första steget innebär en utbyggnad med 20–30 terawattimmar. Det planeras för ytterligare 90 terawattimmar, vilket är nästan det dubbla mot vad Sverige förbrukar i dag. Det är att ta ansvar för svensk energi- och näringspolitik.

När det gäller småföretagen och satsningen Smart industri har tusentals industriföretag fått utbildning och coachning mot hållbarhet, digitalisering

och innovation. Tillväxtverket konstaterar att Smart industri är ett gott exempel på regionalt anpassad näringspolitik. Det är beklagligt att stödet togs bort ur den senaste budgeten av M, KD och SD.

Det viktiga för oss alla, oavsett detta, är satsningen på ett hållbart samhälle. Vi behöver fortsätta vår energieffektiviseringsresa samtidigt som vi ska fortsätta vara ett av världens ledande länder när det gäller industriell produktion och innovation. Nyindustrialiseringen driver på den gröna omställningen med investeringar i hela landet, och vi är mitt i denna fantastiska era. Så förbättras klimatet, och så minskar utsläppen.

Framtiden är här och nu. Satsningarna pågår i denna stund – jobb skapas, arbetslösa ser en framtid och industrin går för högtryck. Det Sverige behöver är att fortsätta vara ledande och aktivt i denna omställning, så att även framtidens jobb hamnar hos oss. Det är socialdemokratisk politik – för jobben, för näringslivet och för den gröna omställningen i vår gröna revolution.

(Applåder)

I detta anförande instämde Åsa Eriksson (S).

Anf. 30 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Att företagandet är viktigt kan vi skriva under på, och jag delar många av de synpunkter som kommer fram om den gröna omställningen.

Vi ser också att det har hänt mycket i Norrland. Där har man tillgång till planerbar – och tillräckligt med – energi samtidigt som industrin håller på att ställa om, vilket är väldigt fördelaktigt. Det vi däremot ser är att den högsta arbetslösheten just nu finns i Skåne. Skåne har egentligen alla möjligheter – man har nära till kontinenten, det är inga långa avstånd och så vidare – men där är arbetslösheten högst. Jag skulle vilja fråga hur socialdemokratin försvarar att det är så det har blivit.

Det är även väldigt tråkigt att en stor del av de kommunala utjämningspengarna går till regioner i Skåne som vi tycker borde vara starka. Det är regioner som borde klara sig själva och i stället generera ett överskott. Tråkigt!

Vi är hemskt glada för alla de företagsstöd som har kommit på plats, men man ska också vara medveten om att vi har en ekonomi som är extremt dopad. Mycket av dessa pengar ska betalas tillbaka sedan. Till exempel i restaurangbranschen har många verkligen sugit på ramarna, och när pengarna sedan ska betalas tillbaka i form av skatt som inte har betalats in än kommer det att bli problematiskt. Jag vill att man ska vara uppmärksam på att det faktiskt är 400 miljarder som har gått ut från statskassan. Ekonomin har alltså inte hållit igång sig själv utan har varit dopad, vilket vi i och för sig tycker är bra.

Jag startar så.

Anf. 31 ANDERS FRIMERT (S) replik:

Fru talman! Jag är lite osäker på om jag hörde en fråga från ledamoten utöver orerandet om att de södra delarna av Sverige har en hög arbetslöshet. Men det är väl egentligen glädjande för hela Sverige att vi har en extremt stor, grön industriell revolution. Vi ser fortfarande satsningar över hela landet; senast har vi sett satsningar i Göteborg med 3 000 anställda.

För mig som norrlänning är det här lite annorlunda att höra. Vi har alltid varit tvärtom. Nu kommer äntligen Norrland med stora satsningar. Jag vet inte om jag uppfattade Moderaternas ledamot rätt – var detta en nackdel? Ser Lotta Olsson Norrland som tärande, som jag hört i andra debatter? Jag undrar hur ledamoten menar.

Nu har vi en stark arbetskraft. Vi har försörjning. Vi har jättemånga företag som vill anställa, så vi har ett angenämt problem. Detta innebär, som alltid, att vi behöver flytta arbetskraft och utbilda den via Kunskapslyftet; det handlar om 14 000 platser. Där har vi haft ungefär 160 000 platser. Vi behöver utöka med högskola och yrkeshögskola för att få folk dit där de bäst behövs just nu.

Nu har vi den här industriella revolutionen, så låt oss ta vara på den.

Anf. 32 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag raljerar absolut inte. Jag är jätteglad för att Norrland går framåt, och jag är jätteglad för den gröna omställningen. Man måste dock problematisera – hur kommer det sig att den gröna omställningen har kommit till i Norrland? Det är jättebra, men hur kommer det sig att inte Skåne kan bära sig självt? Jag vill att man ska betänka vilken energipolitik vi har. Hur kommer det sig att en av de rikaste regionerna i landet nu har blivit sämst i klassen?

Vad vill Socialdemokraterna göra för att vi inte ska ha det så här? Vi vill naturligtvis ha en utveckling i Norrland – det är jag den första att skriva under på – men vi vill också ha en utveckling i Skåne. Det är alltid förödande när man får höga arbetslöshetssiffror. Vi ser ju att sociala problem och mycket annat kommer med det här.

Jag skulle också vilja komma in på jämställdhet. Ledamoten tog upp att man jobbar väldigt mycket med jämställdhet, men det gör man ju bara på vissa sätt. Kvinnor ska helst bli ingenjörer om de ska driva företag. Jag skulle till exempel kunna tänka mig att driva en vårdcentral. Här handlar det väldigt mycket om vinster i välfärden. Man kanske undervisar på en skola och vill driva byskolan hemma.

Jag kan inte förstå hur Socialdemokraterna får ihop en företagspolitik samtidigt som man inte frågar efter kvalitet i välfärden utan i stället går till angrepp mot att det faktiskt ska finnas entreprenörer i kvinnodominerade yrken. Då måste vi alla bli ingenjörer. Jag förstår inte riktigt logiken.

Anf. 33 ANDERS FRIMERT (S) replik:

Fru talman! Det var en stor fråga; bara frågan om vinster i välfärden skulle behöva några minuter till.

Jag börjar med Skåne och den problematiken. Du, Lotta Olsson, tog upp satsningarna på Norrland. Du menade egentligen energipolitiken. Det är problematiskt att det har beslutats att inte bygga ut den havsbaserade vindkraften med ungefär 65 terawattimmar. Detta har främst att göra med moderatledda kommuner. Utbyggnaden med dessa havsplaner hade inneburit enormt många arbetstillfällen och motsvarat elförsörjningen för halva Sverige. Nu ligger de havsplaner som regeringen har antagit, och det tackar jag för.

Man har ju tidigare varit inne på till exempel kärnkraft. Den är jättebra som den fungerar i dag, och detta är ingenting som socialdemokratin är

emot. Vi har den. Det var vi som startade vattenkraften. Det var vi som startade kärnkraften. Det är också vi som nu bygger ut vindkraften.

För att motsvara utbyggnaden med 65 terawattimmar havsvindkraft skulle det behövas ungefär 200 av de SMR-reaktorer som ni har pratat om – dock inte just i dag.

Jag tycker att detta är beklagligt.

När det gäller jämställdhet kan det inte ha undgått någon i denna kamrere att vi socialdemokrater är för jämställdhet. Vi har ju våra statliga bolag, där vi kämpar och där vi har lagt ut vissa direktiv. Där har vi över 50 procent kvinnor. De statliga bolagen går före, men näringslivet måste också göra sitt.

Vi har satsat på massor av utredningar och tillsatt en utredning om hur trygghetssystemet kan stärkas så att ännu fler kan starta företag. Detta är främst för att få fler kvinnliga entreprenörer.

(Applåder)

Anf. 34 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Sverige är en kunskapsnation. Vårt land är beroende av att ha en stark konkurrenskraft. Därför behöver vårt land få åtgärder på plats som kan säkerställa denna konkurrenskraft på en alltmer globaliserad marknad. Jag tar detta tillfälle i akt att lyfta fram en fråga som är oerhört viktig för svenskt vidkommande: immaterialrätten.

Vi har gått från en tid där produktion – det vill säga det materiella – var det största värdet hos företagen. Det har tjänat vårt land väl, men Sverige måste vara på tårna som land och ta vara på den stora mängd företagsvärden som finns i det immateriella. Kunskapen i vårt land behöver öka, och vårt land behöver utbilda dem som ska arbeta med företag i dessa frågor.

Många företag tänker inte på att skydda sina immateriella tillgångar. Därför behövs det spridning av kunskap om vikten av att ta vara på dessa värden. De behöver finnas och komma fram. Detta är oerhört väsentligt.

Det sker dubbel användning av resurser i form av att man saknar kontroll på vad som redan har fått patent. Medel används alltså två gånger, och kostnaden för detta är onödig. Därför behöver man se över detta så att ansökan bara sker en gång och så att man har kontroll på dessa system.

Sverige ligger bra till med innovation men kan bli betydligt vassare på att omsätta dessa innovationer till affärsidéer. Min uppmaning till företag är att säkra immateriella tillgångar.

Sveriges grannländer Danmark och Finland har arbetat fram en immaterialrättsstrategi för sina länder för att kunna ligga i framkant. Danmark var på väg fram när jag senast kollade, och Finland är inne på sin 2.0-version. I Finland har man också gjort det som jag anser att Sverige borde ha gjort och som vi har talat om länge, nämligen skapat en plattform – ett universitet – där näringsliv, politik och akademi möts för att få fart på innovationer och omvandla dem till nyttiggörande i realiteten, det vill säga affärer, eller, om man så vill, pang för pengarna.

En uppfinning som tagits fram i Umeå framstår som om den kommer från ett annat land. Så ska vi inte ha det. Vi behöver täppa igen kunskapsbristen och se till att kunskaper kommer in i utbildningen brett. Vi behöver vara på tårna och driva frågor i EU och Bryssel snarare än reagera och drivas. Vi behöver fortsätta att samverka med övriga Europa när det gäller

regelverk så att våra företags konkurrenskraft inte halkar efter utan ligger före och så att Sverige ligger i framkant.

Fru talman! Jag ska också säga några ord om besöksnäringen. En ny strategi är på väg fram. Det är glädjande att vi nu, efter att ha debatterat infrastruktur förra veckan, kanske har lämnat flygskammen bakom oss och att vi kan knyta ihop alla landets trafikslag för att få landet att leva. Det är viktigt med teknik och möjligheter i stället för stopp och förbud.

Efter pandemin och restriktioner med klockslag för restauranger och andra principer i andra sammanhang som gjort att näringen har blött kraftigt står vi nu här i kammaren och ska ta oss framåt. Det finns en missmatchning när det gäller ett stort antal personer som blivit arbetslösa under pandemin och som står till arbetsmarknadens förfogande. Besöksnäringen har ett skriande behov av folk – hotellrum ska fixas, middagar serveras och gästnätter fyllas. Om detta ska fungera framöver är det viktigt att alla som kan kommer på plats på arbetsmarknaden.

Samtidigt åter uppvärmning av faciliteter, kök, badrum etcetera upp stora delar av inkomsterna för besöksnäringen, inte minst i södra Sverige. Vi hörde en socialdemokrat kalla detta för orerande. Jag tycker att det är en tråkig situation vi befinner oss i, och många lever på knappa resurser.

En familj inom besöksnäringen i Skåne har på ett par månader fått 28 000 kronor i elskatt. De står nu vid ett vägskäl. De har precis klarat pandemin men kanske inte klarar det sista. Många av företagen har fått elräkningar i brevlådan som varit upp till fem gånger högre än vad de vanligtvis brukar vara under motsvarande tid.

Vi kan inte ha det så här. Vi behöver inte en längre kö till Arbetsförmedlingen, utan vi behöver människor som står och väntar på jobb när de behövs.

Anf. 35 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att hylla min moderata kollega Ann-Charlotte Hammar Johnsson, som tog upp den otroligt viktiga aspekten immateriella tillgångar. Guldstjärna till dig!

Fru talman! De positiva nyheterna om utländska investeringar, nya företag och fler jobb i hela landet tack vare den gröna omställningen duggar tätt. Det är roligt att vara svensk, och det är extra kul att vara sosse.

Bidragande anledningar till den boom vi nu ser är den nyindustrialiseringsstrategi som Stefan Löfven gick till val på 2014 och de trygghets- och utbildningssystem som vi gemensamt har byggt upp i vårt land. Men den som står still blir snabbt omsprungen. För att kunna fortsätta att vara världsledande inom flera olika områden, så att våra företag kan bidra med arbetstillfällen och skatteintäkter till välfärden, måste vi hela tiden vässa innovationspolitiken. Det är av den anledningen jag står här i talarstolen i dag.

Fru talman! Målet för den socialdemokratiska näringspolitiken är att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag, bland annat genom satsningar på innovation och samverkan, så att vi kan bygga det starka samhället. Nyligen har Sverige återigen rankats som det näst mest innovativa landet i världen efter Schweiz och som bäst på innovation inom EU. Men vi har mer att göra, framför allt när det gäller innovation inom de minsta företagen, jämställdhetsaspekten och antalet företag som söker patent.

Socialdemokraternas målsättning är att Sverige även fortsättningsvis ska rankas som ett av de mest innovativa och kreativa länderna i världen och att vi ska lyckas dra största möjliga nytta av den tekniska revolution som vi är mitt inne i nu.

Min näringspolitiska vision när det gäller innovation är att

- alla innovatörer, oavsett storlek eller kön, ska kunna gå in i kreativa, nyskapande samarbeten med öppna ögon och en långsiktig plan för hur det som skapas ska användas och helst kommersialiseras
- alla innovatörer, oavsett storlek eller kön, ska ha tillräcklig kunskap för att kunna avgöra när och hur en innovation bör skyddas
- alla offentliga forskningsmedel ska användas effektivt och strategiskt och bidra till att Sverige även i framtiden är en ledande innovationsnation.

Fru talman! Regeringen beslutade 2016 om Smart industri för att främja en digitaliserad, innovativ och hållbar produktion i Sverige. Det var ett oerhört smart drag. Det var dock väldigt osmart av dem som tog bort det under budgeten.

Tillsammans med de strategiska samverkansprogrammen, Nationella innovationsrådet, Startup Sweden, acceleratorprogrammet, Swedish Cleantech och en massa andra viktiga uppdrag till myndigheter och bolag har vi med politikens hjälp banat väg för de världsledande innovationer som har tagits fram och som också kan omvandlas till nya, gröna jobb i hela landet och bidra till den globala omställningen.

Innovatörer, entreprenörer och investerare gör det faktiska jobbet, och det ska de hyllas för. Men politiken ser till att det finns en spelplan som möjliggör för idéer att se dagens ljus. Behöver jag nämna Hybrit i Luleå, H2 Green Steel i Boden, Dana i Åmål, Inmotion i Tyresö och Northvolt i Skellefteå för att påminna om vad svensk innovations- och handelspolitik har möjliggjort runt om i vårt land? Och det här, mina vänner, är bara början.

Vad behöver då göras mer? Jo, vi behöver öka andelen innovationer och forskningsresultat som kommersialiseras. Där finns en förbättringspotential. Det finns också en outnyttjad potential bland kvinnliga innovatörer. Fler kvinnor behöver få hjälp, så att deras idéer ser dagens ljus. Annars går en enorm potential förlorad.

Med ökad kunskap hos fler, utvecklad samverkan mellan olika samhällssektorer och trygghetssystem som gör att människor vågar satsa kan vi fortsätta vara världsledande på innovation, ha ett framgångsrikt näringsliv och möta komplexa samhällsutmaningar på ett långsiktigt klokt sätt. Vi socialdemokrater vill stärka svensk konkurrenskraft med fortsatt stark innovationskraft. Med det yrkar jag bifall till förslaget i näringsutskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 36 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag är hemskt ledsen för att jag tryckte på fel knapp. Min mening var inte att instämna i anförandet utan att begära replik på Åsa Erikssons fantastiska anförande.

Det är jättegäldjande med innovationer. Sverige behöver innovationer. Men vi behöver dem inom alla områden. Vad finns det för chanser om man jobbar i ett kommunalt äldreboende och tar fram nya smarta idéer om hur man ska förändra omsorgen och skapa nya produkter? Vi vet att de produkter som har förbättrat äldreomsorgen mest i landet är mikroågsugnen och rullatorn. Men varför skulle inte ett vårdbiträde kunna komma med nya smarta innovationer? Hur tar kommunerna i så fall till vara dem?

Socialdemokraterna driver tydligt att man inte vill ha vinster i välfärden, som man kallar det, det vill säga företagen i välfärden. I så fall måste man ha en innovationsplan för hur även människor som jobbar i de branscherna ska få ta fram idéer. Eller också har man synsättet att personer i de här branscherna inte är lika innovativa, inte har lika mycket idéer och inte bryr sig lika mycket om att de personer som de vårdar ska ha det bra och få det absolut bästa.

För mig rimmar det illa med innovationspolitik när det bara är vissa branscher som ska få det här till godo. Det gör mig så ont om alla dem som faktiskt har bra idéer och som man lägger en våt socialdemokratisk filt över. De får inte chansen därför att det här är fullt och något som suger skattepengar och tar från någon annan. Jag vill ha svar på de här frågorna. De är enormt viktiga.

Anf. 37 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Lotta Olsson för instämmandet i mitt anförande, även om det inte var ledamotens avsikt.

Först och främst måste jag säga att innovationer inom äldreomsorgen är något oerhört viktigt. Vi behöver hela tiden stimulera och utveckla alla verksamheter överallt. Men äldreomsorgen är ju, precis som ledamoten vet, ett kommunalt ansvar. Det är kommunen som måste ha strategier och planer för att ta vara på de innovationer som finns. Jag vet att det finns kommuner som har jättebra program där man uppmuntrar anställda att på olika sätt bidra med nytänk och premierar dem när det sker.

När det gäller privat utförd äldreomsorg hoppas jag att man på samma sätt har en önskan om att medarbetarna ska bidra till utveckling. För alla som har idéer, oavsett bransch och sektor, finns det jättebra offentligt finansierat stöd att få för att kunna förverkliga sin idé. Det finns riskkapital, hjälp att ta fram affärsplaner och så vidare. Detta har regeringen sett till att stödja hela tiden.

Vinster i välfärden ska vara för dem som välfärden är till för, inte för dem som ska plocka ut skattepengar och stoppa i egen ficka.

Anf. 38 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Vinsten ska vara till för att komma skattebetalarna till godo. Men så ser det inte ut om jag bygger ett sjukhus och har ett byggföretag, om jag skottar parkeringen utanför ett sjukhus, om jag säljer förbandsmaterial eller om jag tillverkar respiratorer. Det här gäller enbart vissa delar, faktiskt de delar där kvinnor är verksamma. Jag skulle vilja säga att det är ett strategiskt socialdemokratiskt förtryck mot vissa arbetsgrupper. Om jag jobbar inom äldreomsorgen och får en briljant idé som jag skulle kunna ta patent på ska jag gå till föreståndaren på min enhet. Då ska kommunen få riskkapital enligt vad Åsa Eriksson säger. Sedan ska vi driva den idén inom organisationen. Eller hur skulle jag ha gjort om jag kommit på

den briljanta idén med rullatorn? Tyvärr var det inte det, men om, var skulle jag ha landat denna idé?

Det finns ett enormt förtryck, men man tänker nog inte ens på hur det ser ut.

Vi behöver mat, kläder och mycket annat som vi inte kan leva utan. Det är okej att tjäna pengar på det och investera dem i nya idéer, forskning och så vidare. Men ajabaja om du är duktig och bäst på äldreomsorg.

Så kan vi inte ha det. Det stämmer inte för mig.

Anf. 39 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Jag hängde inte riktigt med i ledamotens Olssons resone-
mang, och jag vet inte om det ställdes någon konkret fråga till mig.

Men jag kan passa på att tydliggöra om det är någon som undrar: Självklart ska alla medarbetare oavsett var och inom vilken sektor de är anställda uppmuntras att ta initiativ och utvecklas så att all verksamhet blir så bra som möjligt. Den som har en god idé ska ha möjlighet att skydda den och även kunna få stöd i hur man gör det.

Innovationer är otroligt viktiga i små och stora företag och inom offentlig verksamhet för att vi ska kunna ta verksamheten framåt.

(Applåder)

Anf. 40 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! När jag var uppe förra gången glömde jag att yrka bifall till en reservation. Givetvis står jag bakom alla Centerpartiets reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall enbart till reservation 11.

Avslutningsvis måste jag kommentera Åsa Erikssons uttalande att det är tack vare Socialdemokraterna och nyindustrialiseringsstrategin som vi nu ser den gröna nyindustrialiseringsvägen i norra Sverige. Låt mig påpeka att så inte är fallet. Northvolt och H2 Green Steel etableras tack vare modiga entreprenörer som vågar, och de har själva satsat sina eller lånade miljarder. Det är alltså inte tack vare sossarna. Jag är ledsen, men det är entreprenörerna vi ska hylla.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 24.)

§ 14 Vissa frågor om sekretess när Justitiekanslern bevakar statens rätt

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU18

Vissa frågor om sekretess när Justitiekanslern bevakar statens rätt (prop. 2021/22:68)

föredrogs.

Anf. 41 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Det är i enighet konstitutionsutskottet överlämnar betänkandet KU18 *Vissa frågor om sekretess när Justitiekanslern bevakar statens rätt*.

Jag tänker ändå redogöra för en del överväganden i ärendet eftersom förslaget innebär en ändring i offentlighets- och sekretesslagen. Förslaget bygger på avvägningar mellan offentlighet och sekretess, och utskottet har landat i att de överväganden regeringen lägger fram i propositionen motiveras av justeringar som föreslås.

Ett av syftena är att JK på ett fullgott sätt ska kunna ta till vara statens rätt i rättstvister under samma förutsättningar som andra myndigheter kan göra. Att förslaget tillkommit beror på att JK i en promemoria till regeringen lyft fram svårigheterna i framför allt skiljeförfaranden och mål i EU-domstolen.

Fru talman! Av detta skäl föreslås en ny sekretessbestämmelse för uppgifter som JK får eller tar fram med anledning av en rättstvist. På så sätt ska Sverige bättre kunna uppfylla åtaganden som följer av internationella avtal och av EU-rätten.

Jag yrkar härmed bifall till utskottets förslag.

Fru talman! Justitiekanslern har i dag ett flertal arbetsuppgifter, vilka alla kan sammanfattas ganska väl under benämningen statens jurist. Kortfattat handlar det om tillsyn över myndigheterna, frivillig skadereglering, åklagare vid tryck- och yttrandefrihetsbrott, tillsyn över advokaternas disciplinverksamhet, skydd för privatlivet, tillsyn över rättshjälpen, ombud för staten och rådgivare åt regeringen.

I uppgiften som statens ombud företräder Justitiekanslern staten i vissa rättegångar som rör statens rätt, främst skadeståndsmål. JK är alltid behörig att föra statens talan, men ofta ankommer detta på andra myndigheter, till exempel Skatteverket, Försäkringskassan, Kronofogdemyndigheten och Polismyndigheten.

Det finns ett starkt offentlighetsintresse i JK:s verksamhet. En viktig utgångspunkt är därför att just offentlighet som huvudregel råder. När JK företräder staten eller bistår regeringen med råd och utredningar i juridiska angelägenheter gäller sekretess endast i begränsad omfattning, vilket regleras i 42 kap. offentlighets- och sekretesslagen.

Fru talman! Den allmänna regel som möjliggör sekretess vid rättsliga tvister till skydd för det allmännas ställning som part är således inte i nuläget tillämplig i JK:s verksamhet. Det innebär också att allmänna regler om utrikessekretess inte är direkt tillämpliga i verksamheten.

För JK gäller i stället sekretess till skydd för statens rätt som part endast för uppgifter från enskilda. Också utrikessekretessen gäller endast uppgifter från enskilda och då endast om ett kvalificerat skaderekvisit är uppfyllt.

Fru talman! I propositionen framhåller regeringen att JK regelmässigt behöver utbyta uppgifter med berörda myndigheter inom ramen för en pågående rättstvist samt löpande göra övervägningar om sekretess.

Att Justitiekanslern kan bli skyldig att lämna ut uppgifter om rättsliga bedömningar och strategier i ett pågående mål försämrar statens möjligheter att tillvarata sin rätt i en tvist.

Med hänsyn till det allmännas ekonomiska intresse bör det därför enligt propositionen införas en ny 4 a § i 42 kap. offentlighets- och sekretesslagen som möjliggör sekretess om det kan antas att det allmännas ställning som part försämraras om uppgiften röjs.

Den nya bestämmelsen bör enligt regeringen utformas så att den i huvudsak överensstämmer med vad som gäller när en annan myndighet än JK deltar i en rättstvist.

Utgångspunkten är således att uppgifterna är offentliga. Men i likhet med vad som gäller andra myndigheter bör sekretessen enligt de nya bestämmelserna upphöra när saken slutligen har avgjorts. Sekretess för en uppgift i en allmän handling ska då gälla i högst 20 år.

Ytterligare en aspekt är att JK saknar legala möjligheter att sekretessbelägga handlingar från motparten i samband med förlikningshandlingar, och då minskar dessutom förutsättningarna att nå uppgörelser i godo.

Sålunda är regeringens bedömning att regleringen behöver anpassas.

Det handlar också om att om uppgifterna röjs skulle det kunna påverka Sveriges förbindelser med EU-institutionerna och de berörda medlemsstaterna.

Utskottet ställer sig bakom regeringens överväganden och anser att riksdagen, utifrån de överväganden som gjorts, bör anta lagförslaget.

Anf. 42 ULRIKA KARLSSON (M):

Fru talman! Konstitutionsutskottets betänkande KU18 handlar om vissa frågor om sekretess när Justitiekanslern bevakar statens rätt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Utskottet är som sagt enigt, och det finns inga reservationer. Lagrådet hade heller inget att invända mot förslaget, inte heller de flesta remissinstanser. Två remissinstanser hade dock invändningar, och därför finns det anledning att lägga ut texten lite i detta komplicerade och viktiga ärende.

Fru talman! Justitiekanslern är den myndighet som kontrollerar att andra myndigheter efterlever Sveriges lagar och författningar. Det är en viktig del i den svenska demokratin då det är den rättsvårdande, centrala förvaltningsmyndigheten. Ämbetet lyder under regeringen, och dess existens och verksamhet är delvis bestämd i grundlag.

Justitiekanslerns uppgift är att på regeringens uppdrag övervaka att myndigheter, deras tjänstemän och advokater, fullgör sina uppgifter i enlighet med gällande rättsregler. Tillsynen gäller både statens och kommunernas myndigheter, men inte myndigheter under riksdagen.

Justitiekanslern är åklagare och kan väcka åtal för yttrande- och tryckfrihetsbrott. Justitiekanslern tar emot anmälningar från enskilda och är en form av ombudsman. Justitiekanslern är även ombudsman för staten och företräder staten där staten krävs på skadestånd.

En av Justitiekanslerns uppgifter är således att bevaka statens rätt och föra statens talan i mål som rör statens rätt. Justitiekanslern ska alltså företräda staten i skadeståndsmål.

Vi kan konstatera att det finns ett starkt offentlighetsintresse i Justitiekanslerns verksamhet. Det gäller särskilt i fråga om internationella rättstvister med skadeståndsanspråk om flera miljarder kronor. Det kan till exempel handla om stora miljömål eller om andra skador som har uppstått i naturen vid utvinning av råvaror.

En viktig utgångspunkt är därför att offentlighet ska gälla som huvudregel för Justitiekanslerns verksamhet. Så kommer det även fortsättningsvis att vara.

När Justitiekanslern bevakar statens rätt bistår den regeringen med råd. Den bistår också regeringen i utredningar om juridiska angelägenheter.

Det finns ett problem här. De vanliga sekretessreglerna gäller inte för Justitiekanslerns verksamhet. Det innebär att allmänna regler om utrikessekretess inte är direkt tillämpliga i Justitiekanslerns verksamhet.

Justitiekanslern har därför i en promemoria till regeringen anfört att sekretessbestämmelserna medför svårigheter för myndigheten att på ett adekvat sätt utföra sitt uppdrag att tillvarata statens rätt i internationella rättstvister.

Justitiekanslern lyfter även fram svårigheter med att i ett sekretesshänseende kunna upprätthålla Sveriges internationella åtaganden i samband med skiljeförfaranden och mål i EU-domstolen.

Att Justitiekanslern saknar möjligheter att efterleva de krav på sekretess som ställs i ett skiljeförfarande kan få till följd att Sverige inte kan leva upp till sina internationella åtaganden.

När Justitiekanslern saknar legala möjligheter att sekretessbelägga handlingar från motparten i samband med förlikningsförhandlingar minskar dessutom förutsättningarna att nå en uppgörelse i godo.

Både EU-institutionerna och övriga medlemsstater som deltar i ett mål om förhandsavgörande har en befogad förväntan om att yttranden i ett pågående mål inte lämnas ut till någon utomstående; detta enligt EU-rätten.

Om Justitiekanslern ändå röjer uppgifterna påverkar det Sveriges förbindelser med EU-institutionerna och de berörda medlemsstaterna. Hade det varit fråga om en annan myndighet än Justitiekanslern som hade uppgifterna så hade utrikessekretessen kunnat aktualiseras av just de skälen.

Det finns anledning att ändra reglerna. Min kollega i konstitutionsutskottet Per-Arne Håkansson redogjorde för de konkreta förändringarna. Jag kommer inte att gå in på dem mer explicit här, fru talman.

Jag kan bara konstatera att de nya bestämmelserna har utformats så att de i huvudsak överensstämmer med vad som gäller när en annan myndighet än Justitiekanslern deltar i en rättsvist.

Utgångspunkten är således att uppgifterna är offentliga. Men i likhet med vad som gäller för andra myndigheter bör sekretessen enligt den nya bestämmelsen upphöra när saken slutligen har avgjorts, och sekretess för en uppgift i en allmän handling föreslås gälla i högst 20 år.

Fru talman! Med dessa förändringar, som svarar mot ett verkligt behov som finns, och vid en sammanvägd bedömning har vi i konstitutionsutskottet enhälligt ansett att det inte går för långt med beaktande av insynsintresset.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 24.)

§ 15 Allmänna helgdagar m.m.

*Allmänna helgdagar
m.m.*

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU25
Allmänna helgdagar m.m.
föredrogs.

Anf. 43 LARS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Till en början yrkar jag bifall till reservation 2, samtidigt som vi sverigedemokrater ställer oss bakom samtliga våra reservationer.

Det betänkande som vi för dagen hanterar belyser viktiga frågor för vårt samhälle i stort. Det gäller alltifrån officiella helgdagar och flaggning till vår nationalsång, våra nationella symboler och minnesdagar. Förhopp-

ningsvis bjuder dessa områden in till någon form av eftertanke och nationell uppskattning och inte nödvändigtvis endast till att vi ser fram emot en dag ledig från jobb eller studier.

Det är minnesvärda dagar, högtider och symboler som möjliggör gemenskap och sammanhållning, samt en möjlighet att uppskatta och reflektera över vad Sveriges rike står för. Det gäller inte bara i nutid, utan även historiskt och hur vi nått den här punkten. Det är även en fingervisning på vägen in i framtiden. Samtliga punkter i betänkandet borde anses som bidragande till skapandet av en nationell identitet som vi alla kan vara stolta över.

Den kanske främsta symbolen för vårt land torde vara den vackra blågula fanan med sin rika historia som vi kan spåra ända till mitten av 1500-talet. Vår i dag firade svenska nationaldag hette som bekant tidigare svenska flaggans dag. Det är en dag som firats på Skansen alltsedan 1893 till pompa och ståt, med musik, högtidstal och utdelande av fanor, alltid med kungafamiljen närvarande.

Det finns inga tydliga föreskrifter som reglerar flaggande även om det finns diverse rekommendationer att förhålla sig till. Utan ett mer konkret regelverk händer det stundom att vissa myndigheter flaggar med andra flaggor än den svenska, även sådana som representerar politiska eller ideologiska organisationer.

Det känns från Sverigedemokraternas sida olyckligt att icke-officiella flaggor används vid flaggning på offentliga byggnader då detta kan uppfattas som att myndigheten i fråga tar ett politiskt eller ideologiskt ställningstagande.

Den svenska flaggan är en symbol för vårt land och således i förlängningen även applicerbar på våra myndigheter. Mot den bakgrunden anser vi som parti att regelverket för flaggning bör samlas i en mer konkret flagglag. Denna bör stipulera alltifrån fanans storlek och utseende till dagar som den ska vaja. Det gäller även vilka andra flaggor som kan tänkas ingå i denna flagglag, exempelvis FN-flaggan eller EU-flaggan samt diverse regionala eller myndighetsspecifika flaggor.

Flagglagen bör naturligtvis åsyfta det allmänna offentliga och officiella användandet medan privat flaggning är någonting som vi bör uppmuntra snarare än på något vis påtvinga.

Med detta, fru talman, tackar jag för ordet för denna gång.

Anf. 44 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Den blågula svenska flaggan är hela folkets fana. Som privatperson kan var och en hissa flaggan för att hylla jubilarer eller hala den på halv stång och sedan hissa den på hel stång för att värdigt minnas anhöriga som avlidit.

Visst känns det ibland extra högtidligt när man passerar en plats eller ett hus där svenska flaggan vajar på en stång. Det visar att det finns något att fira eller på annat sätt uppmärksamma.

I konstitutionsutskottets betänkande KU25 behandlas 17 yrkanden i motioner från den allmänna motionstiden som har att göra med flaggning och allmänna helgdagar och också frågor om nationalsång, minnesdagar, offentliga belöningsystem och nationella symboler.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och därmed avslag på motionerna.

Jag tänker också resonera en del kring de överväganden som har gjorts.

En motion tar upp regler för flaggning. Motionären menar att flagglagen bör innehålla regler för flaggans utseende och ceremoniel för flaggning och att den ska ange vilka flaggdagar som ska anses vara officiella. Motionären menar också att myndigheter endast ska föra den svenska flaggan, regionala flaggor och eventuella gästspecifika flaggor.

Det finns också en motion om att införa officiell status för den skånska flaggan.

En allmän reflektion, som jag ser det, är att flaggning ska bygga på folklig förankring och inte i första hand dikteras uppifrån. Det ska komma från djupet, i vardagen bland människorna. Vi kan också i sammanhanget framhålla det kommunala och regionala självstyret. Att vi i dag har att ta ställning till motioner just om flaggning och flaggor är onekligen ett tydligt exempel på det folkliga intresse som trots allt finns för frågorna om flaggor.

Som bakgrund kan hänvisas till vad som framgår i betänkandet om proposition 1981/82:109 med förslag till ny lagstiftning om Sveriges riksvapen och Sveriges flagga. I denna framhölls att det då inte fanns några bindande föreskrifter om flaggning på bestämda dagar, fränsett inom Försvarsmaktens område.

Till saken hör dock, fru talman, att så kallade allmänna flaggdagar angetts i den vanliga almanackan sedan 1939. Denna förteckning över flaggdagar hade karaktären av inofficiell rekommendation, och den hade tillkommit på initiativ av det som då hette Bestyrelsen för Svenska Flaggans Dag. Tanken på att införa en skyldighet att på de allmänna flaggdagarna flagga på byggnader som inrymmer statliga myndigheter och institutioner avvisades då av ekonomiska och praktiska skäl. Man ansåg att flaggningsfrågan därför liksom dittills borde lämnas oreglerad, förutom då inom Försvarsmakten.

Detta innebar att varje civil myndighet själv utifrån praktiska och andra överväganden fick avgöra i vilken utsträckning flaggning på de allmänna flaggdagarna lämpligen kunde upprätthållas. Mot bakgrund av att konstitutionsutskottet vid åtskilliga tillfällen behandlat önskemål om att de allmänna flaggdagarna skulle förtecknas och fastställas officiellt föreslogs att så skulle ske.

När det gäller frågan om vilka dagar som borde tas upp som flaggdagar påpekades i propositionen att flaggdagarna i princip hade varit oförändrade i drygt 40 år och att de liksom vuxit sig in i allmänhetens medvetande. Därför borde ingen dag utestängas utan starka skäl. De dåvarande 15 flaggdagarna ansågs därmed – om man får uttrycka sig så – hålla måttet allihop. Två nya flaggdagar föreslogs med hänsyn till uttalanden från riksdagens sida. Det gällde dagen för riksdagsval och FN-dagen den 24 oktober.

Fru talman! För att det skulle bli möjligt att utan riksdagsbehandling ändra i förteckningen när förhållandena ändrades för de kungliga flaggdagarna rekommenderades i den promemoria som låg till grund för propositionen att de allmänna flaggdagarna skulle anges i en förordning. En sådan utfärdades också 1982, och den innehåller endast en förteckning över de 18 flaggdagarna.

Genom en ändring i förordningen 2017 blev veterandagen den 29 maj allmän flaggdag. Vidare blev den 17 december 2018 en tillfällig flaggdag för att fira demokratins genombrott 100 år tidigare.

I den befintliga lagen om Sveriges flagga regleras bland annat flaggans utseende, och det tas också upp vilka allmänna flaggdagar som råder. Utskottet har vid flera tillfällen framhållit att frågor om flaggning vid de statliga myndigheterna och institutionerna borde avgöras av just myndigheterna och institutionerna själva. Utskottet har också tidigare noterat att det finns regler för flaggningstider inom Försvarsmakten och andra militära myndigheter och att det finns rekommendationer för under vilka tider flaggan i övrigt bör vara hissad.

Flaggan ska, som jag ser det, användas. Vad jag förstår finns också en inriktning från den kommitté som arbetar med svenska flaggans dag och Sveriges nationaldag att det är viktigt att använda flaggan. Det är viktigt att vi flaggar när det finns anledning att göra det, som vi ser det.

För egen del kommer jag att tänka på den samling av flaggor från hela EU som finns vid hamninloppet på piren i Helsingborg. Varje flagga i EU och de nordiska länderna är representerad. Här kan man säga att det kommunala självstyret ligger bakom flaggningen. Porten till kontinenten eller porten till Europa ska visa på öppenhet och välkomnande.

I underlaget nämns också första maj. I den folkrörelse jag själv tillhör firar vi som bekant första maj med att gå i demonstrationståg. I de tåg jag har gått i sedan barnsben har en huvudregel varit att den blågula svenska flaggan alltid är främst i ledet.

I idrottssammanhang används flaggan flitigt och likaså på skolavslutningar. En hembygdsförening jag har nära kontakt med ansvarar för flaggning på hembygdsgården. Frivilliga krafter står för det. Det kan ligga i linje med att det är tradition och sedvänja som ligger bakom de allmänna flaggdagarnas tillkomst och hur lagen om svenska flaggan har tagits fram.

Det i sig är en styrka att lyfta fram. Det är inte nationalism eller provinsialism som ligger bakom initiativen för flaggning, utan människors gemenskap, egna initiativ och sammanhållning.

På liknande sätt ser jag på en del andra motioner om nationalsången *Du gamla, du fria* och så vidare. Tradition och sedvänja väger tungt. Man behöver inte lagstiftning i alla sammanhang, utan den folkliga förankringen är det som ger kraft.

Anf. 45 LARS JILMSTAD (M):

Fru talman! Det betänkande som vi i dag debatterar tar upp en rad motionsyrkanden om allmänna flaggdagar, om regler om flaggning, om den skånska flaggans status, om vår nationalsång, om nationella symboler, om minnesdagar med mera och även om offentliga belöningsystem.

Utskottsmajoritetens förslag till riksdagsbeslut är att samtliga motioner avslås. Jag ska gå in lite grann på de delar som finns här.

Vi anser som vid flera tillfällen tidigare att antalet helgdagar inte bör ändras och att ingen ska tas bort eller läggas till.

När det gäller motionsyrkanden om flaggning och flaggdagar föreslår majoriteten också avslag, bland annat med hänvisning till en kommande proposition med anledning av den så kallade Förtjänstutredningens förslag, som sannolikt innebär vissa förändringar av antalet flaggdagar.

Vårt avslagsyrkande när det gäller en motion om den skånska flaggans status bygger bland annat på tidigare uttalanden av statsheraldisk karaktär.

Vi menar inte heller att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ till en allmän flagglag. Jag vill här gärna göra ett tillägg av personlig karak-

tär. Jag var under ett antal år ledamot i Stiftelsen Sveriges Nationaldag, vars arbete bland annat har lett till att svenska flaggens dag blev en helgdag och vår riktiga nationaldag. Stiftelsen hanterar också regelverket kring flaggan. Inriktningen i stiftelsens arbete kan numera sammanfattas med orden ”Flagga hellre än låt bli – även om du inte kan alla regler.”

Jag tror att en flagglag med bestämmelser kring ceremoniel etcetera skulle kunna göra att många blir rädda för att göra fel och därmed avstår från flaggning.

Utskottsmajoriteten tycker inte heller att nationalsången behöver något specifikt juridiskt erkännande; den är ändå fast förankrad i folksjälen. Det behövs inte heller något initiativ för att öka användningen av nationella symboler av olika slag.

Vi anser, liksom tidigare, att det inte finns skäl för riksdagen att ta initiativ till de minnesdagar eller särskilda dagar som föreslås. Vi avstyrker därför sådana motionsyrkanden.

Slutligen föreslår vi avslag på de motioner som handlar om utmärkelser av olika slag. Även här motiveras detta främst av kommande proposition byggd på Förtjänstutredningens förslag kring just bland annat belönings-system.

Fru talman! Jag vill därmed yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 24.)

§ 16 Valfrågor

Prot. 2021/22:71
23 februari

Allmänna helgdagar
m.m.

Valfrågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU26
Valfrågor
föredrogs.

Anf. 46 FREDRIK LINDAHL (SD):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till reservation 8 i detta betänkande, KU26, avseende valfrågor. Jag kommer i mitt anförande att utöver reservation 8 även belysa andra sverigedemokratiska förslag på området.

Visst passar det att diskutera just valfrågor ett valår i Sveriges riksdag. Det är genom höstens fria och allmänna val som den politiska makten i Sverige fördelas. Det är genom valen som folkviljan tar sig uttryck och som det i slutändan avgörs hur vårt land ska styras.

Valen och själva valprocessen är också en av demokratins sköraste punkter. Valfusk, sabotage och otydliga regelverk och rutiner riskerar att skada valresultatets legitimitet, en legitimitet som är en förutsättning för en hälsosam och vitaliserad demokrati.

Med detta sagt finner vi det svårförståeligt att övriga partier inte vill täppa igen vissa uppenbara hål i vårt valsystem. Ett sådant exempel gäller utbildningen av kommunala valinformatörer.

Inför valen 2018 uppdagades det att en kommunalanställd valinformatör försökt sälja röster för att gynna ett visst parti. Att denna typ av beteende och aktivism kan tillåtas ter sig för mig väldigt märkligt. Staten måste här markera tydligt och göra så i ett tidigt skede. När denna typ av korrup-tion inte stävjas kan det bli svårt att utrota fenomenet.

Vi i Sverigedemokraterna menar att tydligare nationella riktlinjer för kommunala valinformatörer där just opartiskheten betonas vore en bra lösning. Det är, herr talman, svårt att förstå vad nackdelen skulle vara. Vi menar också att verksamheten bör kontrolleras inför nästa val.

Mer nationell samordning gällande incidentrapporteringen är också viktigt. I dagsläget saknas en central insamling av incident- och tillbudsrapporter från alla de olika instanser som hanterar valen. Om vi inte kan sammanställa incidenter, vilket i praktiken betyder olika former av manipulation av valresultatet, blir det samtidigt svårt att få en överblick över var valsyste­met inte fungerar. Det första och viktigaste steget mot att lösa ett problem är att faktiskt veta vad som är fel. Central insamling av incident- och tillbudsrapporter är alltså nödvändigt.

Men även själva röstningsförfarandet behöver säkras ytterligare. Vi anser kortfattat att det bör införas ett absolut krav på att den som röstar ska legitimera sig. I dag är det möjligt för en annan person att intyga den andra röstarens identitet. Man kan också tillåta att en person röstar om röstmot­tagaren känner igen väljaren, vilket kan vara en rätt godtycklig bedömning. Det finns en fara att det rådande systemet blir en inkörsport för fusk, klan­röstning och annat.

En ytterligare fördel med vårt förslag vore att vi skulle kunna införa maskinell avprickning av röstlängden för att ta bort risken att fel väljare blir avprickad och därmed kan förlora sin rätt att rösta. Även Valmyndig­heten har belyst behovet av förtydligande krav när det gäller just legitima­tion. Regeringen borde skyndsamt utreda frågor om absolut krav på id-kontroll och återkomma till riksdagen inför valen 2022.

För att hålla god takt med teknikutvecklingen och dra fördel av den digitalisering som sker anser vi att själva rösträkningsprocessen bör direkt­sändas. I de länder där det på senare tid uppstått diskussioner kring valfusk är det just riktigheten i själva rösträkningsprocessen som kritiserats. Röst­räkning i Sverige är offentlig, men det förutsätter att man är på plats fy­siskt. För att uppmuntra och främja ett demokratiskt engagemang kan man titta på möjligheten att direkt­sända även rösträkningen. En högre grad av medborgarinsyn i denna skulle kunna vara ett bra sätt att värna legitimiteten i det demokratiska systemet.

Anf. 47 LINDA MODIG (C):

Herr talman! I Sverige pågår och utövas demokratin dagligen och inte bara vid valurnorna vart fjärde år, även om just den här debatten handlar om valfrågor. I flera länder har auktoritära krafter de senaste åren försvagat och i vissa fall avvecklat demokratiska och rättsstatliga institutioner. Val­systemet och rätten att delta i fria, hemliga och direkta val är en viktig del av en stark demokrati. Det är därför viktigt att i varje tid värna och slå vakt om valsyste­mets integritet och robusthet.

Ännu i år pågår firandet av Sverige 100 år med allmän och lika rösträtt i det så kallade demokratijubileet, till minne av åren 1918–1922 då riksdagen fattade ett antal beslut som gjorde att nästan alla vuxna kvinnor och män fick rätt att rösta och ställa upp i valen. Mitt födelseår, 1975, sänktes rösträttsåldern till 18 år, och 72 procent av befolkningen fick då rösträtt. År 1989 upphävdes myndighetsföreskrifter så att en person som uppnått myndighetsåldern inte längre kunde omyndigförklaras. Först 1989 fick så­ledes alla medborgare över 18 år rösträtt.

Kampen för rösträtt har inte kommit av sig själv. Kvinnors rösträtt, sänkt rösträttsålder och att jämlikt betrakta varandra som kompetenta samhällsmedborgare har kommit ur en medveten och aktiv kamp, driven av engagerade män och kvinnor, politiker och civilsamhälle – alla besjälade av principen om allas lika rätt och värde.

Herr talman! Riksdagen har nyligen beslutat om åtgärder som stärker valsyste­met och ökar tillgängligheten för funktionshindrade att delta. Ytterligare åtgärder i den riktningen är föreslagna av 2020 års valutredning, och de är välkomna.

Ungas drivkraft, kompetens och engagemang behöver tas till vara för en bättre samhällsutveckling. Centerpartiet anser att det är viktigt att stärka ungas inflytande. Det kan göras bland annat genom att kommuner kan använda ungdomsråd som remissinstans och på andra sätt. Att stärka ungas tilltro till vårt gemensamma samhälle är också en mycket viktig uppgift.

Vi vet att goda vanor grundläggs tidigt. I forskningen kring valdeltagande kan man se att andelen röstande är större bland dem som är 18 år än bland dem som är något äldre. Detta förhållande har observerats i flera svenska val. En trolig förklaring är att en stor andel av 18-åringarna går i gymnasieskolan i samband med valet. Skolan arbetar med demokrati och valfrågor, vilket ökar medvetenheten och intresset för att rösta. Det har också lyfts fram att 18-åringar ofta bor hemma hos sina föräldrar, vilket har en positiv påverkan på röstbenägenheten.

Dagens system gör att en stor del av en årskull inte får rösta på valdagen, med konsekvens att man får vänta i flera år på att få rösta för första gången. Då forskning visar att benägenheten att rösta sjunker åren efter 18-årsdagen är det viktigt för den demokratiska förankringen och valdeltagandet att alla i en årskull får rösta. Centerpartiet anser därför att unga ska få rösta i de allmänna valen från året de fyller 18 år. Jag yrkar därför bifall till reservation 3 under punkt 3.

Anf. 48 JESSICA WETTERLING (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2.

I Sverige får man rösträtt i valen när man fyller 18 år oavsett kön. Men så har det inte alltid varit. Som talmannen väl känner till uppmärksammar riksdagen hela denna mandatperiod att det för 100 år sedan fattades beslut för en allmän och lika rösträtt. Vi närmar oss nu slutet av denna mandatperiod, och för drygt en månad sedan uppmärksammades att det då var 100 år sedan de fem första kvinnliga riksdagsledamöterna tog plats i riksdagens första och andra kammare. De var pionjärer för något vi i dag ser som självklart, nämligen kvinnliga riksdagsledamöter.

Men, herr talman, det var inte alla som fick rösta efter 1921. De som hade dömts till fängelse, de som var i personlig konkurs och de som fick bidrag från fattigvården, alltså dagens försörjningsstöd, fick inte rösta. Inte heller fick du rösta om du hade skatteskulder. Det var först 1989, för drygt 30 år sedan, som alla dessa olika rösträttsbegränsningar var borttagna. Vad vill jag då ha sagt med det? Jo, att rösträtten och vårt valsyste­m förändras och förbättras över tid.

Herr talman! 100 år är en mycket lång tid för var och en av oss som personer. Vi har kanske turen att få leva så länge, men i ett historiskt perspektiv är 100 år en kort tid. Hur kommer rösträtten och valsyste­met att se ut om 100 år? Vad kommer vi då att anse vara självklarheter?

Vänsterpartiet anser precis som tidigare att rösträtten bör gälla från det år man fyller 18 år. Vi vill också se en sänkt rösträttsålder till 16 år på försök i valen till kommunfullmäktige. I dag får man rösta först om man fyllt 18 år senast på valdagen. Det innebär att alla som tillhör samma årskull inte får rösta i samma val, precis som ledamoten Linda Modig redogjorde för före mig. De som fyller 18 år dagen efter valdagen har inte rösträtt i valet utan måste vänta ytterligare fyra år till nästa val.

Vi tycker att den här ordningen är olycklig. Vanan att rösta grundläggs i unga år, och vi vet att valdeltagandet i dag är lägre bland förstagångsväljare än i resten av befolkningen. Den valinformation som ges till gymnasieskolans elever under valrörelsen av till exempel ungdomsförbund och partier är därför särskilt viktig. Men den mobiliserande effekten försvagas när många av de elever som uppmanas att gå och rösta i valet och som sitter i klassrummen inte har rösträtt.

Särskilt i frågor som rör skola, fritid, samhällsplanering och andra områden som direkt berör ungas vardag tycker vi att det är rimligt och önskvärt att unga får mer inflytande.

Genomsnittsåldern för förstagångsväljare i Sverige är i dag 20 år, och det är Europas högsta. Vi anser att man på försök bör sänka rösträttsåldern till 16 år så att den genomsnittliga åldern för förstagångsväljare sjunker från 20 år till 18 år i valet till kommunfullmäktige, så som Demokratiutredningen föreslog. Det skulle innebära att en majoritet av förstagångsväljarna går i gymnasiet första gången de har rösträtt. Det skulle också ge skolväsendet möjlighet att utveckla och utvidga sitt demokratiarbete och vara ett stöd för förstagångsväljare som behöver navigera bland politiska ideologier och förslag.

Herr talman! För att demokratin ska fungera är ett välfungerande valsystem och ett högt valdeltagande avgörande men också känslan av delaktighet och möjligheten att demokratiskt påverka. I dag finns det många människor i Sverige som är permanent bosatta här men som nekas att rösta i vissa val men har rösträtt i andra. Vänsterpartiet anser att vallagen bör förändras så att stadigvarande invånare i Sverige ges möjligheter, förutsättningar och förtroende att rösta även i riksdagsval.

Anf. 49 AXEL HALLBERG (MP):

Herr talman! Vi kan inte ta demokratin för given. Det brukar sägas att demokratin måste vinnas av varje generation. Miljöpartiet tror också att demokratin måste utvecklas av varje generation. Demokratin blir inte färdig. Den har utvecklats på många olika sätt under lång tid, och den måste fortsätta utvecklas.

Under 1900-talet sänktes rösträttsåldern successivt. År 1919 sänktes rösträttsåldern till 23 år. År 1945 sänktes rösträttsåldern till 21 år. 20 år senare sänktes den till 20 år, och 1975 sänktes rösträttsåldern till den vi har i dag, nämligen 18 år. Det är alltså nästan ett halvt sekel sedan den senaste sänkningen skedde. Vi menar att det är dags för ytterligare en sänkning. Det är dags att bredda och stärka vår demokrati.

Det är hög tid att gå vidare med denna fråga. Det är många aktörer som också lyfter vikten av detta. Demokratiutredningen föreslog i sitt betänkande *Låt fler forma framtiden!* en försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder vid valen till kommunfullmäktige. En sänkning av rösträttsåldern till 16 år skulle innebära ett incitament för unga att intressera sig för den lokala

politiken och därmed motivera fler att vilja engagera sig och till exempel ta ett förtroendeuppdrag. Även LSU, Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer, driver frågan om sänkt rösträttsålder.

Runt om i världen går också utvecklingen i just denna riktning. Exempelvis Skottland och Österrike har redan sänkt rösträttsåldern. Det är väldigt positivt att det pågår en våg av demokratisering runt om i världen, och den vägen borde Sverige självklart hoppa på.

De unga jag möter och har mött under många år upplever ofta att demokrati är någonting som pågår långt ifrån dem. Det är någonting märkligt, kanske nästan läskigt, som pågår långt bort i Stockholm. Varannan ung person känner sig i dag inte inkluderad i samhället, och jag tror att det är en fara för demokratin. Vi måste göra mycket mer för att inkludera unga i samhället och i vår demokrati.

För oss i Miljöpartiet är det inte självklart att rösträttsåldern ska vara just 18 år. I dag har vi en mängd olika åldersgränser i Sverige. Straffmyndighetsåldern är 15 år. Man får starta och driva företag från det att man fyller 16 år.

Herr talman! Jag engagerade mig själv politiskt långt innan jag fyllde 18 år, precis som många andra. Under många år i ungdomsrörelsen blev det för mig väldigt tydligt att unga är kompetenta och vill vara med och bidra. Unga har mycket att bidra med till vårt samhälle och till vår demokrati. Och de erfarenheter som dagens unga besitter är det inga andra som har. Att bredda demokratin är att också att ta in fler livserfarenheter i demokratin och därmed skapa bättre förutsättningar att fatta kloka beslut.

Herr talman! Låt mig göra en kort personlig reflektion. Jag är själv ung och folkvald politiker. Vi vet att unga i dag är underrepresenterade i politiken. Det kan såklart finnas många olika anledningar till att det är så. En kan vara att unga inte välkomnas in i vår demokrati i tillräcklig utsträckning. En annan kan vara att vår demokrati inte är tillräckligt anpassad för unga politiker.

Den unga person som i dag kommer in i kommunfullmäktige, regionfullmäktige eller riksdag bryter ofta tydligt mot normen. Att sänka rösträttsåldern och därmed engagera fler unga i vår demokrati skulle också bana väg för flera unga folkvalda och förtroendevalda. På så sätt skulle underrepresentationen av unga i våra demokratiska församlingar i dag kunna minska.

Miljöpartiet vill sänka rösträttsåldern. Vi anser att ett bra sätt att göra detta vore att genomföra en försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder på det sätt som Demokratiutredningen föreslog. Jag vill därför yrka bifall till reservation 4 om försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder.

Anf. 50 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Jag vill börja med att för ovanlighets skull yrka avslag på motionerna.

Vi moderater har länge drivit en rad frågor som rör vårt valsysteem. Att det behöver bli lättare för personer med synskador att rösta utan att röja sin valhemlighet för någon, utan att behöva assistans, är en sådan fråga. Att det behöver bli lättare och mer tillgängligt för svenska medborgare som bor utomlands att rösta i riksdagsvalet är en annan. Att vi behöver vidta åtgärder för att minska gruppröstning, familjöstning eller så kallade klanröstning är en tredje.

Dessa frågor är dock sådana som vi, tack och lov, har fått igenom här i riksdagen och som under mandatperioden har behandlats i den valutredning som bland annat jag själv har varit en del av, och i de två propositioner som har antagits av kammaren. Inom ramen för dem har vi fått igenom mycket av det som vi har drivit.

Det som återstår men som vi ganska nyligen ändå har fått igenom ett tillkännagivande om är ytterligare åtgärder för att komma till rätta med gruppöstning, att flera människor går bakom ett röstbås och röstar tillsammans utan att det finns uppenbara skäl för att en av personerna kanske behöver hjälp. Även där har vi fått igenom tillkännagivande som behandlades i samband med den senaste propositionen på området. Därav har vi inte några motioner eller ytterligare förslag i det här motionsbetänkandet.

Valsystem bör och kan givetvis hela tiden utvecklas. Det finns säkerligen fler saker vi kan göra för att vårt valsystem ska bli ännu bättre. Men valsystemet är ett område där vi anser att det ska finnas en bred enighet och att förändringar ska göras successivt och inte med alltför stora omtag och hugg åt gången. Det är viktigt att vi kan vara trygga med att de förändringar vi gör kan implementeras och verkställas på ett säkert sätt och att det inte går att ifrågasätta valsystemets legitimitet.

Att människor känner igen sig i valsituationen när man går till val är en faktor som kan påverka enskilda människors tillit och trygghet när de går och röstar. Därför anser vi att det är bra om de reformer och förslag som nu ligger på bordet och som ska implementeras i kommande val får göra det och att vi därefter går vidare och utvecklar vårt valsystem ytterligare.

Anf. 51 DANIEL ANDERSSON (S):

Herr talman! Vår demokrati är sällan så tydligt manifesterad som när vi går till valurnan och avlägger vår röst. Den dagen handlar om en medborgare, en röst. Därför är det otroligt viktigt att vi är varsamma med vårt valsystem, som utgör grunden för den representativa demokrati som vi är så stolta över att ha.

Herr talman! Att Sveriges medborgare känner till och är trygga med hur våra val går till bygger tillit och legitimitet. Det är en otroligt viktig komponent som bidrar till stabilitet i vårt samhälle. Därför ska vi vara noggranna och försiktiga när vi gör förändringar.

Bland motionerna lyfts sådant upp som har lyfts upp många gånger förut. Jag tänker på rösträttsålder, skilda valdagar, personval och information till dem som ska rösta. De är alla viktiga inlägg i en ständigt pågående debatt om hur vår demokrati kan förfinas. Men förändringar i vårt valsystem ska göras med eftertanke och efter noggranna överväganden. Så sent som i december i fjol gjordes några justeringar som kommer att ge ett extra skydd till dem som röstar. Regeringen arbetar också med flera av de frågor som tas upp i motionerna. Det är en god och rimlig ordning.

Herr talman! Med de orden vill jag tacka konstitutionsutskottets ledamöter för ett gott arbete och yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 24.)

Anf. 52 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Herr talman! Den offentliga förvaltningen är nyckeln till ett starkt och väl fungerande samhälle. Det bygger på att servicen är tillgänglig och att de som arbetar i förvaltningar och på myndigheter är väl kvalificerade och rustade för att hantera ärenden.

Ofta när jag möter människor som arbetar inom samhällets olika funktioner, på myndigheter och förvaltningar, och resonemanget kommer in på hur de ser på sitt jobb är just själva uppdraget, att verka i rikets och samhällets tjänst, bärande. Det i sig är, som jag kan se det, en drivkraft att ta vara på. Sedan innebär det självklart ett särskilt ansvar för den enskilde att leva upp till. Och såväl statens som kommuners arbetsgivaransvar är i sammanhanget viktigt att lyfta fram, förhållandet mellan förtroendevalda respektive ämbetsmän och tjänstemän likaså. Respekt och tillit är begrepp att ha med sig.

I konstitutionsutskottets betänkande KU27 behandlas runt 80 motioner från allmänna motionstiden om frågor om lokal service, digitalisering, tjänstemannaansvar, ledningsformer – kort sagt frågor som berör medborgares förhållande till den offentliga förvaltningens olika delar.

Vad gäller ställningstagande under punkt 7 i frågan om tjänstemannaansvar vill jag yrka bifall till reservation 15 av Socialdemokraterna, Centern, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Jag föreslår sålunda avslag på motionerna i ärendet. I övrigt ställer jag mig bakom det som lyfts fram i betänkandet.

När det gäller utökat tjänstemannaansvar och den reservation som jag yrkar bifall till vill jag hänvisa till den utredning som nyligen presenterades. Utredningen tillsattes 2020 som en direkt följd av ett tillkännagivande från konstitutionsutskottet. I direktiven anfördes att allmänheten har ett berättigat krav på att statlig och kommunal verksamhet bedrivs på ett ansvarsfullt och korrekt sätt. För ett starkt förtroende hos allmänheten krävs också att det finns ett effektivt system för ansvarsutkrävande när felaktigheter begås.

Bedömningen som utredningen kommit fram till är att det regelverk som finns i dag vad gäller hårdare straff för tjänstefel är tillräckligt. Det har inte framkommit några starka skäl för att på annat sätt än i dag avgränsa tjänstefelsansvaret eller göra andra förändringar av straffbestämmelserna. En motivering att luta sig mot är att skärpt tjänstefel kan leda till ökad detaljstyrning, och detta kan i sin tur medföra minskad effektivitet och sänkt kvalitet. Det finns även disciplinärt och skadeståndsrättsligt ansvar i nuvarande regelverk. Det kan också betonas att såväl justitiekanslern som justitieombudsmannen har viktiga funktioner som kontrollorgan.

Herr talman! Det talas i tillkännagivandet om ett modernt utformat system. Det stämmer förvisso att utmaningar som finns i dag kan skilja sig från vad som rädde tidigare, inte minst utifrån digitalisering och snabbhet. De nuvarande bestämmelserna om ansvar för tjänstemän fick sin huvudsakliga utformning, vilket också framgår i betänkandet, genom den så kal-

lade ämbetsmannareformen 1975. Det var en genomgripande reform som medförde betydande avkriminalisering.

Innan dess gällde ett långtgående särskilt straffrättsligt ansvar för offentligt anställda tjänstemän som innebar att de kunde dömas för tjänstefel eller tjänstemissbruk. Vid sidan av vanliga straff kunde de dömas till avsättning, suspension. För högre statstjänstemän skulle brott i tjänsten i stället beivras genom åtal. De kommunalt anställdas disciplinansvar var i huvudsak reglerade i kollektivavtal.

År 1989 genomfördes en ny reform som utvidgade det straffrättsliga ansvaret. Straffansvaret skulle även kunna utdömas vid oaktsamhet och inte endast vid grov oaktsamhet eller uppsåt.

Det är Statens ansvarsnämnd som prövar frågor om disciplinansvar, avskedanden, avstängningar och läkarundersökningar med tvång när det gäller statligt anställda i högre befattningar. Till denna krets hör bland annat myndighetschefer, domare, åklagare och professorer.

Jag noterar också att Statstjänstemannaförbundet, ST, uttrycker lättnad över utredningens förslag. Det finns redan en rad sätt att straffa tjänstemän som gör fel, menar förbundet. Jag delar utifrån de överväganden som gjorts i detta ärende den uppfattningen.

Herr talman! För att hela Sverige ska leva och utvecklas är statens närvaro i olika delar av landet viktig. Även om digitaliseringen innebär möjligheter till service på distans finns ett stort värde i att medborgare kan ta sig till statliga offentliga inrättningar på nära håll. En rad motioner tar upp just dessa frågor.

Satsningen som pågår på de statliga servicekontoren kan i detta fall särskilt lyftas fram. Sedan 2019 är Statens servicecenter huvudman för dessa kontor. Verksamheten är fortsatt under utveckling.

I regeringens budgetproposition för innevarande år anføres att Statens servicecenter har fortsatt att utveckla den lokala statliga servicen åt medborgare och företag. Just nu omfattas verksamheten av 118 statliga servicekontor där Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket och Arbetsförmedlingen finns samlade. Kontoren är öppna för icke-bokade besök för vägledning, råd och hjälp med blanketter, tillstånd och liknande.

Under 2022 och 2023 kommer ytterligare nya servicekontor att öppnas. De blir 28 till antalet. I år sker öppningar i Göteborg, Helsingborg, Laholm, Sölvesborg och Åre, för att nämna några exempel. Nästa år planeras öppningar i Eskilstuna, Lysekil, Tingsryd och Växjö, för att nämna ytterligare några exempel. Samarbete med lokala organ och tillgänglighet för allmänheten är i fokus för denna verksamhet.

Den satsning som genomförs är välkommen och efterfrågad. I betänkandet framhåller utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att ta ytterligare initiativ med anledning av motionsyrkandena. Frågorna kommer däremot självklart att följas upp.

I sammanhanget kan därför nämnas att Riksrevisionen har aviserat att man genomför granskning av de statliga servicekontorens verksamhet under innevarande år. Den ska enligt uppgift ligga klar i december och tar fasta på ändamålsenlighet och effektivisering på de statliga servicekontoren.

Herr talman! En del motioner lyfter fram digitaliseringen och digital post via digital brevlåda till dem som önskar detta. I budgetpropositionen framhåller regeringen vikten av att samhällets olika funktioner utvecklar digitaliseringens möjligheter. Myndigheten för digital förvaltning har i uppdrag att lämna en årlig samlad analys och bedömning av digitaliseringen i den offentliga förvaltningen.

Myndighetens bedömning är att den gemensamma digitala infrastrukturen länge har varit eftersatt men att Sverige nu är på rätt spår med goda förutsättningar att komma i fatt jämförbara länder. För att svensk förvaltning ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter behöver etableringen av den förvaltningens gemensamma digitala infrastrukturen prioriteras. I detta ingår att se till att alla som behöver har tillgång till e-legitimation, eftersom detta är en viktig förutsättning i sammanhanget.

Att använda sig av digital post, som nämns, är frivilligt, och det statliga brevlådealternativet Min myndighetspost är i dag inget starkt alternativ för användare i allmänhet. I stället har en stor majoritet av de svenska användarna en privat brevlådeoperatör.

I många länder andra länder, såsom Danmark och Norge, finns statligt upphandlade operatörer, och man har valt tvingande lagstiftning antingen från användarsidan eller från avsändarsidan för att post ska gå digitalt.

Säkerhet och integritet är av vikt att betona. En utredning i frågan, It-driftsutredningen, framhåller att det samordnade statliga tjänstebudet bör bygga på en flexibel och transparent lösning där it-driftstjänster från flera privata aktörer ingår. Statliga aktörer måste dock ha rådighet över det samlade utbudet, och det betonas att försvaret och Säkerhetspolisen ska undantas.

Anf. 53 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! För nästan fyra år sedan på dagen stod jag här i talarstolen och talade om precis det som vi debatterar i dag, nämligen offentlig förvaltning och införande av ett modernt och tydligt tjänstemannaansvar. Om en enig riksdag fattar ett beslut med en uppmaning till regeringen hade man kunnat tro att dessa fyra år hade använts på sådant sätt att regeringen hade genomfört det som riksdagens uppmaning gällde. Så har tyvärr inte skett.

Den utredning som tillsattes efter två år fick i uppdrag att utreda om tjänstemannaansvar behövs, inte hur ett sådant kan införas. Därför står vi här i dag utan något förslag på hur ett vidgat tjänstemannaansvar skulle kunna se ut.

Låt mig påminna om vad jag sa för fyra år sedan. Det är Moderaternas uppfattning att det stämmer än i dag. Tjänstemannaansvar ”handlar om att utkräva ansvar när ansvariga gör fel och om att låta ansvarslöshet få konsekvenser. Utan konsekvenser är krav och ansvar inget annat än tomma ord, och om det är någonting vi har för mycket av i Sverige i dag är det tomma ord.

Alltför ofta belönar vi människor som gör misstag genom att ge dem fallskärmar när de begår fel. Det kan inte vara okej. Att avsluta en anställning med att exempelvis få tre årslöner kan inte ses som ett straff.

Jag, som moderat, tror inte på detaljstyrning. Vi som vill att experter ska få ta mer ansvar måste också våga utkräva ansvar när det går fel. Det är egentligen inte konstigare än så. Det är dags att vi slutar dalta, och det är dags att vi återinför ett riktigt tjänstemannaansvar”.

Så här lät det för fyra år sedan, och detta står vi i Moderaterna fast vid även i dag. Vi anser att fler handlingar än i dag ska kunna bestraffas. Dagens lagstiftning är obsolet, och den används sällan trots att runt 7 000 anmälningar görs per år. Så få som drygt en handfull går till åtal. Det är en indikator på hur obsolet lagstiftningen är i dag.

Thomas Bull har gått igenom fall, åtal och anmälningar och har i strid med utredningen kunnat konstatera att allt fler fall i dag anses vara ringa tjänstefel. Detta är ett skäl till att de inte tas upp i domstol. Som föregående talare delvis var inne på tas ringa fall i stället upp i disciplinansvarsnämnder och personalansvarsnämnder. Fallen avgörs då av parter, såsom fack och arbetsgivare. Många gånger avgörs de av personer som arbetsleder personen i fråga, alltså sådana som på inget sätt kan anses vara opartiska.

Förmågan hos en disciplinansvarsnämnd att fälla ett avgörande på ett sätt som inger tillit och trygghet hos allmänheten – oavsett om den friar eller fäller personen i fråga – är väldigt svag. Processen är inte transparent. Den är inte öppen, och det är i dessa fall inte objektiva, opartiska personer som fäller den avgörande domen.

Det är mycket sannolikt att en del fall framöver bör fortsätta anses som ringa och bör avgöras i personalansvarsnämnder, men inte alla och inte så många som i dag.

I betänkandet ser det ut som om vi har en majoritet för att regeringen på nytt ska utreda frågan om skärpt tjänstemannaansvar och skyndsamt återkomma med förslag. Vi har den majoriteten i utskottet, men tyvärr inte här i kammaren under omröstningen senare i dag. Det är vi moderater, liberaler, kristdemokrater och sverigedemokrater som fortsatt står fast vid vad vi sa för fyra år sedan.

Domstolstrots, brott mot offentlighets- och sekretesslagstiftningen, uppenbara fel när man upphandlar, väldigt oaktsamma fel när man hanterar skattebetalarnas pengar och undanhållande av offentliga handlingar är några exempel på situationer där tjänstefel i dag inte är tillämpligt. Vi ifrågasätter om det verkligen är rimligt att det fortsatt ska vara så.

Vi har här från talarstolen hört att det är viktigt med tillit. Jag är den första att instämma i det. Det är jätteviktigt att vi har tillit till tjänstemännen i offentlig förvaltning. De allra flesta tjänstemän gör ett utomordentligt gott arbete. Just därför, och eftersom tjänstemännen är särskilt viktiga i vårt demokratiska system, behöver såväl hot mot tjänstemän som tjänstemäns misstag särskilt straffas. Det handlar om att upprätthålla den relativt höga tillit som vi har kvar i Sverige i dag.

Jag vill också yrka bifall till vår reservation 9, som handlar om opinionsbildade verksamhet. På samma tema är det otroligt viktigt att våra myndigheter är objektiva och opartiska. När myndigheter politiseras och sysslar med opinionsbildning snarare än med information riskerar det att skada vår tilltro till att det offentliga systemet och våra myndigheter är opartiska. Politiken är ju partisk och ska vara det. Den handlar ju om åsikter. Men våra myndigheter ska inte vara det.

Jag vill också yrka bifall till vår reservation 10, som handlar om språktolkar. Vi anser, till skillnad mot hur det är i dag, att människor som har permanent uppehållstillstånd i Sverige och trots detta är i behov av tolk ska få betala kostnaden själva.

Prot. 2021/22:71

23 februari

Offentlig förvaltning

Anf. 54 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Herr talman! Betänkandet KU27 är ett av de viktigaste i dag. Det har att göra med att nästan hälften av Sveriges bnp gäller det offentliga. Jag tänkte precis som föregående talare rikta in mig på detta med tjänstemannaansvaret, punkt 7.

I april 2018 uppmanade riksdagen regeringen att återkomma med utredning och förslag om hur ett utökat straffrättsligt ansvar för tjänstefel skulle kunna utformas. Nyligen, för några veckor sedan, kom utredningen. Tyvärr har utredningen kommit fram till att man inte bör utöka det straffrättsliga ansvaret för tjänstefel utöver det som gäller i dag, det vill säga vid myndighetsutövning.

Vi tycker att detta är ganska synd. Det finns så mycket annat inom den offentliga sektorn som måste kunna ge konsekvenser om man är oaktsam eller ägnar sig åt vänskapskorruption, politisk aktivism eller vad det nu kan vara.

I det privata näringslivet finns olika marknadsekonomiska mekanismer inbyggda som gör att om ett företag missköts eller om en mellancheff plockar på sig pengar kommer det alltid att finnas personer som har egna personliga ekonomiska incitament att förhindra detta. Man kan tycka vad man vill om kapitalism och marknadsekonomi, men detta är en av fördelarna. Det är därför som de flesta av världens länder i dag har någon form av marknadsekonomi, för det finns ett personligt ansvar.

Den offentliga sektorn äger vi alla tillsammans, men samtidigt ägs den av ingen. Det finns ingen automatisk kontrollmekanism inom det offentliga på samma sätt. Det var därför som man för väldigt länge sedan införde ämbetsmannaansvaret, för att tillgodose det som annars sker per automatik inom det privata.

Den utredning som kom – den har tagit fyra år – är ganska akademisk och torr att läsa. Jag tycker inte riktigt att det framgår vad som är själva syftet med ett utökat straffrättsansvar som går utöver själva myndighetsutövningen. Syftet är ju att verka för ett korruptionsfritt samhälle och ett samhälle där myndigheterna iakttar grundlagens krav på saklighet och neutralitet. Man ska inte bedriva politisk aktivism vid myndigheter, utan det ska vi i så fall göra i de politiska församlingarna.

Även grov oaktsamhet hos höga beslutsfattare måste kunna få mer konsekvenser än i dag. Det får inte leda till en belöning med en fallskärm.

I utredningen refereras det till hur det är med tjänstemannaansvaret i våra nordiska grannländer. Det står bland annat hur Finland har gjort. De har ju kvar ett utökat straffrättsligt ansvar utöver själva myndighetsutövningen. Det är ganska intressant att läsa. När man avgör konsekvensen av en gärning görs en bedömning av gärningens syfte: Handlade det om att skaffa sig personliga fördelar? Handlade det om grov oaktsamhet? Det är viktigt att titta på detta.

Vi vill inte gå tillbaka till det ämbetsmannaansvar som fanns före 1975. Det var ju väldigt långtgående. Det gällde alla inom det offentliga, och det gällde för minsta struntsak. Det är ju inte detta det handlar om nu. På den

lägre tjänstemannanivån finns, utöver tjänstemannaansvaret vid myndighetsutövning mot den enskilde, en massa lagar som reglerar detta: LOA, LAS, IVO och sådant. Det är inte detta det handlar om.

Vad det hela handlar om är att på högre nivå kunna ställa makthavare av olika slag, höga chefer, kommundirektörer, generaldirektörer och höga beslutsfattare till svars för exempelvis vänskapskorruption, politisk aktivism eller grov oaktsamhet. Det är viktigt att man beaktar den dimensionen av det hela. Detta är ju tänkt att träffa dem som verkligen fattar avgörande beslut och kan ställa till stor skada för skattebetalarna. Det är inte att jaga enskilda tjänstemän, för de lagarna finns till stor del redan.

Jag tror att det är bra om man försöker förstå själva grundsyftet med detta. Sveriges ekonomi består till nästan hälften av den offentliga sektorn, och det måste finnas någon mekanism som ger konsekvenser för grov oaktsamhet, för olika typer av tjänster och gentjänster och sådant som vi i dag inte når med befintlig mutbrottslagstiftning eller med någon annan lagstiftning.

Jag är glad att utskottet tillstyrker ett förslag till tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med förslag, men tyvärr kommer förslaget inte att gå igenom kammaren i dag.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut i ärendet.

Anf. 55 MALIN BJÖRK (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 13 under punkt 6.

I dag debatterar vi här i kammaren betänkandet *Offentlig förvaltning*. Det är ett område som skulle kunna fylla programmet för ett heldagsseminarium – minst. Det är ett angeläget område att genomlysas, för att se till att principer om rättssäkerhet och likhet inför lagen upprätthålls – området genomsyrar det offentliga maktutövandet – liksom för att se till att myndigheter arbetar effektivt med medborgarnas bästa för ögonen.

För småföretagaren med driv att utveckla sin affärsidé kan mötet med myndigheter ibland, tyvärr, göra att luften går ur, om än inte helt så i alla fall tillfälligt. Det engagemang som företagaren har och tiden som denne är beredd att lägga ned på att förverkliga sina idéer ska förstås, så långt det bara går, användas till att utveckla företaget – inte att krångla med myndigheter. Självklart behöver vårt näringsliv regleras, men det är viktigt att onödigt regelkrångel undviks.

Vi i Centerpartiet menar att det finns saker att förbättra som skulle underlätta för företagare att vara just företagare. I en utredning som vi i början av denna mandatperiod var drivande i att tillsätta finns flera positiva förslag som om de genomförs kan minska regelbördan för mindre företag. Utredningen tar fasta på att det behövs en mer transparent och sammanhållen regelprocess, och vi delar den uppfattningen.

Vi ser positivt på att regeringen i en skrivelse i höstas redovisat nya mål för förenklingspolitiken, däribland att regelverken ska utformas så att de bidrar till att främja svenska företags tillväxt- och innovationsförmåga, och vi kommer att noggrant följa det arbetet. Men vi efterfrågar ännu tydligare mätmetoder för att bedöma att våra myndigheter levererar gentemot våra företagare. Här finns inspiration att hämta från både Sveriges Kommuner och Regioner och Svenskt Näringsliv för att hitta index och nyckel-

tal att mäta utifrån, så att det i praktiken går att utvärdera arbetet med regelförenklingar.

Herr talman! I dag arbetar närmare 1 ½ miljon svenskar inom offentlig förvaltning. Det är alltifrån poliser i yttre tjänst, socialsekreterare i våra kommuner, lektorer som undervisar på universitet till tjänstepersoner inom Regeringskansliet. De som tjänar våra medborgare i en offentlig anställning är många, och det är vi i den här kammaren, precis som i kommunala och regionala församlingar, som ger förutsättningarna för deras jobb. Och det är vi som ska utkrävas ansvar om förutsättningarna som ges inte är de rätta.

En annan sida av myntet, som diskuterats en hel del under senare år, är vilket ansvar som ska kunna utkrävas av den som inom ramen för sin offentliga anställning begår felaktigheter. Med andra ord: Hur ska vi se till att alla de som verkar inom offentlig sektor verkligen följer de lagar och förordningar som gäller?

Det finns sedan länge flera typer av sanktioner mot den tjänsteperson som gör fel. Den som åsidosätter vad som gäller för anställningen kan till exempel varnas av arbetsgivaren, få ett löneavdrag, stängas av eller till och med bli av med jobbet. Den tjänsteperson som i sin myndighetsutövning gör något, eller låter bli att göra något, som går tvärt emot vad som är bestämt för uppgiften kan åtalas. Det gäller även om det inte varit personens avsikt att handla i strid med gällande regelverk utan bara berott på slarv. I sådana fall kan personen åtalas och dömas för tjänstefel.

Herr talman! Vi i Centerpartiet har, tillsammans med flera andra partier här i kammaren, sett ett behov av att se över det straffrättsliga tjänstemannaansvaret för att se om det nuvarande systemet är effektivt för att utkräva ansvar när det begås felaktigheter.

Efter ett gemensamt initiativ från flera av oss här har frågan utretts, och häromveckan presenterades resultatet. Efter att nogsamt ha tagit del av denna utredning anser vi i Centerpartiet att riskerna för negativa konsekvenser av ett utvidgat straffansvar är stora och väger över de möjliga fördelar som ett sådant skulle medföra. Utredningen har också kommit fram till att gällande ansvarsbestämmelser fungerar väl i praktiken, och man har inte sett några tillämpningssvårigheter.

Vi lever tyvärr i en tid där det blir allt vanligare med hot och trakasserier mot myndighetspersoner i försök att påverka dem i deras beslutsfattande. Det här gäller alls inte bara poliser i yttre tjänst som möter gängen på gatan utan även många andra myndighetspersoner. Inte minst för socialsekreterare har det i flera undersökningar framkommit att dessa tjänstepersoner alltför ofta, på ett oacceptabelt sätt, utsätts för hat, hot och försök till påverkan. På senare tid har denna grupp hamnat i blickfånget när demonstranter samlats på flera håll i landet och påstått att socialtjänsten, utan laga grund, har tagit deras barn. Dessa beskyllningar har bland annat härrört från fall där socialtjänsten beslutat att ta barn från kriminella miljöer.

Rådande samhällsklimat gör det tufft nog för offentliga tjänstepersoner att fatta offensiva, men ofta nödvändiga, beslut. Om rädslan att göra fel blir större än viljan att göra rätt riskerar det att förlama beslutsfattandet. Att då utvidga det straffrättsliga ansvaret för en mycket stor grupp, ofta hårt arbetande, offentliganställda är inte rätt väg att gå.

(Applåder)

Anf. 56 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Herr talman! Jag glömde att yrka bifall till vår reservation 11 under punkt 4 gällande språktolkar.

Anf. 57 MALIN BJÖRK (C) replik:

Herr talman! Mikael Strandman uppehöll sig i sitt tidigare anförande vid frågan om ett utvidgat tjänsteansvar.

Jag har en fråga till Mikael Strandman om hur det utvidgade tjänstemannaansvaret ska se ut. Det anges att Sverigedemokraterna tillsammans med flera andra partier vill att detta ska utredas med inriktning mot att det ska införas. Hur har Sverigedemokraterna sett framför sig att detta ska gå till och se ut, med bibehållande av de aspekter som naturligtvis finns på ett straffrättsligt ansvar? Det handlar om att det ska finnas en rättssäkerhetsaspekt även för den tjänsteman som riskerar att åtalas för tjänstefel enligt en sådan utvidgad bestämmelse.

Anf. 58 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik:

Herr talman! Först måste man ställa sig frågan vad syftet är. Om man inte förstår själva syftet är det också svårt att komma fram till en lösning.

När det kommer till det straffrättsliga ansvaret för tjänstefel syns det inte alltid på samma sätt som i ett brottmål. Det är mer fråga om en helhetsbedömning och en annan typ av straffskala. Vi pratar inte om fängelse eller böter, utan där finns till exempel suspension.

Om en chef är oaktsam och skattebetalarna i kommunen förlorar tiotals miljoner finns det en rimlighet i att denne får ta konsekvenserna och inte får en fallskärm i stället.

Jag håller med om att den här lagstiftningen är väldigt svår, tekniskt sett, och kommer att ta tid och kräva mycket. Men jag tror att vinsten med den är stor, och den är nödvändig med tanke på den utveckling vi har. Sverige blir ju mer och mer globaliserat.

Vi slår oss ofta för bröstet och säger att vi inte har någon korruption i Sverige. Men vi vet alla att det finns korruption; den är bara av en annan typ. Det är vänskapskorruption med tjänster och gentjänster.

Vi måste komma fram till någon form av lösning där det faktiskt blir konsekvenser. Säg att jag som beslutsfattare i en kommun eller region säljer ut egendom som kommunen eller regionen har. Det finns ingen lagstiftning kring det på samma sätt som det gör med lagen om offentlig upphandling. Om jag då säljer ut en vårdcentral långt under marknadspris till en kompis, om jag sätter ett värde enbart på inventarierna och inte på varumärket, ska jag inte kunna straffas för det?

Anf. 59 MALIN BJÖRK (C) replik:

Herr talman! Mikael Strandman nämner korruption. Det är naturligtvis oerhört angeläget att motverka det. Jag har själv arbetat inom statlig förvaltning i 14 år och sett exempel på vänskapskorruption, som inte är trevlig att se.

Frågan är vad man kommer åt med ett straffrättsligt ansvar. Där tycker jag att Mikael Strandman slingrar sig lite, och jag förstår inte riktigt. Om vi pratar straffrättsligt pratar vi om precis de regler som gäller inom straffrätt, som jag har tillämpat under ganska många år. Då måste vi ha klara

rekvisit för vad ett sådant ansvar skulle innebära och ett klart regelverk som den som ska åtala en person för tjänstefel kan luta sig mot för att bedöma om den här personen har agerat utanför det regelverket.

Jag vet inte om Mikael Strandman har någon personlig erfarenhet av att arbeta under tjänsteansvar. Själv har jag ett par gånger sett bleksiktiga åklagare svettas över att en chef har anmält dem för tjänstefel för att skydda sin egen rygg. Den chefen fick så småningom lämna sitt jobb, men det är ingen rolig situation att hamna i.

Jag har också en fråga om detta med ringa tjänstefel, som utgör en stor andel av de tjänstefel som anmäls i dag. Tycker Mikael Strandman att det, som Ida Drougge var inne på tidigare, är angeläget att beivra även ringa fall av brott? I tjänsteutövandet inom statlig förvaltning arbetar man ju många gånger under tidspress, och det bör finnas utrymme för att se att man i det sammanhanget ibland har väldigt svårt att hinna med att tillämpa ett regelverk till punkt och pricka utan att det går ut över någon annan. Då finns möjligheten att låta bli att åtala när det är ett ringa fall. Jag undrar hur Mikael Strandman ser på den frågan.

Anf. 60 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik:

Herr talman! Jag tror att ledamoten blandar ihop straffrättsligt ansvar för myndighetsutövning med det som går utöver myndighetsutövning.

När det gäller själva myndighetsutövningen är det mycket enklare, för där har vi klara och tydliga regler. Men när det gäller det som går utöver det, sådant i den offentliga sektorn som inte är myndighetsutövning, håller jag med – det kommer att bli mycket svårare att få till den lagstiftningen. Men den är helt nödvändig.

När det gäller ringa tjänstefel säger jag det igen: Syftet är inte att sätta dit lägre tjänstemän som under stress gör något slarvfel, utan vi ska göra som man gör i Finland och titta på syftet med gärningen. Var det att tillskansa sig ekonomiska medel, uppnå personliga fördelar, bedriva politisk aktivism? Sådana syften måste vi se som mycket allvarligare än om det skulle vara rent slarv. Det har vi i dag lagstiftning för att komma till rätta med.

Återigen: Jag tror att man måste förstå vikten av att i ett samhälle som det svenska, där hälften av bnp är i offentlig sektor, ha någon form av ansvarsutkrävande för grov oaktsamhet hos höga beslutfattare, för vänskaps-korruption och för politisk aktivism.

Vi har lyckats skicka människor till månen. Jag tror nog att vi skulle kunna skapa en sådan här lagstiftning, för den är absolut nödvändig. Vi vill inte att vår offentliga sektor ska plundras genom korruption av olika slag, av välfärdsbedragare eller av oaktsamma höga beslutsfattare som skapar förluster för samhället. Allt det här måste vi ha en reglering av. Det finns inte i dag, men som jag nämnde tidigare finns det per automatik inom det privata näringslivet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 24.)

Anf. 61 PETER LÖBERG (S):

Herr talman! Vi har i dag att behandla ett betänkande som handlar om en redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll.

Initialt yrkar jag bifall till förslaget men också till vår reservation under punkt 3, som handlar om ett förslag till tillkännagivande efter en motion från bland annat Moderaterna och KD.

Det finns två tidigare tillkännagivanden som handlar om att man ska se över och tillsätta en utredning om ytterligare åtgärder för att möta hoten som finns på detta område, inte minst terrorism.

Lagstiftning är i allra högsta grad på gång. En proposition ska landa på riksdagens bord redan i mars om att skärpa straffen och öka möjligheterna till hemliga tvångsmedel. Man ser över hela den straffrättsliga delen när det gäller de här sakerna, och det är alltså på väg till riksdagens bord. Därför är ett nytt tillkännagivande minst sagt att skjuta över målet.

En liten historik: Vi tog över regeringsmakten år 2014. När man marscherade in på Rosenbad och på Justitiedepartementet fann man att det var rensopat på skrivborden när det gällde förberedande lagstiftning om terrorhandlingar. Detta i en situation då vi hade ett pågående krig i Syrien med tillhörande terrorresor som hade hållit på i flera år. Det fanns inga förberedelser över huvud taget, inget förarbete gjort, utan regeringen fick i princip börja från scratch.

Sedan dess har vi haft högsta tempo, både här i riksdagen och i regeringen, för att se till att få bra lagstiftning på plats. Efter de förödande terrorattentat som plågat Europa och även vårt eget land har vi också haft bra blocköverskridande samtal som lett till exempelvis 29-punktsprogrammet.

Summerar man de insatser som samhället har gjort när det gäller både resurstilldelning och lagstiftningsändringar ser man att de är historiskt genomgripande när det gäller vilka maktmedel som samhället fått för att bekämpa terrorism. Det ska vi vara stolta över, alla tillsammans.

Jag skulle kunna ägna mig åt att räkna upp det här. Det är sju sidor med lagstiftning och konkreta exempel på vad man har genomfört, framför allt sedan 2015 då man började leverera produkterna. Vi tar alltså frågan på största allvar.

Jag vill också säga att det här är en kamp som samhället kommer att vinna. Det är en kamp som går att vinna. Det är inte en omöjlighet. Historiskt har vi sett otroligt stora ökningar av terrorattentat i många västeuropeiska länder. Många av dem är i dag historia och inte längre ett reellt hot. Vi har haft terroristattentat från den baskiska separatiströrelsen och från IRA. Vi har haft högerextrema terrorattentat. Vi har haft enormt mycket rysk terrorism ända sedan början av 1900-talet. Terrorismen har varit en del av den europeiska historien.

Men tittar man nu på statistiken ser man att vi ironiskt nog kanske har varit minst drabbade under de senaste hundra åren. Det har varit en positiv utveckling, och det beror på att våra länder tillsammans har mött detta hot med största kraft. Då är det klart att man klarar av även ett sådant gissel som terrorismen.

De händelser som kommer att ske i vårt land och i andra länder ska vi dock vara rustade för, och vi ska inte heller vara naiva inför de utmaningar som finns. Inte minst religiös extremism är ett gissel som vi har lärt oss att leva med, tyvärr.
(Applåder)

Anf. 62 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Herr talman! Europa har under de senaste decennierna drabbats av en lång rad mycket allvarliga terroristdåd. Det har främst rört sig om islamistiskt motiverad terrorism, men det har också förekommit attentat som genomförts av personer med anknytning till exempelvis vitmaktmiljön.

Sverige har sedan ett antal år tillbaka en förhöjd terrorhotnivå. Enligt Nationellt centrum för terrorhotbedömning finns det individer, både i Sverige och utomlands, som betraktar terrorattentat mot mål i Sverige som legitima och som har såväl avsikt som förmåga att genomföra sådana attentat.

Historiskt har de flesta attentat som utförts i Europa genomförts av personer som inte har tränat eller stridit med våldsbejakande grupper utomlands. Nationellt centrum för terrorhotbedömning har utifrån detta gjort bedömningen att om ett islamistiskt motiverat terrorattentat genomförs är det troligt att det utförs av en ensamagerande gärningsman eller en mindre grupp med lättillgängliga medel.

Mot den bakgrunden är det av stor vikt att Sverige med kraft kan ingripa mot utländska medborgare som bedöms utgöra kvalificerade säkerhetsshot. Där fyller lagen om särskild utlänningskontroll en viktig funktion genom att den möjliggör särskilda åtgärder gentemot utlänningar som bedöms utgöra hot. Lagstiftningen har emellertid stora brister.

I samband med den så kallade terroröverenskommelsen 2017 förband sig regeringen att se över lagen om särskild utlänningskontroll. Dessförinnan hade Säkerhetspolisen i en särskild inlägga till regeringen påtalat att lagstiftningen var otydlig, svårtolkad och svårtillämpad.

Trots detta tog det regeringen mer än ett år efter terroröverenskommelsen att tillsätta en utredning, och först i mars 2020 lämnade utredningen sitt betänkande. Utredningen föreslog en helt ny lagstiftning med ikraftträdande den 31 juli 2021. Regeringen har aviserat att en proposition kommer att lämnas till riksdagen under våren, med ikraftträdande den 1 juli 2022. Det kommer alltså att ha tagit fem år från det att regeringen förband sig att se över lagen om särskild utlänningskontroll tills en ny lagstiftning kan träda i kraft.

Moderaternas utgångspunkt är att utländska medborgare som utgör hot mot Sveriges säkerhet ska lämna landet. Om detta av olika skäl inte är möjligt behöver dessa personer hållas i förvar eller övervakas på ett be- tryggande sätt.

I flera uppmärksammade fall har utländska medborgare som utgör säkerhetshot försatts på fri fot på grund av att det har funnits verkställighetshinder. Personer som av både regeringen, Säkerhetspolisen och Migrationsverket har bedömts utgöra hot mot Sveriges säkerhet kan alltså i princip röra sig fritt i det svenska samhället.

Utredningen hade emellertid inte i uppdrag att se över lagstiftningen för dessa situationer, när utvisning inte kan ske på grund av verkställighetshinder. Riksdagen tillkännagav därför för regeringen, först i maj 2020, att regeringen skyndsamt skulle tillsätta en ny utredning som ska se över vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att samhället ska kunna skydda sig mot personer som anses utgöra säkerhetshot. Eftersom regeringen inte hade tillsatt någon utredning beslutade riksdagen om ett nytt tillkännagivande i mars 2021, med kravet att en utredning skulle tillsättas inom tre månader.

Någon utredning är fortfarande inte tillsatt. Behovet av en ny utredning kvarstår. Riksdagen förväntas därför senare i dag besluta om ytterligare ett tillkännagivande till regeringen om att en sådan utredning ska vara tillsatt senast den 31 mars nu i år.

Regeringen behöver också vidta ytterligare åtgärder för att fler utvisningar ska kunna verkställas. Exempelvis bör hinder mot att verkställa utvisningar kunna undanröjas genom så kallade diplomatiska garantier. Diplomatiska garantier kan ingås med andra stater i enskilda fall, men det bör även vara möjligt att gå längre och pröva att införa den typ av system som finns i Storbritannien, som innebär att mer generella avtal med diplomatiska garantier ingås med länder dit personer kan utvisas.

Jag vill därför yrka bifall till reservation 1 om diplomatiska garantier.

Avslutningsvis vill jag också trycka på att vi moderater även har föreslagit att Sverige ska ställa krav på ursprungsländer som tar emot svenskt bistånd att samarbeta vid återtagande av sina medborgare. Konsekvensen av att vägra ta emot sina medborgare som nekats rätt att vistas i Sverige bör vara att hela eller delar av biståndet dras in.

Anf. 63 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Vi debatterar redogörelsen för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll. Detta är en återkommande redogörelse som kommer till riksdagen varje år och som behandlar vad som har hänt. Det har historiskt varit precis så som föregående talare och Säkerhetspolisen har påtalat: Det har funnits stora brister i tillämpningen av utlänningskontrollen när det gäller att få utvisningar verkställda. Detta handlar alltså om personer som av Säkerhetspolisen, och i slutändan regeringen, anses utgöra en risk för rikets säkerhet och därmed ska utvisas.

Vi har fått höra att man från regeringens sida har hållit tempot i frågan, genom terroröverenskommelsen från 2017 mellan allianspartierna och regeringen. Det är väl ingen hemlighet att Sverigedemokraterna långt innan dess också påtalat bristerna i lagen och även bristerna i direktiven för den utredning som kommer på bordet i mars.

Därför blir det, herr talman, lite löjeväckande att få höra att Socialdemokraterna låter väldigt mätta och nöjda. De har gjort historiska satsningar och har all anledning att vara stolta – det var helt tomt på Justitiedepartementet när de kom in 2014. Då blir den naturliga frågan: Var någonstans var Socialdemokraternas röst för att göra något över huvud taget under

mandatperioden 2010–2014? Jag kan inte hitta en enda motion skriven av vare sig Socialdemokraterna eller andra rödgröna partier om ändringar i lagen om särskild utlänningskontroll. Man har varit helt nöjd till dess att terrorattentatet skedde på Drottninggatan 2017 och det blev ett politiskt tryck i frågan. Det var först då Socialdemokraterna började agera i frågan och därvid också vid överläggningarna uteslöt det parti som historiskt sett haft mest synpunkter på och mest kritik mot denna lag, nämligen Sverigedemokraterna.

Resultatet blev tyvärr, inte överraskande, klent. Trots de direktiv som nu kommer att ge vissa skärpningar i vissa avseenden, en del ytterligare möjligheter till kontroller, straffskärpningar vid överträdelser och så vidare kommer personer som inte kan utvisas fortfarande att kunna vistas fritt i vårt land.

Så sent som i måndags kunde jag i Göteborgs-Posten läsa om ett fall med en person som sitter häktad åtalad för bland annat grovt rån och utpressning, som skulle ha utvisats enligt lagen om särskild utlänningskontroll; dock råder verkställighetshinder. Personen i fråga hade vissa restriktioner, som lagen i dag tillåter, men det rapporterades också i Göteborgs-Posten att denna person brutit mot de restriktioner som förelagat.

För att vi ska förstå vad vi pratar om här inne brukar jag ta ett exempel. Det är fullt möjligt att kapa en lastbil och åka på Drottninggatan med restriktioner och anmälningsplikt hos polisen två gånger i veckan. Det är fullt möjligt att åka lastbil på Drottninggatan med elektronisk fotboja.

Det är här någonstans vi måste börja förstå allvaret: Hur skyddar vi vårt land mot personer som utgör en risk för att terrorattentat ska begås? Därför ställs det återigen krav från Sverigedemokraterna, och nu också en riksdagsmajoritet, om att bredda den här utredningen och se till att vi pratar om säkerhet på riktigt och inte bara om vilka restriktioner man kan införa mot personer.

Sverigedemokraterna vill exempelvis utreda möjligheten till förvar utifrån aspekten Sveriges säkerhet. Om en person radikaliseras eller närstående på andra sätt märker att personen kan komma att begå ett allvarligt brott ska den tas i förvar.

I dag finns förvarsmöjligheten endast för att förenkla utvisning, men om utvisning inte kan verkställas släpps personerna fria. Det är vad dagens lagstiftning erbjuder. I den meningen vill inte Socialdemokraterna eller regeringen göra några stora ändringar när det kommer till att kunna förvarsta personer som utgör ett hot mot rikets säkerhet. Där skiljer vi oss fortfarande åt.

Vi får höra från Socialdemokraterna här att ett tillkännagivande om en ny utredning är helt onödigt på grund av att vi redan tidigare har två tillkännagivanden. Dessa två tidigare tillkännagivanden från 2020 och 2021 gäller just tilläggsdirektiv om ett bredare perspektiv med nya åtgärder som inte omfattas av den utredning som läggs på bordet i mars.

Det är därför vi vill rikta ett nytt tillkännagivande till regeringen i dag om att göra det som man inte gjorde 2020 och 2021, nämligen att tillsätta en ny utredning som utreder ytterligare möjligheter att skydda Sverige från personer som utgör ett hot mot rikets säkerhet. Det finns en reservation här, och Socialdemokraterna röstar alltså nej till att utreda ytterligare åtgärder.

Prot. 2021/22:71
23 februari

*2021 års redogörelse
för tillämpningen av
lagen om särskild
utlänningskontroll*

Det innebär, herr talman, att man från regeringens sida förväntar sig vara väldigt nöjd med de åtgärder som kommer att presenteras från den befintliga utredningen. Man anser att det är ett fullgott skydd för Sverige från personer som utgör ett hot mot rikets säkerhet.

Jag blir lite allvarsam när vi får höra från Socialdemokraterna att man är otroligt nöjd med det som har gjorts. Jag tycker att det är undermåligt, om jag ska vara ärlig. Det finns tillkännagivanden från 2020 och 2021, och nu röstar man återigen nej.

För Sverigedemokraternas del råder det ingen tvekan om att utlänningar som befinner sig i Sverige och utgör ett hot mot rikets säkerhet ska sitta i förvar till dess att de ska utvisas. Det är vår linje. Sitter man i förvar kan man inte begå allvarlig brottslighet. Då kan man inte, som i Göteborg, begå grovt rån – var de pengarna hamnar någonstans vet vi inte. Man kan inte begå allvarliga utpressningar, terrorattentat eller annan allvarlig brottslighet riktad mot vårt land.

Sitter man i förvar innebär det en absolut trygghet. Det är ingen allmänmänsklig rättighet för utlänningar att befinna sig fritt i Sverige. Tvärtom, Sverige har en skyldighet att säkra Sverige från utlänningar som utgör ett terrorhot. Det är vår ingång i de samtal som vi vill ha med partier för att säkerställa säkerheten.

Där är vi kanske inte riktigt än, men vi ser ändå med tillförsikt på att vi har två tillkännagivanden bland annat om diplomatiska garantier, något som Sverigedemokraterna lyfte i samband med att de andra partierna hade överläggningar mellan regeringen och dåvarande allianspartierna. Rättare sagt har vi ett breddat stöd i Sveriges riksdag för ett tillkännagivande om en ny utredning som faktiskt skulle kunna inkludera ett utökat arbete med diplomatiska garantier.

Avslutningsvis, herr talman, väljer jag därför att yrka bifall till reservation 1 om diplomatiska garantier.

Anf. 64 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Sverige är just nu utsatt för en mycket allvarlig påverkanskampanj som organiseras av internationella kända salafister. Det här är ett oerhört allvarligt hot mot Sverige och mot personal i socialtjänsten och skolan, eftersom udden är riktad mot vår socialtjänstlag och LVU-lagstiftningen.

Myndigheten för psykologiskt försvar beskriver att man med dessa rykten och lögnen och denna desinformation utnyttjar känslor av utanförskap, okunskap om det svenska samhället och misstro mot myndigheter som finns i den muslimska målgruppen. Man är ute efter att splittra det svenska samhället. Det här motverkar integrationen, men det utgör också ett hot, herr talman.

Varför tar jag upp det här i ett anförande som handlar om tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll? Det gör jag just för att det involverar en person som man har beslutat ska utvisas ur landet eftersom personen utgör ett hot mot rikets säkerhet. Det handlar nämligen om Abo Raad, Gävleimamen, som i moskén i Gävle på fredagsbönen har uppmanat dem som har lyssnat på honom där att delta i demonstrationerna på Mynttorget utanför riksdagen för någon vecka sedan.

Han fortsätter alltså en mycket allvarlig verksamhet, så allvarlig att både Säkerhetspolisen och regeringen tycker att han utgör ett hot mot rikets säkerhet. Men den verksamheten fortsätter han alltså som om ingenting har hänt.

Så kan vi inte ha det i Sverige. Vi måste se till att tillämpningen av den här lagstiftningen faktiskt blir på riktigt. Därför är det så viktigt att man rättar till det fel som regeringen gjorde från början när man missade delen om åtgärder vid verkställighetshinder i den utredning som Mikael Damsgaard nämnde. Som han sa kommer det att ta fem år från det att man sa att man skulle göra något till dess att en lagstiftning är på plats, och då har man ändå inte täppt till den lucka som oppositionen flera gånger har samlat en majoritet kring att regeringen måste åtgärda.

I dag står vi här och hoppas på tredje gången gillt och att regeringen nu äntligen täpper till det här hålet. Man ska inte kunna fortsätta sin verksamhet som om ingenting har hänt.

Kristdemokraternas utgångspunkt är givetvis att utländska medborgare som utgör ett hot mot rikets säkerhet ska utvisas ur landet. Om det inte kan ske på grund av verkställighetshinder ska man uttömma alla möjligheter man har med diplomatiska garantier. Jag vill därför yrka bifall till reservation 1, herr talman.

Vi tycker att regeringen behöver göra mer. Om man ändå inte i det fallet kan utvisa på grund av verkställighetshinder måste ytterligare åtgärder fram så att han inte kan fortsätta att delta i hets, desinformation och kampanjer som riktas mot Sverige och Sveriges säkerhet, ytterst socialtjänsten och vår socialtjänstlag.

Det är därför häpnadsväckande att regeringen inte ens har tillsatt den här utredningen trots två tillkännagivanden. Nu får vi hoppas på tredje gången gillt. Vi behöver också en ny regering i Sverige, herr talman – en regering som tar de här frågorna och det här hotet på allvar, som kan bekämpa islamismen och extremismen och säkra Sveriges inre säkerhet.

Anf. 65 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! Lagen om särskild utlänningskontroll är ett ämne som vi har lagt en hel del politisk energi på över åren, och det finns goda anledningar till det. Frågan träffar rakt in i den oerhört känsliga balansgång vi måste gå mellan rikets och våra invånares säkerhet och rättssäkerhet, mänskliga rättigheter och rättsstatliga principer. Detta är därför ett ämne som måste behandlas med den högsta kvalitet som vi någonsin kan uppbringa.

Den som påstår, antyder eller implicerar att det här är lätt har antingen allvarligt underskattat frågans komplexitet eller så förstår man men bryr sig inte om antingen det ena eller det andra värdet som är centralt för demokratin. Alldeles oavsett visar man med all önskvärd tydlighet att man inte är mogen att ta sig an frågor av denna tyngd.

För något år sedan presenterades den utredning som följde av överenskommelsen mellan regeringen och allianspartierna om hur terrorismen bäst ska bekämpas i Sverige och som adresserar de luckor i lagen som bland annat Säkerhetspolisen lyft fram. Utredningen var bra. Den omfattar ett stort antal handfasta åtgärder som verkligen kan innebära skillnad för

vårt lands säkerhet men som samtidigt utgår från det självklara faktumet att vi bygger vår trygghet på rättsstatliga principer.

Det arbetet, herr talman, har tagit oss en bit på väg, men vi behöver göra mer. Riksdagen har givit regeringen det till känna, och vi borde kunna förvänta oss mer av leverans.

Debatten har till största del handlat om hur vi hanterar personer som anses potentiellt farliga för att de i sin politiska eller religiösa extremism bejakar våld. Men i dessa tider då krigshandlingar i vår nära omvärld skakar tillvaron får vi inte glömma bort en annan central aspekt av det regelverk som vi nu diskuterar, nämligen möjligheten att utvisa människor som ägnar sig åt antagonistisk verksamhet mot Sverige och som gör det på uppdrag av främmande makt.

Herr talman! Det är, ärligt talat, anmärkningsvärt att den aspekten hittills inte berörts med ett enda ord av tidigare talare. Men, kära vänner och kollegor, känn er påmind! Det är en viktig aspekt.

Herr talman! Ett par begrepp brukar komma upp när vi debatterar ämnet: Europakonventionen för mänskliga rättigheter och diplomatiska garantier.

När det gäller Europakonventionen verkar vi numera vara överens om att den ska respekteras, även om det har varit lite fram och tillbaka om det från olika partier. Att vi inte får utvisa dem som riskerar tortyr eller dödsstraff är en viktig princip och en del av Europakonventionen för mänskliga rättigheter. Men ibland låter det nästan som att detta är något beklagligt, något nödvändigt ont som vi helst skulle vilja omförhandla eller ta oss ur. Det viktiga i detta, herr talman, är dock inte att vi är bundna av den internationella konventionen. Det viktiga är att vi inte vill utvisa någon till tortyr eller dödsstraff. Jag hoppas att även det är en hållning som vi är överens om.

Diplomatiska garantier kan användas i vissa fall – det låter vettigt och rimligt. Men vi ska ha i åtanke att många av de stater som är aktuella i dessa sammanhang har regimer som förtrycker sin befolkning och som begår allvarliga övergrepp mot sin befolkning. Det är därför som verkställighetshinder föreligger. Att kroka arm med sådana regimer är utomordentligt svagt. Det är någonting som man inte kan lita på fullt ut.

Herr talman! Centerpartiet har jobbat med en del lösningar när det gäller hur vi kan hantera problemet med människor som utgör en risk för rikets säkerhet. Ingen rättsstat kan utan rättslig grund låsa in folk på obestämd tid. Man måste hitta rättsliga grunder för att kunna göra det. En idé som Centerpartiet har lanserat och som borde vara en del av den kommande utredning som vi förhoppningsvis riktar ett tillkännagivande om i dag är att koppla grund för förvar till brott mot anmälningsplikt eller andra restriktioner. Då kan den som bryter mot de restriktioner som finns, till exempel anmälningsplikt, sättas i förvar. Det är en rättslig grund, herr talman, och någonting att luta sig mot.

För övrigt vill jag uttrycka mitt stöd till Ukrainas folk.

Anf. 66 JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Detta är ett synnerligen angeläget och komplicerat ärende. Det är dock en redogörelse. Det är också en annan redogörelse som ligger på kammarens bord i dag. Den handlar om de nödvändiga hemliga,

men i sak ganska obehagliga, tvångsmedel som staten har rätt att använda vid misstanke om brott eller för att förebygga brott – mycket allvarliga brott.

Nu handlar det om lagen om särskild utlänningskontroll. Egentligen behandlar vi den för sista gången eftersom vi har en ny lagstiftning på väg som, enligt vad allting pekar på, är steg i rätt riktning. Men för Liberalernas del är det tydligt att vi står bakom ytterligare ett tillkännagivande för att återigen vända på varje sten – det är ett populärt uttryck i den politiska retoriken dessa dagar att vi ska vända på varje sten. Det gör vi för att se till att vi ska komma bort från moment 22.

Detta är ju så konstigt. Vi utvisar en massa människor. Staten måste ha en riktig rättighet att försvara sig. Vi har faktiskt en demokratisk skyldighet att försvara oss. Då måste vi kunna skicka ut personer som är icke önskvärda ur vårt land utan en vanlig domstolsrättegång, som vi kräver i alla andra fall, eftersom det handlar om icke svenska medborgare.

Vi får ibland debattera det, huruvida det ska få förekomma eller inte. Där bär regeringen det yttersta ansvaret. Det är nödvändigt, säger Liberalerna. Men det konstiga är hur det är när det kommer människor till vårt land – som vi vill ska präglas av vår grundlag, fred, frihet, yttrandefrihet och tolerans – som pläderar för allt möjligt sinnessjukt och som planerar terroråd. Det kan låta som en spekulation, men det har hänt. Vi hörde några exempel i tidigare anföranden. Då kan vi inte skicka tillbaka dessa tomtar – eller vad man ska beskriva dem som. Det är människor med svåra vanföreställningar och människor som ropar på medeltiden åter. Nej, de får inte skickas tillbaka till det land där de borde vara, för där kan de riskera omänsklig behandling och tortyr.

Jag håller med den tidigare talaren Johan Hedin om att vi ska stå bakom civilisationen och att vi inte ska skicka iväg dem, men framåt hoppas jag att vi kan titta på nya åtgärder för att se till att de får ännu svårare att verka i Sverige i väntan på att utvisning kan ske.

När det gäller diplomatiska garantier har vi en historia här i kammaren. Alla minns vi dåvarande utrikesminister Anna Lindhs beslut om att vi skulle skicka iväg två egyptier. Det gick inte helt bra. Vi åkte på ganska mycket stryk i internationella bedömningar och när det gällde internationella konventioner om mänskliga rättigheter som vi hade skrivit på. Vi kan skicka iväg om det är acceptabla länder, men är det inte så är det väldigt svårt.

Herr talman! Med ytterligare åtgärder när det gäller preventiv avlyssning och att bekämpa grova brott ökar chansen att dessa personer kan bli inlåsta på riktigt. Om de inte fattar att de ska hållas på mattan med de restriktioner som finns kommer de lättare att kunna dömas. Jag lovar att Säpo har dessa figurer på sin radar och under sin övervakning, men det är ett svårt dilemma. Regeringen måste göra mer. Därför står Liberalerna bakom ytterligare ett tillkännagivande. Vi måste kunna stoppa medeltiden och vanföreställningar i Sverige som hotar liv och lem i detta land.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 24.)

§ 19 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2020

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU14
Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2020 (skr. 2021/22:79)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 24.)

*Preventiva tvångs-
medel för att förhindra
allvarlig brottslighet*

§ 20 Preventiva tvångsmedel för att förhindra allvarlig brottslighet

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU20
Preventiva tvångsmedel för att förhindra allvarlig brottslighet
föredrogs.

Anf. 67 GUSTAF LANTZ (S):

Herr talman! Dagens barn förstår inte plinget från majskolven i Kalle Anka på julafton. För att förstå det plinget måste man förstå att vi före datorerna skrev på skrivmaskiner som plingade varje gång vi skulle byta rad.

Detta är en påminnelse om hur tiderna har förändrats, att det funnits en tid då det varken fanns mobiltelefoner eller krypterade appar. Med tekniska uppfinningar, med andra levnadsvanor och med nya kommunikationer över landsgränser har brottsligheten också ändrat karaktär. Brottsligheten ser i dag väsentligt annorlunda ut i många delar jämfört med då lagarna skrevs. Den som vill knäcka dagens brottslighet kan inte blint förlita sig på en lagstiftning som skrevs på plingande skrivmaskiner. Straffrätten måste moderniseras. Så enkelt är det.

Herr talman! Bland det finaste jag hört sedan jag konfirmerade mig var: Vi deltar i bygget av Sverige som aldrig blir klart. Om jag har fått orden rätt kommer de från vår talman Andreas Norlén. Jag är stolt över att få delta i bygget av Sverige. Jag är stolt över att från plats 87 också få vara delaktig i justitieutskottets arbete. Vi har en gedigen att göra-lista.

Det är inte någon liten tapetsering som nu pågår utan något som kan liknas vid en omfattande renovering gränsande till nybyggnation när det kommer till justitiefrågorna. Ett exempel på detta är att sedan vi fick en socialdemokratisk justitieminister igen har det genomförts ett sjuttioal straffskärpningar.

Visst finns det många hål och sprickor i det svenska rättssystemet. Och ibland när vi river i väggarna stöter vi på riktigt möjliga delar. Ett exempel är att den som är dömd till fängelse kan hålla sig undan och sedan slippa straff. Vi pratar om fall där män har hotat och misshandlat kvinnor i en nära relation. De undgår alltså straff om de håller sig undan. Och det finns väl ingen utanför fängelsemurarna i Sverige som tycker att det är en rimlig ordning.

Men nu är vi på god väg att täppa igen detta kryphål, och vi är många partier här i riksdagen som står bakom det. Vi är tack och lov inte så oense som det ibland kan låta i den kriminalpolitiska debatten. Det är mycket som vi är överens om.

Vi har lagar som aldrig borde ha införts oavsett tid. De borde inte heller ha överlevt någon justitieminister. Men straffrättssystemet är människans verk och kan ändras av folkvalda. Och det är det som vi gör nu.

Jag vet också att vi är många partier här inne som sätter en ära i att inte bygga ett demokratiskt fuskbygge. Därför är det viktigt att vi hittar rätt balanspunkt mellan ett vasst rättsväsen och ett effektivt försvar för de grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna.

Medborgarna ska skyddas mot alla sorters övergrepp och intrång, såväl från enskilda som från staten och oavsett om det är fråga om brott eller oproportionerliga ingrepp från det allmänna.

Det som vi diskuterar i dag är hur vi ska kunna lagföra kriminella genom att använda hemliga tvångsmedel. Det är en lika nödvändig som svår diskussion att ta.

Avlyssning och husrannsakan är stora ingrepp i människors liv. Det drabbar dem som är föremål för åtgärden men också andra som finns i den personens närhet. Därför har vi i dag höga krav på när staten ska få ta till dessa medel i kampen mot brottsligheten.

Jag anser dock att vi måste kunna använda denna typ av åtgärder i fler fall än i dag mot dem som är aktiva i den organiserade brottsligheten. Ofta möter polisens utredare en mur av tystnad i utredningar som rör organiserad brottslighet. Vittnen har inte sett eller hört någonting. Och de misstänkta har ingen egen version utan tiger sig igenom förhör efter förhör.

Regeringen beslutade den 14 oktober 2020 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över hur hemliga tvångsmedel ska kunna användas i större utsträckning för att bekämpa allvarlig brottslighet. Utredningen ska i huvudsak titta på användningen av hemliga tvångsmedel inom ramen för en förundersökning, det vill säga där en konkret misstanke om ett specifikt brott finns. Uppdraget ska redovisas senast den 14 april i år.

Därtill beslutade regeringen den 2 november förra året att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga fler frågor kopplade till möjligheterna att använda hemliga tvångsmedel i preventivt syfte utanför en förundersökning. Uppdraget skulle enligt direktivet redovisas senast den 2 februari 2023. Regeringen beslutade dock den 22 december 2021 att förkorta utredningstiden. Uppdraget ska i stället redovisas den 14 oktober i år.

Låt oss nu avvakta och se vad dessa utredningar kommer fram till. Låt oss sedan bygga vidare på ett bättre och vassare rättsväsen som tar tillbaka mark från den organiserade brottsligheten. Låt oss inte hetsa fram ett fuskbygge. Låt grunden i vår demokratiska rättsstat stå stark.

Mot denna bakgrund är vi socialdemokrater inte beredda att ställa oss bakom ett sådant tillkännagivande om ett tilläggsdirektiv till utredningen som nu föreslås. Jag yrkar därför bifall till reservationen i betänkandet. (Applåder)

Anf. 68 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! Jag är övertygad om att största välmening ligger bakom förslaget att polisen ska få möjlighet att avlyssna människor utan att det finns någon brottsmisstanke. Ingen kan nog undgå att känna vrede inför

den hänsynslöshet som visas genom skjutvapenvåldet. Och lika stor är frustrationen över att rättsvårdande myndigheter inte lyckas bättre med att förhindra eller ens utreda fler sådana brott.

En naturlig reaktion är att söka fler åtgärder, och visst måste flera sådana på plats. Men vi måste samtidigt hålla huvudet kallt och lägga energi på sådant som vi verkligen tror kommer att kunna ha riktig och varaktig effekt på den brottsbekämpande förmågan utan att åtgärderna för med sig alltför stora nackdelar.

Jag och Centerpartiet är av ett par skäl skeptiska till förslaget om avlyssning utan brottsmisstanke. Jag ska säga, herr talman, att jag inte utesluter att det är en metod som under vissa förutsättningar skulle kunna vara verksamt. Men det finns samtidigt en hel del risker med förslaget som måste tas på allvar.

Först och främst måste vi förstå att det är oerhört svårt att i en lagtext avgränsa tillämpningen till just de kriminella gängen. Jag tror att jag förstår vilken typ av gäng som avses. Det handlar om en viss typ av individer i vissa delar av landet. Men så kan inte en lagtext formuleras. Risken är mycket stor att definitionen antingen blir alltför snäv, så att nästan inga kriminella träffas, eller att den blir så bred att i princip vem som helst kan bli föremål för avlyssning. Att påskynda beredningen av en så pass känslig lagstiftningsprodukt är skakigt. Om man vänder på det kan man givetvis fråga sig om det är så allvarligt om definitionen blir så bred att vem som helst kan avlyssnas.

Integritetsaspekten är viktig, och den förstår alla. Jag återkommer till den. Men det finns också rena effektivitetsskäl. Man ska veta att det är resurskrävande att använda hemliga tvångsmedel, och utan ett bra urskillningskriterium kommer våra brottsbekämpande myndigheter att lägga mycket tid och pengar på insatser som riskerar att inte leda någonvart.

Är det då så allvarligt att bli avlyssnad? Det brukar sägas att om man bara har rent mjöl i påsen har man inget att frukta. Men riktigt så enkelt är det inte.

Vänner, nära vänner sedan många år, kan skämta med varandra på telefon på ett sätt som är både grovt och opassande. Det kan sägas saker som de båda som för konversationen begriper inte är allvar. Men för en person som i hemlighet lyssnar kan samtalet tolkas som en indikation om grova brott. Sådant kan sägas som gör att en förundersökning måste inledas.

Förhoppningsvis kommer aldrig någon att bli oskyldigt dömd. Men bara att bli delgiven misstanke om brott skulle åtminstone för mig vara en mycket obehaglig händelse. Tänk då om det går så långt att den misstänkte blir häktad och frihetsberövad. Vad skulle det göra med någon som oskyldigt drabbas av det – någon som är borta från jobb, borta från familj och barn? Nej, pappa kan inte hämta från fotbollen, för han sitter häktad. Vad betyder det för barnen, på tal om dem?

Det kanske låter som en absurd beskrivning hämtad från en Kafka-roman. Men sådant händer, och det händer i Sverige, redan med det regelverk som råder. Att öppna upp för en än mer vidlyftig användning av hemliga tvångsmedel utan brottsmisstanke kommer att leda till fler fall där oskyldiga får sin tillvaro helt uppochnvänd.

Herr talman! Om man vänder på steken igen: Är det verkligen så farligt om en och annan oskyldig fastnar i nätet? Om man är oskyldig blir man ändå frisläppt efter ett tag.

Ja, kanske skulle det vara värt risken om det fanns ett gott stöd för att metoden skulle vara effektiv och om det inte fanns några alternativa sätt att åstadkomma samma höjning av den brottsbekämpande förmågan som inte skulle innebära samma risker.

Svaret på den första om-frågan är nej. Det finns inget stöd i forskningen för att metoden skulle vara effektiv. Och svaret på den andra om-frågan är ja. Det finns alternativa sätt som är både mer träffsäkra och rättssäkra.

Det ska också tilläggas att några av de partier som driver på för avlyssning utan brottsmisstanke också vill ha obligatorisk häktning för flera brott, alldeles oavsett om det finns återfallsrisk eller kollusionsfara. Några av dem tycker dessutom att det inte ska finnas någon gräns för hur länge någon ska kunna sitta häktad. Det skapar, herr talman, en cocktaileffekt som enligt vår uppfattning allvarligt utmanar de medborgerliga fri- och rättigheterna.

Polisen och åklagarna gör ett fantastiskt jobb, och vi ska lita på att de använder de verktyg de har till sitt förfogande på ett ansvarsfullt och korrekt sätt. Men de är precis som alla andra människor, och människor gör misstag. Vi måste konstruera lagar utifrån den insikten och så långt som möjligt sätta tydliga gränser.

För att komma åt det gängrelaterade skjutvapenvåldet vill Centerpartiet i stället klämma åt kriminaliteten med andra åtgärder. Ett par av dem kan nämnas, till exempel det vi kallar restriktionsdomar. Det är en påföljd som kan utdömas utöver ett fängelsestraff och som innebär att någon som döms för brott kan beläggas med restriktioner som gör det mycket svårt att oupptäckt begå nya brott efter avtjänat straff. Ett liknande upplägg har genomförts på försök i Storbritannien, med goda resultat. En annan metod är att se över straffen för förberedelsebrotten så att fler tvångsmedel kan användas redan innan de allvarligaste brotten begås.

Herr talman! Ett annat missförstånd som mer eller mindre medvetet odlas, kanske precis just nu, är att Centerpartiet inte vill införa åtgärder som är integritetskränkande. Men låt mig vara fullständigt tydlig: Vi är beredda att gå långt för att knäcka gängen. Det kommer att krävas åtgärder som tummar på både den personliga integriteten och viktiga principer. Men vi tänker inte medverka till sådant vi inte tror är bättre än de alternativ som finns.

För övrigt vill jag uttrycka mitt stöd för Ukrainas folk.

Anf. 69 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Låt mig inleda med att instämma i det sista som vår vän Johan Hedin sa. Jag vill verkligen också ge allt stöd till Ukrainas folk.

Nu ska vi dock diskutera någonting annat, nämligen frågan om hemliga tvångsmedel och proaktiv avlyssning.

Det är ju så att situationen i Sverige är oerhört bekymmersam när det gäller gängkriminalitet, våld, skjutningar och den otrygghet som sprider sig. Detta är ingenting nytt, utan vi sa precis samma sak redan för flera år sedan. Vi sa då att situationen var på väg att eskalera åt helt fel håll, och ändå står vi fortfarande här – i början av 2022 – och ser inte bara samma

problem som tidigare utan att de dessutom är ännu större. Så ser Sverige ut.

Bara det senaste dygnet har det inträffat ett flertal väldigt obehagliga saker som hade lett till extrasändningar på tv om de hade skett för några år sedan. Men de leder inte till det i dag, för i dag är det normaliserat. Människor har vant sig vid detta. Man vaknar på morgonen och ställer sig inte frågan *om* det har hänt någonting i natt utan *vad* som har hänt. På vilka platser har det skjutits natten till i dag? Så ser Sverige ut våren 2022.

Herr talman! Från regeringspartiernas horisont lyser solen. Sverige är på rätt väg, och det mesta som behövs är på plats eller kommer att komma på plats. Det är också någonting vi har hört under lång tid – redan för flera år sedan hävdade ju regeringen att man var på väg att knäcka den organiserade brottsligheten.

Backar vi bandet till för bara ett år sedan höll ansvariga ministrar inte en utan ett flertal pressträffar och berättade att det antligen skulle bli en förändring: Nu skulle skjutningarna minska, nu skulle polisen koppla ett järngrepp om de kriminella gängerna och nu skulle det verkligen börja hända saker och ting. Hittills i år har det inträffat fler än 50 skjutningar i Sverige, och vi är inte ens igenom februari än.

Det är faktiskt pinsamt hur den här regeringen har hållit på. Gång på gång har den ställt ut löften och gett svenska folket förhoppningar om att det nu ska ske saker. Man har röstat emot konkreta lagstiftningsinitiativ i den här kammaren. Men sanningen är att ingenting av det regeringen har gjort under nästa åtta år har bitit på gängkriminaliteten, herr talman.

Det handlar inte om att göra flest saker, och det handlar inte om att ha flest pressträffar. Det handlar i stället om att göra rätt saker – det som verkligen kan pressa tillbaka kriminaliteten och göra det riktigt, riktigt jobbigt att vara gängkriminell. Ingenting av det har ju skett. Ingenting av det regeringen har lagt fram har visat sig bita på de kriminella gängerna. Hade det gjorts det är ju frågan varför det ser ut som det gör i dag. Varför ser vi inga förbättringar? Vi ser vi ju inte ens en vändning.

Den här frågan gäller preventiva tvångsmedel. Det är intressant att regeringen var oerhört tidig att välkomna detta när det kom till hjälp från andra länder. Jag vet inte hur många glada pressträffar det var om att Sverige skulle få hjälp av andra länder kopplat till detta. Då hörde jag aldrig några större invändningar från regeringens håll om rättssäkerhet, och jag hörde inte särskilt mycket utläggningar om varifrån informationen kom eller hur den hade tillkommit. När det var andra länder som fick ta den smällen gick det bra, men när vi säger att även Sverige behöver ha kraftigt förbättrade möjligheter att avlyssna de tungt gängkriminella blir det helt plötsligt svårt för regeringen att ta ett kliv framåt.

Detta är inte heller vilken fråga som helst. När man frågar polisen och polisens ledning nämner de att detta är det enskilt mest centrala om vi menar allvar med att pressa tillbaka den tunga gängkriminaliteten. Det är inte vilken fråga som helst, utan detta är det enskilt mest verkningsfulla.

När vi lyfte fram detta i justitieutskottet redan för ett år sedan var det flera partier som var emot frågan och som röstade nej. De ville inte ge polisen den här möjligheten. Jag beklagar det, för det innebär att vi tappade värdefull tid – ytterligare tid – i kampen mot de kriminella gängerna. Hade fler partier valt att lyssna då hade den här lagstiftningen snart kunnat rullas ut. Ansvaret för att så inte blev fallet får de partierna ta på sig.

Sent omsider har man nu gått med på att tillsätta en utredning. Som av en händelse skulle den vara klar långt efter valrörelsen. Vi riktade kritik mot detta och sa att möjligheten ju behövs *nu* mot den kriminalitet som – kom ihåg, herr talman – är systemhotande, för att använda polisens egna ord. När vi framförde den kritiken valde regeringen att korta remisstiden, och det var väl bra. Den ligger nu till efter valet, men vi tror att det går att göra detta ännu fortare med bibehållen respekt för både rättssäkerhet och noggrannhet. Det går om man vill, och det går om man uppåddar den handlingskraft som måste till om man framgångsrikt ska kunna knäcka de här gängen.

Vi tror alltså att man kan korta utredningstiderna ytterligare, och vi pekar även på att utredningen inte bör vara förutsättningslös. Vi har sett flera sådana exempel tidigare, det vill säga där regeringen säger till en utredare att den utredaren ska avgöra om ett system ska införas eller inte. Då blir det ofta svagt och tandlöst. Vi såg precis samma sak i frågan om anonyma vittnen, herr talman. Det var väldigt många ord och förhoppningar, men det blev ingenting av det hela. Ska man vara framgångsrik mot de kriminella gängen måste man kunna uppvisa betydligt mer politisk handlingskraft än så. Den här utredningen ska inte vara förutsättningslös i den delen.

Det är också stor skillnad mellan att kunna upptäcka brott och förhindra brott. Om det här systemet, den här avlyssningen, ska kunna få den effekt som polisen har pekat på och bett om är det viktigt att möjligheten att använda den utvidgas för att det ska gå att just *upptäcka* den allvarliga brottsligheten, inte bara förhindra den.

Herr talman! Som jag sa är situationen i Sverige oerhört bekymmersam. Det kan inte nog understrykas. Det finns naturligtvis inget parti som är för kriminalitet, och det finns inget parti som tycker att det som nu sker i vårt land är trevligt. Men skillnaden handlar om både synen på detta och synen på vad vi ska göra åt problemen.

Det är bra att man säger att man ska vända på stenar, vilket vi har hört under ganska många år nu. Men frågan är om det inte snarare är dags att börja välta en del berg om vi nu menar allvar med att pressa tillbaka kriminaliteten, för så länge som detta fortsätter och de kriminella sitter i orubbat bo är det brottsoffren som förlorar. Det är alla skötsamma människor och faktiskt vår demokrati och frihet som förlorar.

Det är dags att göra någonting åt detta och dags att börja ge vårt rättssystem de resurser, de verktyg och den lagstiftning som faktiskt krävs. Det är därför vi har lagt detta utskottsinitiativ på riksdagens bord.

Anf. 70 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Sedan jag klev in i justitieutskottet är det egentligen två önskemål som har lyfts från i princip samtliga jag talat med inom de brottsbekämpande myndigheterna. Dessa båda önskemål skulle lite slarvigt kunna sammanfattas som mer resurser och bättre verktyg. Det som kanske oftast har vädrats på området är fler poliser och förbättrade förutsättningar för användandet av hemliga tvångsmedel.

När jag satt ned i Göteborg med såväl åklagare som polis för någon vecka sedan beskrev de det arbete som pågått med material från bland annat Encrochat och Anom, hur detta lyft hela den brottsbekämpande verksamheten eftersom det funnits faktiskt underlag att utgå från för att lagföra aktörer inom grov organiserad brottslighet och vad det gjorts med allt från humöret till ambitionen hos kollegor som haft konkret underlag att verka utifrån och som sett resultat.

Poliser och åklagare runt om i landet har arbetat hårt, och i dag har en bra bit över 1 000 fängelseår utdömts som ett resultat av bara Encrochat-uppgifterna. Jag har nog inte en helt uppdaterad siffra, fru talman, men åtminstone runt 200 grovt kriminella har straffats efter chattar om grova brott över Encrochat.

Fru talman! Detta måste ses som en otrolig framgång för det svenska rättsväsendet. Mer är också att vänta, inte minst från Anom.

Det tål dock att påpekas att inte endast svenskt rättsväsen är att tacka för dessa framgångar mot den organiserade brottsligheten i Sverige. Hade det inte varit för polis och underrättelsetjänst i andra länder hade det underlag som varit så avgörande i dessa fällande domar aldrig kommit svensk polis eller svenska åklagare till handa.

Jag fick en uppskattning från en åklagare som jag pratade med. Åklagaren menade att det utifrån dessa genombrott finns underlag att arbeta vidare med i ett, två eller kanske tre år till. Vädjan till politiken var dock att motsvarande material i framtiden ska kunna säkras i Sverige av svenskt rättsväsen. Då krävs både mer resurser och bättre verktyg.

Materialet från Encrochat och Anom kommer naturligtvis att börja bli utdaterat, färdigarbetat och framför allt bristfälligt sett till att nya brott begås och till att verktygen för att fullt ut och effektivt motarbeta detta saknas. Mot den bakgrunden måste vi politiker agera, bland annat när det gäller preventiva hemliga tvångsmedel, vilket är vad denna debatt handlar om.

Fru talman! Lite kontext kan vara på sin plats. Längre och gång efter annan har riksdagen legat på regeringen i olika frågor rörande hemliga tvångsmedel. Ett flertal tillkännagivanden har riktats under några års tid. Det är egentligen ingenting konstigt med det; mycket av regeringens rättspolitik kommer från tidigare tillkännagivanden från riksdagen. Regeringens förslag och – det ska tillstås – förbättringar på området är med andra ord inte sprungna ur någon genuin vilja att agera på området utan bör snarare förklaras med påtryckningar från såväl opinion som opposition.

Med det sagt ser jag som sverigedemokrat positivt på att regeringen, förvisso efter en del om och men och utan att nå hela vägen fram, har agerat och tillsatt en utredning om hemliga tvångsmedel i preventivt syfte. Att man tänkte låta den redovisas först efter valet 2022 – så långt fram som februari 2023, var det tänkt från början – var jag inte lika positiv till. Tack vare oppositionen har datumet nu tidigare lagts något, men utskottets mening är att slutredovisningen ska ske redan före valdagen.

Det finns dock fortsatt förbättringspotential kring utredningen, varför jag är glad över att vi lyckats få gehör i utskottet för detta utskottsinitiativ, som syftar till att åtgärda dessa brister.

Regeringen har försökt att lämna en säkerhetsventil genom vilken de kan slippa undan att göra slag i saken genom att låta utredningen vara förutsättningslös i stället för att tydligt begära förslag på hur en sådan ordning kan utformas. Det är en klassisk socialdemokratisk taktik att skryta om att man utreder något för att vinna stöd hos väljarna, för att sedan inte gå vidare med frågan och skylla det på slutredovisningen av den utredning som man styrt med sina direktiv för att få det resultat man önskat.

Regeringen har också försökt att begränsa området för att bruka hemliga tvångsmedel preventivt genom kravet att användandet måste syfta till att förhindra brott. Utskottet menar i stället att behov av verktyget finns även för att upptäcka allvarlig brottslighet som förekommer inom ramen för kriminella nätverk, även om man inte på förhand vet om brott kommer att förhindras eller inte.

Fru talman! Oppositionen i justitieutskottet visar än en gång att det går att göra mer än vad regeringen är redo att göra när det gäller att bekämpa grov organiserad brottslighet. Det avser vi att fortsätta med.

Anf. 71 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Inledningen på 2022 har varit den dödligaste inledningen på ett år sedan polisen började föra statistik. Skjutningarna i den grova organiserade brottslighetens spår går mot nya rekord. Bakom varje siffra finns det sörjande fäder, mödrar, bröder, systrar och vänner som förlorar sina anhöriga och vänner i ett hänsynslöst krig som pågår i vårt land mellan gäng. Oskyldiga riskerar att drabbas om de står i vägen för kulorna i snart sagt varenda stad i vårt land.

Det här är systemhotande. Det här är mycket allvarligt, och det kräver att vi gör precis allt som vi kan för att möta detta. Därför är det så häpnadsväckande att regeringen gång på gång drar de riktigt skarpa åtgärder som man skulle kunna ta fram i långbänk. Man gör inte som de gjorde i Danmark, där den dåvarande justitieministern lyssnade på polisen, tog emot precis alla önskemål, behov och frågor om ytterligare medel för att trycka tillbaka gängkriminaliteten och sedan genomförde det. Det gör inte vår justitieminister i Sverige.

Det absolut viktigaste förslag som Polismyndigheten har pekat på den senaste tiden handlar om just det som vi diskuterar här i dag, nämligen proaktiv avlyssning.

Vi har sett regeringen fira segrarna och framgångarna när man har använt andra länders lagstiftning för att göra precis det som Kristdemokraterna föreslår att svensk polis ska kunna göra i Sverige, nämligen hemligt använda avlyssning och avläsning av olika meddelanden för att bekämpa brottsligheten. Precis som Gustaf Lantz sa blir detta oerhört viktigt när vittnen är tysta och det inte hörs någonting. Då är det oerhört viktigt med den här bevisningen, och vi har också sett vad effekten blev när polisen fick tillgång till Encrochatmaterialet.

Detta blev regeringen till slut tvungen att acceptera, och man tillsatte en utredning. Men när rikspolischefen säger att det här är det viktigaste vi kan göra är det inte läge att skriva in i direktiven att detta ska övervägas, utan det måste tas fram ett förslag på hur det här ska genomföras i den utredning som är tillsatt. Den ska inte vara förutsättningslös. Detta är den första punkt där Kristdemokraterna har kritik mot regeringens förslag.

Den andra punkten rör att användningen måste vidgas, precis som tidigare talare har varit inne på. Det ska inte bara handla om att förhindra utan också om att upptäcka allvarlig brottslighet.

Den tredje punkten gäller att utredningstiden måste kortas så att vi får fram det här snabbt. Varje dag som polisen saknar detta verktyg är en förlorad dag i kampen mot de gängkriminella, för polisen är praktiskt taget både blind och döv när man ska leta efter dem som i dag sätter skräck i stad efter stad.

Det är dags att börja lyssna på polisen och rättsväsendet och höra vad det är som behövs för att vi ska vända inte på alla stenar utan på den situation som vi har, som sätter skräck i vårt land och som faktiskt är systemhotande. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till justitiutskottets förslag i detta betänkande.

När det gäller att förkorta utredningstiden är det faktiskt så att den budget som Sverige styrs på nu har medel just för att öka trycket i utredningar som skulle kunna bekämpa gängkriminalitet. Det har Kristdemokraterna tillsammans med Moderaterna och Sverigedemokraterna sett till.

Det går att öka takten. Justitieministern säger att det inte går, men det går. När rikspolischefen säger att man behöver detta måste vi lyssna och börja agera. Det går att göra det mycket snabbare. Vi kan inte tappa dag efter dag i kampen mot de gängkriminella.

I dag är det 200 dagar kvar till valet. Det får inte bli 200 förlorade dagar i kampen mot gängkriminaliteten. Jag kan lova alla som lyssnar på den här debatten, fru talman, att en ny regering kommer att ta till vara varje dag för att bekämpa gängkriminaliteten när vi kan tillträda om 200 dagar.

(Applåder)

Anf. 72 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Vi har nu avhandlat några ärenden som handlar om det svåraste som finns, de grova brottslingarna. De tvångsmedel som staten använde under förra året finns återgivna i det föregående betänkandet, som vi inte debatterade. Men det är väl rapporterat att de här verktygen, de hemliga tvångsmedlen, är väldigt viktiga för att bekämpa grov brottslighet. Vi har också fått höra hur vi med internationellt samarbete, inte minst inom ramen för Europeiska unionen och det viktiga polis- och åklagarsamarbetet inom EU, får del av information som gör att vi kan få fram de bevis som är så svåra att nå, så att vi kan låsa in fler än bara underhuggarna i de kriminella nätverken.

Liberalerna står bakom initiativet i utskottet, eftersom vi tycker att det är väldigt viktigt att man utreder det här förutsättningslöst och ser till att det kan användas för att klara upp brott. Det är trist men helt nödvändigt att detta måste till. Men vi är också för en kortare tid, för detta brådskar. Att rikspolischefen står och tigger är kanske att ta i, men han ber om detta. Det är nämligen helt nödvändigt om man ska komma någonstans med att bekämpa den grova brottsligheten och sätta brottslingarna där de hör hemma: bakom lås och bom.

Detta är svårt, men vi står inför ett vägskepp. Det här är en kamp mellan rättsstaten och barbariet. Det är ett barbari vi ser, med de avrättningar som sker på öppen gata och den grova brottslighet som äter sig in i vår samhällskropp.

För att komma med lite politisk polemik: Vi hörde Socialdemokraterna hänvisa till majscolvar och Kalle Anka på julafton. Det jag mest tänker på då är parasollet som fälls upp som en förskönande bild av hur det ser ut. Som vi alla som tittat på detta vet är det Janne Långben som kör husvagnen på den här semestern. Han stannar till, och så slås parasollet upp. Man kan faktiskt tro att det är under OS i Peking, i alla fall om man kollar på avancerad skidhoppning. Det är så här det ser ut. Man får höra: Nu är vi på gång – gängbrottsligheten ska krossas! Ja, men justitieministern sa ju att gängbrottsligheten skulle upphöra förra året. Han har också sagt att det skulle ske året dessförinnan och för tre, fyra och fem år sedan. Men det händer ju ingenting. Läget är ytterst allvarligt. Då måste vi vidta dessa åtgärder.

Fru talman! Att Liberalerna ställer sig bakom det här beror på att vi vet att de grundläggande reglerna i rättegångsbalken om behov, ändamål och proportionalitet kommer att finnas när utredaren får detta uppdrag. Det är trots allt det civiliserade samhället vi försvarar, det öppna samhället, det fria samhället, där människor har egen makt och där det inte är gängen, klanerna, hoten och våldet som styr. Det är ju den friheten vi försvarar. Det har en del svårt att ta till sig. Men vi är på en sådan nivå att vi i Sverige måste ha samma verktyg som flera andra länder i Europeiska unionen har för att kunna bekämpa den här brottsligheten. Därför, fru talman, för civilisationen och mot barbariet, står Liberalerna bakom det här utskottsinitiativet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 24.)

§ 21 Socialavgifter

Socialavgifter

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2021/22:SfU11
Socialavgifter
föredrogs.

Anf. 73 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Vi ska nu debattera socialförsäkringsutskottets betänkande 11 om socialavgifter, där det blir en lite blandad kompott av ämnen. Jag tänker beröra såväl pensionsavsättningar som svenskt friluftsliv och arbetsgivaravgifter i mitt anförande. Jag yrkar bifall till reservation 6 i betänkandet.

Fru talman! Sveriges pensionärer förtjänar bättre. Människor som arbetat, slitit och betalat skatt i hela sitt liv får i dag ut en skamligt liten andel av sin lön i pension. Det saknas i dag förtroende för vårt pensionssystem, och en majoritet av svenska folket är oroliga för sin pension.

Mot den bakgrunden anser vi att Pensionsgruppen, som består av samtliga riksdagspartier förutom Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet, har misslyckats med att stärka Sveriges pensioner. Det har kommit lite lappa- och laga-lösningar från Socialdemokraterna, men det är långt ifrån tillräckligt om vi på riktigt och långsiktigt ska stärka pensionerna.

Om pensionerna verkligen ska kunna stärkas långsiktigt för alla, även för dem som har arbetat under hela sitt liv, anser vi därför att pensionsavsättningarna måste höjas. I vår budget lade vi från Sverigedemokraterna fram en sådan historiskt stor reform. Det var en satsning som på riktigt skulle kunna höja allas pension med cirka en tusenlapp. Sveriges pensionärer förtjänar helt enkelt bättre.

Vi har i det här betänkandet ett yrkande om att regeringen i alla fall borde utreda vårt förslag om att höja pensionsavsättningarna inom arbetsgivaravgiften samtidigt som den allmänna löneavgiften sänks i motsvarande mån. Genom att på det här sättet växla mellan lägre allmän löneavgift och högre pensionsavsättningar inom arbetsgivaravgifterna kommer enskilda personer att kunna få en lika hög eller högre pension jämfört med i dag utan att den generella pensionsåldern behöver höjas och utan att företagare drabbas av högre skatter.

Det har utlovats att regeringen och Pensionsgruppen ska titta på frågan om stärkta pensionsavsättningar. Vår socialförsäkringsminister har också gått ut och pratat om detta. Men det verkar mest vara prat och inte så mycket verkstad. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har nu i stället tagit fram ytterligare en kortsiktig lappa-och-laga-lösning i form av ett garantitillägg.

Vi välkomnar givetvis alla former av höjningar av pensionerna. Det är någonting som vi länge har drivit på för. Mycket är dock ännu oklart i detta förslag. En sak som vi tycker att man missat är att stärka pensionerna för fler, alltså även för dem som arbetat under hela sitt liv. Men jag hoppas att vi i alla fall snart kan få klarhet i mer detaljer om hur detta garantitillägg ska utformas och finansieras.

Fru talman! I detta betänkande behandlas också en att-sats i vår kommittémotion *Friluftsliv för folkhälsa* rörande socialavgiftslagens regel om halvt basbelopp. Detta är en fråga vi länge drivit på för och även länge varit ensamma om att driva på för, och vi anser att den är viktig för friluftslivets förutsättningar i Sverige, särskilt i pandemins fotspår.

Friluftslivet når många samhällsgrupper, och många nyttjar den svenska naturen för sportutövande, turism och rekreation. Det är därtill en viktig resurs för regional utveckling och därmed en viktig del av den palett av näringar som samspelar och skapar förutsättningar för ett levande näringsliv på en levande landsbygd.

Under pandemin har friluftslivet ökat markant i Sverige. Många familjer har i stället för andra sportaktiviteter, som ställts in, gett sig ut i naturen i stället, vilket varit väldigt positivt. Det är något som jag med familj också gillar att göra. Dock har det även inneburit att friluftorganisationerna mött nya utmaningar och problem, såsom slitage på sårbar natur och nedskräpning. Det gör att organisationerna är i behov av ytterligare stöd för att verksamheterna ska fungera tillfredsställande framöver.

Socialavgiftslagens regel om halvt basbelopp är en satsning som Riksidrottsförbundet omfattas av. Den syftar till att främja idrottslig verksamhet och folkhälsa. Vi menar att även friluftslivet fyller en väldigt viktig funktion i folkhälsoarbetet och att Svenskt Friluftsliv med dess underorganisationer därmed också bör omfattas av denna regel om halvt basbelopp, precis som Riksidrottsförbundet, som en del i arbetet för en ökad folkhälsa i Sverige. Det är ett alldeles självklart förslag, anser jag.

Det är positivt att Vänsterpartiet också lyfter upp problematiken med ett lite liknande förslag, och att Kristdemokraterna anser att det i alla fall bör tillsättas en utredning för att bredda förmånen med ett halvt prisbasbelopp.

Det rör alltså på sig, och jag hoppas att fler partier ställer sig bakom detta så att det någon gång kan bli verklighet att stödja svenskt friluftsliv, som är så viktigt för folkhälsan.

Fru talman! I betänkandet har vi också ett förslag och en reservation som rör arbetsgivaravgifter. Sverigedemokraterna vill värna våra egenföretagare och därmed även skapandet av jobb samt ekonomin i stort. Därför tycker vi att det är viktigt att sänka arbetsgivaravgiften och minska sjuklönekostnaderna för svenska företag. För att stödja företagen anser vi att den tillfälliga nedsättningen av arbetsgivaravgiften för upp till två anställda ska utvidgas till att omfatta upp till tre anställda.

Anf. 74 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Runt om i vårt avlånga land skapar organisationer och föreningar mötesplatser och bidrar på olika sätt till ett ökat välbefinnande. Att uppmuntra dessa är avgjort viktigt, inte minst nu när vi förhoppningsvis kan återgå till ett mer normalt liv efter denna pandemi.

Vi kristdemokrater har i detta ärende om socialavgifter en reservation om att bredda nedsättningen av arbetsgivaravgifterna, som jag härmed yrkar bifall till.

Fru talman! Jag har vigt en stor del av mitt liv åt att utöva idrott. När jag blev förälder fortsatte engagemanget som tränare och via olika styrelseuppdrag. Inte en enda krona har jag fått för de troligtvis tusentals timmar jag spenderat på is och gräsplaner och i styrelserum. För mig har belöningen varit att se glädjen hos barnen, ungdomarna och de vuxna när de har fått möjlighet att utöva den idrott de älskar. Detta delar jag med tusentals och åter tusentals andra ideellt arbetande föreningsmännskor.

Lejonparten av min aktiva tid har spenderats inom idrottsrörelsen, men jag vet, inte minst genom våra tre söner, att det finns en rad andra föreningar och organisationer inom civilsamhället som också skapar ett fantastiskt mervärde för barn, ungdomar och vuxna.

Som kristdemokrat har jag stolt kunnat konstatera att mitt parti valt att öka stödet till civilsamhället och idrottsrörelsen utöver de satsningar som gjorts av regeringen.

Det vi nu debatterar är huruvida vi ska bredda det nu gällande undantaget för idrottsföreningar att betala arbetsgivaravgifter på ersättning under ett halvt prisbasbelopp till att även gälla andra föreningar och organisationer i civilsamhället. Det anser vi kristdemokrater och menar att det är en viktig åtgärd, och vi har också avsatt medel för att kunna förverkliga detta. Dessvärre finns det än så länge ingen majoritet för detta i riksdagen.

Betydelsen för föreningar att inte behöva betala arbetsgivaravgifter för ersättningar till personer som ger av sin tid kan inte överdrivas. Detta upplevde jag under mina år som ordförande för Örebro SK Bandy. Även om de allra flesta föreningar bärs upp av ideellt arbetande människor är många gånger den symboliska ersättning vi pratar om mycket viktig.

Vi kristdemokrater är därför mycket positiva till de förmånliga skatte-
reglerna för idrottsföreningar som är medlem i Riksidrottsförbundet. Det
vill vi alls inte ändra på, utan vi föreslår att de i stället breddas.

Fru talman! När jag läser motiveringen till att denna möjlighet att
slippa löneskatter inte ska breddas till föreningar och organisationer utöver
idrottsrörelsen möter jag några argument hos majoriteten som snarare
väcker frågor än ger svar. Jag ser därför gärna att företrädare för majorite-
ten förklarar för mig och alla dem som följer debatten vad man menar.

I motiveringen står det nämligen att man inte vill göra denna breddning
då det skulle innebära en urholkning av den enskildes pensionskydd. Vi-
dare står det att om en viss ideell förening ska omfattas av undantaget eller
inte ytterst är en fråga för rättstillämpningen.

Fru talman! Som gammal idrottskille och dessutom ideellt arbetande
ordförande och tränare i squash, fotboll och bandy blir jag lite brydd när
jag läser detta. Menar utskottets majoritet att det är okej att urholka idrotts-
utövares pensionskydd men inte andras? Det är ju vad det står. Då undrar
vän av ordning hur majoriteten i utskottet ser på alla dem som i dag får
ersättning för sitt engagemang i idrottsföreningar i och med att de så lätt-
vindigt urholkar sitt pensionskydd? Varför är deras urholkning av pen-
sionsskyddet okej när det enligt majoriteten inte är okej för aktiva utanför
idrottsrörelsen?

Låt mig tillägga att jag under mina flera decennier som föreningsaktiv
aldrig någonsin träffat har på en enda person som krävt denna symboliska
ersättning på max ett halvt prisbasbelopp som underlag för sin framtida
pension. Det är alltså i bästa fall ett konstruerat pseudoargument som er-
bjuds.

Ännu mer förvirrande är nästa argument som anförs av utskottets ma-
joritet: att det undantag som gäller för idrottsföreningar även ska gälla
andra ideella föreningar ytterst är en fråga för rättstillämpningen. Att säga
att rättstillämparen dömer på ett visst sätt utifrån lagen och att det därför
inte går att göra så mycket är en haltande logik som möjligen kan anföras
i en studiecirkel någonstans i landet – men inte i Sveriges riksdag som ju
de facto stiftar lagarna.

Fru talman! Mot bakgrund av utskottsmajoritetens svaga, jag skulle
vilja säga icke-existerande, motivering för att avvisa Kristdemokraternas
förslag om att nedsätta arbetsgivaravgifter för föreningar bör utökas till att
även inkludera organisationer och föreningar i civilsamhället vid sidan av
idrottsrörelsen är det rimligt att jag yrkar bifall till vår reservation i detta
ärende.

Anf. 75 ELSEMARIE BJELLQVIST (S):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag att avslå
motionsyrkandena om sociala avgifter.

Jag är en av få i riksdagen som var barn när den svenska välfärden
började byggas upp. När jag föddes fanns inte det allmänna barnbidraget.
Det fanns ett inkomstbaserat bidrag från 1937 som hade föreslagits av
Alva och Gunnar Myrdal. Syftet med det var att bättre behövande mödrar,
exempelvis änkor och handikappade, skulle få ett stöd. Det fanns också
sedan tidigare ett barnavdrag som var en skattelättnad som främst gynnade
höginkomsttagare. Redan då drev högerpartierna avdrag i stället för för-
säkring.

Det ser vi också i dag när de högerkonservativa partierna föredrar avdrag i stället för den generella välfärd som vi socialdemokrater står för.

När jag var fyra år gammal infördes det allmänna barnbidraget. Det ersatte helt barnavdraget och var en grundpelare för den moderna välfärdsstaten. Det var första tiden 65 kronor per barn och kvartal, och det betalades ut kvartalsvis. Jag minns väldigt väl den 21 oktober 1957. Då utgjorde barnbidraget handpenning till inköp av en tv, den första i familjen. Varför just då? Jo, året därpå sändes VM i fotboll och EM i friidrott i tv.

Jag minns också hur min gammelmormor, som levde tills jag var 15 år, berättade hur fantastiskt det var när folkpensionen infördes 1948. Hon, som blivit änka tidigt med fem barn, förvånades över att hon vid 68 års ålder kunde få pengar varje månad fast hon inte hade någon anställning. Men hon fortsatte ändå att tvätta hos ”fint folk” något år. De behövde ju få sina kläder rena.

Det här påverkade mig naturligtvis. Det var därför som jag blev socialdemokrat och började engagera mig redan vid 16 års ålder.

Fru talman! Varför berättar jag det här när riksdagen i dag ska behandla motioner om sociala avgifter? Jo, för att socialavgifter tas ut för att finansiera de sociala trygghetssystemen. Det är viktigt att sambandet mellan de socialavgifter som betalas in och de förmåner som avgifterna är avsedda att finansiera upprätthålls. Vi vet också att den moderna välfärdsstaten som byggts upp under många år väldigt snabbt kan raseras. Därför måste vi fortsätta att slåss för ett jämställt och jämlikt samhälle.

Det har dock under senaste år gjorts en del avsteg från principen om det sambandet som jag nyss nämnde. En åtgärd som vidtagits för att stimulera nyanställningar, öka sysselsättningen och uppmuntra till företagande är det så kallade växa-stödet som infördes 2017. Stödet gällde till en början under en begränsad period men har numera permanentats.

Det finns en tillfällig förstärkning som innebär utökade möjligheter till nedsatta arbetsgivaravgifter för företag som anställer en eller två nya medarbetare. Den har funnits sedan den 1 juli 2021 och gäller till den 31 december 2022. Därför anser vi socialdemokrater inte att det i nuläget finns skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande om att ytterligare utöka stödet.

Det så kallade FoU-avdraget förstärktes under 2021. I samband med förstärkningen uttalade utskottet att det förutsätts att en utvärdering av avdraget kommer att göras. Vi socialdemokrater anser att det inte finns anledning att innan en utvärdering har gjorts göra mer genomgripande förändringar av avdraget eller att göra en särskild översyn av regelverkets tillämpning.

Fru talman! Enligt gällande rätt finns en möjlighet att i vissa stödområden reducera avgiftsunderlaget för socialavgifterna. Den möjligheten har utformats så att den relativt sett gynnar små företag i glesbygd. Med anledning av de stödinsatser i form av nedsatta socialavgifter som redan finns är vi i nuläget inte beredda att ställa oss bakom motioner om ytterligare nedsättning.

Vi finner inte heller skäl att ändra vår åsikt sedan tidigare i fråga om inkomster i samband med idrottsutövning. Det skulle kunna innebära en urholkning av den enskildes pensionsskydd. Vi ska vara rädda om även idrottsutövares framtida pensioner.

Fru talman! Socialavgifternas syfte är som jag tidigare nämnt att finansiera systemen för social trygghet. Något utrymme för en anställd att välja om han eller hon vill omfattas av socialförsäkringarna eller delar av dem, för att arbetsgivaren i stället för att betala socialavgifter ska kunna ge den anställde högre lön, finns inte. Det bör enligt vår mening inte heller införas.

Den lagstadgade arbetsgivaravgiften består av olika delavgifter. Flera av dessa är kopplade till socialförsäkringar som till exempel föräldraförsäkringen och ålderspensionen. Utöver den avgiften finns också avtalade sociala avgifter som arbetsmarknadens parter kommit överens om. Där finns bland annat försäkringar vid omställning till nya arbetsuppgifter, försäkringar vid skada eller sjukdom som betalas med en del premier.

Tillsammans med till exempel barnbidraget utgör det vårt svenska välfärdssamhälle. Den svenska modellen är mycket konkurrenskraftig. Jag känner till många fall där ungdomar till exempel studerat eller arbetat i USA. När de skaffat en partner flyttar de tillbaka hem till Sverige tack vare vår välfärd med bland annat föräldraförsäkring, utbildningssystemet och hälso- och sjukvården. Konkurrenskraft handlar väldigt lite om låga skatter utan mer om hur vi tar hand om varandra oavsett förutsättningar och inkomst.

Fru talman! Vi socialdemokrater arbetar för att ta tillbaka den demokratiska kontrollen över välfärden. Vi vill inte försämra utan förbättra trygghetssystemen, som bland annat utgörs av socialavgifterna.

Anf. 76 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Tack, Elsemarie Bjellqvist, för anförandet och för den historiska tillbakablicken!

En sak vill jag hålla med om. Det är att vårt svenska välfärdssystem och våra svenska trygghetssystem är någonting vi ska värna, vara rädda om och bevara. Där är vi helt överens. Ett av de systemen är våra svenska pensioner. Där anser vi att pensionerna i dag är alldeles för låga. Pensionärer får ut alldeles för liten andel av sin lön i pension.

En åtgärd som vi har föreslagit i vår höstbudget är att stärka pensionsavsättningarna. Vi har också i detta betänkande ett yrkande om att regeringen åtminstone ska utreda ett sådant förslag om att stärka pensionsavsättningarna. Det är för att vi ska kunna stärka pensionerna långsiktigt också för dem som har arbetat och slitit ett helt liv.

Min fråga till Elsemarie Bjellqvist från Socialdemokraterna är varför utskottet och Socialdemokraterna motsätter sig ett förslag som att utreda detta. Vad jag har hört är det flera socialdemokrater som har uttalat att de vill stärka pensionsavsättningarna. Vår socialförsäkringsminister har uttalat att det är en viktig åtgärd för att stärka pensionerna.

Har man ändrat åsikt, eller står det fortfarande fast att det är viktigt? När kommer det att hända någonting? Att säga att det är viktigt för att vinna lite väljare är ju bra. Men när kommer det att hända någonting i den här frågan? Det är väldigt viktigt att vi stärker pensionerna i Sverige. De är alldeles för låga.

Anf. 77 ELSEMARIE BJELLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack för frågan! Vi är ganska överens om att vi vill höja avgifterna till pensionssystemet. Vi behöver väldigt tydligt få högre avgifter som både dagens och morgondagens pensionärer har glädje av.

Vi värnar om den långsiktiga stabiliteten som är så viktig. Därför är det viktigt med ett brett stöd i Pensionsgruppen. Nu görs det en översyn, och den översynen vill vi inte föregripa.

Det råder ingen tvekan om att vi vill höja avgiften. Nästa punkt på föredragningslistan är en debatt om pensionerna. Då får vi tillfälle att debattera detta ytterligare.

Anf. 78 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Jag ser fram emot, ledamoten Elsemarie Bjellqvist, att Pensionsgruppen kan komma vidare i detta så att vi ser någonting hända i att stärka pensionsavsättningarna.

Det är beklagligt att Socialdemokraterna inte i den här kammaren i dag, när vi lägger fram ett förslag om att åtminstone utreda detta, kan ställa sig bakom det, om det nu är det som man diskuterar i Pensionsgruppen. När nu inte alla partier är representerade i Pensionsgruppen hoppas jag vi också kan diskutera och besluta om pensioner här i riksdagen och att man ställer sig bakom ett sådant förslag om att utreda det.

Detta är beklagligt. Om nu partierna som sitter i Pensionsgruppen är överens om att det ska göras borde det kunna skrivas någonting mer i betänkandet än att bara säga att man avstyrker förslaget. Det finns inte någon motivering, inget stöd eller någonting positivt om att stärka pensionsavsättningarna. Jag önskar att det kunde ha varit lite mer fylligt.

Det är bra att vi är överens om detta. Jag hoppas att det kan komma mer konkreta förslag framöver. Vi kommer att återkomma i nästa debatt om ännu mer om pensionerna.

Anf. 79 ELSEMARIE BJELLQVIST (S) replik:

Fru talman! Det håller på och görs en översyn inom Pensionsgruppen. Vi hoppas att den kommer fram till att avsätta mer pengar. Men det handlar om att även fler partier ska ställa sig bakom det. Det hoppas jag att vi får uppleva i kammaren under våren.

Anf. 80 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Riksdagsledamoten sa i sitt anförande – och här instämmer jag helt och hållet – att vi ska vara rädda om idrottarnas pensionsskydd.

Då måste jag ändå få ställa en fråga. Om ni nu är rädda om idrottarnas pensionsskydd – hur kan ni då samtidigt anföra, för det är precis det som majoriteten gör, att ni inte vill ha en breddning av möjligheten att inte behöva betala arbetsgivaravgifter om ersättningen understiger ett halvt prisbasbelopp? Ni gör det med motiveringen att ni inte vill göra denna breddning för att ni inte vill ”urholka deras pensionsskydd”.

Man kan inte anföra båda argumenten samtidigt. Antingen är den ordning som vi har för idrottsrörelsen – att de slipper arbetsgivaravgifter om ersättningen understiger ett halvt prisbasbelopp – en urholkning av deras pensionsskydd eller så det inte det. Om det inte är det kan man ju inte anföra argumentet att vi inte ska bredda denna möjlighet till övriga delar

av föreningar och organisationer med motiveringen att det skulle äventyra deras pensionsskydd.

Förstår riksdagsledamoten min fråga? Jag skulle vilja veta vilket argument det egentligen är som riksdagsledamoten ansluter sig till, för man kan inte anföra båda argumenten samtidigt.

Anf. 81 ELSEMARIE BJELLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack för frågan! Det finns väldigt många undantag när det gäller avgiftsskyldigheten. Vi tycker kanske inte att den behöver utvidgas ytterligare, för som jag har sagt tidigare skulle det urholka den enskildes pensionsskydd.

Vi behöver arbetsgivaravgifter och sociala avgifter för att klara den välfärd vi har, som också idrottsorganisationer och friluftorganisationer har glädje av.

Anf. 82 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Att vi behöver olika typer av skatter och avgifter för att finansiera den gemensamma välfärden håller jag med riksdagsledamoten om. Och det kanske är det som är det egentliga argumentet för att man inte vill bredda det undantag som idrottsrörelsen har.

Återigen: Man kan inte hävda att idrottare och idrottsrörelsen inte drabbas av ett sänkt pensionsskydd om man ger dem det här undantaget och samtidigt med samma argument hävda att man inte kan bredda det.

Jag hade två frågor i mitt anförande. Den andra frågan till riksdagsledamoten handlar om det andra argumentet som majoriteten anför, nämligen att det här är en fråga för rättstillämpningen.

Vi står nu i riksdagens kammarsal. Det är här vi stiftar lagar. Alltså är det väl just här som sådana här beslut måste fattas. Jag kan inte förstå att detta ytterst skulle vara en fråga för rättstillämpningen. Det är av precis den anledningen som vi kristdemokrater lägger fram förslaget, det vill säga att vi vill ändra så att även andra, utanför de föreningar som är anslutna till riks-idrottsrörelsen får möjlighet till detta undantag.

Ett prisbasbelopp i Sverige för 2022 är satt till 499 300 kronor. Det är alltså inga astronomiska summor. Ett halvt prisbasbelopp innebär att man kan ge en ersättning på motsvarande 2 054 kronor i månaden, har jag räknat ut. Om man har max en sådan ersättning kan man också slippa betala arbetsgivaravgiften.

Efter alla mina år som ordförande i idrottsföreningar vet jag att det här är en viktig gräns av skälet att man vill ge en symbolisk ersättning – för det är vad det handlar om – och en uppmuntran för den tid som personer viker för att hjälpa föreningen. Men man vill inte ha avgifterna och skatterna ovanpå det, för då orkar man inte med att ge ersättningen.

Jag skulle vilja veta var beslutet ska fattas om inte i riksdagen.

Anf. 83 ELSEMARIE BJELLQVIST (S) replik:

Fru talman! Det är så väldigt mycket mer än det här som idrottsrörelsen behöver för att över huvud taget kunna utöva sin verksamhet. Den behöver till exempel lokaler.

Det här är min första debatt, och jag är ganska ny. Jag ska erkänna att jag inte kan detaljerna i allt detta, men jag har full tillit till den majoritet i utskottet som har yrkat avslag på motionen. Jag står fast vid det.

(Applåder)

Prot. 2021/22:71

23 februari

Socialavgifter

Anf. 84 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! I betänkandet finns en motion från Vänsterpartiet med förslag på en utredning om ändring i regelverket för sociala avgifter inom föreningslivet. Vi har hört en del kring frågan tidigare här.

Vi ser att det skulle kunna leda till att man har råd att arvoda fler ledare som är beredda att ställa upp med sin tid och sitt engagemang. Det handlar alltså i mycket stor utsträckning om uppdrag på fritiden; jag tycker att det behöver klargöras utifrån tidigare replikskiften.

Efter nästan två år med coronapandemin finns inte bara en vårdskuld utan också en stor folkhälsoskuld. Ökat hemmasittande, social distansering och minskade möjligheter till organiserat idrottande är några av ingredienserna som riskerar att ge både fysisk och psykisk ohälsa på både kort och lång sikt.

Det aktiva och systematiska folkhälsoarbetet syftar till att befolkningen ska kunna leva längre och friskare liv oavsett klass, kön och härkomst. I dag vet vi att det finns stora skillnader i hälsa och livslängd utifrån till exempel klasstillhörighet.

Forskningen visar att motion, idrott och friluftsliv är aktiviteter som stärker hälsan. Politiken på alla nivåer behöver bidra med sin del för att vi ska kunna skapa goda förutsättningar för detta. Vi har väldigt många medlemmar inom både idrottsrörelsen och friluftslivet, men alltför många står utanför.

Fru talman! Många barn och unga som inte har hittat sin plats inom idrotten kan trivas bra i ett föreningssammanhang som är mindre prestations- och tävlingsinriktat. För dem kan friluftslivets föreningar passa väldigt bra.

Det blev dock tydligt under pandemin att en stor andel av ledarna inom friluftslivet är äldre, och de tvingades avstå från aktiviteter under en lång tid. Det visade på en sårbarhet inom friluftslivet, och man konstaterade att man behöver fylla på med nya ledare.

I den senaste utvärderingen av friluftspolitiken konstaterade Naturvårdsverket att en ändring i socialavgiftslagen skulle kunna hjälpa friluftslivet och dess föreningar att organisera fler. Det råder oklarheter i dag om huruvida de föreningar som är anslutna till paraplyorganisationen Svenskt Friluftsliv ska omfattas av det undantag som föreningar anslutna till Riksidrottsförbundet omfattas av. Det ser ut som att det ska vara samma regelverk, men man har olika utfall när det gäller de sociala avgifterna i dag.

Idrottsföreningarna kan alltså arvoda sina ledare med upp till ett halvt prisbasbelopp innan man behöver betala sociala avgifter, medan Skatteverket har gjort olika bedömningar i olika delar av landet för friluftslivets organisationer.

Föreningar inom friluftslivet bedriver verksamhet som i många fall ligger väldigt nära det som görs av organisationer som finns inom Riksidrottsförbundet. Man kan segla i olika föreningar och hamna på olika sidor om regelverket. Det tycker inte vi är rimligt, och detta måste vi göra

någotning åt. Många föreningar är också dubbelanslutna och finns med i både Riksidrottsförbundet och Svenskt Friluftsliv.

Här behöver politiken kliva in och klargöra vad som ska gälla. Man har överklagat, och överklagandena har gett olika resultat runt om i landet. Det här är en osäkerhet som är olycklig både för föreningslivet och för myndigheterna som ska tillämpa regelverket.

Därför, fru talman, föreslår Vänsterpartiet en ändring i socialavgiftslagen för att vi ska kunna utreda och jämställa olika ledaruppdrag inom föreningslivet.

Vi beklagar att det inte var fler partier som ställde upp på det här i dag, men jag yrkar bifall till vår reservation 4. Vi får återkomma i frågan framöver.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 24.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.49 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 22 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 februari

UbU7 Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper

Punkt 1 (Lagförslaget i fråga om modersmålsundervisning i gymnasiesärskolan)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

245 för utskottet

55 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 60 M, 28 C, 21 V, 20 KD, 15 L, 13 MP, 1 -

För res. 1: 1 S, 54 SD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 8 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Patrik Björck (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 3 (Digitala nationella prov)

1. utskottet
2. res. 2 (S, C, V, MP)

Votering:

150 för utskottet

151 för res. 2

48 frånvarande

Kammaren biföll res. 2.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 55 SD, 20 KD, 15 L

För res. 2: 88 S, 28 C, 21 V, 13 MP, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 4 (Vissa frågor om betygsättning)

1. utskottet
2. res. 3 (M, SD, L)
3. res. 4 (KD)

Förberedande votering:

131 för res. 3

20 för res. 4

150 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Per-Arne Håkansson (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

151 för utskottet

130 för res. 3

20 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 28 C, 21 V, 13 MP, 1 -

För res. 3: 60 M, 55 SD, 15 L

Avstod: 20 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 5 (Vissa frågor om kunskapskrav)

1. utskottet
2. res. 5 (M, KD, L)

Votering:

163 för utskottet

95 för res. 5

43 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 12 SD, 28 C, 21 V, 13 MP, 1 -

För res. 5: 60 M, 20 KD, 15 L

Avstod: 43 SD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

UbU8 Riksrevisionens rapport om yrkeshögskolan

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Handläggningsprocessen)

1. utskottet
2. res. 1 (C, KD, L)
3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

61 för res. 1

56 för res. 2

184 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Per Schöldberg (C) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Huvudvotering:

183 för utskottet

63 för res. 1

55 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 M, 21 V, 13 MP, 1 -

För res. 1: 28 C, 20 KD, 15 L

Avstod: 55 SD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 3 (Utbildningsutbudet)

1. utskottet
2. res. 3 (C, KD)

Votering:

253 för utskottet

48 för res. 3

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 M, 55 SD, 21 V, 15 L, 13 MP, 1 -

För res. 3: 28 C, 20 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

CU7 Ersättningsrätt och insolvensrätt
Punkt 2 (Ersättning vid frihetsberövanden)

1. utskottet
2. res. 1 (SD, L)

Votering:

231 för utskottet

70 för res. 1

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 M, 28 C, 21 V, 20 KD, 13 MP, 1 -

För res. 1: 55 SD, 15 L

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 3 (Utmättningsförbudet i förhållande till brottsoffer)

1. utskottet
2. res. 2 (S, V, MP)

Votering:

178 för utskottet

123 för res. 2

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 55 SD, 28 C, 20 KD, 15 L

För res. 2: 88 S, 21 V, 13 MP, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 10 (Betalningsplanens utformning och längd vid skuldsanering)

1. utskottet
2. res. 7 (C, KD, L)

Votering:

160 för utskottet

63 för res. 7

77 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 60 M, 13 MP

För res. 7: 28 C, 20 KD, 15 L

Avstod: 55 SD, 21 V, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Elsemarie Bjellqvist (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Prot. 2021/22:71
23 februari

Punkt 11 (Avräkningsordningen)

1. utskottet
2. res. 10 (V)

Votering:

259 för utskottet

22 för res. 10

20 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 M, 55 SD, 28 C, 15 L, 13 MP

För res. 10: 21 V, 1 -

Avstod: 20 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU11 Associationsrätt

Punkt 1 (Företag som brottsverktyg)

1. utskottet
2. res. 1 (S, V, MP)

Votering:

179 för utskottet

121 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 60 M, 55 SD, 28 C, 1 V, 20 KD, 14 L

För res. 1: 87 S, 20 V, 13 MP, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 6 L, 3 MP

Joakim Sandell (S) och Håkan Svenneling (V) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Gulan Avci (L) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 3 (Förvaring av räkenskapsinformation)

1. utskottet
2. res. 3 (SD)

Votering:

246 för utskottet

55 för res. 3

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 M, 28 C, 21 V, 20 KD, 15 L, 13 MP, 1 -

För res. 3: 55 SD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 4 (Snabbare avskrivning för miljö- och klimatsmarta investeringar)

1. utskottet
2. res. 4 (C)

Votering:

273 för utskottet

28 för res. 4

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 M, 55 SD, 21 V, 20 KD, 15 L, 13 MP, 1 -

För res. 4: 28 C

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Prot. 2021/22:71

23 februari

Punkt 5 (Omvandling av enskild firma till aktiebolag)

1. utskottet
2. res. 5 (M, SD, KD)

Votering:

166 för utskottet

135 för res. 5

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 28 C, 21 V, 15 L, 13 MP, 1 -

För res. 5: 60 M, 55 SD, 20 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU14 Riksrevisionens rapport om systemet med energideklarationer

Punkt 1 (Översyn av systemet med energideklarationer)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
3. res. 2 (C, KD)

Förberedande votering:

56 för res. 1

48 för res. 2

197 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Kenneth G Forslund (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

198 för utskottet

55 för res. 1

48 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2021/22:71
23 februari

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 60 M, 21 V, 15 L, 13 MP, 1 -
För res. 1: 55 SD
Avstod: 28 C, 20 KD
Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Målen för energieffektivisering)

1. utskottet

2. res. 4 (C)

Votering:

272 för utskottet

28 för res. 4

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 59 M, 55 SD, 21 V, 20 KD, 15 L, 13 MP, 1 -

För res. 4: 28 C

Frånvarande: 12 S, 11 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Josefin Malmqvist (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

§ 23 Beslut om ärende som slutdebatterats den 22 februari

AU7 Arbetsrätt

Punkt 1 (Flexiblare regelverk m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 4 (L)

Förberedande votering:

60 för res. 1

15 för res. 4

226 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

176 för utskottet

59 för res. 1

66 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 55 SD, 20 V, 13 MP

För res. 1: 59 M

Avstod: 1 M, 28 C, 1 V, 20 KD, 15 L, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Ciczie Weidby (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 2 (Stärkt skydd för arbetstagare)

1. utskottet
2. res. 6 (V)
3. res. 7 (MP)

Förberedande votering:

Kammaren antog med acklamation res. 6 som motförslag i huvudvoteringen.

Huvudvotering:

261 för utskottet
22 för res. 6
17 avstod
49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 60 M, 54 SD, 27 C, 20 KD, 14 L

För res. 6: 21 V, 1 -

Avstod: 2 S, 1 C, 1 L, 13 MP

Frånvarande: 12 S, 10 M, 8 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Elsemarie Bjellqvist och Jamal El-Haj (båda S) samt Gulan Avci (L) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 6 (Rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet)

1. utskottet
2. res. 12 (M, SD, KD)

Votering:

165 för utskottet
134 för res. 12
2 avstod
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 27 C, 21 V, 15 L, 13 MP, 1 -

För res. 12: 59 M, 55 SD, 20 KD

Avstod: 1 M, 1 C

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 7 (Övrigt om utökad rätt till ledighet m.m.)

1. utskottet
2. res. 16 (KD)

Votering:

176 för utskottet
20 för res. 16
105 avstod
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 M, 15 L, 13 MP

För res. 16: 20 KD

Avstod: 55 SD, 28 C, 21 V, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 9 (Återinförande av lex Laval)

1. utskottet
2. res. 21 (M, C, KD)

Votering:

194 för utskottet

107 för res. 21

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 55 SD, 1 C, 21 V, 15 L, 13 MP, 1 -

För res. 21: 60 M, 27 C, 20 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Malin Björk (C) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 11 (Lag mot trakasserier i arbetslivet)

1. utskottet
2. res. 24 (V, L, MP)

Votering:

250 för utskottet

51 för res. 24

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 59 M, 55 SD, 28 C, 20 KD

För res. 24: 1 M, 21 V, 15 L, 13 MP, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Mikael Damsgaard (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 12 (Övrigt om trakasserier i arbetslivet)

1. utskottet
2. res. 25 (MP)

Votering:

287 för utskottet

13 för res. 25

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 59 M, 55 SD, 28 C, 21 V, 20 KD, 15 L, 1 -

För res. 25: 13 MP

Frånvarande: 12 S, 11 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU9 Nytt punktskattedirektiv och vissa andra ändringar

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU15 Återinförande av tillfälliga åtgärder för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Lagstiftningens framtida utformning)

1. utskottet

2. res. (M, SD)

Votering:

187 för utskottet

114 för res.

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 1 SD, 28 C, 21 V, 20 KD, 15 L, 13 MP, 1 -

För res.: 60 M, 54 SD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

NU14 Handläggande myndighet för ärenden om stöd vid korttidsarbete

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Utvärdering)

1. utskottet

2. res. (M, C, KD)

Votering:

179 för utskottet

122 för res.

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 55 SD, 21 V, 1 L, 13 MP, 1 -

För res.: 60 M, 28 C, 20 KD, 14 L

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Fredrik Malm (L) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

NU11 Regional utveckling

Punkt 1 (Undanröja hinder)

1. utskottet

2. res. 1 (M, L)

Votering:

226 för utskottet

75 för res. 1

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 55 SD, 28 C, 21 V, 20 KD, 13 MP, 1 -

För res. 1: 60 M, 15 L

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 3 (Övrigt om tillväxt och företagande)

1. utskottet

2. res. 5 (C)

3. res. 7 (L)

Förberedande votering:

29 för res. 5

15 för res. 7

257 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Denis Begic (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

123 för utskottet

28 för res. 5

150 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 21 V, 13 MP, 1 -

För res. 5: 28 C

Avstod: 60 M, 55 SD, 20 KD, 15 L

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 5 (Uppföljning av driftsstöd)

1. utskottet

2. res. 9 (M, SD, KD)

Votering:

166 för utskottet

133 för res. 9

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 28 C, 20 V, 1 KD, 15 L, 13 MP, 1 -

För res. 9: 60 M, 55 SD, 18 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 7 V, 3 KD, 5 L, 3 MP

Vasiliki Tsouplaki (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Mikael Oscarsson (KD) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 10 (Regionalisering av fastighetsskatten från vind- och vattenkraft)

1. utskottet

2. res. 16 (SD, C, MP)

Votering:

205 för utskottet

96 för res. 16

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 M, 21 V, 20 KD, 15 L, 1 -

För res. 16: 55 SD, 28 C, 13 MP

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 12 (Övrigt om återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser)

1. utskottet

2. res. 20 (SD)

Votering:

191 för utskottet

55 för res. 20

55 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 M, 6 C, 20 KD, 15 L, 2 MP

För res. 20: 55 SD

Avstod: 22 C, 21 V, 11 MP, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Leila Ali-Elmi och Lorentz Tovatt (båda MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 13 (Vissa övriga frågor om regional utveckling)

1. utskottet

2. res. 25 (V)

Votering:

217 för utskottet

22 för res. 25

62 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 60 M, 55 SD, 1 C, 13 MP
För res. 25: 21 V, 1 -
Avstod: 27 C, 20 KD, 15 L
Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP
Niels Paarup-Petersen (C) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU12 Näringspolitik

Punkt 3 (Industriframjande åtgärder)

1. utskottet

2. res. 11 (C)

3. res. 12 (V)

Förberedande votering:

28 för res. 11

21 för res. 12

251 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 11.

Daniel Riazat (V) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Huvudvotering:

196 för utskottet

28 för res. 11

77 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 59 M, 20 KD, 15 L, 13 MP, 1 -

För res. 11: 28 C

Avstod: 1 M, 55 SD, 21 V

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 9 (Socialt och kooperativt företagande)

1. utskottet

2. res. 25 (MP)

Votering:

203 för utskottet

13 för res. 25

85 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 M, 55 SD

För res. 25: 13 MP

Avstod: 28 C, 21 V, 20 KD, 15 L, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 11 (Konkurrenskraftsmål)

1. utskottet
2. res. 31 (M, SD, KD, L)

Votering:

151 för utskottet

150 för res. 31

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 28 C, 21 V, 13 MP, 1 -

För res. 31: 60 M, 55 SD, 20 KD, 15 L

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 12 (Konkurrensverkets befogenheter)

1. utskottet
2. res. 32 (SD, KD)

Votering:

227 för utskottet

74 för res. 32

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 M, 1 SD, 28 C, 21 V, 15 L, 13 MP, 1 -

För res. 32: 54 SD, 20 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 13 (Konkurrens från offentlig verksamhet)

1. utskottet
2. res. 33 (SD, KD)

Votering:

198 för utskottet

75 för res. 33

28 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 M, 21 V, 15 L, 13 MP, 1 -

För res. 33: 55 SD, 20 KD

Avstod: 28 C

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 15 (Riktade insatser)

1. utskottet
2. res. 40 (L)

Votering:

216 för utskottet

15 för res. 40

70 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 60 M, 55 SD, 13 MP
För res. 40: 15 L
Avstod: 28 C, 21 V, 20 KD, 1 -
Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 18 (Åtgärder för restaurang- och besöksnäringen)

1. utskottet
2. res. 47 (M, SD)

Votering:

186 för utskottet

114 för res. 47

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 28 C, 21 V, 20 KD, 15 L, 13 MP, 1 -

För res. 47: 59 M, 55 SD

Frånvarande: 12 S, 11 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 22 (Övrigt om åtgärder för besöksnäringen)

1. utskottet
2. res. 52 (SD)

Votering:

136 för utskottet

55 för res. 52

110 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 20 KD, 15 L, 13 MP

För res. 52: 55 SD

Avstod: 60 M, 28 C, 21 V, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU18 Vissa frågor om sekretess när Justitiekanslern bevakar statens rätt

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU25 Allmänna helgdagar m.m.

Punkt 2 (Regler om flaggning)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)

Votering:

244 för utskottet

55 för res. 2

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 59 M, 27 C, 21 V, 20 KD, 15 L, 13 MP, 1 -
För res. 2: 55 SD
Frånvarande: 12 S, 11 M, 7 SD, 4 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Prot. 2021/22:71
23 februari

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU26 Valfrågor

Punkt 2 (Rösträtt och valbarhet)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

278 för utskottet

21 för res. 2

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 59 M, 55 SD, 28 C, 20 KD, 15 L, 13 MP

För res. 2: 20 V, 1 -

Frånvarande: 12 S, 11 M, 7 SD, 3 C, 7 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Elin Segerlind (V) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 3 (Rösträtt från det år man fyller 18 år)

1. utskottet

2. res. 3 (C, V)

Votering:

251 för utskottet

50 för res. 3

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 M, 55 SD, 20 KD, 15 L, 13 MP

För res. 3: 28 C, 21 V, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 4 (Försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder)

1. utskottet

2. res. 4 (V, MP)

Votering:

267 för utskottet

34 för res. 4

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 M, 55 SD, 28 C, 20 KD, 15 L, 1 -

För res. 4: 21 V, 13 MP

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 14 (Röstningsförfarandet)

1. utskottet
2. res. 8 (SD)

Votering:

245 för utskottet

55 för res. 8

1 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 M, 27 C, 21 V, 20 KD, 15 L, 13 MP, 1 -

För res. 8: 55 SD

Avstod: 1 C

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU27 Offentlig förvaltning

Punkt 3 (Opinionsbildande verksamhet)

1. utskottet
2. res. 9 (M)

Votering:

241 för utskottet

60 för res. 9

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 55 SD, 28 C, 21 V, 20 KD, 15 L, 13 MP, 1 -

För res. 9: 60 M

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 4 (Språktolkar)

1. utskottet
2. res. 10 (M)
3. res. 11 (SD)

Förberedande votering:

61 för res. 10

55 för res. 11

185 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 10.

Daniel Riazat (V) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

185 för utskottet

60 för res. 10

56 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 28 C, 21 V, 19 KD, 15 L, 13 MP, 1 -
För res. 10: 60 M
Avstod: 55 SD, 1 KD
Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 6 (Regelförenkling)

1. utskottet
2. res. 13 (C)

Votering:

258 för utskottet

28 för res. 13

15 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 M, 55 SD, 21 V, 20 KD, 13 MP, 1 -
För res. 13: 28 C
Avstod: 15 L
Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 7 (Tjänstemannaansvar)

1. utskottet
2. res. 15 (S, C, V, MP)

Votering:

150 för utskottet

151 för res. 15

48 frånvarande

Kammaren biföll res. 15.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 55 SD, 20 KD, 15 L
För res. 15: 88 S, 28 C, 21 V, 13 MP, 1 -
Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU13 2021 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Diplomatiska garantier)

1. utskottet
2. res. 1 (M, SD, KD)

Votering:

166 för utskottet

135 för res. 1

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 28 C, 21 V, 15 L, 13 MP, 1 -
För res. 1: 60 M, 55 SD, 20 KD
Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Punkt 3 (Utredning om ytterligare åtgärder vid verkställighetshinder)

1. utskottet
2. res. 2 (S, V, MP)

Votering:

178 för utskottet

123 för res. 2

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 55 SD, 28 C, 20 KD, 15 L

För res. 2: 88 S, 21 V, 13 MP, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

JuU14 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2020

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU20 Preventiva tvångsmedel för att förhindra allvarlig brottslighet

1. utskottet
2. res. (S, C, V, MP)

Votering:

150 för utskottet

151 för res.

48 frånvarande

Kammaren biföll res.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 55 SD, 20 KD, 15 L

För res.: 88 S, 28 C, 21 V, 13 MP, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

SfU11 Socialavgifter

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Undantag från kravet att betala socialavgifter)

1. utskottet
2. res. 4 (V)
3. res. 5 (KD)

Förberedande votering:

23 för res. 4

20 för res. 5

258 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Leila Ali-Elmi (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:
204 för utskottet
22 för res. 4
75 avstod
48 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 60 M, 28 C, 15 L, 13 MP
För res. 4: 21 V, 1 -
Avstod: 55 SD, 20 KD
Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

Prot. 2021/22:71
23 februari

Punkt 3 (Övriga frågor)

1. utskottet
2. res. 6 (SD)
Votering:
246 för utskottet
55 för res. 6
48 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 60 M, 28 C, 21 V, 20 KD, 15 L, 13 MP, 1 -
För res. 6: 55 SD
Frånvarande: 12 S, 10 M, 7 SD, 3 C, 6 V, 2 KD, 5 L, 3 MP

§ 25 Pensioner

Pensioner

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2021/22:SfU12
Pensioner
föredrogs.

Anf. 85 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Sverige har cirka 2,3 miljoner pensionärer som har allmän pension, och drygt 20 procent av Sveriges befolkning är 65 år och äldre. De flesta har ett långt arbetsliv bakom sig med kämpande som byggt vår välfärd.

För varje år är det allt fler som blir 80 år och äldre, och glädjande nog är de flesta friska och pigga längre upp i åren.

För samhället och för den enskilde är det därför viktigt att visa att seniorer kan vara en resurs långt upp i åren och en kraft att räkna med. Det är angeläget att underlätta för ett aktivt yrkesliv även som senior, så länge man själv vill och orkar. Forskning visar att såväl lärande som utveckling och kreativitet faktiskt är möjligt långt upp i åren. Därför måste vi betrakta ålderdom med nya ögon. Med nya höft- och knäleder, starroperationer och annat kan man faktiskt ha ett aktivt liv som senior. Därför vill också många arbeta efter pensionsåldern, för att bättra på sin ekonomi men också för att de trivs på en arbetsplats.

Information och kunskap om hur ett längre arbetsliv påverkar pensionen positivt borde samhället förmedla på ett mycket tydligare sätt. Föräldraledighet, vabddagar, deltidjobb och andra ledigheter minskar faktiskt pensionen, vilket inte alla tänker på.

Tyvärr är det inte heller alla som förstår vårt pensionssystem. Det blir särskilt uppenbart när vi hör och ser protester mot låga pensioner. Många säger till och med att de känner sig lurade, för de hade trott att det skulle bli mer. Därför är det viktigt att människor får kunskap om hur det fungerar och också får konsekvensbeskrivningar för att kunna göra bra val. Det är ofta nödvändigt att påpeka att pensionssystemet bygger på livsinkomsten av arbete och betalas via avgifter, och det måste vara ett långsiktigt tryggt och förutsägbart system.

Vi menar att det är viktigt att upprätthålla dessa grundprinciper. Pensioner får inte och ska inte bli ett politiskt slagträ eller slagfält där partier tävlar om vem som kan lova högst pension. Alla beslut kring pension bör bygga på breda politiska överenskommelser i Pensionsgruppen.

Vi moderater har alltid pekat på att drivkrafterna till arbete och att det ska löna sig att ha arbetat måste genomsyra pensionsbesluten. Det så kallade respektavståndet är därför mycket viktigt, det vill säga att den som arbetat får mer i plånboken än den som inte bidragit på samma sätt. Det är därför oroande med förslag från regeringen om att via statsbudgeten höja bidragen till dem som har de lägsta pensionerna eftersom det tyvärr kan ge motsatt effekt, det vill säga att det inte lönar sig att arbeta. Det tillägg som regeringen nu vill genomföra riskerar ju att ge mer till den som arbetat lite eller inte alls.

Fru talman! Att försöka köpa pensionärernas röster med mer bidrag och utdelningar går tvärt emot den pensionsöverenskommelse som gjordes på 90-talet, som syftade till ett hållbart pensionssystem oavsett regering. Det rimliga är att det är Pensionsgruppen som får överväga och besluta om de ändringar som kan komma att behövas.

Det är ju så att för att upprätthålla pensionsnivåerna på både kort och lång sikt måste fler komma i arbete och arbeta allt längre. Tyvärr har inte regeringen velat driva på denna utveckling i den takt den borde ske. Men det är bra att vi har lyckats enas om att höja pensionsåldrarna. Rätten att kvarstå i arbete har höjts till 68 år och kommer att öka till 69 år nästa år. Även lägsta åldern för när man får ta ut allmän pension har höjts till 62 år och kommer att öka till 63 år. Men mer behöver nog göras på det här området.

Flera utredningar har visat att svenska pensionärer har hygglig ekonomi och klarar sig bra på sin pension. I Pensionsmyndighetens egen rapport från januari skriver man att pensionärers levnadsförhållanden generellt sett är goda i förhållande till övriga befolkningens i Sverige. En genomsnittlig pensionärs ekonomiska standard är 82 procent av den övriga befolkningens. Det är också intressant att myndigheten skriver att pensionärer oroar sig mindre för sin ekonomi jämfört med dem som arbetar.

Men självklart finns det de som har det knepigt. Det är särskilt kvinnor som lever ensamma och är över 80 år. Deras levnadsstandard är 50 procent av övriga befolkningens.

En ensamstående pensionär får i genomsnitt cirka 4 000 att leva på efter de grundläggande utgifterna, men den som sammanbor med någon har hela 7 000 kvar. Och pensionärerna är huvudsakligen nöjda med sina liv, enligt Pensionsmyndigheten.

Ändå talar vi mest om den relativt lilla grupp som har riktigt låga pensioner. Pensionsmyndighetens rapporter om pensionärens levnadsvillkor, som de ger ut regelbundet, används som faktaunderlag för samhällsdebatten. Jag kan rekommendera alla att läsa dessa på Pensionsmyndighetens hemsida. Det är nyttiga fakta.

Vi moderater har sedan 2008 föreslagit lägre skatt för pensionärer, för det var ju före 2006 som pensionärerna verkligen betalade hög skatt. Vi har också genomfört skattesänkningar hela åtta gånger, senast i år genom M-KD-SD-budgeten, som ju gäller på detta område för i år. Vi moderater sänker alltid skatten mest, för det är det absolut enklaste och smidigaste sättet att ge mer i plånboken att röra sig med.

Jag vill också påminna om att vi genom den budget som gick igenom 2019 även tog bort den särskilda löneskatt som Socialdemokraterna infört. Det var en särskild skatt som arbetsgivare tvingades betala för just pensionärer, som gjorde det dyrare att anställa äldre – en ganska korkad skatt när vi vill att äldre ska arbeta mer.

Herr talman! Vi moderater har i flera år motionerat om det märkliga undantaget och orättvisan att flyktingar och andra skyddsbehövande automatiskt får full garantipension, oavsett tidigare arbetsliv. Självklart ska samma kvalificeringsregler för att få pension gälla för alla i Sverige, och vi har uppmanat regeringen att rätta till denna orättvisa. Nu har vi lyckats få till ett tillkännagivande från ett enigt utskott, vilket jag tackar för och vilket är glädjande.

En annan orimlighet som vi tillsammans med KD och SD reagerar mot är att den som till exempel bor på ett HVB-hem och därmed försörjs av skattemedel också samtidigt kan få efterlevandestöd om en av eller båda föräldrarna är avlidna. Det är inte rimligt att man får dubbel ersättning av det offentliga. Det finns ett färdigt förslag som Socialdepartementet har tagit fram, och vi menar att man skyndsamt bör genomföra detta.

Herr talman! Därmed yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 14.
(Applåder)

Anf. 86 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Vi debatterar som sagt i dag det betänkande från socialförsäkringsutskottet som behandlar inkomna motioner om pensionerna. Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation nummer 2, så att jag inte glömmer det sedan.

Herr talman! Sverigedemokraterna har en rad förslag för att stärka och höja våra pensioner. För oss med vår socialkonservativa politiska grund är det grundläggande att Sverige ska vara ett land med en stark välfärd, där vi behandlar dem som arbetat och slitit och byggt upp detta land med värdnad och respekt och ger dem ekonomisk trygghet. Det är ovärdigt och oacceptabelt att det i dag finns äldre som lever på existensminimum och att man får ut en så liten andel av sin lön i pension.

Herr talman! Vi har därför tidigare, i vår budget i höstas, föreslagit att höja garantipensionen med ytterligare 800 kronor. I vår höstbudget lade vi också fram en stor reform för att stärka pensionsavsättningarna in i pensionssystemet för att de som arbetat och slitit ett helt liv sedan ska få ut en större andel av sin lön i pension. Detta skulle också göra att det respektavstånd som ska finnas mellan dem som har arbetat och dem som inte har arbetat kan bevaras, även om man stärker de lägsta pensionerna.

Herr talman! Jag är också väldigt glad över att det i det gemensamma budgetförslaget från oss sverigedemokrater, Moderaterna och Kristdemokraterna också fanns viktiga förslag för att stärka pensionerna, där vi både sänkte skatten för Sveriges pensionärer och stärkte bostadstillägget. Detta var viktiga steg för att stärka pensionerna, men inte tillräckligt.

Herr talman! Under lång tid har debatten enligt mig varit alldeles för tyst vad gäller bristerna i våra pensioner. Tanken med en pensionsgrupp som skulle hantera långsiktiga lösningar för pensionerna var säkerligen god från början. Men om det innebär stiltje i fråga om pensionsreformer samtidigt som det kokar av missnöje bland landets pensionärer, och att Sveriges tredje största parti och Vänsterpartiet fortsatt ska hållas utanför Pensionsgruppen, anser jag det vara ohållbart i längden att hantera pensionerna på detta sätt.

Herr talman! En av de reformer som Pensionsgruppen enats om var att pensionsåldern skulle höjas genom en ny generell riktålder för pension som införs och sedan successivt trappas upp. Självklart finns det en logik i att vi kan arbeta längre upp i åldrarna i takt med att vi lever längre. Vi anser dock att denna generella höjning inte tar hänsyn till att det inte finns en enda gemensam pensionsålder som lämpar sig för alla individer i alla yrkesgrupper. De som är utslitna som ett resultat av ett långt och krävande yrkesliv ska inte tvingas stanna på arbetsmarknaden mot sin vilja och hälsa.

Dessutom har det kommit rapporter som visar att det inte ger så stor effekt på pensionen som man kanske hade väntat sig och önskat. Mantrat ”vill du ha mer pension, jobba längre” visar sig inte stämma lika bra för alla yrkesgrupper, exempelvis inte för busschaufförer, barnskötare, undersköterskor och städare. Två extra arbetsår efter 65 kan för vissa yrkesgrupper ge bara några få hundralappar per månad i pension, visar beräkningar som SPF Seniorerna har gjort.

Herr talman! Vi menar också att arbete längre upp i åldrarna i stället bör åstadkommas genom en betydligt högre grad av flexibilitet och med riktade incitament snarare än med tvång. Det kan exempelvis handla om rätt att gå ned till deltid genom införande av ett särskilt jobbskatteavdrag för äldre som frivilligt stannar kvar på arbetsmarknaden.

Med detta sagt vill jag ändå också säga att det är bra att regeringen i alla fall har försökt hitta en lösning för dem som är utslitna genom att sänka tröskeln för att kunna få sjukersättning något för personer som är nära pension, genom förslaget om det som kallas trygghetspension. Det var bra att budgeteringen för det förslaget i alla fall gick igenom i budgeten här.

Herr talman! En annan reform som regeringen tillsammans med Pensionsgruppen vill genomföra är att kraftigt begränsa valfriheten gällande premiepensionen. Den 1 november 2018 kom hårdare krav från regeringen på de fonder som finns i dagens system. Detta var bra och nödvändigt för att komma åt oseriösa fonder. I ett andra steg lämnades i november 2019

ett utredningsförslag om ett regelverk för ett nytt, kontrollerat och upphandlat fondtorg. En proposition om detta väntas i mars.

Jag känner dock en viss oro och är kritisk till att reformen riskerar att leda till att framtidens pensionärer får försämrad pension och drastiskt begränsad valfrihet i fråga om pensionssparande. Det framtida fondtorget kommer dessutom kraftigt att decimera utbudet av fonder genom sin omstrukturering och styrning, som kan påverka valbarheten. Det kan också leda till att större globala indexfonder premieras framför mindre småbolsfonder. Givetvis ska oseriösa fonder motverkas och kraven skärpas, men vi anser att regeringen i stället först måste pröva att följa upp och utvärdera resultaten av de krav som ställdes på fonder 2018.

Men, herr talman, det är i alla fall positivt att vi har ett enigt utskott här i dag när det gäller en fråga, nämligen att samma krav ska gälla för alla i fråga om rätten att tillgodogöra sig full garantipension. Grundregeln för att tillgodogöra sig rätt till full garantipension är att man ska ha varit bosatt i Sverige i minst 40 år mellan 16 och 64 års ålder. Det finns dock en undantagsregel som innebär att den som beviljats uppehållstillstånd som till exempel flykting eller alternativt skyddsbehövande som försäkringstid för garantipensionen även ska kunna tillgodoräkna sig tid som han eller hon har befunnit sig i sitt tidigare hemland. Ett enigt utskott föreslår i dag ett tillkännagivande till regeringen om att ta bort detta undantag så att samma regelverk ska gälla för alla, vilket borde vara självklart.

Samtidigt har Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet kommit med förslag om en ny form av tillägg, det som kallas garantitillägg. Vilket regelverk som ska gälla för detta tillägg är dock fortfarande oklart, och det vore bra om det kunde klargöras. Ska det vara samma regelverk som gäller för att få garantipension, eller ska det vara det regelverk som gäller för att få bostadstillägg eftersom det sägs att garantitillägget ska ligga inom bostadstillägget? Eller ska det vara ett helt nytt regelverk? Det är bra att det äntligen kommer förslag om att stärka pensionerna, för det har vi efterfrågat länge. Men jag tycker att det är många frågor som fortfarande är oklara i detta nya förslag.

Vidare, herr talman, skulle jag vilja beröra vikten av jämställda pensioner. Flera rapporter från Pensionsmyndigheten tar upp skillnad i pension mellan män och kvinnor. Bland annat visar rapporten *Kan pensionerna bli mer jämställda?* att en stor del av könsskillnaden i förvärvsinkomst hos par uppstår när de får sitt första barn, inte enbart på grund av att kvinnor tar ut en större del av föräldraledigheten – där stärker pensionsrätten för barnår upp en del – utan också för att många kvinnor går ned i arbetstid under småbarnsåren.

Flera studier visar också att kvinnors löneutveckling kan bli sämre för att kvinnor är sjukskrivna mer. Här ser vi en oroande utveckling där många kvinnor är sjukskrivna på grund av psykisk ohälsa och där det är vanligt med stress och utbrändhet, bland annat på grund av dåliga arbetsförhållanden inom offentlig sektor.

Herr talman! Det finns två sätt att bemöta den här problematiken. Ett sätt är det som regeringen och Socialdemokraterna har anammat: att förutsätta att kvinnor själva inte är kapabla att fatta beslut om hur mycket tid de vill spendera med barnen under småbarnsåren. Man menar att detta är påtvingat och något som regeringen måste tvinga bort genom lagstiftande kvotering av föräldraförsäkringen. Vi förnekar inte att sådana situationer

kan uppstå och att vi självklart ska uppmuntra ett gemensamt föräldraansvar, men vi anser ändå att utgångspunkten måste vara att familjerna själva får valfrihet att fördela föräldrapenningen och arbetstiden.

Däremot är det helt orimligt att ett ökat ansvar för familj och barn, oavsett om det är en kvinna eller man som tar det ansvaret, ska drabba pensionerna negativt till den grad det gör i dag. Det är också orimligt att ett ökat föräldraansvar ska påverka löneutvecklingen negativt till den grad som det gör i dag. Vi ser det därför som självklart att föräldraledighet och deltidsarbete för att ge barnen och familjerna en drägligare tillvaro och för att kunna få ihop livspusslet under småbarnsåren är något som i stället borde värderas högre och ha minsta möjliga negativa inverkan på pensionen.

Här tycker vi att man borde titta på lösningar genom att ytterligare förstärka pensionsrätten för barnår, och det borde också göras mer för att förebygga sjukskrivning inom offentlig sektor. Det handlar om förebyggande arbete både när det gäller arbetsmiljön och inom sjukförsäkringen.

Jag ser att tiden rusar iväg och vill bara snabbt avsluta med att säga att vi också anser att det finns skäl att se över det regelverk som gör att man i dag får minskad garantipension om man är gift. Samma regelverk gäller dock inte om man är sambo. Vi tycker att det kan finnas skäl att se över detta.

Vi har också reservationer, bland annat en gemensam reservation som tar upp detta med efterlevandestöd och att det betalas ut till barn och ungdomar fast de har sin försörjning tillgodosedd av kommunen. Regelverket om efterlevandestöd är olika för barn som har förlorat sina föräldrar när de befunnit sig i ett annat land. Här finns det förslag från Socialdepartementet om att det ska bli ett mer likvärdigt regelverk, och vi anser att regeringen skyndsamt bör gå vidare med att ta fram ett sådant förslag.

Anf. 87 MARTINA JOHANSSON (C):

Herr talman! Vårt pensionssystem i Sverige är i grunden ett tryggt system. Det är förutsägbart. Det är finansiellt hållbart. Det bygger på att varje generation sparar till sin egen pension, och det bygger på att arbete ska löna sig.

Vi har ett grundskydd i pensionssystemet som bygger på garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Det är viktiga bitar för att säkra upp för den som inte har haft ett lönearbete eller har haft korta år med lönearbete, så att man också ska få en pension.

Jag vill påstå att vi har ett bra system i Sverige, men i debatten låter det som om vi har ett väldigt dåligt pensionssystem – ett system som inte levererar det vi vill att det ska leverera. Det finns absolut personer som har väldigt låg pension, men vi ska också komma ihåg att om vi jämför hur det var för ett antal år sedan tillbaka kan vi se att vi nu har ett pensionssystem som ger dagens pensionärer en mycket högre nivå. 66-åringarna i dag har 72 000 mer i pension än de hade för tolv år sedan, och dagens 69-åringar har 46 000 mer i pension än de hade för nio år sedan.

Om man ska försöka definiera fattigdom finns det många olika begrepp att använda sig av. Men vi kan prata om relativ fattigdom. Det innebär att man har 60 procent av medianinkomsten. I dag är det ungefär 300 000 av våra pensionärer som har mindre än detta, av 2,2 miljoner pensionärer ungefär. Det har minskat sedan 1990-talet, då det fanns 1,1 miljon relativt

fattiga pensionärer. Jag förnekar inte att det fortfarande finns pensionärer som har väldigt låg pension, men jag vill med det här ändå visa att vi har ett pensionssystem som ger mycket högre pensioner i dag än tidigare. Dessa 300 000 är ungefär 15 procent av våra pensionärer. De har under 60 procent av medianinkomsten, och det är ungefär jämförbart med hur det är i den yrkesföra befolkningen i Sverige.

Sedan kan vi tala om dem som är materiellt fattiga, alltså de som inte har råd med de mest grundläggande sakerna. Vi har i Sverige ungefär 30 000 pensionärer som är materiellt fattiga. Den siffran har jag hämtat från höstens budget från S och MP.

Pensionsmyndigheten lämnar många bra kunskapsrapporter just nu, vilket föregående talare också har varit inne på. I en av sina rapporter visar myndigheten att den grupp som har lägst pensioner är ensamstående äldre kvinnor. De har en väldigt låg disponibel inkomst, och det är en grupp som vi behöver hitta ett sätt att nå inom ramen för pensionssystemet. Tittar man däremot på sammanboende pensionärer kan man se att de har en disponibel inkomst som är lite drygt 80 procent av den yrkesföra befolkningens.

Herr talman! När vi införde det pensionssystem som vi har i dag sa vi att målet skulle vara att man skulle ungefär ha 60 procent av sin lön när man går i pension. Nej, vi når inte det i dag. Det är helt sant. Men lägger man på tjänstepensionen når vi det målet, och vi överträffar det mål som fanns i diskussionen, att det skulle vara ungefär 70 procent när vi införde pensionssystemet. I dag ligger det på ungefär 73 procent.

Om vi höjer pensionsåldern i framtiden, vilket vi planerar att göra, kommer också pensionsnivåerna automatiskt att gå upp i relation till den lön man har när man går i pension.

Man kan titta på ytterligare en rapport som har kommit på den senaste tiden, nämligen den som kommer från minpension.se. Där gör man en prognos på hur de faktiska pensionerna kommer att se ut i framtiden. Om man arbetar efter den riktålder som vi nu kommer att införa, som baseras på medellivslängden, kommer man att nå upp till nästan 67 procent av lönen när man går i pension, och det är utan tjänstepension. Genom att höja pensionsnivåerna kommer vi alltså att nå och även komma högre än det mål som är satt.

Men det finns absolut pensionärer som har en väldigt låg pension, men det är inte den stora andelen av våra pensionärer.

Och jag vill fortsätta arbeta med att förbättra för de pensionärer som har allra lägst nivåer inom ramen för det arbete som har pågått under många år och som jag hoppas ska få fortsätta. Där arbetar vi gemensamt med moderater och kristdemokrater, liberaler och socialdemokrater med de här frågorna.

Det vi vill göra framöver är att fortsätta att öka kunskapen och informationen, så att vi alla kan göra bra val under livet och förstå vad det innebär för hela livsinkomsten. Vi behöver fortsätta att jobba med den jämställda arbetsmarknaden. Precis som tidigare talare har varit inne på bygger ojämställda pensioner på att vi har olika livsinkomster. Det är också något som syns i den rapport jag talade om nyss, från minpension.se. Där ser man också att skillnaderna minskar, även om det är svårt att avgöra hur det blir med pensionen för dem som är yngst i dag och inte har hunnit börja bilda familj än.

Det gäller också att få fler pensionärer att söka bostadstillägg, för det är en viktig del i grundskyddet. I dag misstänker Pensionsmyndigheten att det finns många som inte söker men skulle kunna göra det och på så sätt stärka sin låga pension.

Jag ser fram emot den rapport som Pensionsmyndigheten har aviserat, som ska tala om vilka de fattiga pensionärerna är. När den rapporten kommer finns det verkligen något vi kan ta i och se hur vi ska göra inom systemet för att stötta upp i detta.

Numera diskuteras gasen. Vi har alltså väldigt mycket pengar i pensionssystemet. Vår buffert är nu så pass stor att vi måste se hur vi kan använda den för att höja pensionsnivåerna.

Herr talman! Det finns som sagt personer med mycket låg pensionsnivå, men det är inte hela pensionssystemet som är problemet.

Jag vill med detta yrka bifall till reservation 3 och hänvisar i övrigt till mitt särskilda yttrande.

Anf. 88 IDA GABRIELSSON (V):

Herr talman! Det ska löna sig att arbeta, heter det. Den som arbetar ska ha rätt till trygga försäkringar, bra lön och, efter ett långt arbetsliv, en anständig pension. Men så är det inte i dag.

Inget annat parti har varit så tydligt som Vänsterpartiet med att dagens pensionssystem inte fungerar. Redan när omläggningen av dagens system genomfördes påpekade vi det uppenbara. Pensionerna kommer att bli alldeles för låga. Den som har mest får mest, och låg- och medelinkomsttagare blir utan.

Under årtionden har pensionsfrågan begravts i Pensionsgruppen. Därför har många nu fått en chock när de inser hur låg pension de faktiskt kommer att få. Men snart kommer vi att kunna göra någonting åt detta. Då blir det upp till bevis för alla partier i denna kammare. Tillhör man dem som inte bara pratar om att förbättra för pensionärerna, eller stannar utropan vid något slags plakatpolitik, redo att plocka fram i valrörelsens röstfiske?

Vänsterpartiet har nu fått igenom den största höjningen av pensionerna i modern tid. Förslaget om ett garantitillägg kommer att läggas på riksdagens bord under våren. Redan den 31 augusti kan 1 miljon pensionärer få ta del av en första, i mina och Vänsterpartiets ögon, välförtjänt höjning av pensionen. De som har byggt upp landet förtjänar en anständig pension. Jag utgår från att det inte bara är Vänsterpartiet som har den uppfattningen.

Runt 500 000 av dagens pensionärer får 1 000 kronor skattefritt i månaden med den nya vänsterpensionen. Nästan 1 miljon pensionärer omfattas av hela reformen, och snittet för alla kommer att vara över 700 kronor i månaden. Det påverkas inte av bostadstillägget. Du får det ändå. Och de som inte har bostadstillägg har också rätt till ersättningen. Man behöver inte ansöka, utan det ska betalas ut automatiskt.

Det är bara att passa på sedan att ställa de frågor som ni har, för jag är hemskt bra på de här grejerna. Jag hörde att det var lite funderingar, så dem kan ni ta upp.

Vänsterpartiet ställde detta krav redan till årets budget, och i vårt eget budgetförslag finns en höjning med. Men regeringen gick oss inte till mötes förrän det var ett skarpt läge i samband med statsministeromröstningen.

Vi sa att våra mandat inte är gratis. Ska man ha våra väljares stöd i en statsministeromröstning måste man höja pensionerna. Det stod vi fast vid.

Herr talman! Pensionärer är inte betjänta av tomma löften eller tjusiga valtal. Pensionsgruppen har misslyckats med sitt uppdrag att garantera anständiga pensioner till alla. Vi svenskar är i dag bland dem som arbetar längst i hela EU. Samtidigt ligger vi i botten i Norden när det gäller nivån på pensionerna. Över 300 000 svenska pensionärer riskerar att hamna under EU:s fattigdomsgräns. Nära hälften av alla kvinnor som i dag är ålderspensionärer har garantipension som en andel av sin pension. Jämfört med de andra nordiska länderna är det grundskydd som vi har i Sverige rekordlågt.

Vi ska ha en anständig bottenplatta i Sverige. I dag blåser man folk. Man argumenterar för respektavståndet genom att säga till den som har det ganska dåligt att det i alla fall finns de som har det ännu sämre.

Höjd grundnivå kommer att leda till högre pensioner för alla låg- och medelinkomsttagare. Den låga grundnivån i Sverige har länge bidragit till att hålla nere pensionerna. Nu hör vi hur högerpolitiker klamrar sig fast vid att den föreslagna höjningen har ett fåtal indirekta marginaleffekter. Det innebär i klartext att den som har hög hyra helt enligt alla regler kan få bostadstillägg, vilket den som har samma inkomst och låg hyra inte kan få. Alla partier har gjort denna typ av höjningar av bostadstillägget och konsumtionsstödet. Senast gjordes det av det högernationalistiska blocket i samband med budgetomröstningen. Men nu låter det plötsligt som att det är något skumt.

Vill man på allvar att det ska löna sig mer att arbeta finns det bara en lösning: Höj inbetalningarna till pensionssystemet! Men i dag blockeras det i Pensionsgruppen lustigt nog av samma parti som säger sig vara mest oroad för att respektavståndets storlek ska minska, alltså Moderaterna.

Herr talman! Sju av tio kommunalare hade för något år sedan garanti-pension. De som kallas coronahjältar och som getts applåder från höger till vänster får nu höra att de inte har jobbat och att de, när det väl kommer till kritan, inte skulle vara värda en tusenlapp mer i månaden i pension.

Det är ungefär 30 000 av de 700 000 som inte har jobbat. Det är alltså en väldigt liten andel.

Inget kunde vara mer fel än att påstå att Sveriges pensionärer inte har jobbat. En sådan, enligt mig, obegåvad uppfattning är för den som själv aldrig har behövt kavla upp ärmarna och ta i och som ser ned på dem som jobbar med kroppen och sliter ut sig. Vi andra vet bättre.

Pensionsarbetsgrupper, rapporter och respektavstånd kan ni prata om – eller om slösaktiga branschstöd i mångmiljardklassen till hamburgerkedjor eller, för den delen, bonussystem som gynnar den absoluta toppen. Men kom inte och berätta för mig, som arbetarunge, hur hårt arbete ser ut! Jag har en farmor som har slitit på tvätten i Ockelbo och samtidigt tagit hand om fyra barn. Jag har en mormor som i sitt yrke som städerska städat både fabriker och skollokaler. Jag har föräldrar som har jobbat på golvet i butiken och i omsorgen. Jag vet. Detta sitter i kroppen och är en del av mig. De har jobbat. De har slitit, och de förtjänar en höjd pension.

Herr talman! Pensionssystemet, som alla säger sig vilja värna, är en katastrof för låg- och medelinkomsttagare. Och det är inte för att pensionsåldern har varit för låg. Dessa personer kommer ändå inte att kunna jobba efter den nya riktålder som föreslås – deras kroppar slits ut. Detta är en

katastrof för att pensionerna har varit för låga, för att inbetalningarna har varit för låga och för att systemet ser ut som det gör.

Enligt Kommunals beräkningar ger varje enskilt arbetat år efter 66 års ålder ungefär 150 kronor mer i månaden. Är det detta som menas med att det ska löna sig att arbeta?

Herr talman! Den som går i pension i dag kommer endast att få halva lönen, och värre kommer det att bli. Oron gnager ständigt i den som inte har allt. Som barn oroade man sig för hur föräldrarna skulle ha råd. Det handlar om ensamstående mammor som kämpar på eller om föräldrar som mina, som faktiskt bråkade om hur semesterkassan skulle räcka till på Orsa Camping. Jag erbjöd dem mitt femkronorsrör, som jag hade sparat ihop. Som vuxen oroar man sig i stället för att föräldrarna inte kommer att ha råd och för deras framtida pension. Hur ska de ha råd att leva? Äldre tvingas leva på sina barn i välfärdslandet Sverige. Det är illa.

Sedan Vänsterpartiets uppgörelse om höjda pensioner har gjorts har jag fått tusentals mejl.

Majlis skriver: Tack så mycket! Äntligen någon som ser det slit vi vårdbiträden gjort! Det skulle betyda allt för mig om förslaget om garanti-tillägget blev av.

Anders mejlar och berättar om sin pappa, som får pengar av honom till hyran varje månad och om hur förnedrande det känns för honom.

Eva skriver och säger som det är: Vi pensionärer måste också leva.

Ta till er det nu, ni som sitter här, för det är ni som bestämmer!

Herr talman! Det är farligt när politiker kommer långt bort från de väljare som de är valda att representera. Vi är förtroendevalda, valda av folket. Människors trygghet är politikens ansvar. Det är vårt viktigaste uppdrag.

För samma grupp som Vänsterpartiet har drivit på pensionsgarantitillägget för har det högernationalistiska blocket ordnat 50 spänn i månaden. Som mest gav reformen med skattesänkning 150 kronor i månaden till den som redan hade mest. Mer blev det inte trots Sverigedemokraternas och Kristdemokraternas vurm för pensionärer. Det är lätt att prata. När det kommer till konkret handling är det inte mycket att hänga i julgranen. Moderaterna bestämmer, och de andra viker ned sig.

När Vänsterpartiet ser till att förslaget kommer till riksdagens bord försöker samma partier slingra sig ur sina tidigare löften till landets pensionärer för att det är fel parti eller fel partier som har sett till att pensionshöjningen ligger på bordet. Man är helt enkelt när det väl kommer till kritan inte beredd att prioritera de pensionärer som har byggt upp landet.

Herr talman! Branschstöd till de redan lönsamma företagen i form av nedsatta arbetsgivaravgifter kostar mer än att ge hundratusentals pensionärer 1 000 kronor skattefritt i månaden. Vad det handlar om är prioriteringar och inget annat. Det handlar om hur våra pengar ska användas och vad vårt avstådda löneutrymme ska gå till.

Herr talman! Tryggheten för Sveriges pensionärer är politikens ansvar och vårt ansvar. Vi ska ta tillbaka kontrollen över pensionssystemet och höja pensionerna rejält. Jag och Vänsterpartiet ska göra allt för att fler partier ska ta det ansvaret.

Jag vill yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 4 under punkt 1. Jag ber om ursäkt för att jag har dragit över den anmälda talartiden.

Anf. 89 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Tack, Ida Gabrielsson, för anförandet!

Jag respekterar ledamoten Gabrielssons engagemang för höjda pensioner. Vi delar det engagemanget. Vi har absolut inte en ovilja att prioritera. Vi lade i vår egen höstbudget fram en reform på 22 miljarder för att stärka pensionsavsättningarna för att höja allas pension med cirka 1 000 kronor i månaden.

Vi har sagt att det är positivt att det nu kommer ett förslag om stärkta pensioner. Vi är alltid positiva till stärkta pensioner. Men det finns fortfarande en del frågor. Ledamoten erbjöd sig att svara på frågor. Jag tar helt enkelt tillfället i akt att ställa några frågor och se om vi kan reda ut några saker.

Det gäller garantitillägget. En fråga är: Vad kommer det att vara för regelverk för att tillgodogöra sig det? Vi har nu i dag diskuterat garantipensionen. Vi har ett enigt utskott som ställt sig bakom att ta bort undantaget för skyddsbehövande. Det ska vara samma regelverk. Man ska ha bött 40 år i Sverige.

Hur länge ska man ha bött i landet? Vilket regelverk kommer att gälla för att tillgodogöra sig garantipensionen? Är det så man nu tar bort undantaget och sedan inför ett annat tillägg där det ska vara andra regler för att få garantitillägget? Det tycker jag är en fråga som behöver besvaras.

En annan fråga är: Hur ska de 9 miljarderna finansieras i budgeten när förslaget läggs fram?

Har det över huvud taget diskuterats i uppgörelsen hur man sedan ska stärka pensionerna för fler? Det handlar om dem som arbetar och slitit i hela sitt liv och att också de ska få en stärkt pension.

Det är tre frågor.

Anf. 90 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Herr talman! Tack så mycket, ledamoten Julia Kronlid!

Det handlar om 1 miljon pensionärer. De flesta har arbetat och slitit. 1 miljon kan inte ha legat hemma på soffan. Det kan man ändå räkna ut. Det är en stor del av landets pensionärer. Givetvis har Vänsterpartiet drivit på för fler krav. Vi har till exempel en del av de förslagen i dagens betänkande.

När det gäller flyktingundantaget är de regler som kommer att gälla för garantipensionen de regler som också kommer att gälla för garantitillägget. Om flyktingundantaget är borttaget kommer det också att vara borttaget i garantitillägget. Det kommer att följa reglerna för garantipensionen.

Jag uppfattade inte om ledamoten hade någon ytterligare fråga.

(JULIA KRONLID: Den handlade om finansiering.)

När det handlar om finansiering är det, som ledamoten Julia Kronlid och säkert de allra flesta riksdagsledamöter inser, i en extraändringsbudget oftast via resultatet som man gör en justering. Sedan finansierar man det framåt inom reformutrymmet så som för alla andra reformer som läggs fram.

Det är så vi finansierar saker i en budget. Det kommer inte att finnas en särskild finansiering kopplad till det här förslaget. Precis som för alla möjliga förslag som ligger kommer det också att finansieras inom det reformutrymme som finns för 2023.

Anf. 91 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är positivt att vi i dag har ett enigt utskott bakom att undantaget ska tas bort. Det ska vara samma regler för alla. Jag tackar också för beskedet här från Ida Gabrielsson. Jag hoppas också att det sedan stämmer när förslaget läggs fram. Jag får helt enkelt tacka för svaren på frågorna. Jag tar dem med mig. Stärkta pensioner är någonting som verkligen ska prioriteras.

Jag skulle fortfarande vilja fråga på vilket sätt Vänsterpartiet kommer att driva på för att stärka pensionsavsättningarna. Där hade vi ett väldigt stort förslag i vår budget. Vi anser att det är någonting som också måste göras för att människor ska få ut en större andel av sin lön i pension helt enkelt.

Anf. 92 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet har skrivit i sina egna pamfletter, sina egna budgetmotioner och artiklar att vi vill höja pensionerna rejält. Det handlar inte om några småslantar.

Det som jag och Vänsterpartiet ändå tycker är talande är vad som sker på riktigt i Sverige när det väl kommer till kritan. Vänsterpartiet får igenom 1 000 kronor skattefritt till samma grupp som Sverigedemokraterna lyckades få igenom 50 spänn till.

Det handlar ändå om vad vi prioriterar. Vi satte det först. Sveriges pensionärer går först. Därför blir det också 1 000 kronor skattefritt. Nu kommer vi att gå vidare. Vi kommer att ställa stora krav, och vi kommer att gå fram med fler pensionsförslag.

Vänsterpartiet vill inte ha någon pensionsgrupp. Vi anser att den har misslyckats. Vi vill höja inbetalningarna i systemet. Allra sist är det som kommer att vara viktigast: Vad får människor i plånboken?

Som vi ser det kommer det att bli rejäla höjningar också framöver. Vi kommer att ta alla tillfällen i akt att driva på så att vi kan få det.

Anf. 93 MARTINA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Den var en tanke som väcktes hos mig under Ida Gabrielssons anförande. I mitt anförande presenterade jag ett antal rapporter som visar på att vi har ett grundläggande pensionssystem som levererar till de allra flesta.

Jag förnekar inte att det finns de som har en väldigt låg pension. Men det finns rapporter som visar på att vi har högre pensioner nu än vad vi hade på 90-talet. Är de inte sanna?

En annan fråga som är väldigt väsentlig för mig gäller de framtida generationernas pensionärer. Om vi slår undan benen för ett hållbart, finansierat pensionssystem där varje generation sparar till sin egen pension och tar bort det, hur ska framtidens pensionärer då få någon pension?

Eller ska vi i framtiden ha samma diskussion om hur mycket vi ska stoppa in från statsbudgeten som vi sedan kan dra tillbaka om statens finanser blir mycket sämre?

Det är mina frågor. Ljuger rapporterna? Hur ska framtidens pensionärer kunna ha en pension?

Prot. 2021/22:71

23 februari

Pensioner

Anf. 94 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Herr talman! Det beror på. Det finns många rapporter. Det finns hemska många som man kan läsa. En del tar upp tjänstepensionen som en andel av den allmänna pensionen i princip och presenterar det som en jättefiffig idé.

Det är bara det att de som har låg inkomst och medelinkomst har också minst tjänstepension och absolut sämst privata pensionsavtal. Man räknar in tillgångar som sitter fast i bostaden i en del av dessa rapporter. Det är fortfarande så att vi har 700 000 personer i detta. Det är absolut färre än vi hade förut, men det är väldigt många som har en andel av sin pension i garantipension.

De som inte har jobbat alls är äldre äldre personer som inte hade möjlighet att få barnomsorg. De fick vara hemma med barnen när mannen skiftarbetade. De är den typ av personer som utgör de 30 000–40 000 som inte har jobbat alls.

Det är alltså 700 000 personer, och 300 000 ligger under EU:s fattigdomsgräns. För mig är det bara sunt förnuft: Pensionerna i Sverige är för låga. Vi ska absolut inte göra några sådana lustiga grejer som leder till att pensionärer i framtiden inte har pengar, utan vi får höja inbetalningarna i systemet och se till att de fördelas mer jämlikt.

Garantitillägget är en del av garantipensionen som ett tillägg. Den ingår i en annan konstruktion, men den går till samma målgrupp. Alla de delar som går till denna målgrupp går via statsbudgeten. Det ingår inte i pensionsrätten i pensionssystemet, så det är absolut så vi gör redan i dag.

Jag har noterat att Centerpartiet på sin egen hemsida med utropstecken skriver att de vill höja garantipensionen. Det här förslaget harmoniserar perfekt med det, så ni kommer att bli jättegglada när ni får läsa detta framöver.

Anf. 95 MARTINA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Tack för svaret! Visst är tjänstepensionen ovanpå den allmänna pensionen. Men som jag nämnde förut: Om man tittar på framtidens pensioner är inte tjänstepensionen inräknad, och man närmar sig ändå 67 procent i kompensationsgrad.

Jag har inte förnekat att den grupp som ledamoten själv tar upp, äldre äldre, har en väldigt låg pensionsnivå. Jag sa det i mitt anförande; de allra äldsta kvinnorna är de som har den låga pensionsnivån.

Om man ser till höjda inbetalningar har vi i dag samtidigt en buffert som når över 100 miljarder som vi kan använda. Det är ett sätt att kunna använda detta för att höja inkomstpensionen. Att man har en del av sin pension via garantipensionen är inte samma sak som att man tillhör den allra fattigaste gruppen, för man har ju också inkomstpension ovanpå den.

Om vi pratar om de 700 000 pensionärer som ledamoten nämner är det 300 000 som ligger under 60 procent av medianinkomsten och räknas till relativ fattigdom. Det är satt i förhållande till den inkomst som vi i yrkesför befolkning har.

Sett till den materiella fattigdomen har Sverige det minsta antalet pensionärer i den gruppen i Europa. Det beror på att vi har höga löner. Det är det som gör att det ser ut som det gör.

Man kan vända och vrida på det här, som ledamoten sa till mig redan i höstas. Jag vill ändå påstå att vi har ett system som fungerar i grund och botten. Jag vill höja pensionen för de grupper som har allra lägst pension, men jag tror inte att det är rätt väg att göra det vid sidan om. Gör det ihop, i en helhet, så att även framtida generationer kan känna att de har en pension och inte behöver vara rädda för att inte kunna leva när man går i pension!

Anf. 96 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Herr talman! Garantipensionen sköts via statsbudgeten. Det är på det sättet man använder den.

Ni själva röstade ju så att högernationalisternas budget gick igenom, och där höjde man konsumtionsstödet. Det är ett rent bidrag som går till en grupp fattigpensionärer.

I Norge har man ungefär 17 000 kronor i pension. I Danmark och Island får man flera tusen mer än vi får i grundpension. I Sverige har vi jämfört med andra en otroligt låg grundplatta. Det är en låg grundnivå för de 700 000 som på något sätt omfattas av garantipensionen. Där ligger vi mycket sämre till än resterande Norden.

Det är det som Vänsterpartiet inser och vill åtgärda. Så kan vårdbiträden, undersköterskor och de som har haft låga inkomster och slitit och jobbat i ett långt arbetsliv och kanske slitit ut kroppen och fått gå i pension för tidigt också få en bra pension. Det ska inte bara gälla dem som ledamoten från Centerpartiet beskriver – de som har bra tjänstepension, som har kunnat jobba hemifrån och som har sparat sig till pensionens härliga dagar. Också andra som har fått kämpa på ska få ha denna guldkant på ålderns höst.

När det handlar om resterande system är det absolut så att den som har ett privat pensionssparande, som har köpt sig en bostadsrätt och som har en finfin tjänstepension kanske klarar sig. Men den stora merparten av pensionärerna behöver framåt höjda pensioner. Överskottet i systemet kan absolut användas, men det kan också användas bakåt för att se till att folk som redan har gått i pension ska få något när man höjer inbetalningarna.

Vänsterpartiet kommer att återkomma med många sådana förslag, och jag ser fram emot att få många bifall från kammaren vid det tillfället.

Anf. 97 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! Kvinnor och män som kämpar sig genom ett långt arbetsliv, som börjar jobba i tidig ålder och som kanske inte väljer akademiska studier utan i stället väljer att jobba i fysiskt tunga arbeten förtjänar naturligtvis bättre.

Vi kristdemokrater har år ut och år in lagt fram förslag om ekonomiska förstärkningar för pensionärer här på riksdagens bord, och vi jobbar aktivt i den pensionsgrupp som finns för att göra vårt pensionssystem än bättre. Vi har flera reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation nummer 5.

Herr talman! Vårt pensionssystem är i grund och botten både stabilt och bra. Men även det som är bra kan bli bättre, och där det visar sig finnas brister ska de lösas. Att vi har ett autonomt pensionssystem, alltså ett som ligger vid sidan av statens budget, var en centralt bärande tanke för att kunna skapa ett långsiktigt hållbart pensionssystem som inte bara ger trygghet för de pensionärer som finns i dag utan också för kommande generationer. Vi får inte luckra upp denna grundläggande hållning.

I detta nu förbereds justeringar av det som kallas för riktåldrarna och premiepensionen. De aviserade höjningarna av riktåldrarna för pensionen måste göras för att kunna garantera alla en rimlig pensionsnivå i och med att vi lever allt längre. Premiepensionen är vidare en viktig del av pensionen. Den har absolut levererat ett mervärde, men för spararna finns det också ett intresse av att sparandet i premiepensionen både blir tryggare och förbättras.

Samtidigt som vi höjer riktåldrarna måste vi också möjliggöra ett bra omställningssystem som gör omskolning möjlig och ser till att man kan ta nya arbeten senare i livet. För de personer som har ett så fysiskt tungt arbete att kroppen inte orkar mer, eller där omställningen och rehabiliteringen är både komplicerad och utdragen, är det inte lika enkelt att bara förlänga arbetslivet. För dessa grupper menar vi att det behövs ekonomiska förstärkningar men också ändrade trygghetssystem.

Herr talman! Uppgiften vi har som politiker är inte bara att säkra en bra pension för dagens pensionärer, utan den måste också vara att säkra en bra pension för kommande pensionärer – för framtidens pensionärer. Vi kristdemokrater menar därför att en viktig del i att debattera och diskutera pensionssystemet måste vara att man har både kort och lång sikt i sitt sätt att resonera. Hur vi kristdemokrater resonerar finns utförligt redovisat i vår motion om pensionerna.

Herr talman! Vi närmar oss onekligen en valrörelse. Det kan därför vara värdefullt för den som lyssnar på debatten att syna de löften som nu får se dagens ljus i hopp om att vinna röster i kommande val. Det är värdefullt för lyssnarna att faktiskt nagelfara hur partierna har agerat historiskt, när valrörelsen inte låg lika nära i tid.

Jag kan konstatera att vi kristdemokrater länge har varit drivande för att skapa bättre ekonomi för landets pensionärer. Under alliansregeringarna 2006–2014 förhandlade vi fram hela fem sänkningar av skatten för pensionärer, och dessutom höjde vi bostadstillägget tre gånger. Vi har i Pensionsgruppen också varit med och sett till att garantipensionen och taket i bostadstillägget höjdes för bara ett par år sedan.

Tillsammans med Moderaterna avskaffade vi med budgeten för 2019 den särskilda löneskatten för äldre som införts av den socialdemokratiskt ledda regeringen. Det var en extraskatt för de seniorer som både vill och kan jobba vidare som sjuksköterskor, lärare, barnskötare, hantverkare och så vidare.

Vi kristdemokrater har sedan många år, i budget efter budget, lagt fram fullt ut finansierade förslag som helt tar bort skillnaden i skatt på arbete och pension. Vi har även återkommande lagt fram en rad förslag om ett förstärkt jobbskatteavdrag för dem som är 69 år och äldre. Vi behöver nämligen skicka tydliga signaler om att svensk arbetsmarknad behöver de seniorer som vill och kan jobba, och en sådan signal måste också inkludera en ekonomisk uppmuntran. Våra avdrag skulle ge en skattelättnad på ytter-

ligare cirka 1 000 kronor i månaden för den som har en månadsinkomst på 20 000 kronor.

Herr talman! Detta var några exempel som var och en med lätthet kan kontrollera att de stämmer. Vi kristdemokrater prioriterar de äldres situation, inte bara när det är valår.

Herr talman! Jag vill avsluta med att även detta år ta upp att vi måste prioritera arbetet med jämställda pensioner. Kvinnliga ålderspensionärer har i regel lägre pension än männen. Det beror i huvudsak på att kvinnor har färre år på arbetsmarknaden och en i genomsnitt lägre anställningsgrad, på ojämlikheter i lönestrukturen och på att män och kvinnor helt enkelt återfinns i olika typer av yrken.

Ett av de förslag som vi har lagt fram är att premiepensionen med automatik ska delas lika mellan föräldrar, alltså precis tvärtom mot hur det fungerar i dag. Vill man inte dela lika får man ansöka om detta, menar vi. I dag måste man ansöka om motsatsen.

Gifta par och registrerade partner kan överföra premiepensionen till varandra. Det är få som känner till att den möjligheten finns. Det är synd, menar vi, för om den utnyttjades skulle det leda till lite mer jämställda pensioner. Man jämnar ut pensionen för den som har varit hemma och kanske tagit större ansvar, så att den som har fått vara ute och yrkesarbeta får avstå en liten del för att man tillsammans ska få mer jämställda pensioner.

Anf. 98 TERESA CARVALHO (S):

Herr talman! Den generation som trampat upp våra stigar och byggt Sverige till det fantastiska land det är förtjänar vår respekt och tacksamhet. Men framför allt förtjänar de att kunna gå i pension med en rimlig inkomst.

Vi socialdemokrater har satt upp ett mål att den samlade pensionen ska motsvara 70 procent av slutlönen. Många har en bra pension redan i dag, som överstiger de där 70 procenten. Men det gäller långt ifrån alla, och alldeles för många pensionärer i vårt land har en för låg pension. Framför allt gäller det kvinnor som tagit ett stort ansvar för familj och hushåll i en tid då samhället såg annorlunda ut.

Kvinnors pensioner är i genomsnitt 7 000 kronor lägre än männens varje månad. Det är naturligtvis ingen slump utan en direkt följd av den ojämställda arbetsmarknaden och den skeva fördelningen av det obetalda arbetet i hemmet.

Pensionssystemet är könsneutralt, men pensionen är en avspegling av arbetslivet. Och som vi alla vet är det fortfarande främst kvinnor som drabbas av deltidsarbete, låga löner och tuffa villkor som också leder till mer stress, fler sjukskrivningar och till sist en sämre pension.

Pensionen är en del av välfärdens trygghetssystem. Den är en socialförsäkring. Vi tjänar in vår pension främst genom att arbeta, då vi betalar in till pensionssystemet. Sedan ska vi få ut en trygg pension när arbetslivet är över och vi går in i nästa fas i livet. En liten del av inbetalningarna till den allmänna pensionen fonderas i premiepensionssystemet – jag återkommer till det – men huvudparten går in i inkomstpensionssystemet. Ovanpå det avsätter förhoppningsvis arbetsgivaren tjänstepension i enlighet med det parterna kommit överens om i kollektivavtalet.

Den kollektivavtalade tjänstepensionen har blivit en alltmer betydande del av den samlade pensionen. Den är ett viktigt komplement men, märk väl, inte ett substitut som legitimerar en låg allmän pension.

Dock är det tydligt hur angeläget det är för pensionen med kollektivavtal, eftersom kollektivavtalen garanterar de viktiga tjänstepensionsavsättningarna. Enligt Unionen är det ungefär hälften av alla företag som inte har kollektivavtal som även helt saknar tjänstepension.

För den som på grund av olika omständigheter inte har arbetat ihop en pension som går att leva på finns också ett skattefinansierat grundskydd. Garantipensionen och bostadstillägget, som det framför allt handlar om, är av avgörande betydelse för att motverka ekonomisk utsatthet, särskilt bland äldre ensamstående kvinnor.

Herr talman! Sverige är ett bra land att leva i. Många har det gott ställt, och vår generella välfärdsmodell gör att vi har väldigt få som lever i materiell fattigdom. Däremot har vi tyvärr alldeles för många som ändå har en låg pension och en låg inkomst i förhållande till befolkningen i genomsnitt. Det betyder att vi har stora klyftor i det svenska samhället, och stora klyftor är dåligt för samhällets gemenskap och förmåga att hålla ihop. Det skapar i sin tur spänningar som har negativ inverkan både på samhällsutvecklingen och på den enskildes möjligheter och makt. Därför är vi socialdemokrater besjälade av att minska klyftorna och motverka den ekonomiska utsattheten.

För oss socialdemokrater står det klart att pensionerna behöver höjas. Den här mandatperioden har vi genomfört en rad förbättringar på pensionsområdet. Vi har höjt garantipensionen. Vi har höjt bostadstillägget flera gånger om. Steg för steg har vi också tagit bort den orättvisa skatte-klyfta som den gamla moderatledda regeringen införde och som innebar att en pensionär behövde betala mer i skatt än den som arbetade.

Vi har infört ett riktat pensionstillägg på upp till 600 kronor i månaden till dem som arbetat ett helt arbetsliv men som ändå får ut en tämligen låg pension. Strax innan jul beslutade vi också om en ny trygghetspension. Det är nämligen helt enkelt orimligt att den som slits ut i förtid ska tvingas nalla av sin ålderspension och därmed bli dömd till en låg pension resten av livet. Har man fyllt 60 år och omställning inte är ett realistiskt alternativ när kroppen säger ifrån ska man ändå kunna avsluta arbetslivet värdigt och få ut en anständig pension.

Ja, herr talman, det har alltså hänt en hel del under mandatperioden. Men vi socialdemokrater är inte nöjda. Vi vill ta tillbaka kontrollen över välfärden och stärka pensionerna. Därför lägger nu regeringen flera förslag för långsiktigt höjda och trygga pensioner på riksdagens bord under våren. Premiepensionen ska renoveras i enlighet med den överenskommelse som finns i Pensionsgruppen om ett upphandlat fondtorg. Premiepensionen är en del av pensionssystemet och finns till för pensionsspararna, inte för fondbolagen eller riskkapitalisterna. Man ska inte behöva vara finanshaj för att kunna känna trygghet i sin pension.

Trots de redan genomförda förstärkningar av grundskyddet som jag nyss berörde ser vi ett fortsatt behov av att höja inkomsten för de sämst ställda pensionärerna. Därför kommer bostadstillägget att höjas ytterligare en gång under året. Vi vill även införa en ny förmån som kommer att ge nästan hälften av landets drygt 2 miljoner pensionärer en rejäl och skattefri, och dessutom automatiserad, höjning på upp till 1 000 kronor i måna-

den, med start redan i höst. Om det här nya garantitillägget blir verklighet beror på om en majoritet av riksdagens partier säger ja eller nej, så det får vi återkomma till. Vi får se, helt enkelt.

Herr talman! Vi socialdemokrater vill som sagt höja de lägsta pensionerna. Men vi tycker också att det ska löna sig att ha arbetat och att pensionerna behöver höjas för bredare grupper. Därför är vi minst lika tydliga med att vi även vill öka avsättningarna till pensionssystemet så att den allmänna inkomstpensionen kan höjas för i princip alla som arbetat.

Visst måste vi även se till att fler orkar med ett successivt förlängt arbetsliv i takt med att vi lever allt längre. Ett för tidigt uttag av pensionen gör annars att nivån sjunker om vår intjänade pension ska räcka i de allt fler år vi då får som pensionärer.

Men Pensionsmyndighetens rapporter visar att den högre riktåldern som är planerad inte räcker för att den allmänna pensionen ska leverera på den nivå som det var tänkt när pensionssystemet sjösattes. Det kanske inte är så konstigt eftersom det inte betalas in så mycket i dag som det ursprungligen bestämdes. I den bemärkelsen är pensionssystemet underfinansierat, och det är därför som pensionerna inte når upp till den nivå som pensionärerna hade förväntat sig.

Det är naturligtvis ett stort problem, och det är vår skyldighet att göra något åt det. Vi socialdemokrater har sedan flera år tydligt tagit ställning för att avsätta mer till pensionssystemet. Än så länge har det inte funnits politiska förutsättningar att genomföra det, men glädjande nog har vi kommit överens i Pensionsgruppen om att göra en översyn. Den kommer vi att påbörja i det allra närmaste.

Jag hoppas såklart att det ska resultera i ett brett stöd för höjda pensioner. Det är inte bara möjligt utan också rimligt att höja pensionerna, och det ska vi göra på ett stabilt och hållbart sätt för både de sämst ställda pensionärerna och breda löntagargrupper och för både dagens och morgondagens pensionärer.

Nu är det upp till bevis för riksdagens partier. Låt det här bli pensionärernas år!

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.
(Applåder)

Anf. 99 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Det råder ingen tvekan om att Sverigedemokraterna också har drivit på för höjda pensioner. Vi har flera gånger föreslagit en stärkt garantipension, nu senast med 300 kronor utöver det som regeringen har föreslagit.

Jag skulle vilja ta tillfället i akt att korrigera en siffra jag sa i mitt tidigare anförande. Jag tror att det kan ha letat sig in något litet fel där, så jag vill se till att det blir korrekt.

Vi har också lagt fram en stor reform för att höja pensionsavsättningarna genom att växla inom arbetsgivaravgiften, den allmänna löneavgiften och insättningar till pensionsavsättningarna. Det är en satsning på hela 22 miljarder. Det råder alltså ingen tvekan om att stärkta pensioner är en väldigt viktig fråga för oss.

När det gäller förslaget som har kommit fram om garantitillägget är vi naturligtvis glada över att fler partier vill ta initiativ till att stärka pensionerna. Jag fick tidigare svar på att det ska vara samma regelverk som för garantipensionen, och om undantaget för kvalificeringsregeln tas bort ska det gälla även där.

Min följdfråga är då: När kommer det här förslaget att läggas fram? Det står i det särskilda yttrandet från Socialdemokraterna att avskaffandet av regeln om tillgodoräknande av bosättningstid bereds på Regeringskansliet. Kommer det här förslaget om att ta bort undantaget att läggas fram före den 22 augusti eller i alla fall under den här mandatperioden, eller är det bara någonting som lovas men som inte kommer att göras i praktiken? Det är en fråga som jag gärna skulle vilja ha svar på om det går att ge något besked om detta.

Anf. 100 TERESA CARVALHO (S) replik:

Herr talman! Tack, Julia Kronlid, för frågan!

Vad gäller tidpunkt för regeringen att lägga fram förslag tror jag att regeringen är bättre lämpad att svara än jag, men min bedömning och min förhoppning är att det ska kunna ske väldigt snart, inte minst nu när vi har ett enigt utskott bakom detta. Jag ser inga hinder för att det förslaget kan komma fram i närtid.

Samtidigt ska man komma ihåg att det just nu är en hög reformtakt på pensionsområdet, och det är människor av kött och blod som skriver lagtexter och får ihop förslagen på papper. Exakt när det kan läggas fram har jag inte något bra svar på, utan det får man nog fråga regeringen om. Men jag ser som sagt inget hinder för att det kan ske nu i närtid, så det får vi återkomma till då.

Jag kan passa på att också ställa en fråga till Julia Kronlid eftersom hon nu så tydligt tar positiv ställning till våra förslag. Det gläder mig naturligtvis. Jag välkomnar att Julia Kronlid och Sverigedemokraterna, precis som vi socialdemokrater, vill höja pensionerna.

Min fråga är: Ställer Sverigedemokraterna de här frågorna till sina kompisar i Moderaterna och Kristdemokraterna, där tveksamheten finns? Om Sverigedemokraterna vill göra en insats här för höjda pensioner skulle jag rekommendera att man också försöker påverka de partierna i den riktningen.

Anf. 101 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Problemet har varit att det här förslaget har lagts fram men att det har varit många oklarheter kring de här frågorna – nu tackar jag för att jag har fått svar på en del av dem här i dag – och kring finansieringen.

Vi sitter inte i Pensionsgruppen, och det är också ett problem att man tycker att många frågor ska hanteras där och vi inte sitter där – och nu tar man fram det här förslaget utanför Pensionsgruppen. Det har alltså varit lite rörigt, anser jag, kring detta. Därför är det en del frågor som behöver redas ut innan vi kan ge ett klart besked om hur vi kommer att ställa oss till det här.

Långsiktigt vore det bättre att faktiskt höja garantipensionen i stället för att göra ett nytt garantitillägg, en ny konstruktion och tillfälliga lappa- och-laga-lösningar. Med det sagt är det ändå positivt att det tas initiativ till att höja pensionerna, och jag tar med mig de här frågorna tillbaka. Självklart är det väldigt viktigt för oss att stärka pensionerna, och det är beklagligt att mer inte har hänt för våra svenska pensionärer under den här mandatperioden då Socialdemokraterna har suttit vid makten. Mer måste göras.

Jag anser att även om det här är ett förslag som är bra när det gäller att höja de lägsta pensionerna måste mer också göras för andra personer som har arbetat och slitit under ett långt liv och som kommer över nivån som garantitillägget ska täcka upp för.

Det är också en fråga: Vad kommer Socialdemokraterna att göra för att höja pensionerna för fler personer som har arbetat och slitit i hela sitt liv och för att höja pensionsavsättningarna?

Anf. 102 TERESA CARVALHO (S) replik:

Herr talman! Julia Kronlid säger att det har varit lite rörigt. Låt mig då ta tillfället i akt och förklara att vi socialdemokrater vill höja pensionerna för de sämst ställda pensionärerna genom ett nytt riktat tillägg, som vi kallar garantitillägget, till ungefär hälften av landets ungefär 2 miljoner pensionärer. Det skulle ge i genomsnitt 750 kronor i månaden och ett maxbelopp på 1 000 kronor i månaden skattefritt. Samtidigt vill vi också öka inbetalningarna till pensionssystemet så att inkomstpensionerna kan höjas för breda grupper. Vi vill alltså göra både och.

Att det ena förslaget är något som behandlas i den blocköverskridande Pensionsgruppen och det andra inte beror helt enkelt på att det är inkomstpensionen som avhandlas i Pensionsgruppen medan det andra är en del som ryms inom grundskyddet och som vi alltså finansierar via statsbudgeten.

Sedan säger Julia Kronlid också att det inte har hänt så mycket på pensionsområdet under vår tid vid makten. Då vill jag bara ta tillfället i akt och påminna om att vi har höjt garantipensionen, höjt bostadstillägget flera gånger om, tagit bort den orättvisa pensionärsskatten, som Julia Kronlids parti Sverigedemokraterna dessutom röstade för att bevara vid ett par tillfällen under mandatperioden när man hade möjlighet att ta bort den lite snabbare, och riktat ett särskilt tillägg till de pensionärer som har arbetat och slitit ett helt arbetsliv men som ändå får en tämligen låg pension. Nu vill vi alltså gå vidare med ett nytt garantitillägg och öka inbetalningarna till pensionssystemet.

Jag upprepar: Vill man påverka så att det blir verklighet med de ökade inbetalningarna till pensionssystemet rekommenderar jag Sverigedemokraterna att ta ett snack med sina kompisar i Moderaterna och Kristdemokraterna och försöka påverka dem den vägen så att vi förhoppningsvis får en bred majoritet för det förslaget.

Anf. 103 HANS EKLIND (KD) replik:

Herr talman! Här kommer en av kompisarna från Kristdemokraterna. Moderaterna får tala för sig själva.

När jag lyssnar till Teresa Carvalho, inte minst i replikskiftet med Julia Kronlid, kan jag konstatera att de här kompisarna, KD och M, tillsammans med SD har sett till att pensionärerna har mer pengar i år, 2022. Tack vare den budget som antogs av riksdagen och som KD, M och SD stod bakom har åtta av tio pensionärer 360–840 kronor mer i månaden i år – pensionärernas år, som socialförsäkringsminister Ardalan Shekarabi kallade det. Jag förstår det, för det här var en klar förbättring jämfört med det förslag som Socialdemokraterna lade fram.

Jag har två frågor till Teresa Carvalho. Anser Socialdemokraterna att livsinkomsten fortsatt ska vara grunden för den framtida pensionen? Ibland låter det nästan som att det är staten eller socialdemokratiska partiet som ska fixa till pensionerna. Är det livsinkomsten som ska utgöra grunden för den framtida pensionen? Det är den ena frågan.

Den andra frågan har sin grund i att jag tror att Teresa Carvalho precis som jag har suttit och lyssnat på debatten, men vi fick ju inte begära replik i och med att vi inte hade varit uppe i talarstolen. Men jag vill ge Teresa Carvalho möjlighet att justera en del av påståendena när det gäller EU:s fattigdomsgräns.

EU har en gräns för relativ fattigdom på 60 procent av medellönen. En kunskapsfråga till Teresa Carvalho är: Om man i stället mäter absolut fattigdom, det vill säga vad du kan köpa för din pension, finns det någon medlemsstat i EU som har färre fattigpensionärer än Sverige?

Anf. 104 TERESA CARVALHO (S) replik:

Herr talman! Det är mycket glädjande att Kristdemokraterna äntligen har insett att det var en dålig idé att låta pensionärerna betala mer i skatt än de som fortfarande arbetar. Vi får trots allt inte glömma hur pensionärsskatten kom till. Kristdemokraterna var i allra högsta grad med och tillskapade den, även om man kanske inte egentligen tyckte så – vad vet jag? Men det var de facto när Kristdemokraterna satt i regeringen som den orättvisan kom till.

Nu har vi socialdemokrater steg för steg tagit bort den orättvisa skattekllyftan. Och ingen är gladare än jag om vi nu är eniga om att pensionärer inte ska betala mer i skatt än den som fortfarande arbetar.

Hans Eklind frågar vidare om pensionssystemet ska vila på livsinkomstprincipen. Jadå! Jag tycker också att vi ska värna principerna som vårt pensionssystem vilar på. Vi har i grunden ett robust och hållbart pensionssystem som vi ska värna. Men det har den lilla defekten att det ger en för stor grupp av våra pensionärer för låga pensioner. Jag menar att det är vår skyldighet att göra någonting åt det.

Vi socialdemokrater vill öka inbetalningarna till pensionssystemet så att fler får en högre inkomstpension. Men vi vill också, som svar på nästa fråga, införa ett garantitillägg så att den som inte kan leva på sin inkomstpension också får det drägligt ställt. Vi ser att vi behöver höja också de lägsta pensionerna.

Till sist ska jag svara på kunskapsfrågan. Jag vet inte om det är ett försök att se om jag är påläst eller inte, men jag hoppas att jag kan svara rätt. Enligt mitt minne har vi en absolut fattigdom på ungefär 1 ½ procent, vilket är typ lägst i hela EU. Det ska vi vara glada över. Men vi har en högre relativ fattigdom än många andra länder.

Som jag sa i mitt anförande vill vi socialdemokrater bekämpa de stora klyftorna i vårt samhälle. De är inte bra för samhällsekonomin eller för pensionärerna.

Anf. 105 HANS EKLIND (KD) replik:

Herr talman! Jag ställde faktiskt inte frågan för att sätta Teresa på pottkanten, utan jag kände att hon kan det här. Därför tyckte jag att det skulle vara bra om den kunskapen kommer fram. Den lyser nämligen med sin frånvaro inte bara i den här debatten stundtals utan inte minst när kvällstidningarna ska ge sig in på att förklara hur eländigt detta pensionssystem är.

Jag tror att Teresa Carvalho vet – hon borde veta, men hon säger det naturligtvis inte – att Kristdemokraterna är ut och år in, medan Socialdemokraterna har lett den här regeringen, har lagt fram budgetförslag där vi helt och hållet har tagit bort skillnaden mellan skatt på arbete och på pension. Det dröjde många år. Socialdemokratin pratade om det, men man lyckades inte leverera. Det gjorde vi i vår budget år ut och år in. Jag åtar mig alltså gärna att säga: Välkommen, när det gäller att ha tagit bort skillnaden mellan skatt på arbete och pension! Det gjorde vi många år tidigare i våra budgetar.

Jag tycker att det är viktigt att fundera över hur man ska åtgärda de brister som finns. Vi kristdemokrater vill rätta till bristerna inom pensionsystemet. Garantitillägget, som kom till kvällen före förtroendeomröstningen om Magdalena Andersson skulle bli statsminister eller inte, är som att gå över ån efter vatten. Det är enligt mig det grundläggande problemet med det.

Om vi vill rätta till problemet med grundskyddet i pensionssystemet, låt oss då göra det inom pensionssystemet. Nu blandar man nämligen ihop statens budget med pensionssystemet. Jag är inte fullt så orolig för egen del. Men kommer mina barn och kommande barnbarn att ha ett pensionssystem att lita på? Grundprincipen är att hålla pensionssystemet borta från statens budget. Då är det långsiktigt hållbart.

Anf. 106 TERESA CARVALHO (S) replik:

Herr talman! Hans Eklind vet precis som jag att garantitillägget som vi nu föreslår för att höja de lägsta pensionerna med upp till 1 000 kronor i månaden är en del av det skattefinansierade grundskyddet. Det ska rymmas inom det som redan i dag finns för bostadstillägget, men det kommer även att vara vissa principer som liknar garantipensionen. Men det är ingenting som vi lägger in i det självständiga pensionssystemet, utan det är en del av grundskyddet.

Vi måste klara av att hålla flera tankar i huvudet samtidigt. Vi socialdemokrater vill höja de lägsta pensionerna men också höja inkomstpensionerna för breda löntagargrupper. Vi tror att det bästa sättet att göra det är att öka inbetalningarna till pensionssystemet. I dag betalar vi inte in så mycket som vi från början sa att vi skulle göra. Därför kommer pensionsnivåerna inte heller upp till de nivåer som det var sagt att de skulle eller som pensionärerna för den delen har förväntat sig. Det måste vi rätta till, inte minst för att återvinna förtroendet för och legitimiteten hos pensionssystemet.

I dag är det alldeles för många i vårt land som har låga pensioner. Sju av tio kvinnliga kommunalarbetare får någon typ av garantipension därför att inkomstpensionen blir för låg. Det gäller ungefär 45 procent av alla kvinnliga pensionärer. Det säger i alla fall mig att vi behöver höja pensionerna. Och det vill vi socialdemokrater som sagt göra på flera sätt.

Det är också så fint att alla partier kommer att få möjlighet nu i vår att ta ställning till garantitillägget här i riksdagen. Redan i vår får man möjlighet att rösta ja eller nej. Jag hoppas att vi parallellt ska kunna komma överens i Pensionsgruppen om långsiktigt höjda pensioner också för morgondagens pensionärer. Men det skulle också kunna komma dagens pensionärer till del.

(Applåder)

Anf. 107 BENGT ELIASSON (L):

Herr talman! Sverige har ett av världens mest stabila pensionssystem. När man lyssnar på den här debatten kan det snarare låta tvärtom, som att vi inte har det. Men Sverige har ett av världens mest stabila pensionssystem.

Enkelt uttryckt finansieras dagens pensioner av dem som jobbar i dag, bortsett från premiepensionen som var och en av oss sparar till själv. Ju mer man betalar in och ju senare man går i pension, desto mer får man i pensionskuvertet.

Medborgarna skyddas hela tiden mot politiska infall och tjänar på att arbeta mer och betala in mer skatt. Så är det i alla fall tänkt att fungera. Men nu riskeras denna stabilitet genom uppgörelser mellan partier om tilllägg och bidrag utanför pensionssystemet. Det riskerar att leda till att det byggs upp ett nytt pensionssystem som kommer från statsbudgeten parallellt med det nuvarande pensionssystemet. Det hamnar utanför den stabila och långsiktiga politiska hantering som råder. Detta är djupt oroande.

Herr talman! Det finns tyvärr en utbredd åldersdiskriminering i Sverige. Äldre människors kunskap, kompetens och erfarenhet tas inte till vara på det sätt som de borde. De måste kunna användas på ett bättre sätt i arbetslivet. Därför vill Liberalerna att åldersgränsen för hur länge man har rätt att vara kvar på jobbet ska höjas från 67 till 71 år. Man ska själv kunna välja att vara kvar på jobbet. På sikt bör pensionsåldern och rätten att stanna kvar i arbetslivet knytas till medellivslängdens ökning och utveckling. Den som arbetar efter 65 behöver dessutom, tycker vi, få ekonomiska incitament och belöningar, exempelvis genom att betala lägre skatt.

Herr talman! Ingen ska behöva vara orolig för sin ekonomi när man blir äldre. Det är därför viktigt att den som bor i Sverige har tillgång till ekonomisk trygghet efter arbetslivets slut. Därför var Liberalerna en centralt drivande kraft för att inrätta dagens pensionssystem. Det gjordes inte minst genom Bo Könbergs eminenta arbete. Han är fortfarande en nestor i dessa frågor.

Nu befinner vi oss i en tid, herr talman, då det krävs nya reformer som säkrar mer pengar i pensionskuvertet till dagens och morgondagens pensionärer. Liberalerna slår samtidigt vakt om principen att det ska löna sig att arbeta och att ha arbetat. Det är grunden. Det ska löna sig att spara och ta eget ansvar för sin pension. Det kräver en politik som säkerställer ett respektavstånd mellan dem som arbetar och dem som inte arbetar samt att fler uppmuntras att spara.

Det hörs allt oftare i debatten att pensionssystemet i sig är problemet och att det är underfinansierat. Det sägs att inbetalningarna är för låga, att pengarna inte räcker till och att det är därför som pensionerna för många är alldeles för låga och har halkat efter. Det sista råder det ingen oenighet om i denna kammare. Så är det. Dessa personer finns, och vi måste ta detta på allvar. Men om man säger att det är underfinansierat får man med osanning.

Sanningen är precis tvärtom. Systemet är mycket väl finansierat. Det går med stora överskott. Det gör det på grund av bra placeringar i bland annat fonderna. Det är den stora parten, men det finns också andra delar som är viktiga att komma ihåg. Detta har Pensionsmyndigheten bevisat i rapport efter rapport.

Herr talman! Ett sätt bland andra som innebär att pensionerna kan höjas väldigt snabbt vore att använda överskottet i pensionssystemet. En buffert har byggts upp under årens lopp och sammanräknar vid årsskiftet 2021/22 till ungefär 1 200 miljarder kronor. Detta finns som reda pengar i pensionssystemet i dag.

I dag överskrider tillgångarna skulderna inom pensionssystemet. Det är ett överskott som, förutspår Pensionsmyndigheten, kommer att fortsätta växa framöver. Andra beståndsdelar för att höja pensionsnivåerna är bland annat riktade skattesänkningar och ytterligare översyn av bostadstillägg och andra förmånssystem.

Vad vi talar om, herr talman, är att göra förändringar inom det stabila pensionssystem som vi har. Liberalerna föreslår därför att det inrättas en gas i pensionssystemet precis som det finns en broms. En gas skulle utgöra en långt bättre och snabbare förändring av pensionerna än om man höjde pensionsavgiften.

Som jag sa finns i dag redan en broms i inkomstpensionen som innebär att pensionerna sjunker när intäkterna eller Sverige går för dåligt, när balanstalet blir för lågt och faller under 1,0. På samma sätt skulle man införa en gas. När det går bra skulle man höja utbetalningen ur pensionssystemet så att pengarna kommer dagens och morgondagens pensionärer till del i stället för att läggas på hög.

Fördelen med ett sådant system, herr talman, är att det går att genomföra nästa år, medan det tar tid innan en avgiftshöjning får genomslag och ger höjda pensioner. Därför föreslår Liberalerna att en sådan gas införs så snart som möjligt.

Avslutningsvis: En viktig del är att när det gäller allt som vi talar om i dag angående pensioner, oavsett vilka ståndpunkter och utgångspunkter vi har, får vi inte glömma bort att allt vi gör inom pensionssystemet också måste få följd effekter inom sjuk- och aktivitetsersättningen som upp bärs av personer med funktionsnedsättning. Denna grupp får inte återigen ställas utanför. Det har vi redan gjort alldeles för många gånger. Detta kan ur inkomstperspektivet mycket väl jämföras med pensioner och pensionärer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 24 februari.)

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2021/22:SfU13

Medborgarskap
föredrogs.

Anf. 108 ARIN KARAPET (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Moderaternas reservation nummer 1.

Medborgarskapet är det mest dyrbara som Sverige kan ge till en person. Ett svenskt pass, som man får när man blir svensk medborgare, är ett av de mest attraktiva pass man kan ha i handen i vår värld. Men alltför länge har det svenska medborgarskapet inte varit förenat med plikt.

Låt oss se på hur Sverige ser ut i dag och hur det har sett ut de senaste 10, 20 eller 30 åren. De flesta av de stora samhällsproblem som vi ser i dag kan kopplas till den stora invandring som vi har haft till Sverige med en oförmåga att integrera människor som kommit till Sverige liksom vår egen oförmåga att ställa krav i rätt tid. Därför vill vi moderater att det svenska medborgarskapet ska vara förenat med plikt.

Om man vill bli en del av den svenska gemenskapen och fullt ut åtnjuta politiska och sociala rättigheter ska man ha gjort vissa saker. Det handlar om krav på grundläggande kunskaper i svenska språket och krav på godkänt i samhällskunskap. Man ska kunna försörja sig själv, och man ska ha levt ett hederligt liv.

Så här ser det ut i många andra länder i vår omvärld. Varför vi sticker ut kan vi ha ett längre resonemang om. Beror det på vår naivitet eller på att vi har varit förskonade från många saker som andra länder har varit tvungna att gå igenom? Man kan som sagt ha många åsikter om detta. Men någonstans handlar det här om vilket samhälle vi vill leva i, vilket samhälle vi lever i och vilket samhälle vi vill ha i framtiden.

Om man väljer att komma till Sverige, det vill säga invandrar hit, och vill bli en del av den svenska gemenskapen, är det först plikten som gäller. När man har gjort sin plikt ska vi välkomna våra nya svenska medborgare med fullständiga rättigheter, samma rättigheter som den har som är född i Sverige av svenska föräldrar och har svenskt medborgarskap.

Herr talman! Detta var en del av betänkandet. Annat som vi har behandlat i utskottet är ärenden om barns rättigheter och befrielseärenden. Det handlar om barn under 18 år.

Jag är otroligt stolt över Moderaterna tillsammans med Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna. Vi hade liknande skrivningar. I utskottet handlar det om att få majoritet. Förslaget handlar om barn under 18 år vars föräldrar begär att barnen ska befrias från sitt svenska medborgarskap. Vartenda ärende av detta slag ska prövas av domstol. När vi fyra partier valde att skriva ihop oss anslöt sig resten av utskottet. Nu är utskottet enigt.

Barn under 18 år som riskerar att bli bortgifta och som utsätts för hedersförtryck och hedersvåld kan, om de har dubbla medborgarskap, fräntas sitt svenska medborgarskap. När de blir bortförda kan inte Sverige fullgöra sitt åtagande.

Därför är jag otroligt stolt över att vi alla åtta partier i vissa frågor kan lägga undan vår partibeteckning och säga: Det här är rätt, och det där är fel. Ett enhälligt utskott, en enhällig riksdag, kommer i morgon att rösta för att regeringen ska lägga fram ett förslag där befrielseärenden för barn under 18 år alltid ska prövas i svensk domstol före beviljande eller avslag i ärendet. Det goda måste alltid stå upp mot det onda, och i det här fallet handlar det om att stå på de svagas sida, det vill säga barn som inte är myndiga.

Herr talman! Jag ska inte bli långvarig. Vi har haft den här typen av debatt även förra året. Regeringen har dragit saker i långbänk, men om man följer den svenska politiska debatten kan man se att Socialdemokraterna lite halvt har vaknat till jämfört med när man satt i koalitionsregering med Miljöpartiet. Det handlar om att vi måste gå från att dalta till att vara tydliga, det vill säga att om vi ska lösa våra integrationsproblem och ha en acceptans i vårt samhälle för att nya personer som kommer till Sverige, gör sin plikt och får sina rättigheter får bli en del av den svenska gemenskapen, då måste vi ställa krav från dag ett.

Moderaterna vill också att hemvistkravet, det vill säga hur länge man ska ha bott i Sverige för att kunna få medborgarskap, ska höjas från dagens fem år till åtta år.

Jag ser fram emot en bra debatt!
(Applåder)

Anf. 109 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD):

Herr talman! Att vara svensk medborgare är inte vad som helst. Att vara svensk medborgare är att vara en del i berättelsen om Sverige, om jämställdhet och jämlikhet, om demokrati, om rätten till sin egen kropp och sexualitet, om sin egen utveckling och sina egna livsval.

Att vara svensk är att vara del av en kollektiv gemenskap där man ändå har rätt till sina individuella val och rätt att kunna förverkliga sig själv utifrån sina egna förutsättningar. Det här är någonting som vi och våra förfäder tillsammans byggt upp över århundraden, och det är någonting att verkligen värna om.

Herr talman! Jag är stolt över att vara svensk, och jag tycker att det är vackert att det finns utrikesfödda i Sverige som strävar efter att bli svenska medborgare och en del av den svenska berättelsen.

Låt mig ta ett helt fiktivt exempel på hur det skulle kunna se ut när Muhammed från Somalia – ett av våra största invandringsländer – ska göra resan mot att bli svensk.

Muhammed kom till Sverige för flera år sedan, på flykt av olika skäl. Han hade drömt om att få leva i ett land som Sverige, och när han kom hit bestämde han sig för att verkligen göra sitt bästa för att göra det här landet till sitt eget.

Alla signaler han fick från Sverige gick ut på att han måste lära sig svenska, skaffa ett jobb och hålla sig i skinnet. Han måste lära sig om jämlikhet, om yttrandefrihet, om demokrati och om jämställdhet. Han måste försöka glömma det klantänk och den hederskultur som genomsyrade hans gamla hemland.

Muhammed kämpade på. Han tog alla lektioner han kunde i sfi, han gick på språkkaféer hos den lokala kyrkan, han jobbade som volontär och han höll sig borta från dem som bara satt hela dagarna på kaféet vid torget i centrum.

Så fort han kunde skaffade han sig först ett jobb, och det ledde till ett annat. Där umgicks han inte bara med gamla landsmän utan även med infödda svenskar och sådana som hade bott i Sverige under lång tid.

Det här gav honom möjligheten att lära sig mer svenska och mer om svensk kultur, svenska uttryck, svenska beteenden och svenska värderingar. Han förstod vikten av att kvinnor ska delta såväl på arbetsmarknaden som i politiska samtal på samma villkor som män och att det inte alls spelar någon roll om man älskar män eller kvinnor – saker som inte alls var självklara i hans före detta hemland.

Så kom den stora dagen när Muhammed hade bott i Sverige i tio år, alltså tillräckligt länge för att kunna bli svensk medborgare. Han hade varit skötsam och aldrig begått brott eller hängt i kriminella kretsar, så han uppfyllde vandelskravet. Han kunde flytande svenska och klarade språkstestet galant. Han hade anammat delar av svensk kultur och blivit en del av samhället, så han hade inga problem med kultur- och samhällskunskapsprovet. Han hade också arbetat i många år, alltid bidragit till samhället och uppfyllde försörjningskravet. Han var på alla sätt ett föredöme.

Och så, herr talman, fick Muhammed äntligen på den stora dagen gå upp på scen och svära medborgarskapseden och under pompa och ståt med ett handslag bli svensk medborgare – en del av vår stora, varma, svenska familj.

Herr talman! Det här låter väl ändå ganska bra. Kan det verkligen finnas något kontroversiellt med att ställa krav för att det Sverige vi älskar ska fortsätta att vara världens bästa land?

Som jag sa i början är det här tyvärr en påhittad berättelse. Alla de små delar i berättelsen som steg för steg ledde Muhammed mot en bättre framtid saknas i dagens Sverige. Du behöver inte lära dig svenska för att bli medborgare i Sverige. Du behöver inte lära dig om vår kultur eller vårt samhälle. Du behöver inte anamma våra gemensamma grundläggande värderingar. Du behöver inte föra en hederlig vandel annat än i den mest begränsade mening. Du behöver inte ens ha bott särskilt länge i Sverige; det räcker i många fall med tre år i landet. Och inte ens om du är ung och frisk och helt arbetsför behöver du ha försörjt dig själv det minsta.

Vår vän Muhammed kunde från dag ett ha fått ett och samma budskap från det svenska samhället: Om du vill bli en del av oss på riktigt måste du uppfylla en rad krav. Du måste anstränga dig, och du måste nå vissa mål. Tydlighet och raket!

Så här skulle det se ut med en sverigedemokratisk politik rörande medborgarskap. Men dagens invandrare från Somalia eller andra länder får inget sådant tydligt budskap från det svenska samhället. Snarare är det tvärtom. Du kan göra i princip vad som helst, hur du vill, hur länge som helst, och du kommer ändå att få medborgarskapet. Det är i princip lika enkelt som att hitta det på botten av ett flingpaket.

Muhammed i vårt fiktiva exempel behöver inte göra den här resan. Han kan, om han vill, ligga hemma i soffan i några år, pilla sig i naveln, leva på bidrag och ändå bli svensk medborgare. Sedan, herr talman, frågar vi oss lite förvånat varför integrationen i Sverige inte fungerar.

Förra året delades över 80 000 medborgarskap ut. Hur många av dessa nya medborgare kan svenska? Hur många kan försörja sig själva? Hur många har lagt ifrån sig hemlandets värderingar som homofobi, misogyni, antisemitism och förakt för det sekulära samhället? Det är det ingen som vet, herr talman, för det ställs inga krav.

Från vissa håll har det gjorts gällande att det skulle vara "rasistiskt" att ställa krav. Jag menar att det är precis tvärtom: att inte ställa samma krav på alla, oavsett utländsk härkomst, nationalitet, hudfärg, religion eller sexuell läggning, skulle vara diskriminerande eller i värsta fall rasistiskt.

Att ställa krav för att någon ska kunna upptas till svensk medborgare gäller ju lika för alla. Det sitter i dina ambitioner, i din vilja och i de val som du gör – inte i din hudfärg.

Vi i Sverigedemokraterna vill att medborgarskapet ska vara någonting som är värt att kämpa för. Att ställa krav är att vilja se lösningar, inte bara för individen utan även lösningar på stora samhällsproblem som långvarigt utanförskap, hög arbetslöshet, vikande skolresultat och ökad gängkriminalitet. Vi måste göra vad som är bäst för Sverige när vi fortsätter att skriva berättelsen.

Herr talman! I ett betänkande som är på tok för svagt finns i alla fall en liten ljusglimt, som Arin Karapet nämnde tidigare. Samtliga partier har valt att ställa sig bakom ett förslag från Sverigedemokraterna, Moderaterna och Liberalerna om att domstolar alltid ska pröva barns befrielse från medborgarskap. Enkelt förklarar: Inga föräldrar ska kunna frånta sina barn det svenska medborgarskapet för att lättare kunna gifta bort dem utomlands.

Herr talman! Det här tycker jag är jättebra. Alla myrsteget i rätt riktning är viktiga. Men det här kommer inte att räcka. Så under kommande mandatperiod hoppas jag verkligen att vi snarare kan ta elefantkliv än myrsteget för att uppgradera det svenska medborgarskapet till vad det borde vara värt.

Jag vill även yrka bifall till reservation 2.

Anf. 110 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! När en person får bli svensk medborgare menar vi kristdemokrater att det har både en reell och en symbolisk betydelse. Med ett medborgarskap får en person rätt att rösta i ett riksdagsval och rätt att söka vissa typer av tjänster inom polis, domstol och militär. Men det handlar också om en ovillkorlig rätt att få vistas i landet och dessutom få konsulär hjälp vid problem i utlandet.

Den symboliska betydelsen ska inte heller underskattas. Med ett medborgarskap tar man plats i en större gemenskap där det finns skyldigheter och rättigheter gentemot andra och en känsla av delaktighet, samhörighet och stärkt identitet.

Vi kristdemokrater menar att medborgarskapet ska uppvärderas, och vi menar att det är nödvändigt att ställa tydliga krav för att erhålla ett sådant medborgarskap. Ett svenskt medborgarskap är inte en mänsklig rättighet, och det är därför viktigt att vi inte blandar samman mål och medel. Medborgarskap är ett mål, inte ett medel. Vi har ett par reservationer i ärendet, men jag yrkar bifall endast till Kristdemokraternas reservation nummer 3.

Herr talman! Det är mot bakgrund av vår syn på medborgarskapet och den vikt som vi menar att det ska ha som jag under förra året agerade för att stärka hanteringen av just medborgarskapsärenden. Jag hade då fått information om att handläggare på Migrationsverkets prövningsenheter, liksom annan operativ personal som beslutsfattare, teamledare och assistenter, inte säkerhetsklassificerades. Den då gällande ordningen innebar att en handläggare som hade till uppgift att bedöma om en sökande utgör en fara för rikets säkerhet, som inte blivit säkerhetsklassificerad, och – lyssna nu! – inte heller behövde vara svensk medborgare, hade rätt att fatta oåterkalleliga beslut. Det var lite svårt att ta in detta, det vill säga att det var fråga om en ordning där en person som inte ens behöver vara svensk medborgare äger rätten att avgöra huruvida andra ska få bli medborgare. Det var en orimlig ordning som kunde få, och möjligen har fått – det vet vi inte – långtgående konsekvenser.

Allvaret med den bristande ordningen underströks också av att rapporter hade kommit in om att kriminella klaner infiltrerat både Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Varför då inte Migrationsverket? Handläggare med befogenhet att pröva ett medborgarskapsärende sitter onekligen på en oerhörd makt över en annan människas livsöde.

Jag frågade givetvis då den dåvarande migrationsministern om vilka åtgärder han ämnade vidta med tanke på informationen. I höstas meddelade säkerhetschefen på Migrationsverket följande: Alla som arbetar som handläggare, beslutsfattare och befattningshavare och hanterar medborgarskapsärenden kommer att säkerhetsklassas i säkerhetsklass 2, och det kommer att ställas krav på svenskt medborgarskap. Det var avgjort en delseger för oss som värdesätter det svenska medborgarskapet.

Herr talman! Att vi skärper villkoren för ett svenskt medborgarskap är fullt rimligt. Medborgarskapet ger långtgående rättigheter, och vid en jämförelse med andra EU-länder visar det sig att de har mer långtgående villkor för att få bli medborgare.

Det är väl underbyggt att kunskaper i svenska språket har stor betydelse för integrationsförmågan. Att kunna prata svenska gör att man kan tillgodogöra sig utbildning, få ett arbete och komma in i samhällsgemenskapen. Kristdemokraterna vill därför se införandet av ett godkänt språkprov som en förutsättning för att få ett medborgarskap. Det ska vara ett högre språkkrav än det som vi vill se för att beviljas ett permanent uppehållstillstånd. Den som söker medborgarskap ska även ha genomgått undervisning i samhällsorientering samt avlagt ett godkänt prov. Genom en god kännedom om det svenska samhället och vilka allmänmänniska värden vi har, värderingar som präglar oss och fortfarande präglar vårt samhälle, kan kulturella klyftor faktiskt minska.

Förutom godkänt språkprov och samhällsorienteringsprov finns det två andra saker som vi vill lägga till för att få ett svenskt medborgarskap. Den första är att man ska ha haft ett hederligt leverne. I och med att det svenska medborgarskapet näppeligen kan anses vara en mänsklig rättighet och kommer med en mängd förmåner måste vi också kunna förbehålla oss rätten att diskvalificera personer som inte förtjänar att bli svenska medborgare. Kristdemokraterna anser därför att den som döms för allvarlig brottslighet eller upprepad brottslighet ska diskvalificeras från möjligheten att få ett svenskt medborgarskap.

Den andra saken är förmågan att försörja sig. Där menar vi att gränsen för försörjning ska motsvara förbehållsbeloppet. Då ska inte inkomster från subventionerade anställningar räknas in.

Herr talman! Ett medborgarskap måste också kunna återkallas. Det är en logisk följd om man hävdar att medborgarskapet har vikt. Vi kristdemokrater ser några tydliga exempel på när ett medborgarskap ska kunna återkallas; exempelvis om det går att styrka att den person som fått ett medborgarskap har fått det på svikliga grunder. Det kan handla om att man uppgett falsk identitet eller lämnat falska dokument. Detsamma gäller för personer med dubbelt medborgarskap som aktivt medverkat eller varit delaktiga i terroristbrott eller krigsförbrytelser. Medborgarskapet ska också kunna återkallas om man har tillskansat sig det genom mutor eller bestickning.

Kristdemokraterna arbetar för en översyn av reglerna för medborgarskap. Vi välkomnar därför att vi snart ska få debattera de förslag som Medborgarskapsutredningen har lämnat. Förhoppningsvis kan vi då få en tydlig riksdagsmajoritet som bygger på ordning och reda, plikt och krav.

Anf. 111 RIKARD LARSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i socialförsäkringsutskottets betänkande nummer 13 om medborgarskap.

Det svenska medborgarskapet är ett rättsligt förhållande mellan medborgaren och staten som medför rättigheter och skyldigheter för båda parter. Medborgarskapet förenar alla medborgare och står för samhörighet med Sverige. Medborgarskapet representerar det formella medlemskapet i det svenska samhället och är en grund för folkstyrelsen.

Så inleds den lagstiftning som reglerar hur en person blir och upphör att vara svensk medborgare. Den ställning som medborgarskapet har för folkstyret och för en del i en gemenskap innebär också att man bör vara försiktig med förändringar i lagstiftningen.

Det motionsbetänkande som vi debatterar i dag tar upp ett antal förslag och frågor om medborgarskapet. Jag tycker huvudsakligen, med några undantag, att de motioner vi behandlar är försiktiga och relevanta för en diskussion om eventuella förändringar i lagstiftningen om medborgarskap.

Herr talman! Den utlänningslag som riksdagen fattade beslut om för knappt ett år sedan bygger på att man stegvis kommer in i och blir en del av det svenska samhället. Huvudregeln är tidsbegränsade uppehållstillstånd, men med möjlighet att kvalificera sig för permanent uppehållstillstånd.

När det gäller en del av de krav för medborgarskap som vissa motioner tar upp är det enligt vår mening främst här de kraven ska ställas. Det är därför vi har infört både försörjningskrav och vandelskrav och nu håller på att bereda språkrav och krav på samhällskunskaper för permanent uppehållstillstånd. Ett permanent uppehållstillstånd kan sedan, tillsammans med vissa andra krav, ligga till grund för en ansökan om medborgarskap.

Regeringen har tillsatt en utredning som berör många av de frågor som motionerna på detta område handlar om.

Bland annat finns frågan om språkrav med. Detta skulle alltså fungera som en steg där den första nivån handlar om språkrav för permanent uppehållstillstånd och en ytterligare nivå om språkrav för medborgarskap.

Låt mig nämna några andra delar som finns med i utredningen och som också är den huvudsakliga motiveringen till att vi avslår motioner eftersom beredning redan görs av regeringen.

Frågan om automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap för statslösa barn födda i Sverige finns med. Utredningen landar i att ett sådant system inte bör införas. Dock har man utarbetat ett förslag på hur det skulle kunna fungera. Därför är det bra att vi nu avvaktar regeringens vidare beredning av frågan.

En annan fråga som flera av motionerna i detta betänkande handlar om är det faktum att barn och unga vuxna kan få medborgarskap genom anmälan och att man då inte gör den vandelsprövning som görs för vuxna. Detta har regeringen velat åtgärda och därför tagit med i direktiven till den utredning som nu lämnat sitt förslag. Utredningen föreslår att sådana regler ska införas och ska gälla för personer över 15 år.

Detta sammantaget visar att det finns stor samsyn kring många av de angelägna frågor som tas upp i denna debatt. Sedan kan det säkert finnas skilda åsikter om hur det ska regleras i detalj. Men nu finns utredningen, och frågorna bereds vidare i Regeringskansliet.

En ytterligare fråga som föregående talare varit inne på finns med i utredningen men också i ett gemensamt tillkännagivande från utskottet. Det handlar om möjligheten att avslå en ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap. På tidigare talare lät det som att den frågan var nyväckt i motionerna och inte har varit aktuell tidigare. Det har den, och den finns med i utredningen som regeringen tidigare tillsatt.

Vi känner naturligtvis alla avsky mot situationer där barn tvingas gifta sig eller där människor tvingas in i äktenskap mot sin vilja. För att så långt det är möjligt skydda barn från att försättas i sådana situationer fick utredningen också i uppdrag att titta på hur detta kan motverkas när det gäller befrielse från medborgarskap. Utredningen har kommit med angelägna förslag som skulle stärka barns rättigheter och utöka Migrationsverkets möjligheter att avslå en ansökan.

Nu har vi en motion från Liberalerna, som vill att denna möjlighet också ska prövas i domstol. Det ställer vi oss positiva till. Vi tycker att man ska titta på alla åtgärder för att komma till rätta med de problem det innebär när det gäller barnäktenskap.

Som jag sa inledningsvis är det viktigt att ha väl underbyggda förslag när man ska göra förändringar som rör medborgarskap. Det handlar om rättigheter och skyldigheter och om att vara en del av vår demokrati och samhällsgemenskap. Därför behöver vi regler för hur man tar sig in i den gemenskapen men också garantier för att staten inte lättvindigt ska kunna kasta ut en ur den. Medborgarskapet har betydelse. Låt oss därför vara försiktiga med alltför drastiska förändringar och populistiska utspel.

Jag tycker att detta betänkande klarar den balansen.

(Applåder)

Anf. 112 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik:

Herr talman! Rikard Larsson säger här att man absolut vill se krav. Det är så det brukar låta. Min fråga är när Rikard Larsson och Socialdemokraterna tänker sig att införa dessa krav och hur de ska se ut.

I den utredning som presenterats och som Rikard Larsson hänvisar till föreslås språkrav från 2025. Med dagens takt när det gäller att dela ut medborgarskap innebär det att hundratusentals nya medborgarskap kommer att delas ut fram till 2025 utan några krav över huvud taget.

Språkraven som utredningen föreslår är minst sagt svaga – nivå A2 för läs- och hörförståelse och nivå B1 för skriftliga färdigheter. För den som inte vet vad det betyder: Det är ungefär vad en svagpresterande niondeklassare förväntas klara i ett tredjespråk som spanska eller franska för lägsta godkända betyg. Är det verkligen tillräckligt för att vara en naturaliserad del av det svenska samhället? Enligt utredningen ska också var och varannan undantas från språkravet. Är du till exempel analfabet kan du helt strunta i det.

Min fråga är varför det är så viktigt för Rikard Larsson och Socialdemokraterna att fortsätta dela ut medborgarskap i snabb takt utan några krav. Varför vill Rikard Larsson så gärna att flera hundra tusen människor som bott i Sverige i bara några år, kanske helt saknar kunskap om det svenska samhället och i många fall inte ens förstår svenska ska få rösta i riksdagsvalet 2026?

Anf. 113 RIKARD LARSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att det var så att Jonas Andersson i sitt anförande ställde en del retoriska frågor om hur många som inte kan svenska, hur många som har begått brott och så vidare. Sedan konstaterade Jonas Andersson själv att det vet man inte. Ändå står han i talarstolen och målar upp en bild av att det är hundratusentals människor som inte kan svenska och som begår brott som får bli medborgare i Sverige.

Hur många är det, Jonas Andersson? Hur många som blivit svenska medborgare är det som inte kan svenska?

Jag tror att det farligaste vi kan göra i den här typen av debatt är att slänga oss med halvsanningar eller påhittade sanningar som bekräftar fördomar och målar upp bilden av ett samhälle i kaos.

Det bästa vi kan göra i den här typen av debatt och i den här kammaren är att se till att det vi säger och tycker är rimliga regler också blir av.

En fråga var när vi inför de här kraven. När det gäller kraven på försörjning för att få stanna i landet ska vi komma ihåg att medborgarskapet inte är en förutsättning för att få stanna i landet. Det är det permanenta uppehållstillståndet som ger dig möjlighet att stanna i landet. Du kan stanna i Sverige under många år, i hela ditt liv, utan att vara svensk medborgare. Då kan man ställa frågan när vi inför försörjningskrav för permanent uppehållstillstånd. Det sa vi i Migrationskommittén att vi skulle göra. Det har vi gjort. Vi har infört de kraven.

Nu inför vi steg för steg de krav på kunskaper i svenska språket som vi pratade om för permanent uppehållstillstånd. Vi håller på och bereder språkrav för medborgarskap.

Vi inför alltså detta. Men låt oss vara försiktiga med att bara sprida fördomar.

Anf. 114 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik:

Herr talman! Rikard Larsson undrar hur många det är. Jag sa ju att det vet man inte. Hade man ställt krav hade man kunnat veta hur många det är, för då hade alla som man delat ut svenska medborgarskap till kunnat

nå upp till de kraven. Annars hade de inte blivit medborgare. Men sådana krav vill Socialdemokraterna uppenbarligen inte ha.

Jag noterar att Rikard Larsson inte vill svara på frågan om språkraven, varken när det gäller nivå eller när det gäller när de ska införas. Av någon anledning är det väldigt viktigt för Socialdemokraterna och Rikard Larsson att vi ska fortsätta dela ut medborgarskap i väldigt snabb takt utan krav. Varför det är så får Rikard Larsson jättegärna svara på.

Jag kan tycka att en bra lösning om man tittar på någon typ av försiktighetsprincip, som Rikard Larsson pratade om, skulle vara att införa ett moratorium för medborgarskap. Det vill säga att man slutar dela ut medborgarskap under en period fram till dess att man har utrett de här kraven och infört dem. Skulle inte det vara en ganska rimlig lösning? Hur ställer sig Rikard Larsson till det?

Anf. 115 RIKARD LARSSON (S) replik:

Fru talman! Vi har tillsatt utredningen. Vi har sagt att vi ska införa språkrav, både för permanent uppehållstillstånd och för medborgarskap. Jag tror mig veta att det bästa sättet att göra detta på ett seriöst sätt, så att man också träffar rätt, är genom ett ordentligt underlag som remitteras till remissinstanser som kan tycka till, så att man får ett system som fungerar bra både för dem som ska genomföra testerna och för dem som ska bli medborgare och komma in i den svenska gemenskapen. Det tar lite längre tid, men jag tror att det i slutändan är oändligt mycket bättre än sverigedemokratiska gissningar.

(Applåder)

Anf. 116 JONNY CATO (C):

Fru talman! Att bli svensk medborgare är något mycket fint. Att bli svensk medborgare innebär en rad rättigheter, såsom en absolut rätt att bo och arbeta i hela landet, möjligheten att bli bland annat polis och möjligheten att påverka vår gemensamma framtid genom rösträtt i riksdagsvalet.

Med ett medborgarskap kommer en rad rättigheter, men även skyldigheter. En av de absoluta grunderna i medborgarskapet är att om man blivit svensk medborgare så är man svensk medborgare, det vill säga att ett medborgarskap icke ska gå att återkalla. Kan ett medborgarskap återkallas försvinner en av de viktigaste rättigheterna, den absoluta rätten att bo i Sverige.

Antalet ansökningar om svenskt medborgarskap har de senaste åren legat på historiskt höga nivåer. Handläggningstiderna har därför emellanåt varit alldeles för långa. Trots omprioriteringar och satsningar från myndighetens sida ser vi att handläggningstiderna för medborgarskapsärenden fortsatt är alldeles för långa. Handläggningstiderna för medborgarskap behöver, precis som för övriga ärenden där handläggningstiderna är långa, kortas väsentligt.

Fru talman! Jag har nog aldrig skakat så mycket i den här talarstolen som jag gör just nu. Jag hade tänkt hålla ett kort, sakligt anförande. Men när jag hör Jonas Andersson stå i talarstolen och säga att det ska bli svårare att bli svensk medborgare och att vi ska kontrollera att människor som blir svenska medborgare står upp för hbtq-rättigheter skakar hela min kropp.

För en tid sedan gjorde jag det absolut svåraste jag någonsin gjort. Jag kom ut om mitt förhållande med en annan man. Det finns bara en grupp i samhället som har attackerat mig för detta, och det är SD-svansen på Twitter. Det är jobbigt att sitta och lyssna på hur vi ska ställa krav på andra grupper när det finns en grupp där man är särskilt hård i denna fråga.

Jag väljer att lämna mina andra talepunkter därhän.
(Applåder)

Anf. 117 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Är jag svensk? Är mina barn svenska? De frågorna ställde Alice Teodorescu Måwe på Twitter häromdagen. Teodorescu Måwe har sitt ursprung i Rumänien. Hon är en känd borgerlig, konservativ debattör, som har jobbat för Moderaterna, Göteborgs-Posten och Bulletin, bland annat.

I de svar som kom upp i tråden på Twitter och som jag läste när jag skrollade sa alla ja. Man betonade identitet och kultur. Men, fru talman, egentligen är svaret på dessa, måhända retoriska, frågor som ställdes väldigt enkelt. Den som har svenskt medborgarskap är svensk. Den som inte har det är det inte.

Högern brukar raljera om identitetspolitik, men uppenbarligen använder man sig av det själv också. Detta var högerens identitetspolitik.

Fru talman! I betänkandet finns ett tillkännagivande som också Miljöpartiet står bakom; det blev ett enigt utskott. Det handlar om att barn inte ska befrias från medborgarskap utan prövning i domstol. Detta är en fråga som är viktig, inte minst för att förhindra att föräldrar gifter bort barn utomlands och anmäler att deras svenska medborgarskap ska upphävas när de har dubbelt medborgarskap.

Fru talman! Det finns i detta betänkande flera förslag från högeroppositionen som skulle göra det ännu svårare än i dag att förvärva ett medborgarskap för den som kommer till Sverige från ett annat land. Att göra det ännu svårare på det sätt som förordas vore olyckligt. Redan i dag är vägen lång för att erhålla ett permanent uppehållstillstånd, som man först måste ha, och sedan ett medborgarskap. Man ska också lägga till, fru talman, att handläggningstiden hos Migrationsverket är otroligt lång för dessa ärenden, upp till två år just nu.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 24 februari.)

§ 27 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2021/22:121 Återkallelse av uppehållstillstånd som har meddelats av Regeringskansliet för personer med anknytning till utländska beskickningar, karriärkonsulat eller internationella organ

Följande interpellationer hade framställts:

den 22 februari

2021/22:366 Regeringens bemötande av kampanjen mot socialtjänsten

av *Ludvig Aspling* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:367 Den danska dumpningen utanför Falsterbonäset

av *Louise Meijer* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:368 Stärkt rätt till personlig assistans

av *Sofia Nilsson* (C)

till socialminister Lena Hallengren (S)

§ 29 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 22 februari

2021/22:1137 Nationella riktlinjer för hypotyreos

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1138 Omformulering i EU:s reviderade energiskattedirektiv med hänsyn till omställningen i kollektivtrafiken

av *Anders Åkesson* (C)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1139 Barns rätt i tvister

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1140 Vräkning på grund av kriminell verksamhet

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

§ 30 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 23 februari

2021/22:1073 Säkrad tillgång till uppkoppling över hela landet

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1074 Regelverket för bidrag till fiberutbyggnadsprojekt

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

Prot. 2021/22:71
23 februari

§ 31 Kammaren åtskildes kl. 19.07.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 13 anf. 23 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 46 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 20 anf. 70 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 25 anf. 85 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 26 anf. 114 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	1
§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 6 Anmälan om granskningsrapport	2
§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 8 Ärenden för bordläggning.....	3
§ 9 Nytt punktskattedirektiv och vissa andra ändringar	3
Skatteutskottets betänkande 2021/22:SkU9	3
(Beslut fattades under § 24.).....	3
§ 10 Återinförande av tillfälliga åtgärder för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor	4
Civilutskottets betänkande 2021/22:CU15	4
Anf. 1 IDA DROUGGE (M)	4
Anf. 2 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	4
Anf. 3 OLA MÖLLER (S)	5
(Beslut fattades under § 24.).....	5
§ 11 Handläggande myndighet för ärenden om stöd vid korttidsarbete	6
Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU14	6
Anf. 4 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	6
Anf. 5 MATHIAS TEGNÉR (S)	7
(Beslut fattades under § 24.).....	9
§ 12 Regional utveckling	9
Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU11	9
Anf. 6 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	9
Anf. 7 ERIC PALMQVIST (SD)	11
Anf. 8 PETER HELANDER (C).....	14
Anf. 9 BIRGER LAHTI (V).....	16
Anf. 10 CAMILLA BRODIN (KD)	19
Anf. 11 ARMAN TEIMOURI (L)	21
Anf. 12 MARIA GARDFJELL (MP).....	23
Anf. 13 ERIC PALMQVIST (SD) replik.....	25
Anf. 14 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	25
Anf. 15 ERIC PALMQVIST (SD) replik.....	25
Anf. 16 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	26
Anf. 17 MONICA HAIDER (S).....	26
Anf. 18 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	28
Anf. 19 MONICA HAIDER (S) replik.....	29
Anf. 20 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	29
Anf. 21 MONICA HAIDER (S) replik.....	30
(Beslut fattades under § 24.).....	30
§ 13 Näringspolitik.....	30
Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU12	30

Anf. 22	LOTTA OLSSON (M)	30
Anf. 23	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	32
Anf. 24	HELENA LINDAHL (C)	35
Anf. 25	LORENA DELGADO VARAS (V)	37
Anf. 26	CAMILLA BRODIN (KD)	39
Anf. 27	ARMAN TEIMOURI (L)	41
Anf. 28	AMANDA PALMSTIERNA (MP)	43
Anf. 29	ANDERS FRIMERT (S)	45
Anf. 30	LOTTA OLSSON (M) replik	48
Anf. 31	ANDERS FRIMERT (S) replik	48
Anf. 32	LOTTA OLSSON (M) replik	49
Anf. 33	ANDERS FRIMERT (S) replik	49
Anf. 34	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	50
Anf. 35	ÅSA ERIKSSON (S)	51
Anf. 36	LOTTA OLSSON (M) replik	52
Anf. 37	ÅSA ERIKSSON (S) replik	53
Anf. 38	LOTTA OLSSON (M) replik	53
Anf. 39	ÅSA ERIKSSON (S) replik	54
Anf. 40	HELENA LINDAHL (C)	54
	(Beslut fattades under § 24.)	54
§ 14	Vissa frågor om sekretess när Justitiekanslern bevakar statens rätt	54
	Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU18	54
Anf. 41	PER-ARNE HÅKANSSON (S)	54
Anf. 42	ULRIKA KARLSSON (M)	56
	(Beslut fattades under § 24.)	57
§ 15	Allmänna helgdagar m.m.	57
	Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU25	57
Anf. 43	LARS ANDERSSON (SD)	57
Anf. 44	PER-ARNE HÅKANSSON (S)	58
Anf. 45	LARS JILMSTAD (M)	60
	(Beslut fattades under § 24.)	61
§ 16	Valfrågor	61
	Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU26	61
Anf. 46	FREDRIK LINDAHL (SD)	61
Anf. 47	LINDA MODIG (C)	62
Anf. 48	JESSICA WETTERLING (V)	63
Anf. 49	AXEL HALLBERG (MP)	64
Anf. 50	IDA DROUGGE (M)	65
Anf. 51	DANIEL ANDERSSON (S)	66
	(Beslut fattades under § 24.)	66
§ 17	Offentlig förvaltning	67
	Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU27	67
Anf. 52	PER-ARNE HÅKANSSON (S)	67
Anf. 53	IDA DROUGGE (M)	69
Anf. 54	MIKAEL STRANDMAN (SD)	71
Anf. 55	MALIN BJÖRK (C)	72
Anf. 56	MIKAEL STRANDMAN (SD)	74
Anf. 57	MALIN BJÖRK (C) replik	74

Anf. 58 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik	74
Anf. 59 MALIN BJÖRK (C) replik.....	74
Anf. 60 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik	75
(Beslut fattades under § 24.).....	75
§ 18 2021 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll	76
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU13.....	76
Anf. 61 PETER LÖBERG (S)	76
Anf. 62 MIKAEL DAMSGAARD (M).....	77
Anf. 63 ADAM MARTTINEN (SD).....	78
Anf. 64 ANDREAS CARLSON (KD).....	80
Anf. 65 JOHAN HEDIN (C)	81
Anf. 66 JOHAN PEHRSON (L).....	82
(Beslut fattades under § 24.).....	83
§ 19 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2020	84
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU14.....	84
(Beslut fattades under § 24.).....	84
§ 20 Preventiva tvångsmedel för att förhindra allvarlig brottslighet.....	84
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU20.....	84
Anf. 67 GUSTAF LANTZ (S)	84
Anf. 68 JOHAN HEDIN (C)	85
Anf. 69 JOHAN FORSSELL (M)	87
Anf. 70 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	89
Anf. 71 ANDREAS CARLSON (KD)	91
Anf. 72 JOHAN PEHRSON (L).....	92
(Beslut fattades under § 24.).....	93
§ 21 Socialavgifter	93
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2021/22:SfU11	93
Anf. 73 JULIA KRONLID (SD)	93
Anf. 74 HANS EKLIND (KD).....	95
Anf. 75 ELSEMARIE BJELLQVIST (S)	96
Anf. 76 JULIA KRONLID (SD) replik.....	98
Anf. 77 ELSEMARIE BJELLQVIST (S) replik	99
Anf. 78 JULIA KRONLID (SD) replik.....	99
Anf. 79 ELSEMARIE BJELLQVIST (S) replik	99
Anf. 80 HANS EKLIND (KD) replik.....	99
Anf. 81 ELSEMARIE BJELLQVIST (S) replik	100
Anf. 82 HANS EKLIND (KD) replik.....	100
Anf. 83 ELSEMARIE BJELLQVIST (S) replik	100
Anf. 84 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	101
(Beslut fattades under § 24.).....	102
Ajournering.....	102
Återupptaget sammanträde	102
§ 22 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 februari	102
UbU7 Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper	102
UbU8 Riksrevisionens rapport om yrkeshögskolan	104
CU7 Ersättningsrätt och insolvensrätt	105

CU11 Associationsrätt	106
CU14 Riksrevisionens rapport om systemet med energideklarationer.....	107
§ 23 Beslut om ärende som slutdebatterats den 22 februari.....	108
AU7 Arbetsrätt	108
§ 24 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	111
SkU9 Nytt punktskattedirektiv och vissa andra ändringar	111
CU15 Återinförande av tillfälliga åtgärder för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor.....	111
NU14 Handläggande myndighet för ärenden om stöd vid korttidsarbete.....	111
NU11 Regional utveckling.....	112
NU12 Näringspolitik.....	114
KU18 Vissa frågor om sekretess när Justitiekanslern bevakar statens rätt.....	116
KU25 Allmänna helgdagar m.m.	116
KU26 Valfrågor	117
KU27 Offentlig förvaltning.....	118
JuU13 2021 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll	119
JuU14 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2020.....	120
JuU20 Preventiva tvångsmedel för att förhindra allvarlig brottslighet	120
SfU11 Socialavgifter.....	120
§ 25 Pensioner	121
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2021/22:SfU12	121
Anf. 85 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	121
Anf. 86 JULIA KRONLID (SD).....	123
Anf. 87 MARTINA JOHANSSON (C)	126
Anf. 88 IDA GABRIELSSON (V).....	128
Anf. 89 JULIA KRONLID (SD) replik.....	131
Anf. 90 IDA GABRIELSSON (V) replik	131
Anf. 91 JULIA KRONLID (SD) replik.....	132
Anf. 92 IDA GABRIELSSON (V) replik	132
Anf. 93 MARTINA JOHANSSON (C) replik	132
Anf. 94 IDA GABRIELSSON (V) replik	133
Anf. 95 MARTINA JOHANSSON (C) replik	133
Anf. 96 IDA GABRIELSSON (V) replik	134
Anf. 97 HANS EKLIND (KD)	134
Anf. 98 TERESA CARVALHO (S).....	136
Anf. 99 JULIA KRONLID (SD) replik.....	138
Anf. 100 TERESA CARVALHO (S) replik	139
Anf. 101 JULIA KRONLID (SD) replik.....	139
Anf. 102 TERESA CARVALHO (S) replik	140
Anf. 103 HANS EKLIND (KD) replik	140
Anf. 104 TERESA CARVALHO (S) replik	141
Anf. 105 HANS EKLIND (KD) replik	142
Anf. 106 TERESA CARVALHO (S) replik	142

Anf. 107 BENGT ELIASSON (L)	143	Prot. 2021/22:71
(Beslut skulle fattas den 24 februari.).....	144	23 februari
§ 26 Medborgarskap.....	145	-----
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2021/22:SfU13	145	
Anf. 108 ARIN KARAPET (M).....	145	
Anf. 109 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD).....	146	
Anf. 110 HANS EKLIND (KD).....	148	
Anf. 111 RIKARD LARSSON (S).....	150	
Anf. 112 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik.....	151	
Anf. 113 RIKARD LARSSON (S) replik	152	
Anf. 114 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik.....	152	
Anf. 115 RIKARD LARSSON (S) replik	153	
Anf. 116 JONNY CATO (C).....	153	
Anf. 117 RASMUS LING (MP).....	154	
(Beslut skulle fattas den 24 februari.).....	154	
§ 27 Bordläggning	154	
§ 28 Anmälan om interpellationer.....	155	
§ 29 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	155	
§ 30 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	155	
§ 31 Kammaren åtskildes kl. 19.07.....	156	